Tracy Chevalier

Îngeri căzători

Tracy Chevalier, *Falling Angels*
Copyright © Tracy Chevalier 2001
© 2003 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere **www.polirom.ro**
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Copou nr. 4; P.O. BOX 266, 6600
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6. el. 7, ap. 33, O.P. 37;
PO. BOX 1 – 728, 70700
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a **României**:
CHEVALIER, TRACY
Îngeri căzători/Tracy Chevalier; trad. de Fraga Cusin-Iaşi: Polirom, 2003
408 p., 18 cm (Biblioteca Polirom. Proză XXI)
ISBN: 973 – 681 – 319 – 3 I. Cusin, Fraga (trad.) 821.111 – 31 = 135.1
Printed in ROMÂNIA
Traducere şi note de Fraga Cusin
POLIROM 2003

Tracy Chevalier s-a născut în 1962 şi a copilărit în Washington, D.C. Părăseşte Statele Unite în 1984, stabilindu-se în Anglia. După ce lucrează câţiva ani ca redactor, obţine masteratul în literatură la University of East Anglia. Debutează în 1997 cu romanul *Albastru pur,* care s-a bucurat imediat de un succes răsunător. Doi ani mai târziu îi apare *Fata cu cercel de perlă,* considerat de *Publishers Weekly* „un fenomen editorial" şi care atinge în scurt timp cifra record de un milion de exemplare! în anul 2000, lanţul de librării Barnes & Noble îi acordă premiul

pentru una dintre cele mai bine vândute cărţi în S.U.A. Romanul este recompensat cu premiul cititorilor revistelor *People, Time* şi *Elle.* În anul 2001 publică un al treilea roman, *îngeri căzători,* frescă a Angliei edwardiene, aflat luni întregi pe lista de *bestselleruri* **din** Anglia şi S.U.A. Tracy Chevalier a adus un suflu nou romanului de atmosferă, în care reconstituirea istorică îi fascinează pe cititorii de toate gusturile, de la rafinaţi până la adolescenţi.

Îngeri căzători este povestea tulburătoare a doua familii care, în ianuarie 1901, a doua zi după decesul Reginei Victoria, se reculeg lângă morminte învecinate, într-un impunător cimitir londonez. Unul din morminte este împodobit cu un înger romantic, celălalt cu o urnă sofisticată. Familia Waterhouse o venerează pe defuncta regină şi rămâne credincioasă tradiţiilor victoriene; familia Coleman priveşte înainte, spre o societate modernă. Spre nemulţumirea reciprocă, familiile se trezesc inexorabil legate una de alta atunci când cele două fiice ale lor se împrietenesc în preajma pietrelor funerare. Pe măsură ce fetele cresc şi noul secol îşi găseşte drumul, pe măsură ce automobilele iau locul cailor, iar electricitatea străluceşte mai tare decât lămpile cu gaz, naţiunea iese din umbra apăsătoarelor valori victoriene, îndreptându-se spre o minunată epocă edwardiană. Din opera lui Tracy Chevalier, Editura Polirom a publicat romanul *Fata cu cercel de perlă* şi are în pregătire romanul *Albastru pur.*

Tracy Chevalier
Îngeri căzători
(Falling Angels)

Lui Jonathan, şi de astă dată

Ianuarie 1901

KITTY COLEMAN

M-am trezit azi-dimineaţă cu un străin în pat. Hotărât lucru, capul blond de lângă mine nu era al soţului meu. Nu ştiam dacă să fiu şocată sau amuzată.

Bine, mi-am zis, iată un fel neobişnuit de a inaugura un nou secol.

Pe urmă, mi-am amintit de seara trecută şi aproape mi s-a făcut greaţă. M-am întrebat unde poate fi Richard în această casă uriaşă şi cum urma să ne refacem perechile. Toţi ceilalţi de aici, inclusiv bărbatul de lângă mine, erau mult mai experimentaţi decât mine în mecanica acestor lucruri. Deşi Richard făcea pe grozavul noaptea trecută, era la fel de nepriceput ca şi mine, însă mai dornic să încerce. Mult mai dornic. M-a pus pe gânduri.

L-am înghiontit cu cotul pe bărbatul adormit, întâi mai uşurel, apoi mai tare, până când s-a trezit pufnind.

— Şterge-o, i-am spus. Ceea ce a şi făcut, fără să scoată un sunet. Din fericire, n-a încercat să mă sărute. N-am să ştiu niciodată cum de i-am suportat barba azi-noapte, probabil cu ajutorul acelui vin de Bordeaux. Obrajii îmi sunt roşii de la ţepii lui.

Când a intrat Richard peste câteva minute, cu hainele în braţe, abia de-am putut să-l privesc. Eram jenată, dar şi furioasă furioasă pentru că trebuia să mă simt jenată în timp ce de la el nu trebuia să mă aştept să se simtă la fel. Cu atât mai enervată m-am simţit când m-a sărutat foarte firesc, spunând „Bună, iubito”, după care a început să se îmbrace. Gâtul lui păstra parfumul ei.

Cu toate acestea, n-am putut rosti o vorbă. Aşa cum eu însămi spun adesea despre mine, sunt o persoană cu

vederi largi şi mă mândresc cu asta. Acum, aceste cuvinte ustură.

Stau culcată privindu-l pe Richard cum se îmbracă şi mă pomenesc gândindu-mă la fratele meu. Harry mă tachina mereu pentru că gândeam prea mult, deşi refuza să admită că el era cel care mă încuraja. Dar toate acele seri petrecute împreună, când repeta cu mine ce-l învăţaseră profesorii dimineaţa lucru care-l ajuta să memoreze, spunea el, ce altceva făceau dacă nu să mă înveţe să gândesc şi să spun ce gândesc? Poate a regretat mai târziu. Acum nu mai am cum să aflu. Abia am ieşit din doliu după el, dar sunt zile în care mă simt ca şi cum aş mai strânge încă în mână acea telegramă.

Harry s-ar îngrozi să vadă unde m-au adus învăţăturile lui. Nu că ar trebui să fii deştept pentru aşa ceva majoritatea celor de la parter sunt proşti ca noaptea, ca şi blondul meu, de altfel. N-am putut să port o discuţie ca lumea cu el. A trebuit să recurg la vin.

Ca să fiu cinstită, mă simt uşurată că nu fac parte din această ceată. Mi-e prea de-ajuns că mă aflu din când în când în preajma prostiei lor. Richard am impresia că are alte păreri, însă, dacă şi-a dorit o astfel de viaţă, nu şi-a găsit soţia potrivită. Sau, poate, eu am făcut alegerea greşită, deşi în ruptul capului n-aş fi gândit aşa la început, când eram nebuni unul după celălalt.

Cred că Richard m-a împins să fac ce-am făcut, pentru a-mi demonstra că nu este atât de convenţional cum mă temeam. Dar asupra mea a avut un efect contrar. A devenit tot ceea ce n-am crezut că va fi atunci când ne-am căsătorit. A devenit un tip oarecare.

Mă simt atât de deprimată în dimineaţa asta. Tati şi Harry ar fi râs de mine, dar eu am sperat în taină că schimbarea de secol ne va schimba cumva pe toţi; că Anglia se va scutura ca prin minune de haina ei ponosită şi neagră pentru a da la iveală ceva strălucitor şi nou.

Suntem doar de unsprezece ceasuri în secolul XX, dar ştiu foarte bine că nimic nu s-a schimbat. Doar o cifră.

Destul. Azi urmează o partidă de călărie, ceea ce nu este pentru mine. Am să mă ascund cu cafeaua în bibliotecă. Fără îndoială, nu va fi nimeni acolo.

RICHARD COLEMAN

Am crezut că faptul de a fi cu o altă femeie mi-o va aduce pe Kitty înapoi, că gelozia o va face să-şi deschidă iar uşa dormitorului pentru mine. Cu toate acestea, deşi au trecut două săptămâni, ea tot nu mă primeşte înăuntru, la fel ca înainte.

Nu-mi place să mă socot un bărbat disperat, însă nu înţeleg de ce este soţia mea atât de dificilă. I-am asigurat un trai decent şi cu toate acestea este nefericită, deşi nu poate, sau nu vrea să-mi spună de ce.

Asta poate să-l facă pe orice bărbat să schimbe soţia, fie şi pentru o singură noapte.

MAUDE COLEMAN

Când a văzut un înger pe mormântul vecin cu al nostru, Tăticu' a exclamat „La naiba!"

Mămica doar a râs.

M-am tot uitat, până mi-a înţepenit gâtul. Stătea deasupra noastră, cu un picior împins înainte şi cu o mână arătând spre cer. Purta o mantie lungă cu decolteu pătrat şi avea părul despletit, revărsat peste aripi. Se uita în jos, la mine, însă cu toate că l-am privit foarte atent, nu părea să mă vadă.

Mămica şi Tăticu' au început să se certe. Lui Tăticu' nu-i place îngerul. Nu ştiu dacă lui Mămica îi place sau nu,

pentru că n-a spus. Cred că o supără mai mult urna pe care Tăticu' a pus-o pe mormântul nostru.

Am vrut să mă aşez, dar n-am îndrăznit. Era foarte frig. Prea frig să stai pe piatră, în plus Regina e moartă, ceea ce înseamnă, cred, că nimeni nu are voie să se aşeze, sau să se joace, sau să facă ceva plăcut.

Am auzit clopotele bătând azi-noapte, când eram în pat, şi când a venit azi-dimineaţă Doica mi-a spus că aseară a murit Regina. Mi-am mâncat fulgii de ovăz foarte încet, să văd dacă au alt gust decât ieri, acuma că Regina s-a dus. Dar aveau acelaşi gust prea săraţi. Aşa îi face întotdeauna doamna Baker.

Toţi cei pe care i-am văzut în drum spre cimitir erau îmbrăcaţi în negru. Eu mi-am pus o rochie de lână cenuşie şi un şorţuleţ alb, pe care le-aş fi putut purta oricum, însă Doica a zis că pentru o fetiţă e o ţinută foarte potrivită la moartea cuiva. Fetiţele nu sunt obligate să se îmbrace în negru. Doica m-a ajutat să mă îmbrac. M-a lăsat să-mi iau haina ecosez, alb cu negru, cu pălăriuţă asortată, însă n-a fost sigură dacă pot să-mi iau şi manşonul de iepure, aşa că a trebuit s-o întreb pe Mămica, iar ea a zis că nu contează cu ce mă îmbrac. Mămica şi-a pus o rochie albastră de mătase cu şal, care lui Tăticu' nu i-a plăcut.

În timp ce ei se certau în legătură cu îngerul, eu mi-am îngropat faţa în manşon. E aşa de moale blăniţa. Apoi am auzit un zgomot, ca un ciocănit în piatră. Când mi-am ridicat capul am văzut o pereche de ochi albaştri care se uitau la mine peste piatra de mormânt vecină cu a noastră. Am privit în acei ochi şi atunci, de după piatră, a apărut un cap de băiat. Părul îi era plin de noroi şi obrajii la fel. Mi-a făcut cu ochiul, apoi a dispărut după piatra de mormânt.

M-am uitat la Mămica şi la Tăticu', care făcuseră câţiva paşi pe alee, să privească îngerul din alt loc. Nu-l văzuseră pe băiat. Am mers de-a îndărătelea printre morminte, cu ochii la ei. Când am fost sigură că nu se uită,

m-am furişat în spatele pietrei. Băiatul se rezema de ea, proptit în călcâie.

— De ce ai noroi în păr? l-am întrebat.

— Am fost într-o groapă, mi-a răspuns. M-am uitat atentă la el. Avea noroi peste tot pe haină, pe genunchi, pe pantofi. Până şi pe gene.

— Pot să ating blana? m-a întrebat.

— Este un manşon, i-am zis. Manşonul meu.

— Pot să-l ating?

— Nu. Apoi mi-a părut rău, aşa că i-am întins manşonul.

Băiatul şi-a scuipat pe degete, le-a şters de haină, apoi a întins mâna şi a mângâiat blăniţa.

— Ce-ai făcut în groapă?

— L-am ajutat pe Taica al meu.

— Ce face tatăl tău?

— Sapă gropi, se-nţelege. Eu îl ajut.

Apoi am auzit un sunet, ca un mieunat. Am privit pe furiş peste piatră şi o fată care stătea pe alee s-a uitat fix în ochii mei, aşa cum făcusem eu cu băiatul. Era îmbrăcată toată în negru şi era foarte drăguţă, cu ochi căprui strălucitori şi gene lungi şi pielea ca laptele. Avea păr castaniu, lung şi buclat, mult, mult mai frumos decât al meu, care atârnă drept ca rufele puse la uscat şi n-are nicio culoare anume. Bunica zice că am un păr blond spălăcit, ceea ce poate că e adevărat, dar nu e prea drăguţ din partea ei. Bunica spune întotdeauna ce gândeşte.

Fata îmi amintea de bomboanele mele de ciocolată favorite, cu cremă de alune, şi am ştiut pe loc, doar uitându-mă la ea, că voiam să-mi fie cea mai bună prietenă. Eu n-am ceea ce se cheamă cea mai bună prietenă şi mă rog de mult să capăt una. M-am întrebat adesea, stând în Biserica Sf. Ana şi îngheţând de frig (oare de ce sunt bisericile atât de friguroase?), dacă rugăciunile ajută cu adevărat, însă se pare că de data asta Dumnezeu

m-a ascultat.

— Foloseşte-ţi batista, Livy dragă, aşa, scumpo.

Mama fetei venea pe alee, ţinând de mână o fetiţă mai mică. Un bărbat înalt, cu barbă roşcată, venea în urma lor. Fetiţa cea mică nu era atât de drăguţă. Deşi semăna cu cealaltă fată, bărbia ei nu era atât de proeminentă, părul nu era atât de buclat, buzele erau mai mici. Avea ochii de un căprui mai deschis şi privea în jur de parcă nimic n-o surprindea. Ne-a zărit imediat, pe băiat şi pe mine.

— Lavinia, a protestat fata cea mare, strângându-şi umerii şi clătinându-şi buclele. Mami, vreau ca tu şi cu Tati să-mi spuneţi Lavinia, nu Livy.

Am hotărât pe loc să nu-i spun niciodată Livy.

— Nu fi necuviincioasă cu mama, Livy, a spus bărbatul. Pentru noi eşti Livy şi gata. E un nume frumos. Când o să fii mai mare, o să te strigăm Lavinia.

Lavinia s-a încruntat, uitându-se în pământ.

— Şi acum termină cu plânsul, a continuat tatăl. A fost o regină bună şi a trăit ani mulţi, dar nu-i nevoie ca o fetiţă de cinci ani să plângă atât. În plus, ai s-o sperii pe Ivy May, a zis, făcând semn către sora ei.

Am privit iar la Lavinia. După cum o vedeam eu de-acolo, nu plângea deloc, doar îşi răsucea batista între degete. I-am făcut semn să vină la mine.

Lavinia a zâmbit. Când părinţii ei s-au întors cu spatele, a fugit de pe alee, în spatele pietrei funerare.

— Şi eu tot cinci ani am, i-am zis când a ajuns lângă noi. Dar în martie fac şase.

— Serios? Eu, în februarie, a spus Lavinia.

— De ce le spui părinţilor tăi Mami şi Tati? Eu le spun părinţilor Mămica şi Tăticu’.

— Mami şi Tati sună mult mai elegant. Lavinia l-a fixat pe băiatul care se aşeza în genunchi lângă piatra de mormânt. Cum te cheamă, te rog?

— Maude, i-am răspuns, înainte să-mi dau seama că

ea se adresase băiatului.

— Simon.

— Eşti un băiat foarte murdar.

— Opreşte-te, am zis.

— De ce?

— E gropar, de aceea e plin de noroi.

Lavinia s-a tras un pas înapoi.

— Ucenic de gropar, făcu Simon. La început am fost angajat ca bocitor la înmormântări, dar când am putut să mânuiesc sapa Taica al meu m-a luat cu el.

— La înmormântarea bunicii mele au fost trei bocitori, ne-a informat Lavinia. Unul dintre ei a fost bătut pentru că a râs.

— Mama mea spune că acum nu prea se mai fac astfel de înmormântări, am intervenit eu. Spune că sunt prea costisitoare şi că banii ar trebui cheltuiţi pentru cei vii.

— Familia noastră are întotdeauna bocitori la înmormântări. Şi eu o să am bocitori când o să mor.

— Adică eşti pe moarte? s-a interesat Simon.

— Bineînţeles că nu!

— Şi tu ţi-ai lăsat doica acasă? am întrebat-o, cu gândul să schimb vorba înainte ca Lavinia să se supere şi să plece.

— Noi n-avem doică, mi-a răspuns ea, roşind. Mami poate foarte bine să se ocupe singură de noi.

N-am mai cunoscut copii care să n-aibă doică. Lavinia se uita la manşonul meu.

— Spune, îţi place îngerul meu? s-a interesat ea. Tatăl meu mi-a dat voie să-l aleg eu.

— Tatălui meu nu-i place, i-am declarat, cu toate că ştiam că n-ar fi trebuit să repet ce spusese Tăticu'. A zis că e o dulcegărie sentimentală.

Lavinia s-a încruntat.

— Iar Tati nu poate să sufere urna voastră. Totuşi, de

ce nu-i bun îngerul meu?

— Mie-mi place, a zis băiatul.

— Şi mie, am minţit eu.

— Eu îl găsesc frumos, a suspinat Lavinia. Când am să merg în cer, vreau să fiu purtată până acolo de un înger la fel cu acesta.

— E cel mai frumos înger din cimitir, a intervenit băiatul. Eu îi ştiu pă toţi. Sunt treizeci şi unu. Vreţi să vi-i arăt?

— Treizeci şi unu este un număr prim, care nu admite alt divizor decât pe unu şi pe el însuşi, am anunţat eu. Tăticu' tocmai îmi explicase cum e cu numerele prime, dar nu înţelesesem chiar totul.

Simon a scos o bucată de cărbune din buzunar şi a început să deseneze pe spatele pietrei funerare.

Curând, în urma cărbunelui a apărut un craniu cu oase încrucişate sub el, orbite rotunde, un triunghi negru în dreptul nasului, şiruri de dinţi pătraţi şi o umbră mâzgălită pe o parte a feţei.

— Nu face asta, i-am zis. Nu m-a luat în seamă. N-ai voie să faci aşa ceva.

— Am şi făcut. O grămadă. Uită-te la pietrele din jurul nostru.

M-am uitat la mormântul familiei noastre. Chiar la baza soclului pe care se afla urna, fusese mâzgălit un mic cap de mort. Tăticu' ar fi furios dacă ar şti. Apoi am văzut că pe fiecare piatră de mormânt din jurul nostru era câte un cap de mort. Nu le văzusem până atunci.

— Am să desenez câte unul pe fiecare mormânt din cimitir, a continuat el.

— De ce le desenezi? l-am întrebat. De ce cap de mort?

— Păi, îţi aminteşte de ce e dedesubt, nu? Dedesubt sunt numai oase, indiferent ce-ai pune pe mormânt.

— Băiat rău, făcu Lavinia.

Simon s-a ridicat.

— Am să desenez unul şi pentru tine. Am să-l desenez pe spatele îngerului tău.

— Să nu îndrăzneşti, l-a avertizat Lavinia.

Simon a lăsat imediat cărbunele din mână. Lavinia privea în jur de parcă voia să plece.

— Ştiu o poezie, a anunţat brusc Simon.

— Ce poezie? Tennyson?

— Nu ştiu cine-i ăla. Poezia sună aşa:

„Un flăcău din cătunul Vardar. Se trezi într-un sicriu de stejar; Mda, pufni el, chiţibuşar: E destul confort, însă n-aveam habar că sunt mort”.

— Chh! E dezgustător! a exclamat Lavinia. Eu şi cu Simon am râs.

— Taica al meu zice că mulţi a fost îngropaţi de vii, ne-a explicat Simon. Zice că i-a auzit zgrepţănând în sicrie pe când el arunca ţărâna peste ei.

— Chiar? Mămica se teme să nu fie îngropată de vie, am zis.

— Nu pot să aud aşa ceva, a strigat Lavinia astupându-şi urechile. Mă duc înapoi. A luat-o printre morminte, îndreptându-se spre părinţii ei. Am vrut să mă ţin după ea, însă Simon a început să vorbească din nou.

— Bunicu’ nostru e şi el îngropat aici, în pajişte.

— Nu e.

— Ba da.

— Arată-mi mormântul.

Simon a întins mâna spre un şir de cruci de lemn dincolo de cărare. Mormintele săracilor, îmi vorbise Mămica despre ele, îmi explicase că se rezervase pământ pentru oameni care nu au bani să plătească o parcelă ca lumea.

— Care e crucea lui? l-am întrebat.

— N-are niciuna. Crucile nu durează. I-am săd it o tufă de trandafiri, iote-acolo, ca să ştim totdeauna unde e.

Am furat-o din grădinile de la poalele colinei.

Se vedea o tufă, tăiată scurt, cum se face pentru iarnă. Noi locuim la poalele colinei şi avem în faţă o mulţime de trandafiri. Poate că tufa aceea de trandafiri era a noastră.

— Şi el a muncit aici, a zis Simon. Ca Taica şi ca mine. Zicea că e cel mai fain cimitir din Londra. N-ar fi vrut să fie îngropat în altă parte. Avea multe de povestit despre alte cimitire. Mormane de oase peste tot. Morţi îngropaţi numai cu un sac de pământ deasupra. Ptiu, ce duhoare! şi-a fluturat Simon mâna pe la nas. Şi oameni care fură noaptea cadavre. Aici e cel puţin în siguranţă, cu zidurile astea, înalte şi cu ţepe deasupra.

— Trebuie să plec acum, i-am spus. Nu voiam să par speriată ca Lavinia, dar nu doream să mai aud despre mirosul de cadavre.

Simon a ridicat din umeri.

— Aş fi putut să-ţi arăt una şi alta.

— Poate altă dată.

Am alergat să-i ajung din urmă pe părinţi. Amândouă familiile se plimbau acum împreună. Lavinia mi-a luat mâna şi mi-a strâns-o şi am fost aşa de încântată încât am sărutat-o.

Pe când ne plimbam de mână în susul colinei, am prins cu coada ochiului o siluetă ca o fantomă sărind din piatră în piatră, ba în urma noastră, ba înaintea noastră. Aş fi vrut să nu-l fi părăsit.

Am înghiontit-o pe Lavinia:

— E un băiat nostim, nu? am zis, făcând semn cu capul spre umbra lui, care dispărea după un obelisc.

— Da, îmi plăcea, chiar dacă vorbeşte despre lucruri îngrozitoare.

— Nu ţi-ar plăcea să putem fugi şi noi ca el?

Lavinia mi-a zâmbit, întrebând:

— Vrei să ne luăm după el?

Nu mă aşteptasem s-o aud spunând asta. M-am uitat la ceilalţi. Numai sora Laviniei ne privea.

— Hai, i-am şoptit.

M-a strâns de mână şi am zbughit-o să-l căutăm.

KITTY COLEMAN

Nu îndrăznesc să spun nimănui, ca să nu fiu acuzată de trădare, însă am fost cuprinsă de freamăt la auzul veştii despre moartea Reginei. Plictisul care mă copleşise după revelion s-a risipit şi a trebuit să mă străduiesc din greu ca să-mi compun o figură serioasă potrivită ocaziei. Schimbarea secolului a însemnat doar o schimbare de cifre, însă acum vom avea o adevărată schimbare în conducere şi nu pot să nu mă gândesc că Edward este mai reprezentativ pentru noi decât mama sa.

Deocamdată însă nu s-a schimbat nimic. A trebuit să mergem in corpore la cimitir şi să ne arătăm durerea, deşi niciun membru al familiei regale nu este înmormântat aici şi nici Regina nu va fi. Aici se află Moartea şi este, probabil, de-ajuns.

Cimitirul ăsta nenorocit. Nu mi-a plăcut niciodată.

Ca să fiu cinstită, nu e vina locului în sine, care are chiar un anume farmec lugubru, cu şirurile lui de morminte, adăugate de-a valma, pietre funerare de granit, obeliscuri egiptene, turle gotice, socluri pe care sunt aşezate coloane, doamne plângând, îngeri şi, bineînţeles, urne până sus, pe colină, la formidabilul Cedru libanez de pe vârf. Sunt chiar dispusă să trec cu vederea unele dintre monumentele mai ridicole reprezentări ostentative ale poziţiei sociale a unor familii. Dar sentimentele pe care le provoacă acest loc celor îndoliaţi sunt prea exagerate pentru gustul meu. În plus, este cimitirul familiei Coleman, nu al familiei mele. Mi-e dor de micul cimitir din curtea

bisericii din Lincolnshire, acolo unde au fost înmormântaţi Mămica şi Tăticu' şi unde se află acum şi o piatră funerară cu numele lui Harry, cu toate că trupul său zace pe undeva prin sudul Africii.

Tot excesul ăsta la care se adaugă acum propria noastră urnă funerară e deja prea mult. Atât de disproporţionată faţă de împrejurimi! Măcar dacă Richard s-ar fi consultat cu mine înainte. Nu cred că a fost ideea lui, nu i se potriveşte, pentru că în ciuda tuturor defectelor e un om raţional şi trebuie să-şi fi dat seama că urna e mult prea mare. Bănuiesc că alegerea a fost influenţată de mama lui. Gusturile ei au fost întotdeauna exagerate.

M-a amuzat azi să-l văd iritat de îngerul ridicat pe mormântul vecin cu urna (întâmplător mult prea aproape, te aştepţi să vezi cele două monumente izbindu-se în orice clipă). Abia am reuşit să-mi iau un aer serios.

— Cum de îndrăznesc să ne impună gustul lor, a zis. Gândul că trebuie să privesc această dulcegărie prostească de câte ori venim aici îmi întoarce stomacul pe dos.

— E o dulcegărie, dar e ceva nevinovat, am replicat. Cel puţin e marmură italiană.

— Nu dau doi bani pe marmura lor! Nu vreau îngerul ăla lângă mormântul nostru.

— Te-ai gândit că poate şi ei spun acelaşi lucru despre urna noastră?

— Urna noastră n-are niciun cusur!

— Şi ei ar spune că îngerul lor n-are niciun cusur.

— Îngerul arată ridicol în vecinătatea urnei noastre. Şi, în primul rând, e mult prea aproape.

— Exact, i-am spus. Nu le-ai lăsat loc pentru nimic.

— Ba le-am lăsat. Încă o urnă ar fi arătat bine. Poate una ceva mai mică.

Mi-am înălţat sprâncenele, cum fac atunci când Maude spune vreo prostie.

— Sau chiar de aceleaşi dimensiuni, a acceptat

Richard. Da, ar fi putut arăta impresionant, o pereche de urne. În loc de asta, avem aici această tâmpenie.

Şi am ţinut-o tot aşa. Deşi nu mă dau în vânt după îngerii cu feţe inexpresive care împânzesc cimitirul, mă deranjează mai puţin decât urnele, care arată ciudat pe morminte, dacă te gândeşti că romanii le foloseau ca recipiente pentru cenuşa umană. Un simbol păgân într-o societate creştină. Dar, la urma urmei, tot aşa arată şi simbolurile egiptene pe care le vezi aici. Când i-am atras atenţia lui Richard asupra acestui lucru, a pufnit şi a mormăit, dar n-a putut răspunde decât că „Această urnă dă graţie şi demnitate mormântului familiei Coleman”.

N-aş zice. Mai curând banalitate evidentă şi simbolism prost plasat. Am avut însă minte să nu i-o spun.

Încă mai perora pe tema îngerului când ne-am trezit faţă în faţă cu proprietarii lui, îmbrăcaţi în doliu din cap până în picioare. Albert şi Gertrude Waterhouse nicio înrudire cu pictorul, după cum au recunoscut. (Mai bine, pentru că de câte ori îi văd picturile răsuflate la Galeria Tate îmi vine să urlu. Domniţa din Shalott în barca ei arată de parcă tocmai ar fi luat opium.) Nu-i mai întâlnisem niciodată, deşi sunt de câţiva ani proprietarii acelui mormânt. Sunt destul de şterşi, el arborând un zâmbet şi o barbă roşcată, ea genul de femeie scundă cu talia îngroşată de naşteri succesive, pe care rochiile nu stau niciodată cum trebuie. Părul, mai degrabă creţ decât ondulat, îi scapă din spelci.

Fiica lor mai mare, Lavinia, care pare de vârsta lui Maude, are un păr frumos, şaten, mătăsos şi ondulat. O zgâtie alintată şi poruncitoare pare-se că tatăl a cumpărat îngerul la insistenţele ei. Richard aproape s-a sufocat când a auzit. Şi purta o rochie neagră, burduşită cu crep, cam vulgar şi fără rost la o copilă atât de mică.

Fireşte, lui Maude i-a plăcut fata imediat. Când am făcut un tur al cimitirului împreună, Lavinia şi-a tot şters

ochii cu o batistă tivită cu negru, plângând în timp ce treceam pe lângă mormântul unui băieţel mort de cincizeci de ani. Sper din toată inima ca Maude să nu înceapă s-o imite. Nu pot suferi asemenea prostii. Maude este un copil cu judecată, însă am văzut cât era de atrasă de comportamentul fetei. Au dispărut împreună Dumnezeu ştie ce-au făcut. Când s-au întors, erau deja cele mai bune prietene.

Cred că este foarte improbabil ca eu şi Gertrude Waterhouse să fim vreodată cele mai bune prietene. Când mi-a repetat cât a întristat-o moartea Reginei, nu m-am putut abţine să nu comentez că Lavinia părea extrem de încântată de doliu.

Gertrude Waterhouse a tăcut un moment, apoi a remarcat:

— Aveţi o rochie frumoasă. O nuanţă de albastru atât de neobişnuită.

Richard a mârâit. Avusesem cu el o dispută aprigă în legătură cu rochia. Adevărul e că mă simţeam acum destul de jenată de alegerea mea de când am plecat de-acasă n-am întâlnit nici o singură persoană adultă care să poarte altceva decât negru. Rochia mea era un albastru închis, însă oricum ieşeam în evidenţă mult mai mult decât intenţionasem.

Am hotărât să fiu îndrăzneaţă.

— Da, nu m-am gândit că negrul este omagiul cel mai potrivit pentru Regina Victoria, am explicat. Acum, lucrurile se schimbă. Cu fiul său, va fi altfel. Sunt sigură că Edward va fi bun ca rege. A aşteptat destul.

— Prea destul, după părerea mea, zise domnul Waterhouse, Bietul de el, e trecut de prima tinereţe.

Omul părea jenat, el însuşi parcă surprins că-şi exprimase părerea.

— Cu doamnele se pare că nu, am zis, neputându-mă abţine.

— O! s-a arătat Gertrude Waterhouse oripilată.

— Pentru Dumnezeu, Kitty! mi-a şuierat Richard. Soţia mea spune întotdeauna lucruri pe care n-ar trebui să le spună, s-a scuzat el, adresându-se lui Albert Waterhouse, care a tuşit jenat.

— Lăsaţi, sunt sigur că se revanşează în alte feluri.

S-a lăsat liniştea, în timp ce noi toţi digeram această remarcă. Timp de o secundă ameţitoare m-am întrebat dacă era posibil să se fi referit la noaptea de revelion. Dar, firește, n-avea cum să ştie aceea nu era societatea lui. De-atunci, Richard nu mai amintise nimic de acea întâmplare, însă eu simt acum că în noaptea aceea am murit puţin şi, cu sau fără un rege nou, de-acum încolo nimic nu va mai fi la fel.

Apoi s-au întors fetele, cu respiraţia tăiată, aducând o binevenită schimbare în discuţie. Familia Waterhouse s-a scuzat în grabă şi a plecat, ceea ce a fost o uşurare, cred, pentru toată lumea, cu excepţia fetelor. Lavinia a devenit lăcrimoasă şi m-am temut că Maude o va imita. Mai târziu, avea să vorbească fără încetare despre noua ei prietenă, până când, în cele din urmă, i-am promis că am să încerc să le aranjez o întâlnire. Sper să uite, pentru că Waterhouse este exact genul de familie care mă face să am o părere mai proastă despre mine.

LAVINIA WATERHOUSE

Azi am avut o aventură la cimitir, cu noua mea prietenă şi cu un băiat obraznic. Am mai fost şi înainte la cimitir, de multe ori, dar Mami nu mă lăsa niciodată să plec de lângă ea. Azi însă Mami şi Tati s-au întâlnit cu familia care are mormântul vecin cu al nostru şi, în timp ce ei vorbeau despre lucruri care-i interesează pe oamenii mari, eu şi Maude am plecat cu Simon, băiatul care

lucrează la cimitir. Am alergat pe Aleea egipteană şi de jur-împrejurul criptelor care înconjoară Cedrul din Liban. Este un loc atât de adorabil încât eram gata să leşin de încântare.

Apoi, Simon ne-a dus într-un tur al îngerilor. Ne-a arătat un minunat înger-copil lângă Catacombele de pe terasă. Nu-l mai văzusem până atunci. Purta o mică tunică şi avea aripi scurte şi capul întors spre spate, ca şi cum ar fi fost supărat şi tocmai bătuse din picior. Era atât de drăgălaş că aproape mi-am dorit să-l fi ales pe el pentru mormântul nostru. Dar nu se afla în cartea cu îngeri de la şantierul constructorului. Oricum, sunt sigură că Mami şi Tati sunt de acord că îngerul pe care l-am ales eu pentru mormântul nostru este cel mai bun.

Simon ne-a dus şi la alţi îngeri din apropiere şi apoi a spus că vrea să ne arate un mormânt pe care tocmai îl săpaseră, el şi tatăl său. Aşa. Eu nu voiam să-l văd, dar Maude a zis că voia şi n-am vrut ca ea să creadă că mi-e frică. Aşa că am mers şi ne-am uitat în mormânt şi, cu toate că era înspăimântător, am simţit şi un lucru foarte ciudat: voiam să mă culc în acea groapă. Fireşte că n-am făcut aşa ceva, mi-aş fi murdărit rochiţa mea frumoasă.

Apoi, pe când ne pregăteam să plecăm, a apărut un bărbat înfricoşător. Avea o faţă foarte roşie şi ţepi zbârliţi pe obraji şi mirosea a băutură. N-am putut să mă abţin şi am ţipat, deşi mi-am dat seama imediat că era tatăl lui Simon, pentru că au amândoi ochii albaştri ca cerul. A început să răcnească la Simon, spunându-i lucruri îngrozitoare, că unde fusese şi de ce eram noi acolo şi a folosit cuvinte foarte urâte. Tati ne-ar bate dacă eu sau Ivy May am folosi asemenea cuvinte. Şi Tati nu este un om care să te bată. Aşa erau de urâte acele cuvinte.

Apoi, bărbatul l-a fugărit pe Simon în jurul mormântului până când Simon a sărit direct în el! Aşa. N-am aşteptat să văd mai multe. Maude şi cu mine am

coborât în fugă colina. Maude se întreba dacă n-ar trebui să ne întoarcem să vedem dacă Simon e bine, însă eu am refuzat, spunând că părinţii noştri trebuie să fie îngrijoraţi din cauza noastră. De fapt, nu voiam să-l mai văd pe acel bărbat, pentru că mă speria. Băiatul cel obraznic putea să-şi poarte singur de grijă. Sunt sigură că-şi petrece mult timp în morminte.

Deci Maude este noua mea prietenă şi eu sunt prietena ei deşi nu pricep de ce o fată atât de urâtă trebuie să aibă un manşon frumos, ba şi o doică, în timp ce eu nu am niciuna, nici alta. Şi o mamă frumoasă, cu o talie atât de subţire şi ochi mari şi negri. Nu puteam să mă uit la Mami fără să mă simt puţin ruşinată. E chiar nedrept.

GERTRUDE WATERHOUSE

După ce am aflat vestea am rămas trează toată noaptea, făcându-mi griji în legătură cu hainele. Albert putea să-şi pună costumul lui negru de lucru, butoni cu agate negre şi o bandă neagră la pălărie. Doliul e întotdeauna mai simplu pentru bărbaţi. Iar Ivy May e prea mică. N-are rost să-mi fac griji cu hainele ei.

Însă Livy şi cu mine trebuia să fim îmbrăcate cum se cuvine la decesul Reginei noastre. Nu mă preocupa atât ce am să port eu însămi, dar Livy e atât de deosebită şi dificilă, dacă nu obţine exact ceea ce vrea. Nu pot să sufăr scenele cu ea. E ca şi când aş fi condusă într-un dans în care nu cunosc deloc paşii, în timp ce ea îi cunoaşte pe toţi, aşa încât mă simt împiedicată şi nătângă până la capăt. Totuşi, are numai cinci ani! Albert spune că sunt prea îngăduitoare cu ea, cu toate că el este cel care i-a cumpărat îngerul pe care şi l-a dorit pentru mormânt, când ştie foarte bine ce puţini bani avem pentru asemenea lucruri, mai ales cu economiile pe care trebuie să le facem

pentru schimbarea casei. Cu toate acestea, nu-i pot reproşa. Este atât de important ca mormântul să reflecte cum se cuvine sentimentele familiei faţă de cei care ne sunt dragi. Livy ştie asta foarte bine şi a avut dreptate: mormântul necesita atenţie, mai ales după ce s-a înălţat alături acea urnă monstruoasă. M-am sculat foarte devreme azi-dimineaţă şi am reuşit să găsesc o bucată de crep pe care o păstrasem de la doliul după mătuşa mea. O ascunsesem pentru că ar fi trebuit s-o ard şi ştiam că Livy ar fi fost îngrozita s-o vadă în casă. Nu-mi ajungea să bordisesc şi rochia mea şi a ei, aşa că am făcut-o numai pe a ei, păstrând o bucăţică pentru pălăria mea. Când s-a sculat Livy, terminasem de cusut şi a fost atât de încântată de efectul crepului că n-a mai întrebat de unde-l aveam.

Cum dormisem puţin şi mă sculasem devreme, eram atât de obosită când am ajuns la cimitir că aproape mi-a venit să ţip când am văzut rochia albastră de mătase pe care o purta Kitty Coleman. Era o insultă pentru ochi, ca un păun umflându-şi penele la o înmormântare. M-a făcut să mă simt ponosită şi simpla ei prezenţă alături de mine mă punea în inferioritate, căci invita la comparaţii şi-mi reamintea că silueta mea nu mai era cum fusese cândva.

Singura mea consolare una ruşinoasă, pentru care am să-i cer iertare lui Dumnezeu a fost că fiica lor, Maude, este atât de urâţică. Mă simt mândră s-o văd pe Livy arătând atât de bine pe lângă mica Maude, lipsită de strălucire.

M-am purtat, firește, cât se poate de amabil, dar era clar că pe Kitty Coleman o plictiseam. Şi apoi a făcut nişte remarce tăioase la adresa lui Livy şi a spus lucruri necuviincioase, nu chiar despre Regină, însă nu m-am putut abţine să nu mă gândesc că o desconsidera într-un fel pe Victoria. Şi l-a năucit atât de tare pe bietul meu Albert, încât a spus ceva total nelalocul lui. Nici măcar n-am avut curajul să-l întreb după aceea ce-a vrut să zică.

Nu contează, noi două nu trebuie să ne mai vedem. În toţi anii de când avem morminte învecinate la cimitir, asta este prima oară că ne-am întâlnit. Cu puţin noroc, nu se va mai întâmpla, deşi am să-mi fac mereu griji că s-ar putea să ne întâlnim iar. Mă tem că de-acum încolo n-o să mă mai simt atât de bine la cimitir.

ALBERT WATERHOUSE

A naibii de frumoasă femeie. Nu ştiu ce-a fost în mintea mea de-am spus ce-am spus. Am să mă revanşez faţă de Trudy mâine, aducându-i bomboanele ei favorite.

M-am bucurat, totuşi, să-l întâlnesc pe Richard Coleman, cu toată urna lor. (Ce-i făcut nu poate fi desfăcut, îi spun lui Trudy. Acum e acolo şi n-are rost să ne mai plângem.) Are o funcţie destul de bună la bancă. Locuiesc la poalele colinei şi, din câte spune, ar putea fi exact locul potrivit pentru noi, dacă ne hotărâm să ne mutăm din Islington. Au şi o echipă locală de cricket bună şi m-ar putea introduce şi pe mine. Tip folositor.

Nu-l invidiez pentru soţia lui, chiar aşa frumoasă cum este. Mi-ar da prea multă bătaie de cap. Mi-ajunge Livy.

SIMON FIELD

Stau în groapă o vreme după ce fetele au plecat. N-am niciun motiv să ies. Taica nu-şi bate capul să vină după mine sau să stea pe marginea gropii şi să strige. Când o vrea, ştie unde să mă găsească. „Cimitirul ăsta are un zid înalt de jur-împrejur”, zice el mereu. „Poţi să te caţări şi să ieşi afară, dar până la urmă tot aici te întorci, prin poarta din faţă, cu picioarele înainte”.

Se vede frumos cerul de la trei metri adâncime. Are

culoarea blăniţei acelei fete. Manşonul ei, zicea. Blana era aşa de moale. Îmi venea să-mi lipesc obrazul de ea, cum o văzusem pe fată că face.

Stau culcat pe pământ şi mă uit la cer. Din când în când, câte o pasăre zboară sus, deasupra mea. Bulgări de ţărână se desprind de pe marginile gropii şi-mi cad pe faţă. Nu mă tem că se poate prăbuşi groapa. Pentru morminte mai adânci folosim scuturi de scânduri ca să fixăm malurile, dar cu cele mici, cum e asta, nu ne batem capul. Asta e săpată în lut, bun şi umed, aşa că ţine. S-a mai întâmplat să se prăbuşească gropi, dar mai mult alea săpate în nisip sau unde lutul se uscase. Au şi murit oameni în gropi. Taica-mi spune mereu să-mi acopăr faţa cu o mână şi ailaltă s-o ţin ridicată dacă sunt într-o groapă şi se prăbuşeşte. Aşa am să am o gaură prin pământ prin care să intre aerul şi după degetele mele alţii o să-şi dea seama unde mă aflu.

Vine cineva şi se uită în mormânt. Stă cu spatele în soare, aşa că nu pot să-i văd faţa. Dar ştiu că nu-i Taica nu miroase a pileală.

— Ce faci acolo, Simon? întreabă bărbatul.

Atunci ştiu cine e. Sar în picioare, îmi şterg ţărâna de pe spate şi de pe fund şi de pe picioare.

— Mă odihneam, domnule.

— Nu eşti plătit ca să te odihneşti.

— Nu-s plătit deloc, domnule, mă ia gura pe dinainte.

— Ce? Credeam că ai destul câştig din tot ce înveţi aici. Înveţi o meserie.

— Învăţatul nu-mi ţine de foame, domnule.

— Ajunge cu obrăzniciile, Simon. Eşti un simplu servitor la London Cemetery Company. Sunt atâţia care aşteaptă dincolo de poartă şi care bucuroşi ţi-ar lua locul. Să nu uiţi asta. Ei, aţi terminat groapa aia?

— Da, domnule.

— Atunci acoper-o şi du-te după tatăl tău. Ar trebui

să pună uneltele în cui. E clar că are nevoie de ajutorul tău. Nici nu ştiu de ce-l mai ţin în slujbă.

Eu ştiu. Taica al meu cunoaşte locul ăsta mai bine ca oricare. Poate să desfacă orice mormânt, ţine minte fiecare cât a fost îngropat de adânc şi dacă acolo e nisip sau lut. Le-a învăţat pe toate de la Bunicu' nostru. Şi, când vrea el, e iute la săpat. Braţele lui sunt tari ca stânca. Cel mai grozav e când trage un pic din sticlă, dar nu prea mult. Atunci, el şi cu Joe sapă şi râd şi eu trag sus găleata cu pământ. Dar după ce-a pilit prea mult, eu şi cu Joe facem toată treaba cu săpatul şi scosul pământului.

Mă uit după creanga lunga de copac cu cioturi, de care mă folosesc să mă caţăr afară din mormintele mici. O fi scos-o Taica.

— Domnul Jackson, strig, însă el a plecat deja. Strig iar, dar nu se întoarce. Taica o crede că am ieşit şi am acoperit mormântul aşa că nici el n-o să se întoarcă.

Încerc să scurm găuri pe marginile gropii, să-mi proptesc picioarele şi să ies afară, dar n-am sapă, numai mâinile, şi pământul e foarte tare. Vezi, însă, că acuma e tare, dar nu ştiu sigur cât o să mai fie. Nu vreau să se prăbuşească peste mine.

Acum e frig în groapă şi sunt înţepenit aici. Mă las pe vine şi-mi încolăcesc braţele în jurul picioarelor. Din când în când, strig tare. Mai sunt patru gropi care se sapă azi şi vreo două monumente în construcţie, dar niciunul lângă mine. Totuşi, poate mă aude vreun vizitator, sau se întoarce una din fetele alea. Din când în când aud voci şi strig după ajutor. Dar nu vine nimeni. Oamenii se ţin la distanţă de gropile proaspăt săpate. Se tem să nu se ivească ceva din groapă şi să-i înşface.

Cerul deasupra mea se face cenuşiu închis şi aud cum sună clopotul ca să-i anunţe pe vizitatori că se închide cimitirul. E un băiat care face turul în fiecare zi cu clopotul. Zbier de mă doare gâtul, dar clopotul mi-acoperă

glasul.

După o vreme, clopotul tace şi după aia se face întuneric. Sar în sus şi în jos să mă încălzesc şi după aia mă ghemuiesc iar şi-mi strâng braţele peste genunchi.

În întuneric, groapa începe să miroasă mai puternic a lut şi a lucruri ude. Un braţ subteran al râului Fleet trece prin cimitir. Îi simt vecinătatea.

Norii se risipesc şi încep să văd stele înţepând cerul, apar tot mai multe, până când petecul de zare de deasupra mea e plin, de parcă cineva ar fi împrăştiat fainã pe cer şi se pregăteşte să frământe aluat pe el.

Mă uit la stele toată noaptea. Ce altceva să faci în mormânt. Văd forme un cal, un târnăcop, o lingură. La răstimpuri îmi întorc privirea de la ele şi când mă uit iar văd că s-au mişcat puţin. După o vreme, calul dispare dincolo de marginea cerului, pe urmă se duce şi lingura.

O dată, văd o stea străbătând cerul. Mă întreb unde merge.

Mă gândesc la fetele alea, la cea cu manşonul şi la cea cu faţă drăguţă. Ele sunt acum învelite în pătuţurile lor, le e cald şi bine. Aş vrea să fiu şi eu ca ele.

Câtă vreme nu mă mişc nu-i chiar aşa de rău. Când mă mişc, mă doare de parcă mă loveşte cineva cu o scândură. După o vreme, nu mă mai pot mişca. Se vede treaba că mi-a îngheţat sângele. Cel mai greu e spre sfârşitul nopţii, când ar putea să se facă lumină, dar nu se face încă. Taica al meu zice că atunci mor majoritatea oamenilor, fiindcă nu mai pot să aştepte până începe ziua. Mă uit la stele. Târnăcopul dispare şi plâng niţel, dar pe urmă probabil că adorm, pentru că atunci când privesc iar în sus, stelele s-au dus şi e lumină şi lacrimile mi-au îngheţat pe obraji.

Se luminează tot mai mult, dar nu vine nimeni. Mi-e uscată gura de sete.

Pe urmă, aud imnul „Slavă, slavă” care-i place lui

Taica să-l fluiere când munceşte. E ciudat, pentru că Taica n-a mai intrat într-o biserică de ani de zile. Fluieratul se apropie tot mai mult şi încerc să strig, dar mă doare prea tare şi nu pot scoate un sunet.

Îl aud umblând în preajma gropii, aşezând scândurile şi apoi covoarele verzi care seamănă cu iarba, ca să facă pământul din jurul mormântului să arate frumos şi îngrijit. Apoi aşază frânghiile peste groapă, alea care intră sub sicriu ca să-l coboare, şi pe urmă cei doi suporţi de lemn pe care se pune sicriul, câte unul la fiecare capăt al gropii. Nu se uită în jos să mă vadă. A săpat atâtea gropi la viaţa lui că n-are de ce să se uite în ele. Încerc să deschid gura, dar nu pot. Apoi, aud caii sforăind şi căpestrele zornăind şi roţile scârţâind pe alee şi ştiu că trebuie să ies acum sau n-am să mai ies niciodată. Îmi dezdoi picioarele, urlând de durere, numai că nu se aude niciun sunet, fiindcă tot nu pot să deschid gura. Reuşesc să mă pun pe picioare şi să-mi descleştez gura şi strig: „Taică, Taică!” Parcă aş fi o cioară din alea din copaci. La început, nu se întâmplă nimic. Strig iar şi Taica al meu se apleacă peste groapă şi mă priveşte clipind.

— Iisuse! Ce cauţi acolo, băiete?

— Scoate-mă afară. Taică! Scoate-mă!

Taica al meu se lasă pe burtă la marginea gropii şi-mi întinde mâinile.

— Iute, băiete, apucă-te de mâinile mele. Dar nu pot să ajung la el. Taica se uită în direcţia de unde se aud caii şi dă din cap. Nu-i timp, băiete, nu-i timp.

Sare în picioare şi pleacă. Eu zbier din nou.

Taica se-ntoarce cu domnul Jackson, care se zgâieşte în jos la mine, cu o expresie fioroasă. Nu zice nimic, se întoarce şi pleacă, în vreme ce Taica stă acolo, uitându-se după el. Pe urmă, domnul Jackson se întoarce şi aruncă în groapă o funie pe care o folosim ca să măsurăm cât am săpat. La fiecare jumatede metru are câte un nod. Apuc un

nod şi mă ţin agăţat, în timp ce el cu Taica mă trag afară din groapă şi aterizez pe covorul verde care seamănă cu iarba. Sar în picioare, deşi mă doare peste tot şi mă trezesc în faţa cioclilor cu joben şi a băieţilor cu hăinuţe negre, care sunt bocitori plătiţi, şi a cailor care dau din cap ca să fluture panaşele negre cu care sunt împodobiţi. În spatele trăsurii cu sicriul merg îndoliaţii. Toţi se zgâiesc la mine. Îmi vine să râd de mutrele pe care le fac văzându-mă, însă figura fioroasă a domnului Jackson mă face s-o zbughesc.

Mai târziu, după ce Taica al meu m-a udat cu niţel rom şi m-a aşezat cu o pătură în faţa focului, mă ciocăneşte pe la urechi. „Să nu mai faci aşa ceva, băiete, niciodată”, zice, de parcă io mă chitisem dinainte să stau toată noaptea în groapă. „O să-mi pierd slujba şi unde-o să ajungem?” După aia, vine domnul Jackson şi mă bate ca să fie sigur că m-am învăţat minte. Dar mie nu-mi pasă, abia de simt biciul. Nimic nu poate să doară mai tare ca frigul din mormântul ăla.

Decembrie 1901

RICHARD COLEMAN

I-am spus lui Kitty că am fost invitaţi de revelion de familia de anul trecut. Stătea tăcută, privindu-mă cu ochii ei căprui întunecat, care m-au sedus cu ani în urmă, dar care acum nu fac decât să mă judece. Dacă nu m-ar fi privit aşa, poate că n-aş fi adăugat:

— Le-am spus deja că primim invitaţia. Cu plăcere.

De fapt, nu le spusesem încă.

Vom continua să le acceptăm invitaţiile în fiecare an, până când Kitty redevine soţia mea.

Martie 1903

LAVINIA WATERHOUSE

A fost o adevărată minune. Cea mai bună prietenă a mea la capătul grădinii noastre! Nu-i asta desăvârşirea?

Eram într-o stare absolut melancolică azi-dimineaţă pe când îmi periam părul, privind prin fereastră la noua noastră grădină. Deşi este un locuşor adorabil şi eu cu Ivy May avem un dormitor plăcut din care se vede grădina, mi se făcuse dor de vechea noastră casă. Era mai mică şi se afla pe o stradă aglomerată, nu în apropierea unui loc atât de minunat cum este Hampstead Heath. Dar era casa în care m-am născut, plină de amintirile mele din copilărie. Am vrut să iau cu mine fâşia de tapet de pe hol, unde însemna Tati cât creşteam eu şi Ivy May în fiecare an, dar el a spus că n-am voie, pentru că se strică peretele. Chiar am plâns când am plecat.

Apoi, cu coada ochiului am zărit o fluturare şi, când m-am uitat la casa vecină cu a noastră, o fată se apleca peste fereastră şi-mi făcea cu mâna! Da. Am clipit şi după un moment am recunoscut-o. Era Maude, fata de la cimitir. Ştiam că ne-am mutat aproape de cimitir, dar nu ştiam că e şi ea aici. Mi-am luat batista şi am fluturat-o până când a început să mă doară mâna. Chiar şi Ivy May, care nu-i niciodată atentă, decât dacă o ciupesc (şi, câteodată, nici atunci), s-a ridicat din pat să vadă ce-i cu agitaţia asta.

Maude îmi striga ceva, însă era prea departe şi n-auzeam. Apoi, mi-a făcut semn cu mâna spre gardul care desparte grădinile noastre şi mi-a arătat zece degete. Suntem firi înrudite într-atât, încât am înţeles imediat că voia să ne întâlnim acolo peste zece minute. I-am trimis un

sărut şi am dat năvală să mă îmbrac cât mai repede.

— Mami! Mami! am strigat alergând pe scări.

Mami a venit în fugă de la bucătărie, crezând că mi-e rău sau că mă lovisem. Dar când i-am spus despre Maude n-a părut deloc interesată. Nu voia ca eu să mă văd cu cei din familia Coleman, deşi nu-mi spunea niciodată de ce. Probabil că îi uitase deja, însă eu n-am uitat-o deloc pe Maude, deşi a trecut atâta timp. Ştiam că suntem sortite să fim împreună.

Am alergat afară, ajungând la gardul din grădină, care e prea înalt şi nu se vede peste el. Am strigat-o pe Maude şi ea mi-a răspuns, iar după o clipă i-a apărut chipul pe vârful gardului.

— Vai, cum ai ajuns acolo sus? am strigat.

— Stau pe bazinul în care se scaldă păsărelele, mi-a răspuns, clătinându-se puţin. Apoi a reuşit să se salte şi, până să-mi dau seama, s-a rostogolit peste gard şi a aterizat! Sărăcuţa de ea, era toată zgâriată de la tufele de trandafiri. Am strâns-o în braţe şi am sărutat-o şi am dus-o la Mami care, sunt fericită s-o spun, a fost foarte drăguţă şi i-a pictat zgârieturile cu iod.

Apoi am dus-o sus în dormitorul meu să-i arăt păpuşile.

— Nu te-am uitat, i-am spus. M-am uitat după ţine de câte ori am vizitat cimitirul cu părinţii, în speranţa c-am să te pot vedea.

— Şi eu la fel.

— Dar nu te-am văzut niciodată. Doar pe băiatul acela obraznic l-am mai văzut din când în când.

— Simon. La săpat de morminte, cu tatăl său.

— Acum, că sunt aici, putem să mergem acolo împreună şi el poate să ne arate toţi ceilalţi îngeri. O să fie foarte frumos.

— Da.

Apoi, Ivy May a încercat să ne strice cheful, bătând

păpuşile mele cap în cap atât de tare de credeam c-o să explodeze. I-am spus să plece, însă Maude a zis că n-o deranjează dacă rămâne cu noi, mai ales că ea nu are un frate sau o soră cu care să se joace. Mda. Ivy May arăta încântată ca Punch, păpuşoiul îmbufnat aşa cum se încântă ea de orice.

Nu contează. Apoi, Maude a luat micul dejun cu noi şi nu ne mai săturam de vorbit.

Este chiar o minune din cer că îngerii ne-au condus la această casă, iar pe mine la cea mai bună prietenă a mea.

MAUDE COLEMAN

Ciudat, cum se întâmplă unele lucruri. Tăticu' spune că de obicei coincidenţele nu sunt ceea ce par, dacă-ţi dai osteneala să le analizezi atent. Azi mi-a demonstrat că are dreptate.

Mă uitam afară pe fereastră, când am văzut o fată care stătea la fereastra ei, peste drum, periindu-şi părul. N-o mai văzusem acolo. Până acum câteva săptămâni, în casa aceea au locuit două fete bătrâne, dar acum se mutaseră. Apoi, fata şi-a scuturat capul şi a ridicat din umeri şi mi-am dat seama că e Lavinia. Am fost atât de surprinsă s-o văd, că am rămas încremenită cu ochii la ea. N-o văzusem de atâta vreme, de la moartea Reginei, acum mai bine de doi ani. Cu toate că am întrebat-o pe Mămica de câteva ori dacă nu putem să ne întâlnim, ea a găsit mereu câte un pretext. Mi-a promis că va întreba la cimitir de adresa familiei Waterhouse, dar nu cred c-a făcut-o. După o vreme n-am mai întrebat-o, pentru că ştiam că acela era felul ei de a spune nu. Nu ştiam de ce nu vrea ca eu să am o prietenă foarte bună, dar nu puteam face nimic. Doar să mă învârtesc prin cimitir de câte ori ne duceam

acolo, în speranţa că familia Waterhouse va alege aceeaşi zi pentru vizită. Dar n-au apărut niciodată. Am şi renunţat să mai am vreodată o prietenă foarte bună. Şi nici n-am întâlnit alte fete care să vrea să se plimbe cu mine prin cimitir ca Lavinia.

Şi iat-o acum, chiar lângă noi. Am început să-i fac cu mâna şi când, în sfârşit, m-a văzut, mi-a făcut şi ea cu mâna, foarte nerăbdătoare. Ce bucurie că era atât de încântată să mă vadă. I-am făcut semn să vină să ne întâlnim în grădină, apoi am alergat jos, să le spun părinţilor despre uluitoarea coincidenţă.

Mămica şi Tăticu' erau deja la micul dejun şi citeau ziarele Tăticu' citea Mail, Mămica, St Pancras Gazette. Când le-am spus cine erau noii noştri vecini, Tăticu' n-a fost uimit deloc şi mi-a explicat că el a fost cel care le-a spus soţilor Waterhouse despre casă.

— Nu ştiam că eşti aşa prieten cu ei, s-a mirat Mămica, privindu-l într-un fel anume.

— M-a căutat el la bancă, a spus Tăticu', acum câtva timp. Se gândeau să se mute în zona asta şi m-a întrebat dacă nu ştiu vreo proprietate. Când s-a ivit ocazia cu casa aceea, l-am anunţat.

— Înseamnă că vom fi acum vecini atât în viaţă cât şi în moarte, a rostit Mămica, lovind foarte tare cu linguriţa în coaja oului din faţa ei.

— Se pare că e un bun jucător de cricket şi avem nevoie pentru echipă, a răspuns Tăticu'.

Când a devenit evident că nu era nicio coincidenţă, că Tăticu' îi îndrumase aici pe cei din familia Waterhouse, m-am simţit în chip ciudat dezamăgită. Voiam să cred în Destin, însă Tăticu' mi-a mai demonstrat o dată că nu există aşa ceva.

GERTRUDE WATERHOUSE

Nici prin cap nu-mi trece să critic judecata lui Albert. În chestiuni din astea, el ştie ce e mai bine şi sunt într-adevăr foarte mulţumită de noua noastră căsuţă, cu un etaj mai înaltă decât casa noastră din Islington şi cu o grădină plină de trandafiri, în locul curţii în care scormoneau găinile vecinului.

Însă mi-a îngheţat inima când am descoperit că nu suntem doar vecini cu familia Coleman, ci casa lor e chiar gard în gard cu a noastră. Şi, firește, a lor e cu un etaj mai înaltă decât a noastră şi are cea mai extraordinară grădină. Când nu era nimeni prin preajmă, m-am urcat pe un scaun şi m-am uitat peste gard. Am văzut o salcie şi un iaz, şi un strat de rododendroni, o peluză lungă, încântătoare, pe care sunt sigură că fetele joacă croquet toată vara.

Kitty Coleman lucra în grădină, răsădind primule. Rochia ei avea aceeaşi culoare ivorie cu a florilor şi purta o pălărie frumoasă, cu boruri largi, legată cu o eşarfa de sifon. Era atât de bine îmbrăcată, chiar când se ocupa de grădinărit. Sunt bucuroasă că nu m-a văzut, m-aş fi simţit atât de îngrozitor că aş fi căzut de pe scaun. Aşa, am sărit repede jos şi m-am lovit la gleznă.

N-aş mărturisi nimănui, nici măcar lui Albert, dar mă irită că întreţine o grădină aşa de frumoasă. E cu faţa la sud şi foarte însorită, ceea ce îi uşurează munca. Şi are, probabil, un om care o ajută, măcar la peluză, care arată netedă ca un covor. Am să-mi dau toată osteneala cu trandafirii noştri, însă nu ştiu cum fac de omor plantele aşa de uşor. De fapt, sunt total neîndemânatică la grădinărit. În plus, a noastră e orientată spre nord. Şi nu ne putem permite acum să luăm niciun ajutor. Sper să nu se ofere să mi-l trimită pe al ei n-aş şti ce să fac.

După ce Maude s-a prăvălit peste gard, m-am gândit că ar trebui să mergem până la ei, măcar pentru a da

explicaţii despre zgârieturile ei. Faţada casei lor este atât de elegantă, grădina plină de tufe de trandafiri, iar treptele care duc la uşă sunt placate în negru şi alb. (Uşa casei noastre se deschide direct pe pavaj. Însă trebuie să mă abţin de la comparaţii.)

Speram că am să las pur şi simplu cartea mea de vizită, însă Kitty Coleman ne-a primit foarte amabilă, în camera ei de dimineaţă. Am clipit când am văzut în ce culori o decorase galben muştar cu o dungă maro închis, ceea ce presupun că e la modă acum. Ea numea culorile „galben auriu" şi „maro ciocolatiu", ceea ce sună mult mai bine decât arată. Îmi place mai mult vişiniul nostru. Nimic nu se compară cu un salonaş într-un vişiniu simplu. Atenţie, eu n-am o cameră de dimineaţă poate dacă aş avea o cămăruţă ca a ei la primul etaj, aş vopsi-o şi eu în galben.

Dar mă îndoiesc.

Are un gust foarte rafinat şaluri de mătase brodată pe canapele, ferigi în ghivece, vaze cu flori uscate şi un mic pian cu coadă. Am fost de-a dreptul şocată de serviciul de cafea modern, care are un desen cu mici pătrăţele negre şi galbene şi care m-a ameţit. Dinspre partea mea, prefer un desen roz simplu. Dar, chacun à son goût. (Fiecare cu gustul său (fr.). Vai!

Am făcut greşeala s-o spun cu voce tare şi ea mi-a răspuns în franceză. N-am înţeles niciun cuvânt! Aşa îmi trebuie dacă am vrut să-mi dau aere.

Am plecat măcar cu o mângâiere tainică. Ba nu, cu două. Fetele cel puţin sunt încântate una de cealaltă iar Livy chiar are nevoie de o prietenă cu judecată. Măcar Maude va avea o influenţă bună, aducând-o cu picioarele pe pământ, dacă nu se va lăsa ea însăşi vrăjită de Livy, aşa cum se întâmplă cu noi toţi cu excepţia micuţei Ivy May, care este impenetrabilă la excesele surorii ei. Mă surprinde tot timpul. Aşa tăcută cum e, n-o lasă pe Livy s-o

domine.

Şi cealaltă mângâiere: Kitty Coleman primeşte marţea după-amiaza. Ca şi mine. Când am descoperit coincidenţa, ea a zâmbit uşor şi a zis „Vai, ce păcat”. Oricum, n-am să-mi schimb eu ziua de primire, sunt tradiţii pe care vreau să le păstrez. Şi ştiu că nici ea n-o să şi-o schimbe. În felul acesta vom putea să evităm cel puţin această ocazie de a ne întâlni în societate.

Nu pot să spun exact de ce nu-mi place. Este absolut politicoasă şi manierată şi are o înfăţişare plăcută. Are o casă frumoasă, un soţ chipeş şi o fiică isteaţă. Dar n-aş vrea să fiu ea. O stăpâneşte un soi de nemulţumire, care tulbură totul în jur. Şi ştiu că nu se cuvine să gândesc aşa, însă mă îndoiesc şi de sentimentele ei creştineşti. Gândeşte prea mult şi se roagă prea puţin, bănuiesc. Dar sunt singurii oameni pe care-i cunoaştem în vecinătate, iar fetele sunt deja legate de o puternică afecţiune, aşa că mă tem că urmează să ne vedem foarte des.

Când ne-am întors acasă şi ne-am aşezat în salonul din spate, nu m-am putut abţine să mă uit prin fereastră de la distanţă la casa lor mare. Va fi mereu acolo, amintindu-mi de poziţia lor superioară. M-a nemulţumit gândul atât de mult că mi-am lăsat ceaşca de ceai să cadă în farfurie şi scumpa de ea s-a crăpat. Atunci chiar am plâns Şi n-au reuşit să mă consoleze nici măcar îmbrăţişările lui Ivy May (căreia, de regulă, nu-i plac mângâierile).

Iunie 1903

MAUDE COLEMAN

Lavinia şi cu mine murim de nerăbdare să ajungem la cimitir. Acum, că putem merge împreună, va fi mult mai

distractiv decât înainte. Însă, de când s-a mutat familia Waterhouse în casa de la capătul grădinii n-am apucat să mergem, din tot felul de motive: am fost de Paşte la ţară, la Tanti Sarah, apoi Lavinia a fost bolnavă, pe urmă ori Mămica, ori doamna Waterhouse au avut vizite sau alte drumuri de făcut. Ce plictiseală stăm atât de aproape şi cu toate acestea nu reuşim să convingem pe nimeni să meargă cu noi, iar singure nu ni se permite să ne ducem. Păcat că Doica a plecat să-şi îngrijească mama bătrână, altfel ne-ar fi putut duce ea.

Ieri am întrebat-o pe Mămica dacă nu vrea să meargă cu noi.

— Sunt prea ocupată, mi-a răspuns.

Mie nu mi s-a părut ocupată pur şi simplu citea o carte, însă n-am zis nimic. Acuma, că Doica a plecat, ar trebui să se ocupe ea de mine. Dar, cel mai adesea, rămân cu Jenny şi cu doamna Baker.

Am întrebat-o dacă ar putea să ne ducă Jenny, pe Lavinia şi pe mine.

— Jenny are şi aşa destulă treabă, fără să vă mai care şi pe voi până acolo.

— Hai, Mămico, te rog. Numai puţin.

— Nu mai folosi tonul ăsta linguşitor cu mine. L-ai deprins de la Lavinia şi nu te prinde.

— Iartă-mă. Dar poate, poate că Jenny are vreun drum de făcut pentru tine în oraş. Şi atunci ar putea să ne ia şi pe noi.

— N-ai lecţii de făcut?

— Le-am terminat. Mămica a suspinat.

— Bine că mergi la şcoală, la toamnă. Profesorul de-acasă nu mai ţine pasul cu tine.

Am încercat să-mi ofer ajutorul.

— Poate ai cărţi care trebuie înapoiate la bibliotecă?

— De fapt, chiar am. Haide, bine, du-te şi spune-i lui Jenny să vină aici. Şi dacă tot merge în oraş, să vadă dacă

a sosit stofa pe care am comandat-o.

Lavinia şi cu mine am luat-o la goană în sus, pe colină, trăgând-o după noi pe Jenny, care s-a văitat tot drumul şi, când am ajuns în vârf, era destul de dărâmată, dar n-ar fi fost aşa dacă, în loc să se vaite, ar fi respirat. Oricum, graba noastră n-a ajutat la nimic Ivy May n-a vrut să fugă, iar Jenny a făcut-o pe Lavinia să se întoarcă după ea. Uneori e o adevărată pedeapsă când o avem pe Ivy May după noi, însă doamna Waterhouse a insistat. Pe urmă, când am ajuns la cimitir, Jenny ne-a lăsat să facem ce vrem, numai s-o ţinem pe Ivy May cu noi. Am zbughit-o imediat să-l căutăm pe Simon.

Ce cadou, să ne aflăm în cimitir fără a avea pe nimeni care să ne păzească. De câte ori merg acolo cu Mămica şi Tăticu' sau cu Bunica, simt că trebuie să fiu foarte tăcută şi solemnă, când, de fapt, tot ce îmi doresc este să fac ceea ce făceam împreună cu Lavinia: să alerg peste tot şi să cercetez. În timp ce-l căutam pe Simon, am jucat tot felul de jocuri: am sărit de pe un mormânt pe altul fără să atingem pământul (lucru uşor, căci mormintele sunt foarte înghesuite unul într-altul) am luat-o fiecare pe o parte a unei alei, marcând puncte când vedeam un obelisc sau o femeie aplecată peste o urnă, sau un animal, am jucat leapşa în jurul Rondului libanez. Lavinia se sperie când este alungată şi câţiva adulţi ne-au făcut observaţie şi ne-au spus să nu strigăm şi să ne purtăm cuviincios. După asta, am încercat să păstrăm liniştea, dar ne distram atât de bine cu jocurile noastre că ne era greu să nu strigăm.

În sfârşit, l-am găsit pe Simon, chiar în vârful cimitirului, nu departe de poarta dinspre nord. La început nu l-am văzut, dar tatăl lui stătea lângă un mormânt proaspăt, trăgând o găleată de pământ cu o frânghie şi un scripete pe un cadru aşezat deasupra gropii. O golea în ceva ca o ladă mare de lemn cu roţi, înaltă de câteva picioare şi încărcată cu pământ.

Ne-am strecurat mai aproape şi ne-am ascuns după o piatră funerară, nedorind să fim văzute de tatăl lui Simon, pentru că e murdar şi roşu la faţă şi mustăcios şi mirosea a băutură de la distanţă. Lavinia zice că e exact ca un personaj din Dickens. Presupun că aşa sunt toţi groparii.

Îl auzeam pe Simon cântând în mormânt, un cântec pe care-l cântă Jenny uneori cu mulţimea la iarbă verde, când decretează guvernul vreo zi nelucrătoare:

„Dacă vrei un chef pe cinste.
Ca în vremuri de-altădată.
Locul cel mai fain e Ampstead 1 (1. Hampstead, suburbie a Londrei metropolitane)
Cu prieteni s-o faci lată”.

Tatăl lui Simon nici măcar nu se uita la noi, dar ştia că suntem acolo, pentru că ne-a strigat:

— Hei, domnişoricilor, ce doriţi?

Simon s-a oprit din cântat. Tatăl lui a zis:

— Ieşiţi de-acolo, toate trei.

Eu şi Lavinia ne-am uitat una la alta, dar înainte să ne putem hotărî ce facem, Ivy May a ieşit de după piatră, aşa că n-am avut de ales şi am urmat-o.

— Vă rog, domnule, vrem să-l vedem pe Simon.

Eram surprinsă că i-am spus domnule.

Şi el părea surprins, privindu-ne de parcă nu-i venea să creadă că suntem acolo. Apoi, deodată, a strigat în groapă:

— Băiete, ai musafiri!

După o clipă, s-a arătat capul lui Simon din mormânt, holbându-se la noi.

— Ei, băiatule obraznic, făcu Lavinia, n-ai de gând să deschizi gura?

— Taică, putem să schimbăm un pic locurile? întrebă el.

— Nu prea-i loc acolo jos pentru mine cu Joe, zise tatăl lui Simon. Băiatul tăcu, iar tatăl lui râse satisfăcut. Ei, hai, du-te cu fetiţele tale.

Simon se caţără afară şi tatăl îşi dădu drumul înăuntru, zâmbindu-ne înainte să dispară în mormânt. Simon trase sus găleata şi o goli în lada de lemn. Era plin de noroi.

— Ce-i asta? l-am întrebat, arătând spre ladă.

— Cuşca mielului. Pui în ea ce-ai săpat, apoi, când sicriul e în groapă, o împingi deasupra şi deschizi peretele vezi, are o balama şi dai drumul la pământ, direct în mormânt. Ştii, aşa nu faci mizerie în jurul mormântului. Mai sunt încă două, uite-acolo, deja pline. Ne arătă celelalte lăzi, trase lângă zid. Laşi numai o grămăjoară de ţărână la capătul mormântului, cât s-arunce înăuntru familia îndoliată.

— Putem să ne uităm în mormânt?

Simon a dat din cap că da şi noi ne-am apropiat de marginea gropii. Era mai adâncă decât mă aşteptasem. În fundul gropii era tatăl lui Simon împreună cu un alt bărbat. Nu le vedeam decât creştetele al tatălui lui Simon era ca o claie de sârmă, celălalt era complet chel. Săpau pe laturile gropii. Nu prea aveau loc amândoi să se mişte. Bărbatul chel privi în sus la noi. Avea o faţă lungă şi un nas ca un cârnat. El şi cu tatăl lui Simon păreau să fie parteneri de săpat, iar Simon, ajutorul lor.

Simon mai trase afară o găleată plină cu bulgări de lut. Am zărit un vierme zbătându-se deasupra.

— În afară de viermi, mai găseşti şi altceva când sapi? l-am întrebat.

Simon a golit lutul în Cuşca mielului şi a dat drumul găleţii înapoi în groapă.

— Cioburi de farfurii. Vreo două stilouri. Un cap de vârtelniţă. Înainte să fie cimitir, pe locul ăsta a fost terenul unei şcoh. Şi încă mai înainte, a fost grădina unei case

mari.

Tatăl lui Simon se uită în sus.

— Mai trebuie proptele aicea, jos, băiete.

Simon începu să le dea scânduri dintr-o stivă.

Am observat atunci că fuseseră înfipte scânduri la intervale regulate de jur-împrejurul gropii.

— Cât e de adânc? l-am întrebat.

— Până acum, douăşpe picioare. Mergem până la şapteşpe, nu, Taică?

Am privit înăuntru.

— Atât de adânc?

— Cu anii, se-ngroapă mulţi aici. Sicriul are optâşpe inci, plus un picior între două sicrie, face loc pentru şase sicrie. Adică, o familie.

Am făcut adunarea în minte, era ca o problemă pe care mi-ar fi dat-o profesorul.

— Şapte sicrie, am zis.

— Nu, laşi deasupra ceva mai mult de un picior.

— Fireşte, la şase picioare sub pământ.

— Nu chiar, zise Simon. Asta-i doar o zicală. Noi lăsăm numai două picioare deasupra ultimului sicriu.

— Despre ce tot vorbiţi voi, acolo? se interesă Lavinia.

Tatăl lui Simon începu să lovească o bucată de lemn cu un mai.

— Sunt în siguranţă, acolo jos? am vrut să aflu.

— Cât trebe, da, dădu el din umeri. Lemnele proptesc mormântul. Şi pe urmă, e lut, iar lutul nu prea se prăbuşeşte. Se ţine. La nisip, da, trebe să te păzeşti. În nisip e mai uşor de săpat, dar nu se ţine. Nisipul te omoară.

— Ah, nu mai vorbiţi de lucruri atât de plictisitoare! strigă Lavinia. Vrem să ne arăţi îngeri.

— Dă-i pace, Lavinia, i-am spus. Nu vezi că munceşte?

Cu toate că o iubesc pe Lavinia doar e prietena mea cea mai bună pe ea rareori o interesează aceleaşi lucruri ca pe mine. De exemplu, nu vrea niciodată să se uite prin telescopul pe care îl instalează Tăticu' în grădină sau să cerceteze Enciclopedia Britanică din bibliotecă. Voiam să-l întreb mai multe pe Simon despre morminte şi despre săpat, dar Lavinia nu m-a lăsat.

— Poate mai târziu, când e gata aici, a zis Simon.

— N-avem decât o jumătate de oră la dispoziţie, i-am explicat, aşa a zis Jenny.

— Cine-i Jenny?

— Slujnica noastră.

— Unde-i acum?

— Sus, în Village. Am lăsat-o lângă poartă.

— S-a întâlnit cu un bărbat, făcu Ivy May.

— Asta cine-i? întrebă Simon, uitându-se la ea.

— Ivy May, surioara mea, răspunse Lavinia. Dar se înşală. N-ai văzut niciun bărbat, nu-i aşa, Maude?

Am dat din cap că nu, însă nu eram sigură.

— Avea o roabă şi ea l-a urmat în cimitir, a insistat Ivy May.

— Un bărbat cu păr roşcat? întrebă Simon. Ivy May aprobă, dând din cap.

— Aha, ăla. Păi, o s-o tăvălească.

— Cum, o bate cineva pe Jenny? am ţipat. Trebuie să mergem s-o salvăm!

— Nu, că n-o bate, zise Simon., se uită la mine şi la Lavinia şi se opri. Lasă, nu-i nimic.

Tatăl lui Simon râse din fundul gropii.

— Te-ai cam încurcat acolo, băiete! Ai uitat cu cine vorbeşti. Trebuie să fii atent ce spui, dacă ai de gând să te amesteci cu fetele alea!

— Taci, Taică.

— Ar fi mai bine să mergem, am zis, temându-mă acum pentru Jenny. Precis că a trecut jumătatea de oră.

Care este aleea cea mai scurtă până la poarta principală?

Simon ne-a arătat statuia unui cal, puţin mai departe.

— Mergeţi pe aleea din dreptul calului, până jos.

— Nu, nu pe-acolo! strigă Lavinia. Înseamnă să trecem direct printre disidenţi! (Disident, în Anglia, persoană care ţine de altă religie decât cea oficială.)

— Ei şi? făcu Simon. N-o să vă muşte. Sunt morţi.

Sectorul disidenţilor este locul unde sunt înmormântaţi toţi cei care nu ţin de Biserica Anglicană în principal catolici, dar şi baptişti şi metodişti şi alţii asemenea. Am auzit că sunt înmormântaţi aici şi sinucigaşi, însă nu i-am spus Laviniei. M-am plimbat pe-acolo doar de două ori, locul nu este prea diferit de restul cimitirului, dar m-am simţit ciudat, de parcă m-aş fi aflat într-o ţară străină.

— Vino, Lavinia, am zis, nedorind ca Simon să creadă că-i criticăm pe disidenţi, n-are importanţă. Şi, în plus, mama ta n-a fost catolică înainte de a se căsători cu tatăl tău? Găsisem de curând un rozariu sub o pernă, în casa Laviniei şi îmi spusese menajera lor, Elizabeth.

— Nu! roşi Lavinia. Şi dacă ar fi aşa, ce importanţă ar avea?

— Tocmai asta spuneam şi eu, că n-are nicio importanţă.

— Ştiu eu cum, ne întrerupse Simon, dacă vreţi, puteţi să vă întoarceţi pe lângă îngerul adormit. L-aţi văzut? E pe aleea principală, nu pe la disidenţi.

Am dat amândouă din cap că da.

— Vă arăt eu, nu-i departe. Taică, lipsesc o clipită, strigă el spre groapă.

Tatăl lui Simon mârâi.

— Hai, repede. Simon a luat-o la fugă în jos pe cărare şi noi după el. De data asta fugea chiar şi Ivy May.

Nu văzusem niciodată îngerul pe care ni l-a arătat. Toţi ceilalţi îngeri din cimitir fie merg, fie zboară sau arată

undeva cu mâna, sau măcar stau în picioare, cu capetele plecate. Cel de-aici stătea culcat pe-o parte, cu aripile strânse sub el, scufundat în somn. Nu ştiam că şi îngerii au nevoie de somn, ca oamenii.

Lavinia, bineînţeles, a căzut în adoraţia îngerului. Eu preferam să mai vorbesc despre săpatul mormintelor, însă, când m-am întors să-l întreb ceva despre Cuşca mielului, Simon dispăruse. Fugise înapoi, la mormântul lui, fără să-şi ia rămas-bun.

În sfârşit, am reuşit s-o trag pe Lavinia de lângă înger, dar când am ajuns înapoi la poarta principală, Jenny nu era acolo. Tot nu înţelegeam ce-a vrut să spună Simon despre ea şi acel bărbat şi eram puţin îngrijorată. Lavinia însă nu-şi bătea capul.

— Hai să mergem alături, la şantierul pietrarului, şi să ne uităm la îngeri, zise ea, numai un minut.

Nu mai fusesem la şantier. Era plin de tot felul de pietre, blocuri mari şi plăci, pietre funerare nescrise, socluri, chiar şi un vraf de obeliscuri, rezemate unul de altul într-un colţ. Locul era foarte prăfos şi pământul plin de pietriş. Peste tot se auzea ciocănitul pietrarilor care ciopleau piatra.

Lavinia m-a condus în atelier.

— Putem să ne uităm în cartea cu îngeri, vă rog? a întrebat ea, adresându-se bărbatului de la masă. M-am gândit că este foarte îndrăzneaţă.

El totuşi n-a părut deloc surprins. A tras din raftul din spatele lui o carte mare, prăfuită, şi a aşezat-o pe masă.

— De-aici ne-am ales noi îngerul, mi-a explicat Lavinia. Îmi place la nebunie să mă uit în carte. Are sute de îngeri. Nu-i aşa că sunt frumoşi?

A început să dea paginile. Erau desene cu tot felul de îngeri în picioare, în genunchi, privind în sus, privind în jos, cu ochii închişi, ţinând jerbe, trompete, falduri de

mantii. Erau îngeri copii şi îngeri gemeni şi capete înaripate de heruvimi şi de îngeraşi.

— Sunt drăguţi, am zis. Nu ştiu exact de ce, dar nu prea îmi plac îngerii de cimitir. Au un aspect foarte cuminte şi ordonat şi ochii lor sunt atât de inexpresivi, chiar când stau în raza lor vizuală ei nu par niciodată să se uite la mine. La ce bun un mesager care nici măcar nu te observă?

Lui Tăticu' nu-i plac îngerii pentru că spune că sunt sentimentali. Mămica spune că sunt insipizi.

A trebuit să caut cuvântul în dicţionar, înseamnă că ceva e şters sau sec sau fără conţinut. Cred că are dreptate. Exact aşa sunt ochii lor. Mămica spune că îngerilor li se acordă mai multă atenţie decât merită. Când pe un mormânt în cimitir e un înger, toată lumea se uită mai mult la el decât la celelalte monumente din jur, dar de fapt nu e nimic de văzut.

— De ce-ţi plac atât de mult îngerii? am întrebat-o pe Lavinia.

— Cui nu i-ar plăcea? a râs ea. Ei sunt mesagerii lui Dumnezeu şi aduc dragoste. De câte ori mă uit la feţele lor blânde, mă simt împăcată şi apărată.

Acesta, cred, este un exemplu de ceea ce Tăticu' numeşte sentimentalism.

— Care este locul precis în care se află Dumnezeu? am întrebat, cu gândul la îngerii care zboară între noi şi El.

Lavinia a părut şocată şi s-a oprit din frunzăritul cărţii.

— Păi, bineînţeles, acolo sus, a răspuns, arătând cerul de afară. Nu eşti atentă la şcoala de duminică?

— Dar acolo sus se află stelele şi planetele, am zis. Eu ştiu, le-am văzut prin telescopul lui Tăticu'.

— Ai grijă ce vorbeşti, Maude Coleman, să nu comiţi o blasfemie.

— Dar…

— Taci! şi-a acoperit Lavinia urechile. Nu pot s-ascult!

Ivy May a chicotit. M-am dat bătută.

— Să ne-ntoarcem la Jenny, am zis.

De data asta Jenny ne aştepta la poarta principală, roşie şi cu respiraţia tăiată, ca şi cum tocmai ar fi urcat iar colina, însă, spre bucuria mea, nevătămată.

— Unde mi-aţi fost, fetelor? a strigat ea. Am fost tare îngrijorată!

Priveam toate în josul colinei, când am întrebat-o dacă s-a interesat de stofa mamei.

— Cartea! a ţipat ea şi a fugit înapoi, în cimitir, s-o ia. Nici nu vreau să mă gândesc unde a lăsat-o.

JENNY WHITBY

N-am fost deloc bucuroasă să fac drumuri pentru coniţa, pot să vă zic. Ştie foarte bine câtă treabă am. De diminicioară, de la şase până hăt, seara la nouă şi mai târziu, dacă au musafiri la supeu. O singură zi e sărbătoare pe an, în afară de Crăciun şi de Ziua cutiilor. (Prima zi din săptămâna de după Crăciun, considerată sărbătoare legală în Anglia, marcată prin oferirea de cutii cu daruri de Crăciun poştaşilor şi altor angajaţi.)

Şi ea vrea ca eu să-i duc înapoi cărţi şi să iau o stofă lucruri pe care poate foarte bine să le facă singură. Cărţi eu n-am timp să citesc chiar dacă aş vrea, dar nici nu vreau.

Şi totuşi, a fost o zi frumoasă, cu soare, şi recunosc a fost frumos că am ieşit, cu toate că nu-mi prea place colina aia, sus, în Village. Am ajuns la cimitir şi urma să las fetele acolo şi să dau o fugă la magazine şi înapoi. Pe urmă l-am văzut, singur singurel, traversând curtea cu o roabă, cu pas puţin săltat. A întors capul spre mine şi a zâmbit şi m-

am gândit să mai zăbovesc niţel.

Aşa că am intrat cu fetele şi le-am zis să facă ce vor, dar o jumate de oră, nu mai mult. Ele voia să găsească un băieţel cu care obişnuiesc să se joace, şi le-am zis să aibă grijă să nu-l lase să se obrăznicească. Şi să aibă grijă de fetiţa cea mică, Ivy May. Asta are obiceiul să rămână în urmă, pare-se, dar pun rămăşag că-i place. Le-am pus pe toate să se ţină de mână. Aşa că ele au zbughit-o într-o parte, eu într-alta.

Noiembrie 1903

KITTY COLEMAN

În seara asta am fost cu familia Waterhouse la un foc în aer liber, pe Heath. Fetele au vrut, iar bărbaţii se împacă destul de bine (cu toate că Richard, pe ascuns, îşi bate joc de Albert Waterhouse, numindu-l bufon), aşa că eu şi Gertrude Waterhouse n-am avut de ales şi a trebuit să zâmbim şi să ne suportăm reciproc. Am stat în jurul unui foc enorm pe Dealul Parlamentului, ţinându-ne în mână carnaţii şi cartofii copţi şi minunându-ne că ne aflam adunaţi chiar pe colina unde Guy Fawkes (Guy Fawkes (1570-1606), conspirator englez romano-catolic)

Aşteptase să vadă Parlamentul arzând. Priveam cum se mişcă oamenii, trăgându-se mai aproape sau mai departe de căldura flăcărilor, încercând să găsească un loc unde să se simtă bine. Dar, cu toate că obrajii ne ardeau, spatele ne îngheţa. Eram precum cartofii copţi, arşi pe dinafară şi cruzi înăuntru.

Rezistenţa mea la căldură este mult mai mare decât a lui Richard sau a lui Maude, de fapt decât a majorităţii oamenilor. M-am apropiat tot mai mult, până când mi-au

luat foc obrajii. Când am privit în jur, cercul de oameni era mult în urma mea. Stăteam singură la marginea focului.

Richard nici măcar nu se uita la foc, ci în sus, la cerul senin. Asta e firea lui, iubirea lui nu e căldură, ci depărtarea rece a universului. La început, când mă curta, obişnuia să mă ducă, însoţită de Harry, la partide de observan a stelelor. Atunci mi s-a părut foarte romantic. În noaptea asta însă, când i-am urmărit privirea îndreptată înspre cerul înstelat, tot ce-am simţit a fost spaţiul gol dintre acele gămălii de ac şi mine. Era ca o pătură grea care stătea să cadă peste mine, ceva aproape la fel de sufocant ca frica mea de a nu fi îngropată de vie.

Nu înţeleg ce vede el în stele el, şi acum şi Maude, pentru că a început s-o ia cu el pe Heath noaptea, cu telescopul lui. N-am spus nimic, pentru că de fapt n-am de ce mă plânge, iar Maude este evident fericită de atenţia pe care i-o acordă. Dar pe mine mă deprimă, pentru că văd cum îi transmite fetei acelaşi raţionalism rece pe care l-am descoperit la el după ce ne-am căsătorit.

Sunt ridicolă, fireşte. Şi eu am fost crescută de tatăl meu în spiritul logicii şi dispreţuiesc sentimentalismul acestei epoci, pe care familia Waterhouse îl întruchipează perfect. Însă, în sinea mea, sunt bucuroasă că Maude şi Lavinia sunt prietene. Aşa melodramatică şi enervantă cum e, Lavinia nu e rece şi mai ţine la distanţă mâna îngheţată a astronomiei.

Stăteam lângă foc, cu oameni veseli în jurul meu, şi mă gândeam ce fiinţă ciudată sunt până şi eu îmi dau seama de asta. Prea mult spaţiu mă sperie, prea puţin la fel. Într-adevăr, nu există un loc în care să mă simt bine ba sunt prea aproape de foc, ba prea departe.

În spatele meu, Gertrude Waterouse îşi ţine cele două fiice după umeri. Maude stătea lângă Lavinia şi toate râdeau de ceva Maude puţin sfioasă, ca şi când n-ar fi fost sigură că trebuie să râdă cu ele. Mi-a fost milă de ea.

Uneori e dureros să mă aflu în preajma familiei Waterhouse. Lavinia poate fi dominatoare cu mama ei, însă există între ele o afecţiune pe care eu nu pot s-o fac să se nască între mine şi Maude. După câteva ore în compania lor, plec hotărâtă să merg la braţ cu Maude când ne plimbăm, aşa cum face Gertrude cu Lavinia. Şi să fiu mai mult cu ea, să-i citesc, s-o ajut la brodat, s-o iau în grădină cu mine, s-o duc în oraş.

Cu ea n-a fost niciodată aşa. Naşterea lui Maude a fost un şoc din care nu mi-am revenit. Când a trecut efectul anesteziculuı şi am ţinut-o pentru prima dată în braţe, m-am simţit de parcă eram bătută în cuie de pat, ţintuită de gura ei lipită de sânul meu. Fireşte, am iubit-o, o iubesc, dar viaţa mea, aşa cum mi-o imaginasem, s-a sfârşit în acea zi. Mi-a stârnit un sentiment nedemn, care iese tot mai des la suprafaţă.

Cel puţin am avut noroc cu doctorul. Când a venit să mă vadă, la câteva zile după naştere, am trimis afară infirmiera şi i-am spus doctorului că nu mai voiam alţi copii. I-a fost milă de mine şi mi-a explicat cum să ţin calendarul şi semnele pe care trebuie să le urmăresc şi ce-aş putea să-i spun soţului meu pentru a-l ţine la distanţă în perioadele critice. Metoda nu funcţionează la toate femeile, dar la mine a funcţionat, iar Richard n-a ghicit niciodată, nu că s-ar afla prea des acum în patul meu. A trebuit să-i plătesc doctorului, fireşte, un onorariu ironic „ca să ne asigurăm că aţi înţeles bine lecţia mea” aşa s-a exprimat de îndată ce organismul meu s-a refăcut, şi numai o dată. Mi-am ţinut ochii închişi şi n-a fost chiar atât de groaznic. Mi-a trecut prin cap că s-ar putea să se folosească de acel moment, să mă şantajeze pentru a mai obţine şi alte plăţi „în natură”, dar n-a făcut-o. Pentru asta şi pentru lecţia lui de biologie i-am fost întotdeauna recunoscătoare. Ba chiar am vărsat o lacrimă când, mai târziu, am aflat că murise. Un doctor înţelegător poate fi

de folos uneori.

Ca să fiu dreaptă cu Maud, sentimentul acela că sunt captivă se iscase cu mult înainte să se nască ea. Prima oară, l-am trăit atunci când Richard şi cu mine tocmai ne întorseserăm din luna de miere şi eram proaspăt instalaţi în casa noastră din Londra. Şi-a luat rămas-bun cu un sărut în noua mea cameră de dimineaţă, pe care o alesesem în partea din faţă a casei şi care dădea spre stradă, iar nu spre grădină, pentru a putea vedea lumea de afară, şi a plecat să prindă trenul care-l ducea la muncă. L-am privit pe fereastră cum pleca şi am simţit aceeaşi gelozie pe care o simţeam când îl vedeam pe fratele meu plecând la şcoală. După ce a dat colţul, m-am întors şi am privit camera liniştită, tăcută, ce se afla chiar la marginea oraşului care este centrul lumii, şi am început să plâng. Aveam douăzeci de ani şi viaţa mea se aşezase pe un făgaş lung, domol, asupra căruia nu aveam niciun control.

Mi-am revenit, bineînţeles. Ştiam foarte bine că, în multe privinţe, eram o persoană norocoasă: avusesem parte de educaţie şi de un tată liberal, aveam un soţ chipeş şi suficient de înstărit ca să ne permitem să ţinem o bucătăreasă şi o servitoare în casă, şi care nu mă împiedică să-mi desăvârşesc educaţia, chiar dacă este incapabil să-mi ofere lumea largă după care tânjesc. Mi-am şters lacrimile în acea dimineaţă, mulţumită că cel puţin soacra mea nu fusese acolo să mă vadă plângând. Mici daruri de la Dumnezeu, pentru care îi sunt recunoscătoare.

Căsnicia mea nu mai este ce a fost cândva. Acum aştept cu teamă anunţul lui Richard despre revelion. Nu ştiu dacă îi produce cu adevărat plăcere experienţa în sine. O face mai curând ca să mă pedepsească. Dar nu cred că sunt în stare de ceea ce vrea el să fac, să redevin soţia vioaie care crede că lumea este un loc rezonabil şi că el este un soţ rezonabil.

Dacă aş putea sau dacă măcar aş reuşi să mă prefac,

am putea să ne petrecem revelionul acasă. Dar nu pot.

Am încercat în noaptea asta să-mi înăbuş sentimentele întunecate şi cel puţin să n-o neglijez pe Maude. Când plecam de la focul în aer liber, m-am dus la ea, i-am luat mâna şi i-am strecurat-o sub braţul meu. Maude a sărit de parcă aş fi muşcat-o, apoi mi-a arătat un chip vinovat de reacţia pe care a avut-o. A stat, ţinându-se de mine destul de stângaci, dar am reuşit amândouă să rămânem aşa câteva minute, apoi a găsit un pretext şi a fugit să-şi ajungă prietena din urmă. Spre ruşinea mea, m-am simţit uşurată.

Mai 1904

MAUDE COLEMAN

Ştiu că n-ar trebui să spun aşa ceva, însă Bunica reuşeşte întotdeauna să ne strice ziua când vine în vizită, chiar înainte de-a sosi. Până când a venit scrisoarea ei, ieri, ne simţeam toţi foarte bine, stând în jurul mesei pe verandă şi citindu-ne unul altuia din ziare. E momentul meu preferat cu Mămica şi Tăticu'. Era o zi caldă de primăvară, florile din grădina mamei tocmai se deschideau şi ea părea, în sfârşit, fericită.

Tăticu' citea cu voce tare câte o frază din Mail şi Mămica ne citea din ziarul local toate delictele comise în săptămâna aceea, mai toate fiind înşelăciuni, soţii bătute şi mici găinării. Îi place pagina cu delicte.

— Ascultaţi, a zis. „James Smithson a compărut în instanţă, fiind acuzat că i-a furat pisica vecinului. În apărarea sa, dl Smithson a spus că mâţa o zbughise cu fleica lui pregătită pentru masa de duminică şi că el nu făcuse altceva decât să-şi recupereze proprietatea sa, care

acum se afla în interiorul pisicii”.

Am râs toţi trei, dar când a sosit Jenny cu scrisoarea, Mămica n-a mai râs.

— Ce Dumnezeu am să mă fac cu ea toată ziua? a spus, când a terminat de citit scrisoarea.

Tăticu’ n-a răspuns, doar s-a încruntat şi a continuat să-şi citească ziarul.

Şi aşa am ajuns eu să dau sugestia să vizităm columbarul. Nu ştiam exact ce înseamnă un columbar, dar se deschisese unul la cimitir şi suna destul de important pentru Bunica.

— Bună idee, Maude, a zis mama, dacă o să fie de acord.

Tăticu’ şi-a ridicat privirea din Mail:

— M-ar mira foarte tare să fie de acord să vadă ceva atât de lipsit de bun-gust.

— Ah, nu ştiu, a răspuns Mămica. Cred că e o idee destul de bună. Mă miră că nu crezi şi tu la fel, având în vedere cât de mult îţi plac urnele.

Când am auzit cuvântul urnă, am ştiut că aveau să se certe, aşa că am fugit în fundul grădinii să-i spun Laviniei că s-ar putea ca a doua zi să mergem la cimitir. Tăticu’ şi domnul Waterhouse instalaseră scări, ca noi două să ne putem căţăra mai uşor, după ce, o dată, îmi scrântisem încheietura căzând peste gard.

Bunica mă înspăimântă. Arată de parcă ar fi înghiţit un os de peşte, pe care nu-l poate extrage şi spune lucruri pentru care, dacă le-aş spune eu, aş fi pedepsită. Astăzi, când a sosit, s-a uitat şi a spus:

— Dumnezeule, copilă, eşti urâtă. Nimeni n-ar bănui că eşti fiica lui Kitty. Sau nepoata mea, ca să nu mai zic. Îi place întotdeauna să le reamintească tuturor că, în tinereţe, a fost o frumuseţe.

Ne-am dus sus, în camera de dimineaţă, şi Bunica a mai spus o dată că nu era de acord cu culorile în care

decorase Mămica încăperea. Ba, mie chiar îmi plac. Îmi amintesc de cafeneaua muncitorească unde mă duce Jenny uneori, aşa, ca un cadou, unde au un vas cu muştar şi o sticlă de sos cafeniu pe fiecare masă. Poate că Mămica le-a văzut acolo şi a hotărât să le folosească în camera ei de dimineaţă deşi e greu să ţi-o imaginezi pe Mămica într-o cafenea muncitorească, cu tot fumul ăla şi grăsimea şi bărbaţii care nu s-au bărbierit. Mămica spune întotdeauna că preferă bărbaţii cu pielea netedă, ca a lui Tăticu'.

Mămica n-a luat în seamă observaţiile Bunicii. I-a comandat lui Jenny să vină cu cafeaua.

— Pentru mine nu, a zis Bunica. Doar o ceaşcă de apă fierbinte şi o felie de lămâie.

Stăteam în spatele lor, lângă fereastră, ca să pot privi prin jaluzele. Afară era praf din cauza foielii de pe stradă cai trăgând căruţe încărcate cu lapte, cărbuni, gheaţă, băiatul de la brutărie mergând din uşă în uşă cu coşul cu pâine, băieţi aducând scrisori, servitoare cu comisioane. Jenny spune mereu că e în război cu praful şi că pierde bătălie după bătălie.

Îmi plăcea să mă uit afară. Când m-am întors cu faţa către cameră, unde praful plutea pe o rază de soare, mi s-a părut totul încremenit.

— De ce stai acolo, în spate? a zis Bunica. Vino aici, să te putem vedea. Cântă-ne ceva la pian.

M-am uitat îngrozită la Mămica. Ştia că nu-mi place să cânt. Nu mi-a fost de niciun ajutor.

— Hai, Maude, mi-a spus. Cântă-ne ceva din ultima ta lecţie.

M-am aşezat la pian şi mi-am şters mâinile de şorţuleţ. Ştiam că Bunica ar prefera mai curând un imn religios decât Mozart, aşa că am început să cânt „Doamne, fii cu mine", pe care ştiu că Mămica nu-l poate suferi. După câteva măsuri. Bunica a exclamat:

— Sfinte Dumnezeule, copilă, e oribil. Nu poţi cânta

mai bine?

M-am oprit, cu ochii în jos, la clape. Îmi tremurau mâinile. Uram vizitele Bunicii.

— Las-o, Mamă Coleman, n-are decât nouă ani, m-a apărat Mămica în cele din urmă. N-a mai luat lecţii de multă vreme.

— O fată trebuie să înveţe aceste lucruri. Cum stă cu cusutul?

— Nu prea bine, i-a răspuns cinstit Mămica. A moştenit neîndemânarea de la mine. Însă citeşte foarte bine. Acum citeşte Raţiune şi simţire, nu, Maude?

Am dat din cap că da, adăugând:

— Şi recitesc Prin oglindă. Tăticu' şi cu mine refacem partida de şah din carte.

— Cititul, ne-a informat Bunica, cu osul de peşte înfipt şi mai tare, n-aduce nimic bun pentru o fată. Pur şi simplu îi bagă în cap tot felul de idei. Mai ales prostii, ca acelea din cărţile cu Alice.

Mămica s-a îndreptat puţin de spate. Ea citeşte tot timpul.

— E rău dacă o fată are idei. Mamă Coleman?

— Dacă are idei, n-o să fie mulţumită de viaţa ei, a spus Bunica. La fel ca tine. I-am spus întotdeauna fiului meu că n-ai să fii fericită. „Însoară-te cu ea, dacă vrei", i-am zis, „însă nu va fi niciodată mulţumită". Am avut dreptate. Întotdeauna vrei mai mult, însă toate ideile tale nu-ţi spun ce.

Mămica n-a zis nimic, a rămas doar cu mâinile în poală, încleştate atât de strâns, că i se albiseră încheieturile.

— Însă eu ştiu ce-ţi trebuie.

Mămica s-a uitat la mine, apoi a dat din cap către Bunica, ceea ce însemna că Bunica se pregătea să spună ceva ce eu nu trebuia să aud.

— Ar trebui să ai mai mulţi copii, a zis ea, neluând

seama la Mămica. Niciodată n-o bagă în seamă pe Mămica. Doctorul spune că nu există niciun motiv fizic să n-ai copii. Nu-i aşa, Maude, că ţi-ar plăcea să mai ai un frate sau o soră?

M-am uitat de la Bunica la Mămica.

— Da, am răspuns, ca s-o pedepsesc pe Mămica pentru că m-a pus să cânt la pian. Am regretat pe loc, dar, la urma urmelor, era adevărat. Adesea o invidiez pe Lavinia pentru că o are pe Ivy May, cu toate că ne poate scoate din sărite când trebuie să vină peste tot cu noi.

Tocmai atunci a sosit Jenny cu tava şi am fost toate foarte bucuroase s-o vedem. După ce le-a servit pe ele, am reuşit să mă strecor afară după ea. Mămica spunea ceva despre Expoziţia de vară de la Royal Acaderay. „Cu siguranţă, o prostie", spunea Bunica pe când eu închideam uşa în urma mea.

— „Prostie", a îngânat-o Jenny când am ajuns în bucătărie, tremurând din cap şi strâmbând din nas. O imita atât de bine pe Bunica, încât am râs de m-a durut burta.

Uneori mă întreb de ce se mai osteneşte Bunica să vină în vizită. Ea şi cu Mămica sunt în dezacord aproape în toate privinţele, iar Bunica nu e prea amabilă din acest punct de vedere. Întotdeauna îi revine lui Mămica sarcina să aplaneze lucrurile. „Privilegiul vârstei", zice Tăticu', ori de câte ori se plânge Mămica.

O clipă am regretat că am abandonat-o pe Mămica sus, dar eram încă furioasă că spusese că brodez la fel de prost cum cânt la pian. Aşa că am rămas în bucătărie şi am ajutat-o pe doamna Baker să pregătească prânzul. Urma să mâncăm limbă rece de vită cu salată şi, la desert, pişcoturi. Prânzurile cu Bunica nu sunt niciodată interesante.

Când a coborât Jenny cu tava de cafea, ne-a anunţat că a auzit-o pe Bunica zicând că voia să viziteze columbarul, „deşi, acesta este pentru păgâni". N-am

aşteptat să termine, că am dat fuga s-o iau pe Lavinia.

KITTY COLEMAN

Drept să spun, am fost surprinsă că doamna Coleman era atât de nerăbdătoare să vadă colum-barul. Îmi închipui că ideea se potriveşte cu spiritul ei de ordine şi economie, deşi a afirmat clar că n-ar fi niciodată indicat pentru creştini.

În orice caz, am fost uşurată că aveam ce să fac cu ea. Întotdeauna mă îngrozesc vizitele ei, deşi mi-e mai uşor acum decât la începutul căsniciei. Mi-au trebuit toţi aceşti zece ani de mariaj ca să învăţ cum s-o manevrez, ca pe un cal, doar că n-am condus niciodată un cal, sunt animale aşa de mari şi greoaie.

Pe ea însă am manevrat-o. De exemplu, povestea cu portretele. Ne-a dat ca dar de nuntă câteva portrete întunecate în ulei ale unor membri ai familiei Coleman din ultima sută de ani, toţi cu aceeaşi expresie severă ca a ei, ceea ce este remarcabil, având în vedere că n-a moştenit această înfăţişare, ci a dobândit-o prin căsătorie.

Tablourile sunt toate mohorâte, însă doamna Coleman a insistat să fie atârnate pe hol, aşa încât toţi musafirii să le poată vedea şi admira; iar Richard n-a făcut nimic pentru a-i schimba părerea. Foarte rar îndrăzneşte s-o contrazică. Singurul lui gest de răzvrătire a fost să se însoare cu fiica unui doctor din Lincolnshire şi îşi va petrece, probabil, restul zilelor evitând alte conflicte. Deci tablourile au fost atârnate. După şase luni, am găsit nişte acuarele cu vegetaţie exact de acelaşi format şi le-am atârnat în locul portretelor, pe care le puneam înapoi de câte ori venea în vizită doamna Coleman. Din fericire, nu e genul de femeie care face vizite neaşteptate. Îşi anunţă întotdeauna sosirea cu câteva zile înainte, ceea ce îmi

oferea timp suficient să schimb tablourile.

După câţiva ani de rotaţie am devenit mai încrezătoare şi, în cele din urmă, m-am simţit capabilă să las acuarelele pe perete. Fireşte, le-a observat de cum a sosit, înainte chiar să-şi fi descheiat haina.

— Unde sunt portretele familiei? De ce nu sunt la locul lor? a întrebat ea.

Din fericire, eram pregătită.

— Ah, Mamă Coleman (ce mă enervează să-i spun aşa, pentru mine nu e deloc mamă), m-am temut ca nu cumva curentul de la uşă să le deterioreze, aşa că am pus să fie atârnate în birou la Richard, pentru ca el să se poată bucura în linişte de prezenţa strămoşilor săi.

Răspunsul ei a fost unul tipic.

— Chiar nu ştiu de ce le-ai lăsat acolo atâta vreme. Aş fi vrut să-ţi atrag atenţia, însă aceasta este casa ta şi departe de mine să-ţi spun cum să ţi-o organizezi.

Jenny era să scape haina doamnei Coleman pe podea, încercând să-şi stăpânească un chicotit, pentru că ştia foarte bine câtă tevatură se făcuse în jurul portretelor, pe care chiar ea mă ajutase să le schimb de fiecare dată.

În perioada de început, chiar repurtasem o victorie în faţa doamnei Coleman, victorie care de-atunci m-a ajutat să depăşesc multe după-amiezi stresante cu ea, când trebuie să zac după aceea, cu o doză de Beecham. Triumful meu se numea doamna Baker. (Baker – brutar (engl.). Am ales-o din cauza numelui irezistibilă frivolitate a motivului. Şi nu m-am putut abţine, i-am spus şi doamnei Coleman.

Când a auzit, şi-a scuipat. ceaiul de indignare.

— Aleasă din cauza numelui? Nu fi ridicolă! Ce manieră e asta de a conduce o gospodărie?

Spre imensa mea satisfacţie, doamna Baker, o femeiuşcă stăpână pe ea, care-mi aminteşte de o legătură de nuiele, s-a dovedit a fi o comoară, o bucătăreasă econoamă, capabilă, care înţelege instinctiv anumite

lucruri, aşa încât nu e nevoie să i le dai mură-n gură. Când îi spun că vine doamna Coleman la prânz, de pildă, ne serveşte supă franţuzească în loc de ciorbiţă deasă şi condimentată şi ochiuri fierte în apă în loc de omletă. Da, e o comoară.

Jenny îmi mai pune nervii la încercare, însă îmi place mai mult decât doamna Baker, care are un fel de a privi la toată lumea chiorâş şi de a părea, din această cauză, veşnic suspicioasă. Jenny are gură mare şi obraji laţi o faţă făcută pentru râs. Tot timpul face treabă cu un zâmbet şugubăţ pe chip, de parcă ar fi gata să dea drumul la vreo glumă grozavă. Ceea ce şi face. O aud râzând în timp ce urcă scara de la bucătărie. Încerc să nu mă gândesc, dar nu pot să nu mă întreb dacă râde şi de mine. Sunt sigură că da.

Doamna Coleman spune, firește, că nu e o persoană de încredere. Presupun că are dreptate. E un neastâmpăr în Jenny care mă face să cred că într-o zi va da de belea şi atunci vom suferi cu toţii consecinţele. Dar sunt hotărâtă s-o păstrez, fie şi numai pentru a o enerva pe doamna Coleman.

În plus, e bună pentru Maude, e o fată caldă. (Doamna Baker e rece ca o sobă fără foc.) Cum doica lui Maude a plecat şi e de datoria mea să mă ocup de ea, Jenny a devenit indispensabilă pentru supravegherea ei. O duce adesea la cimitir, un capriciu al Laviniei pe care din păcate l-a adoptat şi Maude şi pe care n-am ştiut să-l suprim de la început, aşa cum ar fi trebuit. Jenny nu se plânge prea mult. Presupun că se bucură de prilej, pentru a se odihni. Când pleacă la cimitir, e întotdeauna bine dispusă.

Maude a spus că familia Waterhouse ar dori să vină cu noi la cimitir să vadă columbarul. Cu atât mai bine. Bănuiesc că Gertrude Waterhouse este, dacă nu chiar genul de femeie cu care doamna Coleman ar fi dorit să-şi

vadă feciorul însurat (nu că aş fi eu aceea), cel puţin mai compatibilă cu ea. Dacă n-au alt subiect, ar putea vorbi măcar despre adoraţia lor comună pentru răposata Regină.

Columbarul e adăpostit într-una dintre criptele din Rondul libanez, unde a fost săpat un fel de canal în jurul unui mare Cedru libanez, flancat de un şir dublu de cripte de familie. Ca să ajungi acolo, treci prin Aleea egipteană, un şir mohorât de cripte năpădite de rododendroni, cu intrare în stil egiptean, cu coloane sofisticate, împodobite cu flori de lotus. Toată alcătuirea e destul de teatrală. Sunt sigură că era foarte la modă prin anii 1840, şi mă face să râd. Copacul este însă foarte frumos, cu ramurile răsucite şi desfăşurate aproape orizontal, ca o umbrelă din ace verzi-albăstrui. Proiectat pe cerul albastru ca azi, îţi încântă inima.

Poate că ar fi trebuit să le pregătesc pe fete mai mult pentru ceea ce aveau să vadă. Maude e destul de flegmatică şi robustă, iar Ivy May, fetiţa cea mică a soţilor Waterhouse, cu ochii ei mari căprui, îşi păstrează gândurile pentru sine. Lavinia însă este genul de fată care nu pierde niciun prilej să leşine, ceea ce a şi făcut pe loc, de îndată ce a privit prin grilajul de fier înăuntrul columbarului. Nu că ar fi mare lucru de văzut acolo, e o criptă îngustă şi înaltă, pe pereţii căreia se află aliniate firide de aproximativ un picior pe optsprezece inci. Sunt goale, cu exe; epţia a doua dintre ele, sus de tot, care au fost acoperite cu plăci de piatră, şi a uneia în care se află o urnă şi care n-a fost încă acoperită. Dacă te gândeşti că aici sunt urne pe morminte peste tot, nu prea văd de ce a făcut Lavinia atâta caz.

Mărturisesc că, în secret, mă şi bucuram, căci până atunci Gertrude Waterhouse şi doamna Coleman se înţeleseseră foarte bine. N-aş spune pentru nimic în lume că eram geloasă, însă mă făcea să mă simt cumva necorespunzătoare. Oricum, când Gertrude a trebuit să se

ocupe de fiica ei leşinată, fluturându-i săruri pe sub nas, în timp ce Ivy May îi făcea vânt cu batista, doamna Coleman a devenit mai dezaprobatoare.

— Ce-i cu fata asta? a lătrat ea.

— Mă tem că e cam sensibilă, a răspuns biata Gertrude. Asemenea privelişti nu sunt pentru ea.

Doamna Coleman a pufnit. Când pufneşte, e adesea mai muşcătoare decât când vorbeşte.

În timp ce aşteptam să reînvie Lavinia, Maude m-a întrebat de ce se numeşte locul acela columbar.

— Este termenul latin pentru coteţ de porumbei, acolo unde locuiesc păsări.

— Dar aici nu locuiesc păsări.

— Nu. Micile firide sunt pentru urne, după cum poţi vedea, ca aceea pe care o avem noi pe mormânt, dar mult mai mici.

— Dar de ce ţin urne aici?

— Majoritatea oamenilor, când mor, sunt îngropaţi în sicrie. Unii oameni însă vor să fie arşi. În urne se păstrează cenuşa lor, iar aici e locul unde poţi aşeza urnele.

— Arşi? Maude părea puţin şocată.

— Incineraţi e termenul, de fapt, i-am spus. Nu-i nimic rău în asta. Într-un fel, e mai puţin înfricoşător decât înmormântaţi. Mai rapid, cel puţin. E ceva care devine oarecum mai popular în zilele noastre. Poate am să vreau şi eu să fiu incinerată.

Ultima remarcă a fost cam uşuratică, pentru că nu m-am gândit niciodată serios la asta. Acum, însă, privind la urna din firidă, ideea a început să mă atragă, deşi n-aş vrea să mi se pună cenuşa într-o urnă. Mai bine să fie împrăştiată pe pământ, să facă florile să crească.

— Prostii! m-a întrerupt doamna Coleman. Şi este total nepotrivit să i se spună astfel de lucruri unei fete de vârsta lui Maude.

Spunând acestea, totuşi, nu s-a putut abţine să nu

adauge:

— În plus, este necreştineşte şi ilegal. Mă întreb dacă este legal chiar să construieşti aşa ceva, zise, făcând semn cu mâna spre columbar, dacă nu cumva încurajează o activitate infracţională.

Pe când îşi rostea discursul, a venit un bărbat, coborând treptele de lângă columbar, care duc de la nivelul superior la cel inferior al Rondului. Auzind-o, s-a oprit brusc.

— Iertaţi-mă, doamnă, a spus, înclinându-se în faţa doamnei Coleman. Am auzit fără să vreau comentariile dumneavoastră. De fapt, incinerarea nu este ilegală. N-a fost niciodată ilegală în Anglia. A fost doar dezaprobată de societate şi de aceea nu s-a practicat. Dar există crematorii de ani de zile. Primul a fost construit la Woking, în 1885.

— Cine sunteţi dumneavoastră? Şi ce vă interesează ce spun eu? a întrebat doamna Coleman.

— Iertaţi-mă, doamnă, a repetat bărbatul, cu o nouă plecăciune. Sunt domnul Jackson, administratorul cimitirului. Pur şi simplu am dorit să vă clarific chestiunea incinerării pentru că am vrut să vă asigur că nu există nicio ilegalitate în legătură cu columbarul. Legea incinerării, adoptată acum doi ani, reglementează procedurile şi practica pe tot teritoriul Marii Britanii. Cimitirul nu face altceva decât să răspundă cererii publicului şi să reflecte opinia publică în această chestiune.

— Vorbele dumitale, tinere, cu siguranţă nu reflectă opinia mea în această chestiune, a pufnit doamna Coleman, iar eu sunt proprietară de mormânt în acest cimitir, de aproape cincizeci de ani.

Am zâmbit gândindu-mă ce înseamnă pentru ea tânăr. Bărbatul arăta de cel puţin patruzeci de ani şi avea fire cărunte în mustaţa destul de stufoasă. Era înalt şi purta un costum închis la culoare şi melon. Dacă nu s-ar fi

prezentat, aş fi zis că era un vizitator în doliu. Îl mai văzusem, probabil, însă nu mi-l aminteam.

— Nu spun că incinerarea n-ar trebui practicată niciodată, îi dădu înainte doamna Coleman. Pentru necreştini, poate fi o opţiune: hinduşii sau evreii, ateii şi sinucigaşii, categorii care nu se îngrijesc de sufletul lor. Dar sunt sincer şocată să văd aşa ceva pe pământ sfinţit. Ar fi trebuit amplasat în Sectorul disidenţilor, unde pământul nu e sfinţit. Aici, este o insultă la adresa creştinismului.

— Cei ale căror rămăşiţe se odihnesc în columbar au fost cu siguranţă creştini, doamnă, a spus domnul Jackson.

— Cum rămâne, atunci, cu reunirea? Cum se pot reuni trupul şi sufletul în Ziua Reînvierii dacă trupul a fost, doamna Coleman nu şi-a terminat fraza, făcând doar semn cu mâna către firide.

— Prăjit până devine crocant, a încheiat Maude fraza.

Mi-am înăbuşit râsul.

În loc să cedeze în faţa atacului, domnul Jackson părea că prinde aripi. Stătea acolo foarte calm, cu mâinile strânse la spate, de parcă ar fi discutat o ecuaţie matematică, iar nu o chestiune de teologie. Maude şi cu mine, dar şi familia Waterhouse cu Lavinia deja readusă în simţiri îl priveam fix, aşteptând să vorbească.

— De bună seamă, nu este nicio deosebire între rămăşiţele descompuse ale unui trup îngropat şi cenuşa unuia ars, a spus el.

— Aici e toată diferenţa! a spus precipitat doamna Coleman. Dar este o dispută cu totul dezgustătoare, mai ales în faţa fetelor noastre, dintre care una abia şi-a revenit din leşin.

Domnul Jackson a privit în jur, de parcă pe noi ceilalţi abia atunci ne vedea.

— Scuzele mele, doamnelor (s-a înclinat din nou). N-am vrut să supăr.

Însă n-a renunţat la dispută, aşa cum evident dorea doamna Coleman.

— Aş spune doar că Dumnezeu poate totul şi nimic din ceea ce facem cu rămăşiţele noastre nu-L va împiedica dacă El doreşte să ne reunească trupul cu sufletul.

A urmat o scurtă tăcere, întreruptă doar de un mic suspin scos de Gertrude Waterhouse. Ea pricepuse aluzia din spatele cuvintelor lui, şi anume că doamna Coleman, cu disputa ei, s-ar putea îndoi de însăşi puterea lui Dumnezeu. La fel şi doamna Coleman, de altfel, care, pentru prima dată de când o cunosc, părea să nu-şi găsească cuvintele. Momentul a fost scurt, fireşte, însă mi-a produs o satisfacţie imensă.

— Tinere, a emis doamna Coleman în cele din urmă, dacă ar fi voia lui Dumnezeu să ne ardem morţii, ne-ar fi spus-o în Biblie. Vino, Maude, a chemat ea, întorcându-i spatele domnului Jackson, e timpul să ne vizităm mormântul.

În timp ce se îndepărta cu Maude, care o urma cam fără chef, domnul Jackson m-a privit, iar eu i-am zâmbit. S-a înclinat pentru a patra oară, a îngăimat ceva despre câtă treabă avea şi a plecat în grabă, destul de roşu la faţă. „Bine, mi-am zis. Bine”.

LAVINIA WATERHOUSE

N-am vrut să leşin, serios că n-am vrut. Ştiu că Maude crede c-o fac într-adins, dar n-a fost aşanu de data asta. S-a întâmplat ca exact atunci când priveam în interiorul columbarului să văd o mişcare uşoară. Sunt sigură că am văzut. Am crezut că poate era spiritul unuia dintre nefericiţii a căror cenuşă se află acolo, plutind în căutarea trupului său. Atunci am simţit că mă atinge ceva pe ceafă şi am ştiut că nu putea fi decât un spirit şi am

leşinat.

Când i-am spus după aceea lui Maude ce se întâmplase, ea a zis că era probabil umbra cedrului proiectată pe zidul din spate al columbarului. Dar eu ştiu ce-am văzut şi nu era din lumea asta.

Pe urmă m-am simţit destul de rău, dar nimeni nu mi-a dat atenţie, nici măcar să mi se aducă un pahar cu apă. Toţi ascultau cu gura căscată la acel bărbat care vorbea despre ardere şi nu mai ştiu ce. N-am putut să urmăresc deloc ce spunea, era prea plictisitor.

Apoi, bunica lui Maude a tras-o de-acolo şi mamele noastre au pornit după ele. Doar Ivy May m-a aşteptat. Câteodată e o scumpă. M-am ridicat în picioare şi tocmai îmi scuturam rochia când am auzit un zgomot deasupra mea şi, uitându-mă în sus, l-am văzut pe Simon pe acoperişul columbarului! Nu puteam să nu ţip, gândindu-mă la fantomă şi la tot restul. Nu cred că m-a auzit altcineva în afară de Ivy May. Nu s-a întors nimeni să vadă ce s-a întâmplat.

Când mi-am revenit, am spus:

— Ce faci acolo sus, băiatule rău?

— Mă uit la tine, mi-a răspuns el, obraznic.

— Înseamnă că-ţi plac? l-am întrebat.

— Sigur.

— Mai mult decât Maude? Eu sunt mai drăguţă.

— Cea mai drăguţă dintre toate e mama ei.

M-am încruntat. Nu asta voiam să aud.

— Hai, Ivy May, am spus, trebuie să-i găsim pe ceilalţi.

I-am întins mâna, dar n-a vrut să mi-o ia. Stătea şi se uita în sus, la Simon, cu mâinile strânse la spate, de parcă ar fi cercetat ceva.

— Ivy May nu-i prea vorbăreaţă, nu? constată Simon.

— Nu, nu prea.

— Uneori vorbesc, spuse ea.

— Aşa, vezi, aprobă Simon din cap.

Îi zâmbi şi, spre surprinderea mea, Ivy May îi răspunse şi ea cu un zâmbet.

Tocmai atunci s-a întors acel bărbat, domnul Jackson, cel care vorbise despre arderi. Dădea colţul în grabă, ne-a văzut pe Simon şi pe mine şi s-a oprit.

— Ce cauţi aici, Simon, n-ar trebui să fii cu tatăl tău, să-l ajuţi? Şi ce faci cu aceste fete? Nu sunt de nasul tău. V-a supărat cumva, domnişoară? m-a întrebat el.

— Vai, da, mă supără îngrozitor, am zis.

— Simon! Pentru asta am să-l dau afară pe tatăl tău. Du-te şi spune-i să nu mai sape. S-a terminat cu voi, băiete.

Nu eram sigură dacă n-o spune doar ca să-l sperie. Însă Simon s-a ridicat în picioare, cu ochii ţintă la acel bărbat. Arăta de parcă ar fi vrut să spună ceva, însă s-a uitat la mine şi a tăcut. Apoi, brusc, a făcut câţiva paşi înapoi şi, până să-mi dau seama, sărise direct peste capetele noastre de pe acoperişul columbarului în rondul cu cedru. Am fost atât de surprinsă, că am rămas cu gura căscată. Trebuie să fi sărit de la zece picioare.

— Simon! a strigat bărbatul din nou.

Simon s-a căţărat pe trunchiul cedrului şi a

Început să se agaţe de una dintre crengi. Când a ajuns destul de sus, s-a oprit şi s-a aşezat pe creangă, cu spatele la noi, legănându-şi picioarele. Nu avea pantofi.

— A minţit. Băiatul nu ne-a supărat.

Ivy May se hotărăşte adesea să vorbească exact atunci când n-aş vrea s-o facă. Mi-a venit s-o ciupesc.

Domnul Jackson a ridicat din sprâncene.

— Şi ce făcea?

Nu mi-a venit în cap ce să spun şi m-am uitat la Ivy May.

— Ne arăta pe unde să mergem, a răspuns ea. Am aprobat din cap.

— Ştiţi, ne-am rătăcit.

Domnul Jackson a suspinat. Falca i se mişca, de parcă ar fi mestecat ceva.

— Ce-ar fi, domnişoarelor, să vă conduc la mama voastră? Ştiţi unde se află?

— La mormântul nostru, am răspuns.

— Şi cura te cheamă?

— Lavinia Ermyntrude Waterhouse.

— A, pe pajişte, cu un înger deasupra.

— Da, ştiţi, eu am ales acel înger.

— Atunci, haideţi cu mine.

În timp ce porneam în urma lui, am ciupit-o zdravăn pe Ivy May, dar satisfacţia nu mi-a fost prea mare, pentru că ea n-a ţipat. Presupun că a socotit că-şi folosise gura destul pentru o singură zi.

EDITH COLEMAN

Mi-am scurtat vizita. Avusesem de gând să rămân la cină şi să-l văd pe Richard, dar vizita la cimitir m-a afectat atât de mult, încât atunci când ne-am întors la casa fiului meu i-am cerut slujnicei să-mi aducă o birjă. Fata stătea în hol cu o doză de Beecham pe o tavă, singura dată când are bunul-simţ să anticipeze nevoile cuiva. O parfumase cu zeamă de chitră, ceea ce nu era deloc necesar, i-am şi spus-o, la care ea a început să chicotească. Ce insolentă! I-aş fi arătat uşa pe loc, însă Kitty nici n-a observat.

A fost extrem de supărător faptul că nu mi-a spus Kitty dinainte cine este familia Waterhouse. Aş fi putut să evit un moment nefericit. (Nu pot să nu mă întreb dacă n-a făcut-o cumva deliberat.) Când am fost la mormântul nostru, am făcut o remarcă despre îngerul de pe mormântul vecin. Richard îmi tot spune de câtva timp că intenţionează să-i roage pe proprietarii mormântului să înlocuiască îngerul cu o urnă, în ton cu urna noastră. Eu

doar am întrebat-o pe Gertrude Waterhouse ce părere are, neglijând să citesc numele de pe mormânt. Am fost tot atât de surprinsă să descopăr că îngerul era al lor pe cât a fost ea să afle că nouă nu ne place. Cum adevărul trebuie scos la iveală (la urma urmei cineva trebuie s-o facă şi se pare că asemenea lucruri cad întotdeauna în sarcina mea), am lăsat la o parte convenienţele şi am explicat că oricine ar prefera ca mormintele să aibă urne care să rimeze una cu alta. Apoi însă, Kitty mi-a spulberat argumentul, spunând că acum chiar îi plăcea îngerul, în timp ce Gertrude Waterhouse a mărturisit că lor nu le plăcea deloc urna noastră. (Imaginează-ţi!)

Apoi acea obositoare fiică a soţilor Waterhouse a ciripit că, dacă mormintele ar avea urne asemănătoare, lumea ar crede că cele două familii sunt înrudite. Remarca ei m-a pus în încurcătură, trebuie să spun. Nu cred că o asemenea asociere cu familia Waterhouse ar fi de vreun folos pentru familia Coleman.

Şi nu prea-mi place nici influenţa fetei lor asupra nepoatei mele. N-are niciun simţ al proporţiilor şi e în stare să-l distrugă şi pe al lui Maude, căreia i-ar sta mult mai bine cu o alt fel de prietenă.

Mă spăl pe mâini de afacerea cu îngerul şi cu urna. Am încercat, însă e treaba bărbaţilor s-o descurce, în timp ce noi, femeile, suportăm consecinţele. E puţin probabil ca Richard să întreprindă acum ceva, au trecut mai mult de trei ani de când a fost instalat îngerul şi se pare că el şi cu Albert Waterhouse sunt buni prieteni în echipa de cricket.

Toată întâmplarea a fost foarte stânjenitoare şi am fost furioasă pe Kitty. Îi stă în fire să mă pună în situaţii jenante. N-a fost niciodată o fiinţă uşor de suportat, dar eram mai înclinată să fiu îngăduitoare la începutul căsniciei ei cu Richard, pentru că ştiam că pe el îl făcea fericit. Însă e clar că în ultimii ani au început să nu se mai înţeleagă. N-am putut niciodată să-i vorbesc despre asta

lui Richard, fireşte, dar, sinceră să fiu, sunt sigură că nu-l mai primeşte în patul ei. Altfel ar avea mai mulţi copii şi Richard n-ar mai fi atât de întunecat. Nu pot decât să-i fac aluzii lui Kitty, să-i spun că lucrurile ar trebui să meargă altfel, însă fără niciun rezultat. Nu-l mai face fericit pe Richard şi nu cred că are de gând să mă facă din nou bunică.

Aşa, ca să o dreg cu Gertrude Waterhouse, am schimbat subiectul, abordând chestiunea întreţinerii cimitirului, despre care eram sigură că vom fi cu toţii de acord. Când ne-am căsătorit, soţul meu şi cu mine, el m-a adus la cimitir să-mi arate mormântul familiei Coleman şi am fost cu atât mai convinsă că-mi alesesem bine soţul. Arăta a fi un loc solid, sigur şi ordonat: zidurile care împrejmuiau cimitirul erau înalte, straturile de flori şi aleile, bine îngrijite, personalul, discret şi profesionist. Mult lăudatul design peisagistic nu m-a interesat şi nu m-au deranjat excesele de pe Aleea egipteană şi din Rondul libanez, recunoscând în ele trăsături care stabiliseră reputaţia acestui cimitir ca fiind locul favorit de înhumare al clasei noastre. Departe de mine gândul de a mă plânge.

Acum însă, standardele se degradează. Azi am văzut lalele ofilite în straturi. Aşa ceva nu s-ar fi întâmplat pentru nimic în lume acum treizeci de ani. Atunci o floare era înlocuită imediat ce-şi pierdea prospeţimea. Şi nu e vorba numai de administraţie. Unii proprietari de morminte aleg pur şi simplu flori sălbatice pentru a-şi le planta în jurul mormintelor! Nu mai lipseşte doar să aducă o vacă să pască piciorul-cocoşului.

Ca exemplu de degradare a standardelor, am indicat o viţă sălbatică de pe un mormânt alăturat (nu cel al familiei Waterhouse), care se căţăra pe o latură a mormântului nostru. Dacă nu se întreprinde nimic, curând va acoperi urna şi o va răsturna. Kitty a vrut s-o smulgă, însă eu am oprit-o, spunând că este de datoria

administraţiei cimitirului să se îngrijească să nu crească viţa altor persoane pe proprietatea noastră. Am insistat să lase viţa acolo, ca o dovadă, şi ca însuşi administratorul să fie alertat în legătură cu această situaţie.

Spre surprinderea mea, Kitty a plecat pe loc să-l caute pe administrator, lăsându-ne, pe Gertrude Waterhouse şi pe mine, să facem o conversaţie stângace, până când a reapărut, ceea ce a durat chiar foarte mult. A făcut probabil turul cimitirului. Ca să fiu dreaptă cu ea, Gertrude Waterhouse e o persoană destul de plăcută. Ce-i lipseşte este mai multă personalitate. Ar putea să mai împrumute de la nora mea, care are mult mai multă decât îi trebuie, chiar spre binele ei.

SIMON FIELD

Îmi place sus, în copac. Poţi să vezi tot cimitirul şi până jos, în oraş. Poţi să stai aicea sus în toată liniştea şi nu te vede nimeni. Una din ciorile alea mari şi negre vine şi stă pe o creangă lângă mine. N-arunc cu nimic şi nici nu strig la ea. O las să stea cu mine.

Nu stau mult totuşi. La câteva minute după ce au plecat fetele, mă dau jos să mă duc după ele. Alerg pe aleea principală când îl văd pe domnul Jackson venind din partea cealaltă şi trebuie să mă ascund repede după un mormânt.

Vorbeşte cu unul dintre grădinari.

— Cine este femeia aceea? întreabă el. Cea cu rochia verde ca mărul?

— Aia e doamna Coleman, şeful, Kitty Coleman. Ştii mormântul ăla de jos, de lângă săraci, cu urna aia mare? ăla e al lor.

— A, da, sigur. Urna şi îngerul, prea apropiate.

— Alea e. Fainã femeie, nu?

— Ia seama cum vorbeşti, omule. Grădinarul chicoteşte.

— Sigur, şefu'. Sigur, o să iau seama. După ce trec ei, o iau în jos, spre morminte.

Trebuie să mă ascund de grădinarii care lucrează pe pajişte. E îngrijit aici, toată iarba tăiată şi buruienile smulse şi aleile greblate. Cu unele locuri din cimitir nu-şi mai dau prea multă osteneală, însă pe pajişte tot timpul cineva roboteşte la ceva. Domnul Jackson spune că trebuie să arate bine pentru vizitatori, altfel nu mai cumpără parcele şi nu mai sunt bani să ne ţlătească. Taica al meu spune că astea sunt prostii. În fiecare zi mor oameni şi le trebuie un loc să fie îngropaţi, aşa că o să plătească, fie că iarba e tăiată, fie că nu. Tot ce contează, zice, e un mormânt bine săpat.

Mă ghemuiesc în spatele mormântului cu îngerul pe el. Mormântul lui Livy. Tot n-are capul de mort însemnat pe el, deşi mă mănâncă degetele când îl văd aşa, curat. Mi-am ţinut cuvântul.

Doamnele stau de vorbă în faţa celor două morminte, iar Livy cu Maude aşezate în iarbă şi împletesc margarete sălbatice. Trag cu ochiul la ele din când în când, dar ele nu mă văd. Numai Ivy May mă vede. Se uită fix la mine cu ochi mari, căprui-verzui, ca o mâţă care îngheaţă când te vede şi aşteaptă să vadă ce-ai de gând să faci s-o pocneşti sau s-o mângâi. Nu zice nimic şi eu îi fac semn cu degetul la buze să tacă. Îi sunt dator, pentru că i-a salvat slujba lui Taica.

Pe urmă o aud pe doamna cu rochie verde spunând:

— Mă duc să-l caut pe administrator, pe domnul Jackson. Poate că aduce pe cineva să facă ordine aici.

— Asta n-o să însemne nimic, zice doamna cea bătrână. Ceea ce s-a schimbat este atitudinea. Atitudinea acestei lumi noi care nu-i respectă pe cei morţi.

— Totuşi, ar putea cel puţin să pună pe cineva să

scoată viţa, dacă nu mă laşi pe mine s-o fac, spune doamna în verde.

Îşi loveşte fusta cu picioarele. Îmi place cum face. Parcă ar încerca s-o dea jos de pe ea.

— Mă duc doar să-l caut. Mă întorc imediat.

O ia în sus pe alee şi eu mă strecor de după mormânt, pe urmele ei.

Mi-ar plăcea să-i spun unde e acum domnul Jackson, însă nu ştiu nici eu. Azi se sapă trei morminte şi sunt patru înmormântări. Se instalează o coloană lângă araucana, pinul cu ramuri împletite, şi câteva morminte noi s-au lăsat şi mai trebuie pus pământ pe ele. Domnul Jackson poate fi în oricare din locurile astea, supraveghind lucrătorii. Sau ar putea să fie la un păhărel în gheretă, sau să vândă cuiva un mormânt. Însă ea nu ştie asta.

Pe aleea principală, mai-mai s-o dea jos nişte cai care trag o lespede de granit. Sare înapoi, dar nu ţipă cum ar face alte cucoane. Doar stă încremenită, albă la faţă, şi trebuie să mă ascund după o tisă în timp ce ea scoate o batistă şi-şi tamponează fruntea şi gâtul.

Lângă Aleea egipteană vine spre ea o altă pereche de gropari, cu sapele pe umeri. Sunt bărbaţi duri. Taica al meu şi cu mine ne ţinem la distanţă de ei. Dar, când ea îi opreşte şi le spune nu ştiu ce, privesc în pământ amândoi, de parcă-s vrăjiţi. Unul arată în susul aleii şi la dreapta şi ea le mulţumeşte şi o ia pe unde i-a arătat el. După ce-a trecut, ăştia se privesc şi unul zice ceva, n-aud ce, şi râd amândoi.

Cei doi nu mă văd c-o urmăresc. Sar din mormânt în mormânt, ascunzându-mă după pietrele funerare. Unde e soare, simt lespezile de granit de pe morminte calde sub tălpi. Mă opresc din când în când să simt căldura. Apoi alerg s-o ajung din urmă. Din spate, silueta ei arată ca o clepsidră. Avem clepsidre aici, pe morminte, cu aripi pe ele. Taica al meu zice că asta vrea să însemne că timpul

zboară. Crezi că ai multă vreme pe lumea asta, dar n-ai.

O ia în jos pe alee, pe lângă statuia cu cal, şi intră în sectorul disidenţilor, şi atunci mi-aduc aminte că tocmai acolo se fasonează crengile unor castani sălbatici. Dăm colţul şi iată-l pe domnul Jackson cu patru grădinari, doi pe pământ şi doi care s-au căţărat într-un castan mare. Unul dintre ei încalecă o creangă şi se caţără pe ea, ţinând-o strâns între picioare. Un grădinar de jos face o glumă, că ar fi creanga o femeie şi toţi râd, cu excepţia domnului Jackson şi a doamnei, despre care încă nu ştie nimeni că se află acolo. Însă ea zâmbeşte.

Au legat frânghii în jurul crengii şi cei doi din copac mânuiesc ferăstrăul. Se opresc să-şi şteargă sudoarea de pe faţă şi să desţepenească ferăstrăul când se poticneşte.

Câţiva o zăresc pe doamna în rochie verde. Îşi dau coate, dar nimeni nu-i spune domnului Jackson. Ea pare mai fericită privindu-i pe bărbaţii din copac decât atunci când se afla cu celelalte doamne. Ochii îi sunt întunecaţi, de parcă au fost încondeiaţi cu cărbune, şi câteva şuviţe de păr îi scapă din agrafe.

Brusc, se aude un scrâşnet şi creanga se rupe de unde a fost tăiată. Doamna strigă şi domnul Jackson se întoarce şi o vede. Lucrătorii dau drumul crengii pe frânghii şi, când ajunge jos, încep s-o taie în bucăţi cu ferăstrăul.

Domnul Jackson se îndreaptă spre doamnă. E roşu la faţă, de parcă nu le-ar fi spus altora ce să facă ci ar fi tăiat creanga el însuşi.

— Iertare, doamnă Coleman, nu v-am văzut. Sunteţi de multă vreme aici?

— Destul cât să aud comparaţia dintre o creangă de copac şi o femeie.

Domnul Jackson se sufocă, de parcă berea pe care a înghiţit-o a luat-o pe răsuflătoare în loc de înghiţite are.

Doamna Coleman râde.

— Nu vă faceţi probleme, zice. De fapt, chiar m-a înviorat gluma asta.

Domnul Jackson pare că nu prea ştie ce să spună. Ca norocul, unul dintre oamenii din copac strigă:

— Şeful, mai avem şi alte crengi de tăiat aicea?

— Nu, duce-ţi-o pe asta unde facem foc. Apoi am terminat aici.

— Faceţi focuri aici? întreabă doamna C.

— Noaptea, da. Ca să ardem lemne şi frunze şi alte resturi. Şi acum, doamnă, cu ce vă pot fi de folos?

— Doream să vă mulţumesc pentru că i-aţi vorbit soacrei mele despre incinerare, spune doamna. A fost foarte instructiv, deşi presupun că a fost destul de surprinsă că cineva i-a răspuns atât de direct.

— Persoanele cu vederi ferme trebuie abordate de pe poziţii ferme.

— Pe cine citaţi?

— Pe mine însumi.

— Aha.

Un minut ei nu mai spun nimic. Apoi, vorbeşte ea;

— Cred că mi-ar plăcea să fiu incinerată, acum că ştiu că nu-l va pune pe Dumnezeu la încercare mai mult decât înhumarea.

— E ceva la care trebuie să vă gândiţi cu multă grijă, ceva ce trebuie să hotărâţi personal, doamnă. E o hotărâre care nu trebuie luată în pripă.

— Nu ştiu, spune ea. Uneori cred că nu contează deloc ce fac sau ce nu fac, sau ce îmi fac alţii mie.

El se uită la ea trăsnit, de parcă ar fi auzit o înjurătură. Apoi, unul dintre paznicii de la poartă vine în fugă pe alee şi zice:

— Şefu', procesiunea familiei Anderson e la capătul Cărării ciobanului.

— Deja? face domnul Jackson, scoţându-şi ceasul din buzunar. La naiba, au ajuns mai devreme. Trimite un băiat

la mormânt să le spună groparilor să stea pregătiţi. Vin şi eu imediat.

— Bine, şeful.

Omul se întoarce în fugă pe alee.

— Întotdeauna e aşa agitaţie? întreabă doamna C. O activitate atât de intensă nu stimulează contemplaţia paşnică. Deşi presupun că e ceva mai linişte aici, la disidenţi.

— Un cimitir este o afacere, ca oricare alta, spune domnul Jackson. Oamenii uită asta. De fapt, azi e relativ linişte în ce priveşte înmormântările. Mă tem însă că nu putem garanta pacea şi liniştea, cu excepţia zilelor de duminică. Asta e natura muncii noastre. Nu poţi prevedea când mor oamenii. Trebuie să fim pregătiţi să acţionăm rapid. Nimic nu poate fi planificat cu anticipaţie, într-o zi s-a întâmplat să avem douăzeci de înmormântări, în alte zile n-am avut niciuna. Şi acum, doamnă, mai doreaţi ceva? Mă tem că trebuie să plec.

— Ah, da, acum pare ceva minor, în comparaţie cu toate astea, spune ea, arătând cu mâna în jur.

Va trebui să-l întreb pe Taica al meu ce înseamnă minor.

— Nimic nu este minor aici. Despre ce e vorba?

— Despre mormântul nostru de pe pajişte. Pe o latură a lui creşte nişte viţă de la mormântul învecinat. Deşi cred că este responsabilitatea noastră s-o tăiem, viţa a supărat-o pe soacra mea, care consideră că cimitirul ar trebui să se adreseze proprietarului acelui mormânt.

Acuma am înţeles ce înseamnă minor.

Domnul Jackson îi adresează un zâmbet pe care-l vezi numai când primeşte vizitatori, ca şi cum l-ar durea spatele şi-ncearcă să-şi ascundă durerea. Doamna C. pare jenată.

— Am să pun imediat pe cineva s-o scoată, zice el, şi am să discut şi cu ceilalţi proprietari.

Se uită-n jur, de parcă ar căuta un băiat căruia să-i poruncească, aşa că mă arăt de după piatra unde stătusem ascuns. Lucru primejdios, fiindcă ştiu că e încă furios pe mine că m-am ţinut după Livy şi Ivy May în loc să-mi văd de treabă. Însă vreau să mă vadă doamna C.

— O scot eu, domnule, zic.

Domnul Jackson pare surprins.

— Simon, ce cauţi aici? Ai stânjenit-o pe doamna Coleman?

— Nu ştiu ce înseamnă stânjenit, domnule, dar n-am făcut aşa ceva. Vreau numai să curăţ viţa aia.

Domnul Jackson vrea să spună ceva, însă doamna Coleman intervine.

— Mulţumesc, Simon. Ar fi foarte amabil din partea ta.

Şi-mi zâmbeşte.

Nicio doamnă nu mi-a spus vreodată aşa cuvinte frumoase şi nici nu mi-a zâmbit vreuna. Rămân încremenit, cu ochii ţintă la zâmbetul ei.

— Bine, băiete, du-te, zice blând domnul Jackson.

Îi zâmbesc şi eu doamnei. Pe urmă o şterg.

Ianuarie 1905

JENNY WHITBY

A fost o adevărată pacoste, n-am ce zice. Ne învăţaserăm împreună, eu şi cu el. Toată lumea era mulţumită, coniţa, fetele, el, eu. (întotdeauna eu sunt ultima pe listă.) Duceam fetele pe deal cam o dată pe săptămână. Mă distram şi eu niţeluş, se distrau şi ele, şi dumneaei n-avea nimic altceva de făcut, decât să stea acasă şi să citească.

Pe urmă însă, i-a intrat în cap să le ducă ea la cimitir. În timpul verii, a început să meargă acolo de două-trei ori pe săptămână. Fetele erau în al nouălea cer, numai pentru mine era iad.

După aia, nu s-a mai dus şi s-a apucat să mă trimită iar pe mine, şi mi-am zis: s-au întors vremurile bune. Acuma însă e iarnă, fetele nu mai ies aşa des ca înainte, şi când ies, iar vrea să le însoţească ea. Câteodată le duce când nici nu-s prea dornice să iasă. Acolo e frig, cu toată piatra aia de jur-împrejur. Ele trebuie să alerge ca să se încălzească. Eu, una, ştiu cum să mă încălzesc când sunt acolo.

O dată sau de două ori, am convins-o pe coniţa că mai bine să merg eu în locul ei. În restul timpului, trebuie să mă furişez afară în câte o după-amiază. Seara, el nu-i acolo. Eu îi spun mereu: grădinarii muncesc mai puţine ore decât slujnicele.

— Da, şi sunt plătiţi de două ori mai mult, zice el. Viaţă de câine, nu?

L-am întrebat ce-o fi cu coniţa, oare de ce se tot duce atâta la cimitir?

— Poate din acelaşi motiv ca şi tine, mi-a răspuns.

— Ea? Vezi de treabă! am râs. Şi pentru cine, poate pentru vreun gropar?

— Mai degrabă pentru administrator.

Am râs iar, însă el nu glumea, zicea că toată lumea i-a văzut împreună, stând de vorbă în Sectorul disidenţilor.

— Doar stând de vorbă?

— Da, uite-aşa ca noi, mi-a răspuns. De fapt, vorbim prea mult, tu şi cu mine. Ia închide tu gura şi desfă-ţi picioarele.

Obrăznicătură.

Octombrie 1905

GERTRUDE WATERHOUSE

Îmi place să-mi dau osteneala când ara zi de primire. Primesc întotdeauna în salonul din faţă şi folosesc serviciul de ceai cu model cu tranda-firaşi, iar Elizabeth face o prăjitură. Săptămâna asta a făcut una cu lămâie.

Albert întreabă din când în când dacă n-ar trebui să folosim salonul din faţă ca sufragerie, în loc să mâncăm în salonul din spate, care este puţin cam strâmt când se desface masa. Albert are dreptate în majoritatea cazurilor, însă când vine vorba de condus gospodăria, îmi impun punctul de vedere. Întotdeauna am socotit că e mai bine să ai o încăpere care să fie „cea mai bună” pentru primirea musafirilor, chiar dacă o foloseşti doar o dată sau de două ori pe săptămână. De aceea, am insistat să lăsăm camerele aşa cum sunt, deşi, recunosc, e puţin incomod să pliezi masa la loc de trei ori pe zi.

În plus, deşi e o prostie pe care n-am să i-o mărturisesc niciodată lui Albert, prefer să-mi ţin seratele în salonul din faţă pentru că n-are vedere spre casa familiei Coleman. E o mare prostie, pe de o parte pentru că, după cum spune Livy, care a fost acolo de câteva ori cu Maude (bineînţeles, eu n-am fost niciodată), Kitty Coleman îşi ţine seratele în camera ei de dimineaţă, care se află în partea cealaltă a casei, cu vedere mai curând spre stradă decât spre noi. Şi chiar dacă ar fi de partea asta, n-ar avea timp să se uite la noi prin fereastra ei. Cu toate acestea, nu-mi place să mă gândesc că stă în spatele meu şi-mi judecă mişcările. Nu m-aş simţi în largul meu şi n-aş putea să mă concentrez asupra musafirilor.

Totdeauna sunt puţin neliniştită când Lavinia merge la seratele lui Kitty Coleman, lucru care, spre uşurarea mea, se întâmplă destul de rar. De fapt, cel mai adesea,

fetele vin aici după şcoală. Maude spune că e mult mai intim aici, ceea ce, mă gândesc, vrea să însemne un compliment, iar nu un comentariu în legătură cu lipsa de spaţiu. În orice caz, eu am hotărât s-o iau ca pe un compliment. E o fată adorabilă şi mă străduiesc s-o disociez în minte de mama ei.

În sinea mea, sunt bucuroasă deoarece, cu tot spaţiul şi eleganţa reşedinţei Coleman, fetele preferă casa mea. Livy spune că în casă la ei se face foarte frig şi curent, cu excepţia bucătăriei, şi se teme să nu răcească, deşi, în afară de leşinurile ei, are de fapt o constituţie robustă şi o poftă de mâncare foarte sănătoasă. Mai spune că preferă canapelele şi scaunele noastre comode de culoare închisă şi draperiile de catifea în locul gustului lui Kitty Coleman pentru mobilierul cu împletituri din ratan şi pentru jaluzele.

Până se întorc fetele de la şcoală, Ivy May mă ajută să servesc musafirii, mergând la fiecare cu platoul cu prăjituri şi ducând ceainicul înapoi, să-l umple Elizabeth la bucătărie. Doamnele care vin, vecine de pe stradă şi de la biserică şi binecuvântate prietene statornice care fac drumul din Islington până aici ca să mă vadă, toate îi zâmbesc, deşi adesea le şi intrigă.

Într-adevăr, e un copil ciudat. La început, refuzul ei de a vorbi prea des mă necăjea, cu timpul însă m-am obişnuit şi o iubesc cu atât mai mult pentru acest fel de-a fi. Tăcerea lui Ivy May poate fi o mare uşurare, după scenele şi lacrimile lui Livy. Şi n-are nimic la cap. Citeşte şi scrie destul de bine pentru o fetiţă de şapte ani, e bună şi la socotit. La anul am s-o trimit la şcoală cu Livy şi cu Maude şi atunci s-ar putea să-i fie mai greu. Profesoarele s-ar putea să nu mai aibă atâta răbdare cu ea cum avem noi.

Am întrebat-o o dată de ce vorbeşte atât de puţin şi draga de ea mi-a răspuns „Când vorbesc eu, ascultaţi”. E

surprinzător că o fiinţă atât de tânără şi-a dat singură seama de acest lucru. Mi-ar fi prins bine lecţia. Eu vorbesc întruna, şi de nervi şi ca să umplu tăcerea. Uneori, în faţa lui Kitty Coleman, îmi vine pur şi simplu să intru în pământ auzindu-mi propria pălăvrăgeală, ca a unei maimuţe de bâlci. Kitty Coleman stă doar şi zâmbeşte, ca şi cum şi-ar masca foarte politicos o teribilă plictiseală.

Când sosesc fetele acasă, Livy preia imediat sarcina de a le servi pe doamne cu prăjituri şi mica Ivy May stă tăcută într-un colţ. Uneori îmi frânge inima. Cu toate acestea, sunt bucuroasă că le am pe fete în preajma mea şi mă străduiesc să fac totul cât mai confortabil cu putinţă. Aici cel puţin pot să am oarecare influenţă asupra lor. Nu ştiu cum se comportă Kitty Coleman când fetele sunt acasă la Maude. Livy spune că cel mai adesea le ignoră.

Le place să vină aici, însă cel mai mult le place să meargă la cimitir. A fost nevoie să limitez frecvenţa vizitelor lui Livy, altfel ar fi acolo sus în fiecare zi. Şi aşa, sunt sigură că mă minte. O vecină mi-a spus că i s-a părut că le-a văzut pe Livy şi Maude alergând printre morminte cu un băiat, într-o zi în care Livy ar fi trebuit să se joace cu Maude la ea acasă, însă când am luat-o la întrebări, a negat, spunând că vecina are nevoie de ochelari noi! Nu m-am arătat convinsă şi Livy a început să plângă la gândul că o bănuiam că mă minte. Aşa că într-adevăr nu ştiu ce să mai cred.

Am vrut să am o discuţie cu Kitty Coleman despre cât de des merg fetele acolo, pentru că, de cele mai multe ori, ea este cea care le duce la cimitir. Ce conversaţie jenantă a fost! Mă face chiar să mă simt ca o proastă. Când i-am sugerat că era poate nesănătos să se ducă atât de des la cimitir, mi-a răspuns:

— Ah, dar fetele au acolo foarte mult aer curat, ceea ce este foarte sănătos pentru ele. Însă, într-adevăr, dacă doresc să meargă acolo, de vină este Regina Victoria, care

a ridicat doliul la asemenea înălţimi ridicole încât fetele cu idei romantice se îmbată de el.

Poftim! Am fost jignită, dar şi furioasă. Pe lângă ironia la adresa lui Livy, Kitty Coleman ştie cât de mult ţin încă la răposata Regină, Dumnezeu să-i aibă sufletul în paza Sa. Nu se cade să-i criticăm pe cei morţi. I-am spus-o lui Kitty Coleman de la obraz.

Ea doar a zâmbit, spunând:

— Dacă n-o putem critica acum, atunci când o să putem? Dacă o făceam când trăia, am fi fost probabil judecaţi pentru trădare.

— Monarhia este mai presus de critică, i-am răspuns pe tonul cel mai demn cu putinţă. Aceştia sunt reprezentanţii noştri suverani şi se cuvine să-i respectăm, altfel lipsa de respect se răsfrânge asupra noastră.

Am mai stat puţin, apoi m-am scuzat că am treabă şi am plecat, furioasă pe ea. Abia după aceea mi-am amintit că n-am insistat că trebuiau rărite vizitele lui Livy la cimitir. E o femeie imposibilă. N-am s-o înţeleg niciodată. Şi, dacă e să fiu cinstită, nici nu vreau s-o înţeleg.

Februarie 1906

MAUDE COLEMAN

Cunosc deja cimitirul pe dinafară. Mai bine decât propria mea grădină. Mămica ne duce acolo tot timpul, chiar şi după şcoală, iarna, când deja se întunecă şi când nici măcar n-am rugat-o să mergem.

Bineînţeles ne distrăm grozav acolo. Întâi îl găsim pe Simon şi, dacă e liber, vine puţin cu noi. Ne jucăm de-a v-aţi ascunselea, luăm îngerii la rând (au apărut încă doi), iar uneori stăm lângă mormintele noastre şi Lavinia spune

poveşti despre oameni înmormântaţi în cimitir. Are un ghid vechi al cimitirului din care îi place să citească, despre fata a cărei rochie a luat foc sau despre locote-nent-colonelul ucis în Războiul Burilor, descris ca fiind „viteaz şi bun la suflet”, ori despre bărbatul care a murit într-un accident de cale ferată. Sau pur şi simplu inventează poveşti, pe care eu le găsesc destul de plicticoase, însă lui Simon îi plac. Eu n-am imaginaţia ei. Mă interesează mai mult plantele şi copacii sau ce fel de piatră se foloseşte pentru monumente. Sau, dacă Ivy May e cu noi, o verific la citit, folosind cuvinte de pe morminte.

Nu ştiu ce face Mămica în timp ce noi ne jucăm. Rătăceşte singură şi rareori o văd înainte să vină să ne caute când e vremea să plecăm. Spune că ne face bine să luăm aer şi presupun că are dreptate, însă uneori mi-e frig şi, recunosc, mă mai şi plictisesc de acel loc. Când te gândeşti cu câtă disperare doream să ajung la cimitir atunci când nu mi se dădea voie, iar acum, că vin aici tot timpul, nu mai e chiar aşa de nemaipomenit.

KITTY COLEMAN

Nu mă vrea. Sunt nebună după el, iar el nu mă vrea.

De aproape doi ani vin la cimitir, numai şi numai pentru a-l vedea pe el. Şi, cu toate astea, nu mă vrea.

La început am fost prudentă. Deşi îl căutam, nu voiam să las această impresie. Luam întotdeauna fetele cu mine, apoi le dădeam drumul să se joace şi mă prefăceam că le caut, când în realitate pe el îl căutam. Am bătut aleile în sus şi în jos, prefăcându-mă fascinată de meritele crucilor romane în comparaţie cu cele simple, sau ale obeliscurilor din piatră de Portland în comparaţie cu cele de granit, sau de numele cioplite în piatră faţă de cele scrise cu litere de metal aplicate pe monumente. Nu ştiu

ce cred lucrătorii de acolo despre mine, însă s-au obişnuit cu prezenţa mea şi mă salută întotdeauna respectuoşi.

Am aflat despre cimitir o sumedenie de lucruri pe care nu le ştiusem. Ştiu unde se aruncă pământul rămas după ce se închid mormintele şi unde se păstrează scândurile folosite ca proptele la gropile adânci şi covoarele verzi pe care le pun în jurul mormintelor proaspăt săpate, ca să arate ca iarba. Ştiu care gropari cântă când lucrează şi unde-şi ascund sticlele cu băutură. Am văzut registrele şi hărţile detaliate, cu parcelele numerotate, folosite pentru a ţine evidenţa mormintelor. M-am obişnuit cu caii care trag pietre. Am ajuns să cunosc cimitirul ca o industrie mai curând decât ca loc de contemplaţie spirituală.

El conduce acest cimitir ca şi cum ar fi o navă de pasageri imaculată care traversează oceanul. Poate fi dur şi brutal la nevoie cu personalul. Sunt într-adevăr câţiva lucrători foarte greu de strunit. Dar cred că este în acelaşi timp drept cu ei şi respectă treaba bine făcută.

Mai presus de toate, e bun cu mine, fără să mă facă să mă simt o persoană mai puţin importantă.

Vorbim despre tot felul de lucruri: despre lume şi lucrările ei, şi despre Dumnezeu şi lucrările Lui. Mă întreabă ce părere am şi nu râde. Îmi ia părerile în seamă. Este aşa cum am dorit întotdeauna să se dovedească a fi Richard. Am făcut greşeala să cred că soţul meu se va schimba după ce ne căsătorim. În loc de asta, el a devenit şi mai ferm în convingerile lui.

John Jackson nu e un bărbat frumos. Nu e bogat, dar nici sărac. Nu provine dintr-o familie bună. Nu merge la supeuri, nici la teatru, nici la vernisaje. Nu e un bărbat educat, deşi e instruit. Când mi-a arătat mormântul lui Michael Faraday în sectorul disidenţilor a fost capabil să-mi explice experienţele sale cu câmpuri magnetice mai bine decât ar fi putut-o face Richard sau chiar fratele meu.

E un bărbat loial, un bărbat religios, un bărbat cu principii, un bărbat moral. Aceste din urmă calităţi sunt cele care m-au distrus.

Nu sunt obişnuită să fiu respinsă. Nu că m-aş mai fi oferit ca atare până acum, dar îmi place să flirtez şi aştept un răspuns, altfel n-aş face-o. El însă nu flirtează. Când am încercat, mai la început, să flirtez cu el, mi-a spus că nu-i plac cochetele, că nu doreşte decât adevărul şi am încetat. Şi aşa, timp de câteva luni, întreruptă permanent de îndatoririle lui din cimitir, i-am spus puţinul care era de spus despre viaţa mea neînsemnată: despre cât de mult îmi lipsesc părinţii mei şi fratele meu, decedaţi, despre disperarea mea surdă, despre imposibila mea căutare după un loc lângă foc, nici prea arzător, nici prea rece. (Doar puţine lucruri i-am ascuns: ştiinţa de a mă feri să fac copii, patul meu rece, genul de revelion asupra căruia insistă Richard şi care pe el l-ar dezgusta. Cât despre mine, nu sunt atât dezgustată, cât resemnată.)

Când, în cele din urmă, în toamna care a urmat unei veri în care părea că mi-a făcut curte, i-am spus deschis ce eram dispusă să fac, el a spus nu.

Atunci, o vreme nu m-am mai dus la cimitir, trimiţând-o pe Jenny cu fetele, când voiau ele să meargă. Dar n-am putut să stau departe de el. Şi aşa, de un an ne vedem din nou, însă nu atât de des şi fără mari speranţe. E dureros, dar el şi-a păstrat principiile şi eu am ajuns să accept că acestea sunt mai importante decât mine.

Aşa că ne întâlnim şi el îmi vorbeşte cu blândeţe. Azi mi-a spus că şi-a dorit întotdeauna o soră şi, iată, acum are una. Nu i-am răspuns că eu am avut deja un frate şi nu-mi doresc altul.

Aprilie 1906

LAVINIA WATERHOUSE

Este atât de plăcut să ai pe cineva după care să porţi doliu cum se cuvine. Iar acum, că am unsprezece ani şi sunt destul de mare ca să port o adevărată rochie de doliu, este chiar mai bine. Draga mea Mătuşica ar fi fost atât de mişcată să mă vadă îmbrăcată aşa, iar Tati avea lacrimi în ochi când m-a văzut că semăn „atât de mult cu scumpa mea soră”.

Am studiat cu multă atenţie ce scrie în The Queen şi Cassell’s ca să nu fac nicio greşeală, şi chiar am scris propriul meu îndreptar, ca să ajut şi alte fete în situaţia mea care ar putea avea întrebări despre eticheta corectă pentru doliu. Am rugat-o pe Maude să mă ajute, dar n-a interesat-o problemă. Uneori îi tot dă cu constelaţiile sau planetele, cu pietrele pe care le-a găsit la Heath, sau cu plantele din grădina mamei ei, până când simt că-mi vine să urlu.

Aşa că a trebuit să fac totul singură. Cred că a ieşit foarte bine. Cel puţin aşa zice Mami. Am scris îndreptarul cu cea mai bună caligrafie a mea, pe hârtie cu chenar negru şi am pus-o pe Ivy May să deseneze un înger pe copertă. Desenează foarte bine şi cartea arată foarte frumos. Am să copiez textul mai jos, aşa, ca să-l am pentru totdeauna.

Ghidul complet al etichetei de doliu de domnişoara
Lavinia Ermyntrude Waterhouse

Este foarte trist când moare cineva. O ocazie pe care o marcăm prin doliu. Purtăm haine speciale, negre, şi bijuterii negre, folosim articole speciale de papetărie pentru scrisori şi nu mergem la petreceri sau la concerte.

Doliul are durate diferite de timp, în funcţie de

persoana iubită care a murit.

Văduva ţine doliul cel mai lung, pentru că ea este cea mai tristă. Ce lucru îngrozitor să pierzi un soţ! Ea poartă doliu timp de 2 ani doliu mare timp de 18 luni şi doliu mic timp de 6 luni. Unele doamne poartă doliu mai multă vreme. Răposata noastră Regină a purtat doliu după soţul său, Albert, tot restul vieţii: patruzeci de ani!

Ce trist este pentru o mamă să-şi piardă copilul sau pentru un copil să-şi piardă mama. Aceştia poartă doliu 1 an.

Pentru fraţi şi surori – 6 luni
Pentru bunici – 6 luni
Unchi şi mătuşi – 2 luni
Unchii şi mătuşile părinţilor – 6 săptămâni
Veri primari – 4 săptămâni
Veri de-al doilea – 3 săptămâni

Îmbrăcămintea

Este foarte important să se obţină îmbrăcăminte de doliu adecvată. Hainele trebuie să fie noi şi trebuie arse după doliu, pentru că păstrarea lor în casă aduce ghinion.

Magazinul Jay's, de pe Regent Street, este locul de unde-şi cumpără hainele de doliu toate familiile bune din Londra.

Doamnele poartă rochii făcute din cea mai bună mătase de paramatta, bordisite cu crep, pentru doliul mare după soţii, părinţii sau copiii lor. Pentru bunici, fraţi şi surori, doamnele poartă mătase neagră obişnuită, bordisită cu crep. Pentru orice alte persoane, doamnele poartă negru, fără crep.

Doamnele poartă mănuşi negre şi ţin în mână batiste albe tivite cu negru.

După o vreme, pot să scoată crepul. Acţiunea se numeşte „slăbirea" doliului.

Urmează apoi doliul mic. Doamnele poartă gri sau

lavand sau violet, sau dungi alb cu negru. Şi mănuşile sunt gri.

Bijuteriile

Pe perioada doliului mare, doamnele pot purta broşe şi cercei cu agate negre. Broşele pot fi ornate cu părul celui drag. În timpul doliului mic, doamnele pot purta puţin aur, argint, perle şi diamante.

Articolele de corespondenţă

Hârtia de scris trebuie să aibă chenar negru. Este foarte important ca acest chenar să fie suficient de lat pentru a-l omagia pe cel drag, însă nu atât de lat încât să fie vulgar.

Domnii

Domnii poartă ceea ce poartă în mod obişnuit la lucru, însă poartă şi panglică neagră la pălărie, cravată neagră şi mănuşi negre. Nu poartă bijuterii.

Copiii (sub zece ani)

Copiii pot purta negru dacă doresc, dar cel mai adesea poartă haine albe şi, uneori, lavand, mov sau gri. Pot purta mănuşi. Copiii peste zece ani ar trebui să poarte doliu mare.

MAUDE COLEMAN

Când ne-am dus azi la cimitir, se desfăcea mormântul familiei Waterhouse. Ştiam că înmormântarea mătuşii Laviniei avea loc a doua zi, dar crezusem că vor săpa mormântul ceva mai târziu. Era straniu să-i vezi pe Simon şi tatăl său lucrând la unul din mormintele noastre şi nu la unul străin, întotdeauna mă gândisem la mormintele noastre ca la ceva solid şi indestructibil, acum însă ştiu că

poţi să le distrugi cu o rangă, ba chiar să dărâmi şi un înger în această acţiune.

Lavinia m-a luat de braţ când a văzut grupul de bărbaţi din jurul mormântului şi m-am întrebat dacă are de gând să facă o scenă. Mă cam plictisisem de ea, trebuie să mărturisesc. De când a murit mătuşa ei, n-a vorbit decât de haine negre şi când poate să înceapă să poarte iar bijuterii, deşi oricum nu i se permite să poarte nicio bijuterie! Regulile de conduită în timpul doliului sunt destul de fioroase, din câte spune ea. Nu cred că aş fi foarte pricepută în asemenea treburi. Aş încălca tot timpul regulile, fără să ştiu măcar.

Apoi Mămica a strigat brusc „John!" N-am auzit-o niciodată strigând atât de tare. Am sărit toţi şi, până să-mi dau seama, tatăl lui Simon îl îmbrâncise pe domnul Jackson, zburându-l de pe locul lui. Apoi, îngerul familiei Waterhouse s-a prăbuşit la pământ.

A fost totul foarte ciudat. Multă vreme n-am putut să fac legătura între lucrurile pe care le-am văzut. Nu înţelegeam de ce tatăl lui Simon l-a împins pe domnul Jackson şi de ce pe urmă domnul Jackson, foarte palid la faţă, i-a mulţumit pentru acest gest. Nu înţelegeam de ce căzuse îngerul. Şi nu înţelegeam cum de ştia Mămica numele mic al domnului Jackson.

Când am văzut cum s-a desprins capul îngerului de corp, mi-a venit greu să-mi stăpânesc râsul. Bineînţeles, Lavinia a leşinat. Apoi, Simon a plecat în fugă, ţinând capul îngerului sub braţ şi atunci chiar am râs. Mi-am amintit de poemul cu Isabella care a îngropat capul iubitului în ghiveciul cu busuioc.

Din fericire, Lavinia nu m-a auzit râzând. Se trezise din leşin şi era ocupată să vomite. Mămica i-a acordat surprinzător de multă atenţie, punându-i braţul pe după umeri şi dându-i o batistă.

Lavinia s-a holbat la batista pe care i-o întindea

Mămica.

— Vai, nu, trebuie să-mi folosesc batista mea de doliu, a zis.

— N-are importanţă, a insistat Mămica, crede-mă.

— Sunteţi sigură?

— N-o să te trăsnească Dumnezeu pentru că ai folosit o batistă obişnuită.

— Dar n-are legătură cu Dumnezeu, a răspuns Lavinia cu toată convingerea. E vorba de respectul pentru cel decedat. Mătuşica mea ar fi foarte jignită dacă ar crede că nu mă gândesc la ea în tot ce fac.

— N-aş zice că mătuşica ta ar vrea să te gândeşti la ea în timp ce te ştergi la gură după ce ai vomitat.

Ivy May a chicotit. Lavinia s-a încruntat la ea.

— Lucrurile se schimbă, a continuat Mămica. Nimeni nu se mai aşteaptă ca tu sau tatăl sau mama ta să ţineţi doliu mare. Poate că tu nu-ţi aminteşti, însă Regele Edward şi-a limitat perioada de doliu după mama sa la trei luni.

— Îmi amintesc. Dar mama mea a purtat negru mai mult decât oricine. Şi m-aş simţi ruşinată dacă nu m-aş îmbrăca în negru pentru mătuşica mea.

— Pot să vă ajut cu ceva, doamnă? a întrebat domnul Jackson, aplecându-se deasupra lor.

— Dacă aveţi amabilitatea, chemaţi o trăsură să ne ducă acasă, a spus Mămica, fără să-l privească.

Domnul Jackson a plecat să oprească o trăsură. Când s-a întors, Lavinia era deja în picioare, însă foarte palidă şi zdruncinată.

— S-o ducem jos, în curte? a întrebat domnul Jackson. Puteţi merge, domnişoară, sau vreţi să vă duc în braţe?

— Pot să merg, a răspuns Lavinia şi a făcut câţiva paşi şovăitori.

Mămica şi-a strecurat braţul în jurul umerilor

Laviniei şi domnul Jackson a prins-o de cot. Au început să coboare aleea încet, spre intrare. Cum Ivy May şi cu mine mergeam în urma lor, am observat că mâna lui Mămica părea să se atingă de mâna domnului Jackson pe sub braţul Laviniei. N-am fost foarte sigură şi, o clipă, m-am gândit s-o întreb pe Ivy May ce vedea ea, însă m-am răzgândit.

Domnul Jackson a trebuit s-o ducă pe Lavinia în braţe pe scări, până în curte, apoi ea a tot zis că se simte suficient de bine ca să meargă pe picioarele ei. Când am ajuns la poarta de la intrare, ne aştepta o birjă neîncăpătoare pentru patru persoane, chiar dacă trei eram copii. Presupun că a fost prima care s-a putut găsi. Domnul Jackson a ajutat-o pe Lavinia să urce. De fapt, a trebuit s-o ia pe sus, atât era de slăbită. Apoi s-a întors şi m-a ajutat pe mine şi, la urmă, pe Ivy May, care s-a aşezat în poala mea, ca să facem loc şi pentru Mămica. A stat liniştită, fără să se foiască. E un ghemotoc destul de îndesat, dar mi-a plăcut s-o ţin şi am îmbrăţişat-o ca să nu se clatine. M-a făcut să-mi doresc să fi avut un frate sau o soră care să stea din când în când în poala mea.

Domnul Jackson i-a ajutat mamei să urce şi a închis portiera. Ea a deschis fereastra şi el s-a aplecat o clipă înăuntru pentru a spune:

— La revedere, domnişoarelor. Sper din inimă că vă simţiţi mai bine, domnişoară, a adăugat, cu un semn din cap în direcţia Laviniei. O să vă reparăm îngerul cât ai clipi.

Lavinia abia de s-a uitat la el. S-a lăsat pe spate şi a închis ochii.

Apoi, pe când roţile se puneau în mişcare, am auzit o voce şoptind „Mâine”. Am crezut că e domnul Jackson care dă asigurări că îngerul va fi gata la vreme pentru înmormântarea din ziua următoare.

A auzit probabil şi Mămica, pentru că brusc s-a

îndreptat de spate, ca şi cum domnişoara Linden de la şcoală ar fi apărut cu linia ei şi ar fi împuns-o în coaste, aşa cum ne face nouă în timpul lecţiilor de comportament.

Apoi, trăsura a pornit-o la vale şi l-am zărit pe Simon ieşind din şantierul pietrarului, fără capul îngerului. Ne-a văzut şi el şi, cu coada ochiului, l-am urmărit alergând pe lângă birjă până când n-a mai putut ţine pasul.

SIMON FIELD

— Uite ce se întâmplă. Văd totul.

Când împingem lespedea de marmură de pe mormântul familiei Waterhouse, trebuie s-o desprindem de baza soclului pe care stă îngerul. Joe şi cu mine facem treaba, iar Taica al meu şi cu domnul Jackson ne supraveghează. Domnul Jackson dă sfaturi cum îi place lui. Vreau să-i spun că ştim noi ce facem, dar el e şeful, el poate să spună ce-i place.

Joe lucrează cu o rangă la lespede şi se sprijină de soclu ca să apese cu toată greutatea pe rangă. Acum, Joe e un bărbat mare şi voinic şi spatele lui împinge soclul, şi până să-ţi dai seama, soclul începe să se mişte. Zidarii ăia trebe că şi-au bătut joc de fundaţie când au turnat-o, de s-a întâmplat aşa ceva. De şase ani sap în cimitir şi n-am văzut un soclu să se mişte aşa.

Ba mai rău, mortarul care fixează îngerul de baza soclului nu-i tare. Văd cum se bălăbăne îngenil înainte şi înapoi.

— Joe, zic, opreşte.

Joe se opreşte cu ranga, dar se sprijină încă de soclu şi îngerul se clatină iar. Pot să văd acum crăpătura din mortar, însă înainte să pot zice ceva, îngerul începe să se răstoarne. Aud o femeie strigând exact când îngerul cade pe-o parte şi loveşte urna familiei Coleman. Capul

îngerului se sparge şi se rostogoleşte într-o parte, în timp ce corpul cade în partea ailaltă. De fapt, corpul cade chiar pe locul unde stă domnul Jackson, doar că el nu mai e acolo, fiindcă Taica al meu l-a îmbrâncit, zburându-l din calea lui.

Totul se întâmplă şi încet. şi repede. Apoi, Kitty Coleman şi fetele aleargă până la noi. Livy aruncă o singură privire spre îngerul fără cap, se cutremură şi leşină. Nimic nou. Doamna C. Îl ajută pe domnul Jackson să se ridice. E alb tot la faţă şi asudat. Suflă greu şi scoate o batistă cu care-şi şterge faţa. Apoi, se uită la baza soclului şi la mortarul spart, îşi drege vocea şi zice:

— Am să-l strâng de gât cu mâinile mele pe acel zidar.

Şi eu ştiu ce vrea să zică.

Pe urmă spune către Taica, foarte calm şi solemn:

— Îţi mulţumesc, Paul.

Sună caraghios, fiindcă el niciodată nu-i spune lui Taica al meu pe nume. Taica ridică doar din umeri.

— Nu ştiu la ce le-o fi trebuind un înger acolo, zice. Urne şi îngeri şi coloane şi alte alea. Toate nişte lucruri fără rost. Când eşti mort, eşti mort şi gata. N-ai nevoie de un înger să ţi-o spună. Mai bine un mormânt de om sărac, face Taica al meu, mângâind una dintre crucile de lemn de la mormintele săracilor. Şi Taica a fost îngropat într-unul din astea şi mie o să-mi stea foarte bine acolo.

— Cu atât mai bine, zice domnul Jackson, fiindcă acolo cred că ai să şi sfârşeşti.

Ai putea crede că Taica al meu s-a simţit jignit, dar ceva în felul în care o spune domnul Jackson îl face pe Taica să zâmbească. Zâmbeşte şi şeful şi priveliştea e nostimă, dacă te gândeşti că era gata să fie omorât de înger. Parc-ar fi doi tovarăşi care stau lângă o butelcă într-o crâşmă, râzând de-o glumă.

— Oricum, mai bine ocupaţi-vă de fătucă, zice apoi

Taica, făcând semn cu capul spre Livy.

Maude stă cinchită lângă ea şi doamna C. se duce şi ea acolo. Livy se ridică. Se simte bine. Ea întotdeauna se simte bine.

Ivy May stă în picioare, lângă mine. Zice:

— Ar fi trebuit să însemni acel înger.

Îmi trebuie un minut să-mi dau seama că vrea să spună cu capu' de mort.

— Nu pot, zic, nu mă lasă Livy.

Ivy May dă din cap, iar eu mă simt prost, ca şi cum aş fi dezamăgit-o. Dar nu-i vreme de alte vorbe, fiindcă domnul Jackson îmi zice:

— Simon, dă fuga la şantierul pietrarului şi spune-i domnului Watson să se prezinte aici imediat. Dacă protestează, dă-i asta.

Şi-mi dă capul îngerului, cu nasul spart. E greu şi sunt gata să-l scap, ceea ce-o face pe Livy să se cutremure din nou. Îl îndes sub braţ şi fug.

JENNY WHITBY

Eram în grădină, băteam covoare, când a venit de-a rostogolul peste gard şi mi-a căzut direct la picioare.

— Au, am ţipat. Ce-i cu băiatul ăsta aici?

Banditule mic şi plin de noroi, ce-mi sari gardul de parc-ai fi la tine acasă? Nu-mi veni în grădină cu tot noroiul din mormânt după tine!

Obrăznicătura de băiat mi-a rânjit.

— Şi de ce nu? zice. Ai lăsat şi tu destule urme până aici din noroiul ăla, cu poala fustelor tale. Deşi nu te prea mai vedem pe la cimitir de la o vreme.

— Tacă-ţi fleanca, i-am spus.

Aa, e un obraznic şi jumătate. Îi zice Simon. Niciodată n-am vorbit prea mult cu el la cimitir, dar fetele

discută despre el tot timpul. Cred că pentru Maude el e fratele pe care nu l-a avut niciodată.

L-am văzut strecurându-se prin spatele mormintelor ca să tragă cu ochiul când aveam eu treabă cu grădinarul. El credea că e ascuns, dar eu îl vedeam. Voia să vadă treaba aia. Nu-mi păsa, mă distra. Acum însă nu mai e nicio distracţie. Grădinarul nu vrea să mai aibă de-a face cu mine. Ticălosul.

— Ăla nu mi-a plăcut niciodată, mi-a spus Simon acum, ca şi cum ştia exact la ce mă gândeam. Aş zice că te-ai scăpat de el.

— Gura, i-am spus. Nu te-a întrebat nimeni.

Însă nu eram cu adevărat supărată pe băiat.

Sporovăială cu el îmi dădea prilejul să-mi odihnesc spatele. Bătutul covoarelor a început să fie o treabă afurisit de grea.

— Bine, şi de ce-ai venit?

— Vreau să văd unde stau fetele.

— Cum ai găsit locul?

— M-am ţinut după birja lor. Pe urmă am pierdut-o puţin din ochi, aşa că m-am învârtit prin jur până am văzut-o din nou. Le lăsa pe Maude şi pe mama ei aici. Probabil pe Livy o lăsase deja.

— Păi da, stă chiar acolo, domnişoara Livy şi sora ei.

I-am arătat casa de peste drum.

Simon s-a uitat bine la ea. E un băiat uscăţiv, cu tot săpatul lui. Are pielea feţei încreţită în jurul ochilor, iar încheieturile mâinilor, care se văd din mânecile unei haine prea mici pentru el, sunt roşii şi noduroase.

— Aşteaptă aici o clipă, i-am spus.

M-am dus în bucătărie, unde doamna Baker tranşa o pasăre.

— Cine e băiatul? a întrebat imediat.

Nu-i scapă nimic din ce se petrece în jur. Nu poţi să ascunzi nimic de ea. Am văzut cum mă priveşte bănuitoare

de la o vreme, dar nu zice nimic.

N-am băgat-o în seamă, am tăiat o felie de pâine şi am uns-o cu unt. Pe urmă i-am dus-o afară lui Simon, care s-a bucurat. A mâncat-o repede. Am dat din cap şi m-am dus înăuntru să-i mai aduc. În timp ce întindeam untul, mai gros de data asta, doamna Baker mi-a spus:

— Dacă dai resturi unei haimanale, nu mai scapi niciodată de ea.

— Vezi-ţi de treaba dumitale, m-am răstit eu.

— Pâinea aia e chiar treaba mea. Am copt-o azi-dimineaţă şi alta nu mai coc azi.

— Atunci n-am să mai mănânc eu.

— Vezi să nu, mi-a răspuns. Dacă te-aş lăsa, în vremea din urmă eşti în stare să-mi mănânci toată bucătăria. Păzeşte-te, Jenny Whitby.

— Dă-mi pace, i-am zis şi am fugit afară înainte să apuce să mai spună ceva.

În timp ce Simon mânca, am început iar să bat covoarele.

— Uite, uite-o pe Livy la fereastră, mi-a arătat el după o vreme. Ce face?

M-am uitat în sus.

— Mereu fac aşa, astea două. Stau la fereastra camerelor lor şi-şi fac semne. Au ele limba lor, pe care nimeni n-o înţelege, în afară de ele.

— Mă prind că eu înţeleg.

— Bine, şi ce zice? am pufnit eu.

Domnişoara Livy arăta în sus şi-şi înclina capul.

Apoi, şi-a trecut un deget peste gât şi şi-a ţuguiat buzele a supărare.

— Vorbeşte despre cimitir, mi-a explicat Simon.

— De unde ştii?

— Păi, aşa arată îngerul de pe mormântul lor. Simon şi-a înclinat capul şi a arătat cu degetul.

— Cel puţin, aşa arăta. Capul s-a desprins. De aia a

făcut ea semnul ăla la gât.

Pe urmă mi-a povestit ce s-a întâmplat cu îngerul cum a salvat taică-su viaţa administratorului, fost o chestie să-ţi dea fiori.

— Uite, mi-a arătat apoi Simon, Livy m-a văzut.

Domnişoara Livy arăta cu degetul spre Simon.

Am auzit o fereastră deschizându-se deasupra noastră şi când m-am uitat în sus, domnişoara Maude îşi scotea capul să se uite în jos.

— Ar trebui să plec, a spus Simon. Trebuie să-l ajut pe Taica la mormânt.

— Nu, stai. Domnişoara Maude o să vină să te vadă.

— Mulţumesc pentru pâine, a zis Simon, ridicându-se totuşi.

— Dacă mai vii, să ştii că o să fie întotdeauna pâine pentru tine, i-am spus, privind nu la el, ci la grădină. Şi nu-i nevoie să sari gardul ca să ajungi aici. Dacă poarta e încuiată, cheia e ascunsă sub piatra desprinsă, de lângă jgheabul de cărbuni.

Simon a dat din cap şi a ieşit pe poartă.

Ar fi trebuit să-i dau ceva să ia cu el. Nu pot să sufăr să văd un băiat care flămânzeşte aşa. Mi se face foame numai când mă gândesc. Am intrat să-mi iau şi eu o bucată din pâinea aia. La naiba cu doamna Baker.

LAVINIA WATERHOUSE

Azi-noapte am fost pe Heath, cu Maude şi tatăl ei să observăm stelele. Nu eram sigură dacă se cuvine să fac aşa ceva chiar după ziua în care a avut loc înmormântarea dragei mele Mătuşici, dar Mami şi Tati au zis să merg. Păreau amândoi foarte obosiţi, Mami chiar s-a răstit la mine. Am căutat ceva despre observarea stelelor în Cassell’s şi în The Queen, dar n-am găsit nicio menţiune,

aşa că am luat-o ca un semn că pot să merg, câtă vreme nu-mi face prea mare plăcere.

Şi nici nu mi-a plăcut, la început. Am plecat în amurg, pentru că tatăl lui Maude voia să vadă luna exact în momentul în care apărea la orizont. Căuta ceva numit Copernic. Credeam că e o persoană, însă Maude mi-a spus că e un crater care a fost cândva vulcan. Nu sunt niciodată sigură ce vor să spună Maude şi tatăl ei când vorbesc de lună şi de stele. M-au lăsat să privesc prin telescop şi m-au întrebat dacă puteam să văd cratere, ce-or fi acelea. De fapt, nu puteam să văd nimic, dar am spus că da, ca să le fac plăcere.

Preferam să privesc luna fără telescop. Aşa puteam s-o văd mult mai bine. Era o privelişte încântătoare: o jumătate de lună de un portocaliu pal, suspendată chiar deasupra orizontului.

Apoi, m-am întins pe o pătură pe care o aduseseră cu ei şi m-am uitat în sus, la stele, care tocmai răsăreau pe cer. Probabil că am adormit, pentru că, atunci când m-am trezit, era întuneric şi erau mult mai multe stele. Şi atunci am văzut un înger căzând, apoi altul! I-am arătat lui Maude, cu toate că, firește, până s-a uitat ea, dispăruseră.

Maude spunea că li se zice stele căzătoare, dar, de fapt, sunt mici particule ale unei vechi comete care ard şi se numesc meteoriţi. Eu ştiu ce sunt de fapt: sunt îngeri care se prăvălesc în timp ce poartă mesaje de la Dumnezeu spre noi. Aripile lor fac dâre pe cer până când sunt în stare să-şi regăsească echilibrul.

Când am încercat să le explic, Maude şi tatăl ei m-au privit de parcă aş fi fost nebună. M-am întins la loc pe spate să caut alţi îngeri cu privirea şi, când am văzut unul, nu le-am mai spus.

RICHARD COLEMAN

Astă-noapte luna a fost magnifică, iar Copernic s-a văzut clar. Mi-a amintit de o noapte din urmă cu mulţi ani, când i-am luat pe Kitty şi pe fratele ei să privim luna. Atunci am putut să vedem craterul Copernic aproape la fel de clar. Kitty arăta atât de încântătoare în lumina lunii şi eu eram fericit, cu toate că, pe acest fundal, Harry pălăvrăgea despre Copernic, omul, încercând să mă impresioneze. În noaptea aceea am hotărât că am s-o cer în căsătorie.

În noaptea asta, pentru prima oară după multă vreme, am dorit să fi fost Kitty cu noi, în loc să stea acasă cu o carte în mână. Acum nu mai vine să privim stelele. Cel puţin pe Maude o interesează. Uneori mă gândesc că fiica noastră este forţa salvatoare a familiei.

KITTY COLEMAN

Când, în sfârşit, s-a întâmplat, el n-a şovăit deloc. M-a culcat pe spate, pe un strat de primule pălite, pe care trupul meu le-a strivit umplând aerul din jurul nostru cu parfumul lor amărui ca de migdale. Un înger stătea suspendat deasupra noastră, dar el n-a vrut să se clintească. Îl sfida, nelăsându-se înspăimântat cum se întâmplase ieri, cu celălalt înger. Pe mine nu mă supăra că se află acolo, cu capul înclinat aşa încât mă privea drept în ochi. Aveam de ce mulţumi unui înger pentru că mi l-a adus pe el în braţe.

Mi-am ridicat poalele rochiei cenuşii şi mi-am dezgolit picioarele. Arătau ca tulpinile de ciuperci în lumina puţină, sau ca staminele vreunei flori exotice, o orhidee sau un crin. El şi-a lăsat mâinile pe trupul meu, mi-a despărţit buzele acolo jos şi m-a pătruns. Toate acestea îmi erau familiare. Noutatea era că mâinile lui rămâneau

acolo, frământându-mă insistent. I-am atras capul spre sânii mei şi el m-a muşcat prin rochie.

În sfârşit, greutatea care sălăşluia în mine de când m-am măritat poate chiar de când m-am născut s-a ridicat, fierbând încet, crescând ca un balon. Îngerul veghea cu ochii stinşi. Am fost bucuroasă că ochii lui nu mă pot judeca, nici măcar când balonul a explodat şi am ţipat.

Stând după aceea culcată acolo, în braţele lui, am privit în sus, printre ramurile chiparosului care se arcuiau deasupra noastră. Luna încă nu se înălţase prea mult, dar deasupra mea răsăriseră stelele şi am văzut una căzând, de parcă ar fi vrut să-mi vorbească de ceea ce mă aştepta. Văzusem şi simţisem semnele înăuntrul meu în ziua aceea şi le ignorasem. Îmi dobândisem în sfârşit bucuria şi ştiam că aveam s-o plătesc scump. Lui n-aveam să-i spun, dar acesta avea să fie, pentru noi, sfârşitul.

Mai 1906

ALBERT WATERHOUSE

De ce am primit două facturi de la şantierul pietrarului de la cimitir e un mister. Pe una scria „pentru reparaţii la mobilierul mormântului”. Aceasta, separat de factura pentru cioplirea numelui surorii mele pe soclu. La înmormântarea ei n-am observat nimic în neregulă la mormânt. Trudy zicea că nu ştie nimic, însă Livy s-a neliniştit deodată când am adus vorba de asta şi a fugit din cameră. Mai târziu, ne-a spus că era din cauză că avusese un acces de tuse, însă eu n-am auzit nicio tuse. Şi Ivy May se uita doar la mine, ca şi cum ar fi ştiut răspunsul, dar n-avea de gând să mi-l spună.

Fiicele mele reprezintă pentru mine un mister chiar mai mare decât factura aceea bizară, pe care am trimis-o

administratorului cu un semn de întrebare. Pare un tip priceput. S-o lămurească el.

Iulie 1906

EDITH COLEMAN

Se întâmplă adesea să fiu eu cea silită să ia în mâini o situaţie nefericită. Lumea asta şi-a pierdut forţa. Văd asta peste tot: în moda prostească a rochiilor la femei, în teatrul care este şocant de îngăduitor, în această mişcare ridicolă de care aud, pentru dreptul de vot al femeilor. Şi chiar, îndrăznesc s-o spun, în conduita propriului nostru Rege. Sper doar că mama sa n-a aflat niciodată de învârtelile lui cu doamna Keppel.

Tinerilor le lipseşte forţa morală a celor mai în vârstă şi, tot mai des, celor din generaţia mea li se cere în ultimă instanţă să umple golul. Nu mă plâng că trebuie s-o fac. Dacă pot fi de ajutor, voi face, fără îndoială, tot ce este necesar, din milă creştinească. Totuşi, când se întâmplă în casa propriului meu fiu, o simt ca pe un atac mai personal, ceva care se răsfrânge urât asupra lui şi asupra numelui de Coleman.

Kitty pare pur şi simplu oarbă. Eu am fost aceea care am aprins lumina în colţurile întunecate şi i le-am arătat.

Venisem la prânz, care s-a servit în serviciul acela oribil, cu carouri negre şi galbene, o altă ilustrare a frivolităţilor zilei. Încă mai rea, totuşi, a fost starea în care se afla servitoarea lor. După ce a izbit fiecare farfurie de masă şi şi-a târşâit paşii înapoi afară, am rămas înmărmurită. Kitty nu mi-a prins privirea. Stătea şi-şi plimba prin farfurie peştele fiert cu cartofi noi. Dezaprob lipsa de apetit. Este o atitudine egoistă, când în lume există atât de multe lipsuri. Aş fi spus-o, însă eram mai

preocupată să abordez problema lui Jenny. Am încercat întâi să fiu blândă.

— Draga mea, am spus, Jenny nu arată prea bine. Ai vorbit cu ea despre asta?

Kitty mi-a aruncat o privire uimită.

— Jenny? a repetat ea cu voce stinsă.

— Slujnica ta, am spus mai apăsat, nu se simte bine. De bună seamă că poţi să vezi asta.

— Care-i problema?

— Haide, draga mea, deschide-ţi ochii. E clar ca lumina zilei care-i problema.

— Da?

N-am putut să nu mă enervez puţin pe Kitty. De fapt, mi-ar fi plăcut s-o zgâlţâi bine, ca pe o fetiţă de vârsta lui Maude. În anumite privinţe, Maude e mai matură decât mama ei. Fusesem dezamăgită că n-a venit să ia masa cu noi. Uneori e mai uşor să vorbeşti cu ea decât cu Kitty. Dar mi s-a spus că era la prietena ei. Cel puţin am putut să vorbesc mai deschis cu Kitty decât dacă Maude ar fi fost cu noi.

— A dat de bucluc. Cu un bărbat, am adăugat, ca să nu mai fie niciun dubiu.

Kitty şi-a zăngănit tacâmurile într-un mod foarte lipsit de eleganţă şi m-a fixat cu ochii ei căprui închis care l-au înnebunit pe fiul meu cu ani în urmă. Era foarte palidă.

— E cel puţin în şase luni, am continuat, întrucât Kitty părea incapabilă să vorbească. Probabil chiar mai mult. Am ştiut întotdeauna că fata asta o să ajungă rău. Nu mi-a plăcut niciodată. Mult prea insolentă. Îţi dai seama numai privind-o. Şi când face treabă, cântă. Nu pot suporta aşa ceva la o servitoare. Presupun că bărbatul nu se va căsători cu ea, şi chiar dacă o face, e cu neputinţă să mai rămână aici. N-ai nevoie de o femeie măritată, cu copil, în slujba asta. Îţi trebuie o fată fără obligaţii.

Nora mea mă privea în continuare cu un aer năucit. Era foarte clar că nu putea să facă faţă situaţiei, că va trebui să-mi asum eu această sarcină.

— Am să-i vorbesc după prânz, am zis. Lasă totul în seama mea.

O clipă, Kitty n-a spus nimic. În cele din urmă a aprobat din cap.

— Şi acum hai, mănâncă-ţi peştele.

L-a mai plimbat puţin prin farfurie, apoi a spus c-o doare capul. Nu-mi place să văd asemenea risipă, dar în situaţia dată n-am spus nimic, pentru că era clar că suferise un şoc şi chiar arăta destul de rău. Din fericire, constituţia mea este mai robustă, aşa că mi-am terminat peştele, care era foarte bun, doar că sosul era cam gras. Slavă Domnului că există doamna Baker, pentru că va trebui să ţină singură gospodăria pentru moment, până găsim o înlocuitoare pentru Jenny. La început, când a angajat-o Kitty, am avut unele îndoieli în legătură cu ea, însă este o bucătăreasă pricepută şi cinstită şi în acelaşi timp o bună creştină. Prinde bine să angajezi o văduvă. Ca şi mine, ea nu aşteaptă prea mult de la viaţă.

A venit Jenny să strângă masa şi n-am putut să nu dau dezaprobator din cap în faţa neruşinării ei. Cum şi-a închipuit că poate să-şi plimbe prin casă talia îngroşată şi să creadă că n-o să bage nimeni de seamă este chiar uimitor. Atenţie, presupun că-şi cunoaşte bine stăpâna. Dacă n-aş fi pus-o eu în gardă pe Kitty, n-ar fi observat nimic până când ar fi apărut fata cu pruncul plângând în braţe! Am văzut-o pe Kitty studiind-o pe Jenny când aceasta s-a aplecat să strângă farfuriile şi chipul i-a fost străbătut de o expresie de teamă. Era foarte evident că nu era în stare s-o concedieze pe Jenny. Eu însă nu simţeam nicio teamă, doar o hotărâre îndreptăţită.

Singurele cuvinte rostite de Kitty au fost:

— Mie să nu-mi aduci cafea, Jenny.

— Nici mie apă fierbinte, am adăugat eu. N-avea rost să întârziem acţiunea.

Fata a mormăit şi, în timp ce ieşea, mă gândeam: tot răul spre bine, iată şansa să scăpăm de mărul stricat.

I-am spus lui Kitty să meargă să se odihnească, apoi am aşteptat un scurt răstimp înainte de a coborî la bucătărie, unde doamna Baker curăţa masa de făină. Nu mă duc des acolo, aşa că presupun că avea motiv să se arate surprinsă. Dar era mai mult decât atât în privirea ei. Doamna Baker nu e proastă. Ştia de ce venisem.

— Peştele a fost destul de bun, doamnă Baker, i-am spus pe un ton agreabil. Poate doar ceva mai puţin unt în sos, data viitoare.

— Mulţumesc, doamnă, a răspuns ea pe un ton absolut corect, reuşind totuşi să se arate şi deranjată.

— Unde este Jenny? Vreau să vorbesc ceva cu ea.

Doamna Baker s-a oprit din ştersul mesei.

— E la spălătoria de vase, doamnă.

— Aşadar, ştiţi.

Doamna Baker a ridicat din umeri şi a început să şteargă iar masa.

— Oricine are ochi de văzut ar şti.

În timp ce mă îndreptam spre spălătorie, a adăugat, spre surprinderea mea:

— Lăsaţi-o în pace, doamnă. Fiţi bună şi lăsaţi-o în pace.

— Îmi spuneţi mie cum trebuie condusă această casă? am întrebat-o.

N-a răspuns.

— N-are niciun rost să fim sentimentali în această chestiune, doamnă Baker. E pentru binele ei.

Doamna Baker a ridicat iar din umeri. Eram surprinsă, pentru că în mod normal e o femeie cu judecată. Provine dintr-un alt mediu decât mine, firește, însă uneori m-am gândit că nu suntem prea diferite, eu şi ea.

N-a durat mult. Bineînţeles, Jenny a plâns şi a ieşit în fugă din cameră, dar ar fi putut fi şi mai rău. Într-un fel, fata trebuie să se fi simţit uşurată că, în sfârşit, ieşise totul la iveală. Ştia foarte bine că cineva o va descoperi într-o bună zi. Aşteptarea trebuie să fi fost chinuitoare şi îmi place să cred că eu i-am curmat fetei suferinţa.

Singurul meu regret este că Maude se afla acolo. Crezusem că e la familia Waterhouse, dar când am ieşit din spălătorie, ea stătea în uşa cămării. Îi vorbisem lui Jenny cu voce joasă şi nu cred că Maude a auzit ce-am spus, dar a auzit-o pe Jenny ţipând şi aş fi preferat ca ea să nu fi fost acolo.

— Jenny e bolnavă? m-a întrebat fata.

— Da, i-am răspuns, socotind că era cea mai bună explicaţie. Va trebui să ne părăsească.

— E pe moarte? m-a întrebat Maude alarmată.

— Nu fi prostuţă.

Era exact genul de întrebare melodramatică pe care ar fi pus-o prietena ei, Lavinia. Maude pur şi simplu o imita. Ştiam eu că fata aceea avea o influenţă proastă.

— Dar ce…

— Ţi-am simţit lipsa la prânz, am întrerupt-o. Credeam că eşti la prietena ta.

Maude s-a înroşit.

— Am… am fost, s-a bâlbâit. Însă Lavinia tuşeşte, aşa că m-am întors. Am ajutat-o pe doamna Baker să facă brioşe.

N-a ştiut niciodată să mintă. Aş fi putut să-i demontez minciuna, însă eram obosită după afacerea cu Jenny, aşa că i-am dat pace. Şi, ca să fiu cinstită, nici nu voiam să ştiu. Mă întrista să mă gândesc că propria mea nepoată preferă să facă aluat cu bucătăreasa decât să ia masa cu mine.

MAUDE COLEMAN

Nu m-aş fi gândit în ruptul capului că Bunica ar putea coborî la bucătărie. Era singurul loc unde mă credeam în siguranţă şi unde aş fi putut rămâne până când pleca şi n-aş fi fost obligată să iau masa cu ea. Până şi Mămica a crezut că sunt la Lavinia. Şi chiar aş fi fost dacă Lavinia nu se ducea în vizită la verii ei.

Aşa, aproape că reuşisem să mă ascund din calea Bunicii. Tocmai puneam fulgii de ovăz şi făina şi bicarbonatul în cămară, ca s-o ajut pe doamna Baker, când am auzit-o pe Bunica intrând în bucătărie şi vorbind cu ea. M-am pitit la loc în cămară, dar n-am îndrăznit să închid uşa, de teamă să n-o vadă ea mişcându-se.

A trecut pe lângă cămară fără să se uite înăuntru şi s-a dus la spălătorie, unde a început să vorbească cu Jenny cu o voce scăzută care mi-a dat fiori pe şira spinării. Era vocea pe care o foloseşte atunci când are de spus ceva îngrozitor, că a aflat că ai spart o vază sau nu te-ai dus la biserică, sau ai luat o notă proastă la şcoală. Jenny a început să plângă şi, cu toate că atunci puteam să închid uşa de la cămară, n-am închis-o pentru că voiam să aud ce vorbeau. M-am furişat mai aproape de uşa deschisă şi am auzit-o pe Bunica spunând:

— Leafa până la sfârşitul săptămânii, dar trebuie să-ţi strângi lucrurile acum.

Apoi, Jenny a ţipat tare şi a fugit din spălătorie, sus pe scări. Bunica a ieşit din spălătorie şi a dat cu ochii de mine, în uşă, cu şorţuleţul plin de făină.

Am fost surprinsă când Bunica mi-a spus că Jenny e bolnavă, dar într-adevăr în ultima vreme devenise mai înceată şi se îngrăşase, de parcă ar fi avut un blocaj în stomac. Poate că ar trebui să ia untură de peşte. Apoi, Bunica a spus că din cauza asta trebuie să plece. M-am gândit că într-adevăr trebuie să fie foarte bolnavă, însă Bunica n-a mai spus nimic.

Din fericire. Bunica a hotărât să plece atunci, altfel ar fi urmat să petrec o după-amiază plictisitoare, numai eu cu ea, pentru că mi-a spus că Mămica avea o durere de cap şi se culcase. Am condus-o la uşă şi, în timp ce ieşea, mi-a spus s-o informez pe Mămica mai târziu că totul se rezolvase în mod satisfăcător. N-am îndrăznit s-o întreb ce însemna asta.

După ce-a plecat, m-am dus jos din nou şi am întrebat-o pe doamna Baker.

— Jenny pleacă de la noi?

A urmat o pauză, apoi doamna Baker a zis:

— Cred că da.

— Înseamnă că e foarte bolnavă?

— Bolnavă? Aşa zice ea?

S-a auzit o bătaie la uşa din afară a bucătăriei.

— Probabil e Lavinia, am zis plină de speranţă şi am alergat la uşă.

— Să nu-i spui nimic despre toate astea, m-a avertizat doamna Baker.

— De ce nu?

Doamna Baker a oftat şi a dat din cap.

— Lasă, spune-i ce vrei. O să afle oricum destul de curând.

Era Simon. N-a salutat. Nu salută niciodată. A intrat şi s-a uitat în jur.

— Unde-i Jenny a noastră? E sus?

M-am uitat la doamna Baker, care strângea vasul şi sita pe care le folosiserăm la aluat. S-a încruntat, dar n-a răspuns.

— E bolnavă, i-am răspuns. S-ar putea să trebuiască să plece.

— Nu-i bolnavă, a zis Simon. E ciocănită.

— Ciocănită… e ca tăvălită? am întrebat neliniştită.

Speram că nimeni n-o bătuse pe Jenny.

— Maude! s-a răstit doamna Baker.

Am tresărit. N-a mai strigat niciodată la mine, doar la băiatul măcelarului, când nu era carnea proaspătă, sau la brutar, pe care l-a acuzat o dată că pune rumeguş în pâine. S-a întors apoi spre Simon:

— Tu o înveţi asemenea cuvinte urâte? Uită-te la ea, nici măcar nu ştie ce spune. Să-ţi fie ruşine, băiete!

Simon s-a uitat ciudat la mine.

— Scuzaţi, a zis, deşi nu prea-mi dădeam seama de ce se scuza. În multe privinţe ştia atât de puţine lucruri, nu fusese niciodată la şcoală, abia de ştia să citească, doar ce învăţase de pe pietrele de mormânt. Cu toate astea, e clar că ştia lucruri despre care eu n-aveam habar pe lumea asta.

Simon i s-a adresat doamnei Baker:

— E vreun pic de pâine pe-aici?

— E în cuptor, cerşetor mic, s-a răstit doamna Baker. Va trebui să aştepţi.

Simon doar o privea. Nu părea deloc deranjat că tocmai îl făcuse cerşetor. Ea a oftat, apoi a pus jos vasul şi sita şi s-a dus la dulap, unde a găsit o bucată de pâine.

— Du-te şi pune-ţi nişte unt, a zis, întinzându-i pâinea. Ştii unde e.

Simon a dispărut în cămară.

— Fă-i o ceaşcă de ceai, Maude, mi-a ordonat doamna Baker, luându-şi vasele şi îndreptându-se spre spălătorie. O singură bucată de zahăr, a mai adăugat peste umăr.

I-am dat două bucăţi.

Simon îşi întinsese pe pâine bucăţi mari de unt, de parcă ar fi fost brânză. L-am privit în timp ce mânca la masă, săpând cu dinţii şanţuri dreptunghiulare în unt.

— Simon, i-am şoptit. Ce înseamnă ciocănit?

Acum, când ştiam că era un cuvânt şocant, mi se părea că e un lucru urât să-l rostesc. Simon şi-a scuturat capul.

— Nu-i treaba mea să-ţi spun. Mai bine întreab-o pe

mămica ta.

Ştiam că n-am s-o întreb niciodată.

SIMON FIELD

Miroase bine pâinea care se face în cuptor. Aş vrea să aştept să se coacă, însă ştiu că am avut şi aşa noroc să capăt ceva de la doamna Baker. Ea nu-i aşa de darnică cu pâinea cum e Jenny a noastră.

Vreau s-o văd pe Jenny. Maude crede că e sus, în camera ei. Aşa că, atunci când termin pâinea, mă fac că plec, dar nu închid uşa din spate. Aştept şi spionez prin fereastră, până când le văd pe Maude şi pe doamna B. intrând în spălătoria de vase împreună. Pe urmă, mă furişez înapoi înăuntru, fără să fac niciun zgomot, şi alerg în sus pe scări, înainte să mă zărească cineva.

N-am mai fost niciodată în partea asta a casei. E mare, cu sumedenie de scări pe care mă tot opresc, fiindcă sunt atâtea de văzut. Pe pereţi sunt tablouri şi desene cu tot felul de lucruri, clădiri şi oameni, dar mai ales păsări şi flori. Câteva păsări le ştiu de la cimitir. Tot aşa şi unele flori. Sunt desene ca lumea, cu toate părţile plantei şi cu floarea. Am văzut o carte a domnului Jackson la gheretă, cu poze ca astea.

Covoarele de pe scări şi din holuri sunt mai mult verzi, cu un desen cu ceva galben cu albastru şi roşu. La fiecare palier e o plantă, din alea cu frunze lungi şi subţiri, care flutură când treci pe lângă ele. Jenny a noastră nu poate să le sufere, pentru că trebuie să cureţe toate frunzuliţele şi-i ia foarte mult timp. „Pe mine nu m-a întrebat nimeni ce fel de plante ar trebui să-şi ia”, a zis ea o dată. „De ce nu-şi ia una din plantele alea de le zice aspidistra, cu numai câteva frunze mari care sunt uşor de spălat?”

Urc până ajung la ultimul palier. Sunt două uşi acolo, amândouă închise. Trebuie să aleg, aşa că deschid una din ele şi intru. E camera lui Maude. Stau în picioare şi mă uit şi iar mă uit. Sunt atâtea jucării şi cărţi, mai multe decât am văzut în orice altă cameră. Un raft întreg cu păpuşi, de toate mărimile, şi alt raft cu jocuri: cutii pline de tot felul de lucruri, basme-n-bucăţele şi altele. Şi o grămadă de rafturi cu cărţi. E şi un căluţ de lemn, cafeniu cu alb, cu o şa de piele neagră, care se leagănă pe butuci. Mai e şi o casă de păpuşi, din lemn, cu mobilă frumoasă în toate camerele, cu covoraşe, scăunele şi măsuţe. Sunt poze pe pereţii camerei lui Maude, copii şi câini şi pisici şi ceva ce pare a fi o hartă a cerului, cu toate stelele legate între ele, de formează desene ca acelea pe care le-am văzut eu în stele în noaptea aia îngheţată pe care am petrecut-o în mormânt.

E cald ca-n baie în cameră. E un cămin aici, în care tocmai a fost aprins focul, şi un paravan dinaintea lui, pe care atârnă haine la aerisit. Vreau să rămân aici, dar nu pot, că trebuie s-o găsesc pe Jenny a noastră.

Ies din cameră, mă duc la cealaltă uşă şi bat.

— Pleacă, zice ea.

— Eu sunt, dragă Jenny.

— Pleacă.

Mă las în genunchi şi privesc prin gaura cheii. Jenny a noastră e culcată pe pat, îşi ţine obrajii în mâini. Ochii-i sunt roşii, dar nu plânge. Corsetul e lângă ea. Îi observ prin fustă forma pântecului mare.

Intru totuşi. Nu strigă la mine, aşa că mă aşez pe un scaun. Nu sunt multe lucruri în cameră, doar scaunul şi patul, o oală de noapte şi o găleată cu cărbuni, un covor verde pe podea şi un şir de cuie de lemn pe care atârnă hainele ei. Pe pervazul ferestrei sunt două sticle colorate, albastru şi verde. Camera e întunecată pentru că n-are decât o fereastră mică, la nord, care dă în stradă.

— Jenny, dragă Jenny, spun, ce-ai de gând să faci?

— Nu ştiu, cred că mă întorc la mama. Trebuie să plec de-aici până la sfârşitul zilei.

— Ar trebui să mergi la Maica mea, asta e treaba ei, să moşească prunci. Nellie, din Leytonstone, pe High Street, lângă Trandafirul şi Coroana. Toată lumea o cunoaşte. Dar vezi, ar fi trebuit să te duci la ea mai demult şi te-ar fi scăpat de el.

— Nu, n-aş putea să fac aşa ceva! Jenny pare îngrozită.

— De ce nu? Doar nu-l vrei.

— E păcat. E crimă!

— Dar ai păcătuit deja, nu? Ce mai contează?

Nu răspunde, îşi leagănă numai capul înainte şi înapoi şi-şi adună picioarele în jurul pântecelui.

— Oricum, e prea târziu, spune. Copilul trebuie să vină curând şi asta e.

Începe să plângă cu sughiţuri grele. Mă uit în jur şi văd un şal tricotat cafeniu pe scaun. O acopăr cu el.

— Doamne, ce să mă fac? plânge Jenny a noastră. Maică-mea o să mă omoare. Ei îi trimit aproape toată leafa mea, cum o să se descurce acum fără banii ăştia?

— O să trebuiască să-ţi iei altă slujbă şi mama ta poate să aibă grijă de copil.

— Dar n-o să mă angajeze nimeni când o să afle ce s-a întâmplat. Coniţa n-o să-mi dea nicio recomandare. Asta e singura slujbă pe care am avut-o. Am nevoie de recomandarea ei.

Mă gândesc niţel. Până la urmă-i spun:

— Doamna C. O să-ţi de? recomandarea, dacă o obligi să-ţi dea.

Mi-e greu să spun asta, fiindcă îmi place de mama lui Maude. Încă mi-aduc aminte cum mi-a zâmbit în ziua aia, când purta rochia verde.

Jenny a noastră se uită la mine întrebătoare.

— Cum adică?

— Tu ştii ceva despre ea, zic, despre ea şi domnul Jackson, cum se întâlnesc ei la cimitir. Ai putea să-i spui ceva despre asta.

Jenny a noastră se ridică în capul oaselor.

— Asta-i răutate. Şi pe urmă, nu-i niciun păcat să stai de vorbă. Tot ce făceau era să stea de vorbă, nu?

Ridic din umeri.

Ea îşi dă la o parte părul lipit de obraji.

— Şi ce să-i spun?

— Spune-i că, dacă nu-ţi dă o recomandare bună, ai să-i povesteşti soţului ei despre cum se întâlnea ea cu domnul Jackson.

— Vai, dar asta-i chiar ticăloşie.

Jenny a noastră se gândeşte un minut, apoi pe faţa ei apare o expresie ciudată, ca a unui hoţ care tocmai a zărit o fereastră deschisă în casa unui bogătaş.

— Poate chiar am să-mi păstrez slujba. Va trebui să mă ţină în continuare, ca să nu-i spun soţului ei.

Când aud asta, mi se face greaţă. Îmi place Jenny a noastră, însă e lacomă.

— Ştiu şi eu? spun. Taica al meu spune să nu ceri niciodată prea mult. Cere numai cât îţi trebuie, altfel s-ar putea să nu capeţi nimic.

— Da? Şi uite unde-a ajuns taica al tău, gropar toată viaţa, face Jenny a noastră.

— Nu văd de ce e mai rău să fii gropar decât slujnică.

— Oricum, şterge-o. Dacă e să vorbesc cu ea, trebuie să încerc să-mi pun corsetul la loc.

După expresia ei, îmi dau seama că orice aş spune, n-o pot opri. Aşa că ies din cameră şi o iau pe scări în jos. Ajung la următorul palier şi acolo sunt patru uşi închise. Ascult un minut, însă n-aud pe nimeni. N-am mai fost niciodată într-o casă ca asta. Maică-mea şi surorile mele stau toate cinci în două camere vagon. În casa asta ar

putea locui cinci sau şase familii. Mă uit la uşi. Sunt din stejar, cu clanţe strălucitoare de alamă, lustruite de Jenny a noastră. Aleg una şi-o deschid.

Am auzit eu despre camere ca asta, dar n-am văzut niciuna. Sunt plăci de faianţă peste tot, plăci albe pe podea şi pe pereţi, până deasupra capului meu. Un rând de plăci deasupra e cu flori pe ele, ceva ca lalelele, roşu cu verde. Şi e o cadă mare, albă, şi o chiuvetă albă, cu ţevi şi robinete argintii, toate frecate şi lustruite de Jenny. Pe un stativ sunt atârnate prosoape mari, albe şi pun mâna pe unul. Unde l-am atins rămâne o urmă neagră şi mă simt ruşinat, pentru că aici totul e foarte curat.

Într-o cămăruţă care dă din asta e un W.C., şi el tot alb, cu un colac de mahon, ca unele sicrie de bogătaşi pe care le văd la cimitir. Mă gândesc la privata noastră şi la ciubărul pe care-l folosim, eu şi Taica al meu, şi sunt aşa de deosebite de ce văd aici că parcă nici n-ar fi făcute pentru aceeaşi întrebuinţare.

Ies şi aleg altă uşă, de la camera din partea din faţă a casei. Pereţii sunt galbeni şi, cu toate că e cu faţa la nord ca şi camera lui Jenny, aici sunt două ferestre mari, cu balcoane pe care poţi ieşi, iar lumina care intră în cameră se face aurie când atinge pereţii. Sunt două canapele lipite una de alta în formă de L, acoperite cu şaluri împodobite cu fluturi şi flori. Mai e un pian, sunt măsuţe cu cărţi şi reviste pe ele şi un scrin cu fotografii pe el, cu ea şi cu Maude şi cu tatăl lui Maude şi alţi oameni.

Apoi o aud pe Jeuny a noastră vorbind afară, pe palier. N-am timp să ies din cameră şi îmi dau seama că ea şi doamna C. vor intra aici. Mă ciucesc iute după o canapea. Dacă m-aş juca de-a v-aţi ascunselea cu surorile mele, ăsta ar fi primul loc unde m-ar căuta. Însă Jenny şi doamna C. nu pe mine mă caută.

JENNY WHITBY

Cu toate c-am făcut-o pe curajoasa cu Simon, mi-era groază să vorbesc cu coniţa. N-a fost rea cu mine în toţi anii ăştia, iar eu ştiu că am păcătuit. Şi nici nu-mi plăcea să recurg la şantaj. Dar am nevoie de locul meu aici, am nevoie de leafa. Mă simţeam de parcă spălasem podelele într-o cameră şi nu fusesem atentă, aşa că, înainte să-mi dau seama, rămăsesem într-un colţ cu podelele ude de jur-împrejur. Trebuia să fac o săritură mare ca să scap.

După ce mi-am îndreptat hainele şi mi-am pus boneta, mi-am dat cu apă pe faţă şi m-am dus jos. Când am ajuns pe palier, ea tocmai ieşea din dormitor şi am ştiut că atunci trebuia s-o fac. Am deschis gura, însă înainte să pot scoate un cuvânt, mi-a zis ea:

— Jenny, te rog, aş vrea să vorbesc cu tine. Să mergem în camera de dimineaţă.

Am urmat-o acolo şi mi-a spus să iau loc. M-am aşezat pe o canapea. Fac curat aici în fiecare zi, însă niciodată până acum nu m-am aşezat. E o cameră frumoasă.

Coniţa s-a dus la una din ferestre şi a privit prin jaluzele. Purta o rochie de culoarea fildeşului, cu o camee prinsă la gât. Culoarea nu-i stă bine, arăta obosită şi palidă.

Am înghiţit în sec, pentru că mi-era gâtul uscat şi nu puteam vorbi. Nici nu mă gândisem bine ce-aveara să-i spun.

Dar apoi n-a fost cum credeam c-o să fie. N-a fost deloc aşa. Nici într-o mie de ani n-aş fi ghicit ce-avea să-mi spună.

S-a întors de la fereastră.

— Îmi pare rău să aflu că ai necazuri, Jenny, a zis ea la început. Şi regret felul în care probabil te-a tratat doamna Coleman. Uneori, poate fi foarte dură.

— E o căţea.

M-am trezit vorbind, înainte să mă pot opri. Însă după ce-am zis-o, mi-a fost mai uşor să continui.

— Acuma am şi eu ceva să vă spun, doamnă.

— Mai întâi, ascultă-mă pe mine, te rog. S-ar putea să ne ajutăm una pe alta.

— Eu să vă ajut pe dumneavoastră? Nu prea cred, doamnă. Nimic…

— Jenny, am nevoie de ajutorul tău.

— Dumneavoastră aveţi nevoie de mine? După ce mă azvârliţi în stradă ca pe o măturătură stricată, după tot ce am făcut pentru dumneavoastră şi pentru domnişoara Maude şi pentru domnul Coleman, numai fiindcă eu… fiindcă eu…

N-am mai putut. Am început să plâng. M-a lăsat puţin să plâng. Apoi a spus ceva foarte încet. N-am auzit, aşa că a trebuit să repete:

— Mă aflu şi eu în aceeaşi dilemă ca tine.

Nu ştiam ce înseamnă asta, însă cuvântul acela ciudat suna destul de grav, aşa că m-am oprit din plâns.

— Nu este într-o fază atât de avansată, a zis. Şi de aceea mai pot încă întreprinde ceva. Dar nu ştiu unde să mă duc. Nu ştiu pe cine să întreb. Mi-e imposibil să le întreb pe prietenele mele. Aşa că te rog pe tine să mă ajuţi, să-mi spui unde să mă duc să fac asta. Înţelegi ce-ţi spun?

M-am uitat la ea şi m-am gândit la lipsa ei de poftă de mâncare şi la durerile ei de cap, la somnul ei de după-masă şi la lucrurile intime pe care n-a mai trebuit să i le spăl de vreo două luni, şi brusc mi s-a aprins luminiţa. Pur şi simplu nu observasem, fiindcă avusesem pe cap grijile mele.

— Da, am zis, încet de data asta. Înţeleg.

— Nu doresc să merg nicăieri unde aş putea fi cunoscută. Trebuie să fie un loc undeva, departe, totuşi nu atât de departe încât să nu pot ajunge cu uşurinţă. Ştii unde aş putea să mă duc?

Mi s-a mai aprins o luminiţă. Ştiam acum ce aştepta de la mine.

— E păcat, am zis.

A privit din nou pe fereastră.

— O să cadă pe capul meu păcatul, nu pe al tău.

Am lăsat-o să aştepte. Îmi oferea şantajul pe tavă de argint, aşa cum îi aduc eu poşta în camera asta, în fiecare dimineaţă. Nici măcar nu trebuia să spun o vorbă despre ea şi domnul Jackson. Cu atât mai bine, pentru că de fapt nici nu ştiusem până acum cât de departe merseseră ei doi.

Ştiam şi de ce mă ruga tocmai acum. Se gândea că oricum se scapă de mine, aşa că n-am să spun niciodată nimănui. Dar ca să-mi închidă gura, trebuia să plătească un preţ. Aici era şantajul.

— O să vă coste, am zis.

— Cât vrei?

A spus-o ca şi cum aştepta ca eu să cer o sumă. A fost surprinsă să mă audă:

— Slujba mea aici.

— Şi dacă ţi-aş da o sumă de bani? a zis, fixându-mă. Pentru tine şi pentru copil, să vă întreţineţi până îţi găseşti alt serviciu?

— Nu.

— Ţi-aş da, fireşte, o recomandare bună. N-ar trebui să spunem nimic de copil. Putem găsi alt motiv pentru plecarea ta, de pildă, că mama ta a fost bolnavă şi a trebuit s-o îngrijeşti.

— N-o amestecaţi pe mama în chestia asta.

— Nu voiam să spun că…

— Vreau să rămân aici.

— Dar… ce am să-i spun doamnei Coleman? Ea a fost cea care te-a concediat. Nu pot să-i revoc decizia.

Avea disperare în glas.

— Dumneavoastră sunteţi stăpâna casei, doamnă.

Cred că puteţi să faceţi ce vă place. Aţi şi făcut deja.

O vreme, n-a spus nimic. Copilul a mişcat în pântecele meu, i-am simţit picioruşul lovind.

— Bine, a zis în cele din urmă. Poţi să te întorci la slujbă după ce naşti. Dar trebuie să pleci astăzi şi nu trebuie să vii aici cu copilul, nici să ţi-l aducă cineva să-l vezi. Ai să-l vezi duminica.

— Şi sâmbăta după-masă. Vreau să am liber şi sâmbăta după-masă.

Eram uimită de mine, succesul şantajului mă făcuse îndrăzneaţă.

— Foarte bine, şi sâmbăta după-masă. Dar nu ai voie să spui nimănui nimic din toate astea, altfel am să am grijă să ţi se ia copilul. Ne-am înţeles?

— Da, doamnă.

Era ciudat s-o aud cum încearcă să vorbească aspru, nu se pricepea.

— Foarte bine. Deci, unde trebuie să merg?

— Leytonstone, am zis. La Nellie de pe High Street, lângă Trandafirul şi Coroana.

Am auzit un zgomot în spatele canapelei pe care stăteam şi am ştiut că e cineva acolo. Ea n-a părut să bage de seamă, se uita iar pe fereastră, afară. M-am uitat în spatele meu şi l-am văzut pe Simon ghemuit acolo. Nu m-a surprins că trăgea cu urechea. Aşa-i felul banditului ăstuia mic. Se holba la mine plin de furie că vorbisem de maică-sa. Am ridicat din umeri. Ce altceva aş putea spune?

— Du-te acum, a zis coniţa fără să se mai uite la mine. Du-te şi strânge-ţi lucrurile. Am să-ţi chem o birjă.

— Da, doamnă.

M-am ridicat. Acum, că rezolvasem cu treaba asta, voiam să-i spun ceva, însă nu ştiam precis ce. Aşa că i-am zis doar „La revedere, doamnă”, şi ea mi-a zis „La revedere, Jenny”.

M-am dus la uşă şi am deschis-o. Înainte să ies, m-am

întors şi-am privit-o. Stătea tot acolo, la fereastră, cu ochii închişi, apăsându-şi stomacul cu pumnii.

A suspinat încetişor, ca pentru sine.

Simon era tot ascuns după canapea.

Sper ca mama lui să fie blândă cu ea.

Septembrie 1906

ALBERT WATERHOUSE

Cred că n-am să spun nimănui, nici măcar lui Trudy, dar seara trecută am însoţit-o pe Kitty Coleman până acasă. Mă întorceam de la terenul de sport de pe Heath cu Richard Coleman, când mi-am amintit că Trudy voia să las un mesaj la vicarul de la Sf. Ana. Nişte fleacuri în legătură cu florile de la altar sau cam aşa ceva. N-am de gând să mă implic în asemenea amănunte, cel mai bine e să le las în seama lui Trudy. Însă i-am spus lui Richard că am să-l ajung din urmă la Taurul şi Polobocul şi am luat-o la fugă, ca un comisionar conştiincios.

După aceea, mă îndreptam spre berărie, când m-am uitat în sus, pe Swain's Lane şi am văzut-o pe Kitty Coleman, mergând încet, cu capul plecat, lovindu-şi fusta cu vârful pantofilor. Mi s-a părut o apariţie ciudată, pentru că era amurg şi ea era singură şi nu părea să meargă într-un loc anume.

— Bună seara, doamnă Coleman, am spus, ridicându-mi pălăria. Frumoasă seară, bună de plimbare, nu? Se pare că avem parte de ultima zvâcnire a verii.

Am roşit, dându-mi seama ce nepotrivit am ales cuvintele. Nu ştiu ce are deosebit Kitty Coleman, dar mă face să spun lucruri pe care n-ar trebui să le spun.

Ea, însă, nu părea să observe. Stătea şi mă privea de parcă ar fi văzut o stafie. Înfăţişarea ei m-a surprins.

Richard îmi spusese că a fost bolnavă şi n-arăta tocmai bine. Însă era mai mult decât atât. Pur şi simplu, frumuseţea ei se stinsese, îmi pare rău că trebuie s-o spun.

— Mergeţi undeva?

Kitty Coleman a şovăit.

— Am fost, am încercat să urc dealul, dar n-am putut.

— E abrupt dealul până la cimitir. Şi dacă nu v-aţi simţit bine, trebuie să vi se pară un munte. Doriţi să vă conduc la soţul dumneavoastră? Tocmai urma să mă întâlnesc cu el la berărie.

— Nu vreau să-l văd pe Richard, a zis repede Kitty Coleman.

Nu ştiam cum să interpretez spusele ei, însă nu puteam s-o las acolo singură, părea atât de bolnavă şi neajutorată ca un copil.

— Atunci, să vă însoţesc acasă?

I-am întins braţul, simţindu-mă puţin caraghios şi întrebându-mă ce-ar zice Trudy dacă ne-ar vedea. Ştiu că nu se dă în vânt după Kitty Coleman. Din fericire, Trudy era la adăpost, acasă cu fetele noastre. Şi Maude era acolo, urmând să doarmă la noi.

După o clipă, Kitty Coleman m-a luat de braţ. Drumul cel mai scurt spre casa ei era chiar pe lângă Taurul şi Polobocul, însă n-am luat-o pe acolo. Ar fi fost culmea să defilez aşa prin faţa berăriei, iar Richard Coleman să se uite afară şi să mă vadă la braţ cu soţia lui, când eu trebuia să mă aflu la vicar. I-aş fi putut explica, însă tot nu părea în regulă. Aşa că am luat-o pe drumul din spate, iar ea n-a comentat. Am încercat să fac conversaţie pe drum, însă ea n-a rostit prea multe cuvinte, doar „Da” şi „Vă mulţumesc”, când nici nu era cazul de mulţumiri.

În sfârşit. Am condus-o acasă, simţindu-mă puţin caraghios, dar şi puţin mândru. Faţa ei nu mai e frumoasă ca înainte, dar încă arată bine şi purta o rochie cenuşie, frumoasă, chiar dacă puţin şifonată. Câţiva trecători s-au

uitat după noi şi fără să vreau m-am îndreptat de spate.

— Veţi fi în siguranţă, doamnă Coleman? am întrebat-o când am ajuns la uşa ei.

— Sigur. Vă mulţumesc.

— Aveţi grijă de dumneavoastră. Luaţi un ceai şi culcaţi-vă devreme.

A dat din cap şi s-a strecurat în casă. Abia când mă îndreptam din nou spre berărie, mi-am dat seama că nu mi-a rostit deloc numele. Am început să mă întreb dacă măcar mă recunoscuse.

La Taurul şi Polobocul, Richard m-a tachinat că am stat atât de mult la vicar. Am dat doar din cap şi am mai comandat o halbă.

Octombrie 1906

LAVINIA WATERHOUSE

Am fost de-a dreptul şocată când am văzut-o pe mama lui Maude.

Era aproape să n-o vedem. Întorcându-ne de la şcoală, ne opriserăm acasă la Maude, numai pentru că voiam să împrumut de la ea o carte despre plante, să copiez nişte pasaje pentru o compunere. Maude se codea să-mi dea cartea şi credeam că nu era de acord ca eu să copiez, întrucât compunerile trebuie să fie originale. (E aşa de plictisitor să inventezi lucruri despre care să scrii, mai ales despre „ciclul de viaţă al fi-unzelor”!) Acum însă cred că era din cauză că nu voia ca eu s-o văd pe mama ei. Într-adevăr, acum când mă gândesc, Maude vine la mine acasă de luni de zile aproape în fiecare zi, chiar mai mult decât înainte.

M-a zorit să mergem sus, în camera ei, după carte, şi apoi fuga înapoi. Tocmai atunci, a ieşit doamna Coleman

din camera de dimineaţă. Ne-a aruncat o privire atât de absentă, încât nici n-am fost sigură că ne vede cu adevărat, până când Maude a spus foarte încet „Bună, Mămico”, şi atunci ea a dat uşor din cap.

Am fost atât de surprinsă de înfăţişarea ei, că nici măcar nu i-am spus nimic lui Maude, ceea ce m-a cam întristat, deoarece credeam că noi două ne împărtăşim toate gândurile. Însă nu m-am putut hotărî s-o întreb de ce e mama ei atât de slabă şi i-au apărut brusc fire albe în păr şi pielea ei arată ca o apă tulbure. Mai rău încă, dacă te gândeşti că poţi să-ţi vopseşti părul sau să-ţi smulgi firele cărunte (cum face Mami) şi să-ţi dai cu apă tonică pe piele dacă e ofilită, doamna Coleman nu mai străluceşte ca altă dată. Recunosc, strălucirea ei era uneori puţin răutăcioasă, motiv pentru care Mami nu se dă în vânt după ea, însă, fără această strălucire, e de-a dreptul ştearsă.

Hotărât lucru, ceva nu e în regulă în familia Coleman. Nu doar că mama lui Maude s-a schimbat, dar acum câteva luni slujnica lor, Jenny, s-a îmbolnăvit subit şi a trebuit să plece de la ei. Poate că au aceeaşi boală. Maude spune că Jenny se va întoarce curând. Va trebui să mă uit să văd dacă şi ea are păr cărunt. Foarte bine că se întoarce, pentru că servitoarele temporare pe care le-au avut au fost groaznice. Lui Maude nu i-a plăcut niciuna, iar casă, puţin cât am văzut-o, nu arăta prea curată. Plantele de pe paliere erau îngrozitor de prăfuite.

Nu i-am spus lui Maude, săraca, nimic din toate astea. Când ne-am dus la mine acasă, era foarte abătută. M-am străduit să fiu foarte, foarte drăguţă cu ea, sugerându-i chiar să mergem să asistăm la deschiderea oficială a bibliotecii publice locale. Toată vara au lucrat la construcţia ei, pe Chester Road, şi joi după-masă are loc o ceremonie. Nu mă dau în vânt să mă duc, vor fi numai cuvântări plictisitoare, dar ar putea-o înveseli pe Maude, căreia îi plac atât de mult bibliotecile. Şi ar însemna că

putem pleca mai devreme, sărind peste ultima oră la şcoală, care este matematica. Nu pot să sufăr matematica, cu toate cifrele alea plictisitoare. De fapt, nu-mi place niciuna dintre materiile pe care le am, cu excepţia artelor casnice şi a compunerii, deşi domnişoara Johnson spune că imaginaţia mea trebuie strunită. Aş zice că ăsta e un compliment!

Mami va trebui să obţină pentru amândouă permisiunea de a pleca mai devreme de la şcoală, deoarece mama lui Maude este evident incapabilă să facă asemenea aranjamente. Şi sper să vină cu noi şi Mami cu Ivy May, deşi e doar la câteva minute distanţă. Maude şi cu mine avem unsprezece ani, cu toate acestea încă nu ni se permite să mergem singure nicăieri. Doar la şcoală mergem împreună, pe jos. Mami spune că nu ştii niciodată ce se poate întâmpla şi citeşte tot felul de lucruri îngrozitoare din ziare, porunci lăsaţi să îngheţe pe Heath, oameni care se înecă în iazuri, bărbaţi ticăloşi care se iau după fete să le jefuiască.

Când am sosit acasă, am întrebat-o pe Mami dacă putem să mergem toate la festivitatea de la bibliotecă. A zis că da, scumpa de ea. Mie întotdeauna îmi spune da.

Atunci Maude a pus o întrebare cu totul ciudată:

— Vă rog, doamnă Waterhouse, aţi putea s-o rugaţi pe mama să vină cu noi? în lunile din urmă nu s-a simţit bine şi i-ar prii să ia puţin aer.

Mami a fost uimită de această cerere. Doar Maude putea s-o roage ea însăşi pe mama ei! Dar a zis că da. Şi eu am fost puţin pusă în încurcătură, pentru că nu sunt deloc sigură că e bine să fiu văzută cu cineva care s-a delăsat atât de evident. Cu toate acestea, trebuie să fiu alături de prietena mea. În plus, s-ar putea ca Mami să nu reuşească s-o convingă pe doamna Coleman să vină cu noi, nefiind ele prietene apropiate. Dacă totuşi reuşeşte, poate că am să mă strecor într-o seară până la casa lor şi am să las pe

trepte, la intrare, o sticlă cu vopsea de păr.

GERTRUDE WATERHOUSE

Nu m-am îndurat s-o refuz pe Maude. E îngrozitor să te gândeşti că o fată nu poate nici măcar s-o roage pe mama ei s-o însoţească undeva. Am vrut s-o întreb de ce credea că nu poate s-o roage ea, însă arăta atât de sfioasă şi tristă, încât i-am spus doar că am să fac tot ce pot. Nu credeam însă că am să pot face mare lucru, chiar dacă era vorba de ceva atât de neînsemnat ca organizarea unei ieşiri. N-am avut niciodată nicio influenţă asupra lui Kitty Coleman şi dacă Maude n-o poate convinge să vină la un mic eveniment local, nu văd cum aş putea s-o fac eu.

Cu toate acestea, m-am dus la Kitty Coleman în dimineaţa următoare, când fetele erau la şcoală, în momentul în care am văzut-o, m-am simţit îngrozitor de vinovată că nu m-am dus acolo mai demult. Arăta într-adevăr îngrozitor, slabă şi ridată, părul ei frumos îşi pierduse strălucirea. Ce surpriză să vezi cum se topeşte vigoarea unei persoane cândva atât de plină de viaţă. Dacă aş fi fost o fiinţă mai rea, m-ar fi bucurat priveliştea unei asemenea frumuseţi ruinate. Dar inima mea a tresărit de mila ei. Chiar i-am strâns mâna, ceea ce a surprins-o, cu toate că nu s-a tras înapoi. Mâna îi era îngheţată.

— Vai, ce rece eşti, draga mea! am exclamat.

— Da? a întrebat ea, absentă.

Am tras şalul galben de mătase de pe spătarul canapelei şi am înfăşurat-o cu el.

— Îmi pare rău că ai fost bolnavă.

— A spus cineva că aş fi fost bolnavă?

— Maude, ea spunea că ai avut pneumonie cu ceva timp în urmă.

Mă simţeam încurcată, dar cel puţin era adevărat,

sau aşa credeam eu, cu toate că, văzând reacţia lui Kitty Coleman, am început să mă îndoiesc.

— Asta a spus Maude?

Mă gândeam, uite cum răspunde mereu la o întrebare cu altă întrebare. Apoi însă a ridicat din umeri.

— Presupun că ajunge şi atât, a murmurat ea.

Nu înţelegeam ce vrea să spună, însă n-am îndrăznit s-o mai chestionez.

Apoi, a sunat după servitoare, dar când a apărut fata, care era alta decât slujnica lor obişnuită, Kitty s-a uitat absentă la ea, ca şi cum uitase de ce-o chemase. Fata i-a întors aceeaşi privire fără expresie.

— Poate un ceai pentru stăpâna ta, i-am sugerat.

— Da, a îngânat Eatty, un ceai ar fi bun. Când a ieşit fata, i-am spus:

— Ai consultat vreun doctor de curând?

— De ce?

— Păi, pentru convalescenţa ta. Poate că-ţi dă ceva, un tonic. Sau te trimite într-o staţiune.

Încercam degeaba să numesc remedii pentru afecţiunea ei, oricare va fi fost aceea. Nu-mi veneau în minte decât romanele pe care le citeam, în care eroina mergea la staţiuni în Germania sau în sudul Franţei, pentru a beneficia de climă.

— Doctorul mi-a spus că trebuie să-mi refac puterile cu hrană îmbelşugată şi mult aer curat, a repetat Kitty mecanic.

Arăta de parcă n-ar fluat mai mult de o înghiţitură de mâncare pe zi şi mă îndoiesc că ieşea vreodată din casă.

— Tocmai despre asta venisem să-ţi vorbesc. Am de gând să le duc pe fete la un mic eveniment, la inaugurarea noii biblioteci de pe Chester Road, şi mă întrebam dacă n-ai vrea să ne însoţeşti, împreună cu Maude. Am putea merge după aceea să luăm ceaiul în Waterloo Park.

M-am simţit cam caraghioasă, pentru că suna ca şi

cum îi propuneam o expediţie în Antarctica, iar nu o ieşire până la colţul străzii.

— Nu ştiu, mi-a răspuns. E puţin cam departe.

— Biblioteca e chiar aproape, am zis repede, şi nu e nevoie să mergem pentru ceai până sus, pe colină, putem alege un loc mai aproape. Sau aţi putea veni la mine.

Kitty nu fusese niciodată în casa mea. N-aş fi vrut s-o văd stând în salonul meu înghesuit, dar am simţit că trebuie s-o invit.

— Eu nu.

Am aşteptat degeaba să-şi termine fraza. Ceva se întâmplase cu ea. Era ca un miel pierdut care rătăceşte fără ţintă pe câmp. Nu-mi surâdea perspectiva de a juca rolul păstorului, însă ştiam că Dumnezeu nu-i rezervase păstorului menirea de a-l judeca turma. I-am luat iar mâna.

— Ce s-a întâmplat, draga mea? Ce te-a tulburat atât de mult?

Kitty s-a uitat lung la mine. Avea ochii atât de întunecaţi, încât mi se părea că privesc într-o fântână.

— Mi-am petrecut viaţa aşteptând să se întâmple ceva, a zis. Şi am ajuns să înţeleg că nu se va întâmpla nimic. Sau s-a întâmplat deja, iar eu tocmai în acel moment clipeam şi apoi a trecut. Nu ştiu ce e mai rău, să fi pierdut clipa sau să ştiu că nu e nimic de pierdut.

Nu ştiam ce să-i spun, pentru că n-o înţelegeam deloc. Cu toate acestea, trebuia să încerc un răspuns;

— Cred că eşti o persoană foarte norocoasă, am spus, făcându-mi vocea cât puteam eu de severă. Ai un soţ bun şi o fiică bună şi o casă frumoasă, cu o grădină încântătoare. Ai mâncare pe masă şi o bucătăreasă care ţi-o prepară. Pentru mulţi, duci o viaţă de invidiat.

În gând, am adăugat: „Dar nu pentru mine”.

— Da, însă, Kitty s-a oprit din nou, căutând ceva pe chipul meu.

Părea că n-a găsit ce aştepta, pentru că şi-a plecat

privirea. I-am dat drumul la mână.

— Am să-ţi trimit un tonic pe care mi-l prepara mama când mă simţeam deprimată, cu coniac şi gălbenuş de ou şi puţin zahăr. Sunt sigură că va fi un tonifiant eficient. Şi, spune-mi, ai puţină briantină? Un strop pe perie face minuni pentru păr. Aşa, draga mea, te rog, vino cu noi joi, la festivitatea de la bibliotecă.

Kitty a deschis gura să vorbească, dar, cu mult curaj, am continuat tot eu:

— Insist. Maude va fi atât de bucuroasă, pentru că doreşte atât de mult să meargă cu tine. Doar nu vrei s-o dezamăgeşti. E o fată atât de bună, prima din clasă.

— Da?

Kitty trebuia desigur să ştie cât de bine învăţa fiica ei!

— Venim să vă luăm joi, la două şi jumătate. O să-ţi facă bine aerul proaspăt.

Înainte să poată obiecta, m-am ridicat şi mi-am pus mănuşile, luându-mi la revedere fără măcar să aştept să vină ceaiul (fata lor e foarte înceată).

Pentru prima oară de când o cunosc pe Kitty Coleman, m-am aflat în situaţia de a dicta eu tonul relaţiilor noastre. Înră, în loc să mă încânte puterea pe care o căpătasem, mă simţeam pur şi simplu îngrozitor.

N-a spus nimeni niciodată că datoria creştinească ar fi uşoară.

MAUDE COLEMAN

Nu ştiu de ce era atât de dornică Lavinia să mergem la inaugurarea bibliotecii. Părea să-şi închipuie că şi eu voi fi entuziasmată, însă confunda funcţia cu festivitatea. Sigur că mă bucură faptul că vom avea o bibliotecă publică, însă mă interesa mai mult ideea de a împrumuta

cărţi decât festivitatea în sine. Cu Lavinia lucrurile stau exact pe dos. Întotdeauna i-au plăcut petrecerile mai mult decât mie, însă într-o bibliotecă n-are răbdare să stea cinci minute liniştită. Nici măcar nu se omoară după cărţi, deşi, fireşte, e încântată de Dickens şi ea şi mama ei citesc cu plăcere, cu voce tare, din Sir Walter Scott. Şi e în stare să recite câteva poeme, Domniţa din Shalott de Tennyson şi La Belle Dame sans Merçi de Keats.

În sfârşit, ca să-i fac plăcere, am spus că merg şi doamna Waterhouse a convins-o nu ştiu cum pe Mămica să vină cu noi. E prima oară că iese de când s-a îmbolnăvit. Tare aş fi vrut să îmbrace ceva mai vesel. Are atâtea rochii şi pălării frumoase, dar a ales o rochie cafenie şi o pălărie de fetru neagră, cu trei rozete negre. În toată lumea aceea gătită de petrecere, arăta de parcă era în doliu. În sfârşit, bine că a venit. Am fost bucuroasă că măcar m-am putut plimba cu ea.

Nu cred că ştia foarte bine unde e noua bibliotecă. Tăticu' şi cu mine fuseserăm adesea, în serile de vară, să vedem cum avansează construcţia, însă Mămica nu venise niciodată cu noi. Acum, în momentul în care am intrat de pe Swain's Lane pe Chester Road, a devenit foarte agitată la vederea zidului de sud al cimitirului, care dă spre Chester Road. Chiar mi-a strâns braţul şi, aproape fără să-mi dau seama de ce, i-am spus:

— Linişteşte-te, Mămico, nu mergem înăuntru.

S-a relaxat puţin, sprijinindu-se totuşi de mine, până când am trecut de poarta dinspre sud şi am ajuns la mulţimea din faţa bibliotecii.

Biblioteca e o clădire frumoasă de cărămidă, cu ornamente de piatră cafeniu-gălbuie, o verandă cu patru coloane corintiene în faţă şi ferestre înalte cu arcade pe laturi. Pentru inaugurare, faţada a fost împodobită cu pânză albă şi pe treptele de la intrare a fost aşezată o mică tribună. Pe trotuar şi pe stradă se foia multă lume. Era o zi

cu vânt. Pânza flutura, iar pălăriile bărbaţilor şi penele şi florile femeilor încercau să-şi ia zborul.

Curând după ce am sosit, au început cuvântările. La tribună a apărut un bărbat, care a rostit tare:

— Bună ziua, doamnelor şi domnilor. Este o mare plăcere pentru mine, ca preşedinte al Comitetului pentru Educaţie şi Biblioteci al Consiliului Circumscripţiei St Pancras, să vă întâmpin la acest foarte fericit eveniment, deschiderea primei biblioteci cu intrare liberă din cartier, ca un prim pas spre adoptarea Legii bibliotecilor publice din circumscripţia St Pancras. Îi suntem recunoscători răposatului consilier T.H.W. Idris, fost membru în Parlament şi primar, pentru reuşita strădaniilor sale de a-l convinge pe domnul Andrew Carnegie, din Pittsburgh, Statele Unite, să doneze 40.000 de lire sterline pentru adoptarea legii.

Chiar atunci am simţit un cot în coaste. „Priveşte!”, mi-a şuierat Lavinia, arătând cu mâna.

Pe Chester Road venea un cortegiu funerar. Preşedintele de la tribună a tăcut când a văzut trăsurile, bărbaţii din mulţime şi-au scos pălăriile, iar femeile şi-au plecat capetele. Mi-am plecat şi eu capul, dar, privind în sus printre gene, am numărat cinci trăsuri în urma celei care ducea sicriul.

Apoi, o rafală puternică de vânt le-a făcut pe femei să-şi ţină pălăriile cu mâna. Lavinia, Ivy May şi cu mine purtam beretele noastre verzi de şcoală, care de obicei stau bine îndesate pe cap, dar Lavinia şi-a scos-o, ca şi cum i-ar fi suflat-o vântul, şi-a scuturat părul şi a ridicat din umeri. Sunt sigură c-a făcut-o pur şi simplu ca să-şi arate buclele.

Angajaţii antreprenorului de pompe funebre, care mergeau pe lângă trăsura din faţă, îşi ţineau jobenele cu mâna; cu toate acestea un joben a zburat şi omul a trebuit să alerge după el, cu pardesiul negru fluturând în vânt.

Panaşele negre ale cailor dansau şi ele în vânt, iar unul dintre cai a nechezat şi a zvârlit din copite când i-a intrat vântul în nări, aşa că vizitiul a trebuit să pocnească din bici, ceea ce le-a făcut pe câteva doamne să ţipe şi procesiunea s-a oprit. Mămica tremura şi-mi strângea tare braţul.

Vântul slăbise atât de tare pânza care pavoaza faţada bibliotecii, încât următoarea rafală a smuls o fâşie şi a aruncat-o în sus. Bucata lungă de pânză albă a plutit peste capetele noastre, săvârşind un fel de dans deasupra cortegiului funerar, până când, brusc, vântul a stat şi pânza a căzut, aterizând peste trăsura care purta sicriul. Asistenţa a exclamat, Lavinia, bineînţeles, a ţipat, iar calul cel nervos a zvârlit din nou din copite.

A fost o zăpăceală îngrozitoare. Dar, peste strigăte, peste vânt şi nechezatul acelui cal, am auzit o femeie râzând. M-am uitat în jur şi am văzut-o stând deoparte, îmbrăcată toată în alb, cu o sumedenie de volane de dantelă care fluturau, făcând-o să arate ca o pasăre. Râsul ei nu era foarte sonor, însă era extrgm de pătrunzător, ca vocea telalului care umblă pe strada noastră strigând „Fiare vechi!”

Domnul Jackson a ieşit pe poarta cimitirului şi a alergat să tragă bucata de pânză jos de pe trăsură.

— Daţi-i drumul! a strigat el. Repede, până n-o iau caii la fugă!

A fugit înapoi la poartă şi a deschis-o, făcând semn trăsurii din faţă. După ce a intrat ultima trăsură în cimitir, a închis poarta şi apoi a ridicat pânza de jos. Pe când se pregătea s-o împăturească, a privit la mulţimea din faţa bibliotecii, a văzut-o pe Mămica şi s-a oprit. Mămica a tresărit de parcă ar fi bătut-o cineva pe umăr şi mi-a dat drumul la braţ.

Apoi, preşedintele a coborât de la tribună şi a trecut strada să recupereze pânza. Domnul Jackson a trebuit să

se întoarcă spre el şi Mămica şi-a lăsat capul în jos. Încă o pală de vânt a trecut prin mulţime şi Mămica arăta de parcă era gata să se prăbuşească. Într-o clipă, femeia care râdea se afla lângă mama, luând-o de braţ şi susţinând-o.

— Un adevărat spectacol, nu? a făcut ea, cu un nou hohot de râs. Şi când te gândeşti că abia începuseră cuvântările!

Era o femeie micuţă, mai scundă decât Mămica, însă îşi ţinea umerii traşi spre spate într-un fel care-o făcea să pară sigură de ea, ca o femeie mai înaltă. Avea ochi mari, căprui, care păreau aşezaţi direct pe obraji, aşa încât nu te puteai feri de privirea lor. Când a zâmbit, un dinte dezgolit în colţul gurii m-a făcut să mă gândesc la un cal care-şi arată dinţii.

Am ştiut imediat că n-o să-mi placă femeia aceea.

— Sunt Caroline Black, a zis ea, întinzând mâna.

Mămica s-a uitat întâi lung la mâna ei, apoi a luat-o.

— Kitty Coleman, a răspuns.

M-am îngrozit când i-am recunoscut numele, însă era clar că Mămica nu-l recunoscuse. Caroline Black era o sufragetă care ducea în pagina de scrisori a ziarului local o lungă bătălie cu diferiţi domni sceptici în legătură cu chestiunea dreptului de vot pentru femei.

Tăticu' le critică foarte aspru pe sufragete. Zice că denumirea sună ca un termen care defineşte o tehnică de bandajare apărută în timpul Războiului Crimeii. Sufragetele tot desenează pe trotuare lângă noi semne cu creta pentru întrunirile lor, iar Tăticu' le ameninţă din când în când (poate s-o fi ameninţat chiar pe Caroline Black) cu găleţi cu apă.

Preşedintele începuse iar să vorbească:

— Consiliul a asigurat o uşă deschisă, prin care fiecare locuitor din circumscripţia St Pancras poate să intre fără plată şi fără teamă, pentru a se bucura de comorile literaturii, adunate şi păstrate în această clădire.

Lumea a început să aplaude. Caroline Black însă nu bătea din palme. Nici Mămica. M-am uitat în jur, după Lavinia, dar n-am văzut-o. Doamna Waterhouse şi Ivy May erau încă în preajmă şi i-am urmărit privirea lui Ivy May, aţintită peste drum. Lavinia stătea lângă poarta cimitirului. M-a văzut şi mi-a făcut semn, împingând poarta ca să-mi arate că nu era încuiată. Am şovăit, pentru că nu voiam s-o las pe Mămica singură cu Caroline Black. Pe de altă parte, cuvântările erau plicticoase, aşa cum mă aşteptasem, iar cimitirul avea să fie mult mai interesant. Am făcut un pas către Lavinia.

— Toate bune şi frumoase, domnule Ashby, a strigat deodată Caroline Black, făcându-mă să îngheţ. Aplaud sincer ideea de acces liber la literatură şi educaţie. Dar, cinstit, putem noi să sărbătorim un astfel de prilej, când jumătate din populaţie nu-şi poate aplica noile cunoştinţe la acea parte a vieţii care este atât de importantă pentru noi? Dacă femeile nu au drept de vot, la ce bun să citească din comorile literaturii?

Pe măsură ce vorbea, lumea din jurul ei se trăgea înapoi, până când a rămas singură într-un cerc de spectatori, doar cu mine şi cu Mămica stând stânjenite lângă ea.

Domnul Ashby a încercat să replice, însă Caroline Black a continuat cu o voce calmă şi egală, care nu se lăsa întreruptă:

— Sunt sigură că dacă parlamentarul nostru, domnul Dickinson, ar fi aici, el ar fi de acord cu mine că subiectul dreptului de vot pentru femei merge mână în mână cu chestiuni precum bibliotecile publice şi educaţia pentru toţi. Chiar acum, domnia sa speră să poată prezenta în parlament un proiect de lege referitor la sufragiul femeilor. Pac apel la dumneavoastră, a zis ea, cu un gest către cercul din jurul ei, ca membri implicaţi, instruiţi ai comunităţii: de câte ori intraţi în această clădire, gândiţi-

vă că dumneavoastră înşivă sau, dacă sunteţi bărbaţi, soţiilor sau surorilor sau fiicelor dumneavoastră vi se refuză şansa de a fi cetăţeni responsabili şi de-a vota pentru cei care urmează să vă reprezinte. Însă puteţi face ceva în acest sens. Veniţi la întrunirile organizaţiei locale a USPF, în fiecare marţi, la ora patru după-masă, la Birch Cottage, West Hill, în Highgate. Vot pentru femei!

S-a înclinat uşor, ca şi cum ar fi mulţumit pentru aplauze pe care numai ea le auzea, şi a făcut un pas înapoi, lăsându-ne, pe mine şi pe Mămica, singure în cerc.

Feţele care ne înconjurau se uitau la noi curioase, probabil întrebându-se dacă eram şi noi sufragete. Cel puţin doamna Waterhouse mi-a adresat o privire plină de milă îngrozită. Lângă ea, Ivy May se holba la mama, care, la rândul ei, o privea fix pe Caroline Black şi, pentru prima oară după luni de zile, zâmbea.

M-am uitat peste drum, la poarta cimitirului, însă Lavinia nu mai era acolo. Apoi am zărit-o în cimitir, exact înainte să dispară între două morminte.

KITTY COLEMAN

Râsul ei a răsunat ca o chemare de trompetă, mi-a trecut pe şira spinării ca un curent electric şi m-a făcut să deschid ochii mari. Crezusem că va fi încă o zi ceţoasă şi apăsătoare, dar când m-am uitat în jur să văd de unde vine râsul, am descoperit că era una dintre acele zile de toamnă pe care le iubesc, cu aer proaspăt şi cu vânt, ca atunci când, copilă fiind, voiam să mănânc mere şi să dau cu picioarele în frunzele uscate.

Apoi l-am zărit pe John Jackson peste drum, lângă poartă, şi a trebuit să rămân nemişcată, ca să nu mă vadă. Cu toate acestea, m-a văzut, încercasem de câteva ori să urc dealul, să-l văd şi să-i explic. Dar n-am reuşit niciodată.

Mă gândeam că a înţeles singur. El înţelege aproape totul.

Am auzit din nou acel râs, chiar lângă mine. Caroline m-a luat de braţ şi am ştiut că nimic nu va mai fi ca înainte.

SIMON FIELD

Sunt în mormânt, în picioare pe sicriu, când apare ea. Cortegiul tocmai a plecat şi eu pun pământul ca să umple golurile din jurul sicriului. Pe urmă, trebuie să scot afară cu un ciocan proptelele cele mai de jos şi Taica al meu împreună cu Joe o să le tragă afară cu o frânghie. Ăsta e adânc de douăşpe picioare.

Taica al meu şi Joe cântă:

„Ea e doamna, draga mea.
Ea e porumbiţa, scumpa mea.
Ea nu-i fată de visat.
Ea – i regina mea din sat”.

Pe urmă ei se opresc, dar eu îi zic înainte:

„Ştiu că ea mă place.
Ştiu că ea mă place.
Fiindcă ea aşa îmi zice.
Ea e Crinul meu din sat.
Crinul meu şi Roza mea”.

Pe urmă, mă uit în sus şi-o văd pe Livy stând pe marginea mormântului şi râzând la mine.

— La naiba, Livy, zic, ce faci aici?

Ea îşi scutură părul şi ridică din umeri.

— Mă uit la tine, băiatule rău. Nu trebuie să spui „la naiba”.

— Pardon.

— Lasă, am să cobor jos acolo, cu tine.

— Nu poţi să faci asta.

— Ba da, zice şi se întoax-ce spre Taica. Vreţi să mă ajutaţi să cobor?

— Vai, nu, domnişorică, nu trebuie să mergeţi acolo jos. Ăla nu-i loc pentru dumneavoastră. Şi pe urmă, o să vă murdăriţi rochiţa asta frumoasă şi pantofiorii.

— N-are importanţă, pot să le dau la curăţat după aceea. Cum se coboară, cu o scară?

— Nu, nu, nicio scară, face Taica. La unul adânc, aşa ca ăsta, noi înfigem tot lemnul ăsta pe laturi, vedeţi, la distanţă de un picior sau două, ca să ţină pământul, să nu se prăbuşească. Pe lemne ne căţărăm în sus şi în jos. Dar dumneavoastră să nu vă apucaţi să faceţi aşa ceva, adaugă el, însă prea târziu, fiindcă Livy a şi început deja să coboare.

Tot ce văd din ea sunt picioarele care i se iţesc de sub fustă şi jupon.

— Să nu cobori, Livy, strig eu, dar de fapt vreau să vină. Coboară pe structura de lemn de parcă asta a făcut toată viaţa. Uite-o jos, pe sicriu, cu mine.

— Aşa, spune, te bucuri să mă vezi?

— Păi cum să nu.

Livy priveşte în jur şi se înfioară.

— E frig aici. Şi-i atâta noroi!

— Dar ce credeai, doar e un mormânt.

Livy îşi răzuie de sicriu vârful pantofului plin de lut.

— Cine e înăuntru?

— Nu ştiu, ridic eu din umeri. Taică, strig, cine-i în sicriu?

— Nu, stai să ghicesc, face Livy. E o fetiţă care a făcut pneumonie. Sau un bărbat care s-a înecat într-unul din iazurile de pe Heath, încercând să-şi salveze câinele.

— E un bătrân, strigă Taica al meu către noi. Cauze naturale.

Lui Taica al meu îi place să afle câte ceva despre cei pe care îi îngropăm, de obicei trăgând cu urechea la ce vorbesc pe lângă groapă rudele mortului.

Livy e dezamăgită.

— Cred că am să mă întind puţin, zice.

— Doar n-ai să faci aşa ceva. E murdar, tu singură ai spus-o.

Nu mă ascultă. Se aşază pe capacul sicriului şi apoi se întinde pe el, de i se umple părul de noroi.

— Uite, zice, încrucişându-şi mâinile pe piept, ca şi cum ar fi moartă. Se uită în sus, la cer.

Nu-mi vine să cred. Poate că s-a scrântit.

— Haide, Livy, spun, ridică-te.

Stă tot acolo, cu ochii închişi şi eu mă uit la faţa ei. Are o gură care mă face să mă gândesc la nişte bomboane de ciocolată umplute cu vişine, pe care mi le-a dat o dată Maude. Mă întreb dacă buzele ei au acelaşi gust.

— Unde e Maude? întreb, ca să nu mă mai gândesc la ele.

Livy se strâmbă, dar rămâne cu ochii închişi.

— La bibliotecă, cu mama ei.

— Doamna C. a ieşit în lume?

N-ar fi trebuit să zic nimic, nici să mă arăt mirat. Livy deschide ochii, ca înviată brusc din morţi.

— Ce ştii tu despre mama lui Maude?

— Nimic, am răspuns repede. Doar că a fost bolnavă, atât.

Am zis-o prea repede. Livy îşi dă seama. E ciudat, ea nu-i ca Ivy May, care vede totul. Însă, când vrea ea, observă.

— Doamna Coleman a fost bolnavă, însă asta s-a întâmplat acum mai bine de două luni, zice. Arată într-adevăr foarte rău, însă alta-i problema. Ştiu eu. Şi tu ştii.

Livy se ridică în capul oaselor. Eu mă mut de pe un picior pe altul.

— Nu ştiu nimic.

— Ba ştii, zâmbeşte Livy. Nu te pricepi să minţi, Simon. Hai, ce ştii despre mama lui Maude?

— N-am de gând să-ţi spun nimic.

Livy arată încântată şi aş vrea să nu-i fi spus nici măcar asta.

— Ştiam eu că e ceva, zice ea. Şi ştiu că tu ai să-mi spui.

— De ce ţi-aş spune eu ţie ceva?

— Pentru că, dacă-mi spui, te las să mă săruţi.

Mă uit ţintă la gura ei. Şi-a lins buzele şi strălucesc ca ploaia pe frunze. Cad în cursă. Mă apropii, însă ea] şi trage obrazul înapoi.

— Mai întâi, spune-mi.

Dau din cap că nu. Îmi pare rău că trebuie s-o spun, însă n-am încredere în Livy. Trebuie să-mi capăt sărutul înainte să rostesc o vorbă.

— Îţi spun numai după.

— Nu, sărutul după.

Dau iar din cap şi Livy vede că nu glumesc. Se întinde la loc, pe bulgării de pământ.

— Bine, atunci. Dar trebuie să mă prefac că sunt Frumoasa din Pădurea Adormită şi tu eşti Prinţul care mă trezeşte.

Închide ochii şi-şi încrucişează iar mâinile pe piept, de parcă-i moartă. Mă uit în sus. Taica al meu nu-i aplecat peste mormânt. S-a aşezat probabil cu sticla şi aşteaptă. Nu ştiu cât o să dureze norocul meu, aşa că mă aplec repede şi-mi lipesc gura de gura ei. Nu se mişcă. Buzele ei sunt moi. Le ating cu limba, n-au gust de bomboane cu vişine, ci de sare. Mă ridic la loc, pe călcâie, şi Livy deschide ochii. Ne uităm unul la altul, dar nu scoatem o vorbă. Ea zâmbeşte uşor.

— Simon, pune-te în mişcare, băiete. Mai avem unul de săpat după ăsta, mă strigă Taica al meu.

Stă sus, aplecat de parcă-i gata să cadă. Nu ştiu dacă ne-a văzut sărutându-ne. Nu zice.

— Să vă ajut să urcaţi, domnişoară? întreabă.

Nu vreau să vină aici jos, cât e Livy cu mine. Trei oameni într-un mormânt e prea mult.

— Las-o în pace, strig. O aduc eu sus.

— Vin singură, imediat ce îmi răspunde Simon la întrebare, spune Livy.

Taica al meu pare că are de gând să vină jos, aşa că trebuie să-i spun, repede.

— Doamna C. a vizitat-o pe mama mea, îi şoptesc.

— Ce, o vizită de binefacere?

— Cine zice că avem nevoie de binefacere? Livy nu răspunde.

— Oricum, a fost afacere, nu binefacere.

— Mama ta e moaşă, nu?

— Da, însă…

— Vrei să zici că a mai făcut un copil? zice Livy cu ochii cât casa. Maude are un frate sau o soră ascunşi undeva? Ce emoţionant, sper să fie un frate.

— N-a fost aşa, spun repede. N-are niciun fel de frate. A fost pe dos, adică a fost vorba să se scape de frate sau de soră înainte să se nască. Altfel, ştii, ar fi fost bastard.

— Vai!

Livy se ridică drept în picioare şi mă fixează cu aceiaşi ochi uimiţi. Aş vrea să nu fi spus nimic. Unii oameni sunt făcuţi să nu înţeleagă nimic din viaţă, şi Livy chiar aşa e.

— Vai, zice iar şi începe să plângă. Se culcă la loc pe noroi.

— Linişteşte-te, Livy. Maică-mea a fost foarte grijulie cu ea. Dar i-a trebuit timp ca să se refacă.

— Ce-am să-i spun lui Maude? suspină ea.

— Să nu-i spui nimic, zic repede, nevrând să

înrăutăţesc şi mai mult lucrurile. Ea nu trebuie să ştie.

— Dar, în aceste condiţii, este imposibil ca el să mai locuiască cu mama ei.

— De ce?

— Poate veni să stea la noi. Am s-o rog pe Mami. Sunt sigură că o să fie de acord, mai ales când o să afle de ce.

— Nu-i spune nimic, Livy, zic eu.

Apoi aud un ţipăt deasupra şi mă uit în sus. Mama lui Livy se uită în jos, spre noi, iar Maude trage cu ochiul peste umărul ei. Ivy May e şi ea acolo, de partea cealaltă a mormântului.

— Lavinia, pentru Dumnezeu, ce cauţi, culcată acolo, jos? strigă mama ei. Ieşi afară imediat!

— Bună, Mami, face Livy calmă, de parcă nu plânsese până mai adineauri, şi se ridică. Mă căutai?

Mama lui Livy i se taie picioarele şi începe să plângă, dar nu încetişor ca Livy. Plânge zgomotos, cu sughiţuri.

— Liniştiţi-vă, doamnă Waterhouse, spune Maude, mângâind-o pe umăr. Lavinia n-are nimic şi vine sus imediat, nu-i aşa, Lavinia? face ea, încruntându-se către noi.

Livy zâmbeşte ciudat şi ştiu că se gândeşte la mama lui Maude.

— Să nu îndrăzneşti să-i spui ceva, Livy, îi suflu.

Livy nu spune nimic, nici nu se uită la mine.

Se caţără doar iute pe lemne şi dispare, înainte să-i mai pot spune ceva.

Ivy May aruncă în mormânt un bulgăre de lut, care aterizează la picioarele mele.

După ce pleacă toate, e linişte. Încep să îndes pământ în spaţiul gol din jurul sicriului.

Vine Taica al meu şi se aşază la marginea mormântului, bălăbănindu-şi picioarele. Miroase a pileală.

— Ai de gând să mă ajuţi, Taică? fac. Acum poţi s-

aduci Cuşca mielului.

Taica al meu dă din cap.

— N-are rost să săruţi fete ca ea, zice.

Deci, m-a văzut.

— Şi de ce nu?

Taica al meu dă iar din cap.

— Fetele astea nu-s de tine, băiete. Ştii şi tu. Le place de tine că eşti altfel decât ele şi asta-i tot. Pot chiar să te lase să le săruţi. O dată. Dar n-ajungi nicăieri cu ele.

— Nu încerc să ajung nicăieri cu ele. Taica al meu începe să chicotească.

— Păi sigur că nu, băiete. Se-nţelege că nu.

— Taci, Taică, taci din gură.

Mă-ntorc la noroiul meu. E mai uşor decât să vorbesc cu el.

LAVINIA WATERHOUSE

În sfârşit, am luat o hotărâre.

M-am simţit bolnavă de când mi-a spus Simon. Mami crede că am răcit acolo, jos, în mormânt, dar nu e asta. Sufăr de Repulsie Morală. Nici măcar sărutul lui Simon despre care n-am să spun nimănui, niciodată n-a putut să compenseze oroarea pe care mi-a produs-o vestea despre Kitty Coleman.

Când au venit să mă ia de la cimitir, abia de-am putut să mă uit la Maude. Ştiam că era supărată pe mine, dar mă simţeam cu adevărat rău şi nu puteam vorbi. Apoi ne-am întors la bibliotecă şi m-am simţit şi mai rău când am văzut-o pe mama lui Maude. Din fericire, nu m-a băgat în seamă. Era în ghearele unei femei înspăimântătoare, despre care Maude mi-a spus că e o sufragetă de prin partea locului. (Nu înţeleg de ce se face atâta zgomot în legătură cu votul. Politica e atât de plicticoasă. La urma

urmei, ce femeie ar dori să voteze?) Au mers spre casă la braţ, vorbind cu o familiaritate de parcă s-ar fi cunoscut de când lumea, şi nici nu m-au băgat în seamă, ceea ce a fost cu atât mai bine. Este cu adevărat uimitor cât poate fi de neruşinată mama lui Maude, având în vedere ce-a făcut.

Din acea zi, nu m-am mai simţit la largul meu în preajma lui Maude şi, o vreme, m-am simţit prea rău ca s-o văd sau ca să mă duc la şcoală. Ştiu că ea credea că doar mă prefac, însă mă simţeam atât de împovărată. Apoi, slavă cerului, a venit vacanţa şi Maude a plecat să-şi viziteze mătuşa din Lincolnshire, aşa că, un timp, am putut s-o evit. Acum însă a revenit, iar povara faptelor pe care le cunosc mă apasă mai tare ca niciodată. Mi-e greu să-i ascund ce ştiu ei şi, de fapt, tuturor, şi asta m-a şi îmbolnăvit.

Lui Mami nu i-am spus, pentru că nu sunt în stare să-i creez un şoc. Ţin foarte mult la Mami şi la Tati, dragii de ei, şi chiar şi la Ivy May. Ei sunt oameni simpli, nu ca mine, care sunt o persoană mult mai complicată, dar cel puţin ştiu că sunt cinstiţi. La noi, nu este o Casă a Secretelor.

Trebuie să fac ceva. Nu pot sta deoparte s-o văd pe draga de Maude contaminată de răul din inima casei Coleman. Aşa că, după trei săptămâni în care mi-am întrebat sufletul, m-am aşezat în această după-amiază în camera mea şi am compus următoarea scrisoare, schimbându-mi scrisul:

Stimate domnule Coleman.

Este îndatorirea mea creştinească să vă informez despre Purtarea Necuviincioasă din familia dumneavoastră şi care se referă la soţia dumneavoastră. Domnule, vă sfătuiesc s-o întrebaţi pe soţia dumneavoastră despre adevărata natură a bolii care a afectat-o la începutul acestui an. Cred că veţi fi profund şocat. Vă scriu aceste rânduri aşa cum se cade să facă o persoană preocupată de

bunăstarea morală a fiicei dumneavoastră, domnişoara Maude Coleman. Mă gândesc numai la binele ei.

Cu respectuoasă îngrijorare.

Doresc să rămân.

Cu toată sinceritatea.

Anonim

Am să mă furişez diseară şi am s-o strecor pe sub uşă. Sunt sigură că după aceea o să încep să mă simt mai bine.

Noiembrie 1906

JENNY WHITBY

Primul lucru pe care l-am văzut a fost mizeria din casă. A trebuit să curăţ, de sus până jos, şi pe urmă să mai curăţ o dată. Singurul lucru bun a fost că n-aveam timp să mă gândesc la Jack. Asta, şi faptul că doamna Baker era cu adevărat bucuroasă să mă revadă. Cred că se săturase de înlocuitoare. Astea temporarele nu sunt bune de nimic.

Pe urmă, era problema cu sânii. O dată la câteva ore se umflau şi laptele lui Jack îmi curgea pe piept. A trebuit să-mi pun tampoane de vată şi să le schimb tot timpul şi chiar şi aşa tot m-am dat de gol. Din fericire, coniţa n-a văzut niciodată. Nu că ar observa ea ceva. Dar s-a întâmplat o dată, când curăţăm căminul în cameră la domnişoara Maude. A intrat şi a trebuit să iau repede în braţe un vraf de cearşafuri, aşa plină de praf de cărbune cum eram, să mă scuz şi să ies. S-a uitat ciudat la mine, dar n-a zis nimic. E aşa de bucuroasă că m-am întors încât n-o să se plângă.

Nu ştiu cât de multe ştie. Doamna Baker crede că nu

prea multe, că e încă un mieluşel nevinovat. Dar nu ştiu, câteodată îi prind privirea aţintită asupra mea sau asupra mamei ei şi mă gândesc: nu-i proastă.

Mama ei, da, şi aici e ceva ciudat. Mă întorc, vorba aia, în vârful picioarelor, temându-mă să mă întâlnesc cu ea după felul în care ne-am despărţit. Am crezut că o să fie mai nu ştiu cum cu mine, însă când am sosit, mi-a strâns mâna şi mi-a spus:

— Ce minunat să te revedem, Jenny. Intră, intră, te rog!

M-a dus în camera de dimineaţă, unde o femeiuşcă agitată, o domnişoară Black, a sărit în picioare şi mi-a strâns şi ea mâna.

— Jenny e comoara noastră, i-a zis coniţa domnişoarei Black.

Mamă, m-am roşit toată, crezând că-şi bate joc de mine. Dar părea sinceră, ca şi cum ar fi uitat cu totul de şantaj.

— Numai să-mi pun lucrurile în camera mea şi m-apuc de treabă, am spus eu.

— Domnişoara Black şi cu mine punem lucruri mari la cale, nu-i aşa, Caroline? face coniţa, ca şi cum nu m-ar fi auzit. Sunt sigură că ne vei fi de mare ajutor.

— Ştiu eu, doamnă? Poate să vă aduc nişte ceai.

— Spune-mi, Jenny, a făcut domnişoara Black, ce crezi despre sufragiul femeilor?

— Păi, toate suferim, nu? am zis eu, temătoare, neştiind ce trebuie să răspund.

Domnişoara Black şi coniţa au râs, cu toate că eu n-am făcut nicio glumă.

— Nu, mă refer la dreptul de vot al femeilor, mi-a explicat domnişoara Black.

— Dar femeile nu votează, am spus.

— Femeilor nu li se permite să voteze, însă ele ar trebui să aibă acest drept, la fel ca bărbaţii. Vezi, tocmai

pentru asta luptăm noi. Nu crezi că ar trebui să ai şi tu acelaşi drept ca tatăl tău, fratele tău, soţul tău, să-i alegi pe cei care să conducă această ţară?

— Păi n-am nici tată, nici frate, nici soţ.

De fii nu spusese nimic.

— Jenny, noi luptăm pentru egalitatea ta, mi-a explicat coniţa.

— Sunteţi foarte bună, doamnă. Să vă aduc ceai sau cafea?

— Cafea, cred, ce zici, Caroline?

Sunt împreună tot timpul acum, ele două, uneltind împotriva guvernului sau cam aşa ceva. Ar trebui să mă bucur pentru coniţa, că pare acum mai fericită ca înainte. Dar nu sunt. E ceva la ea care nu pare în regulă, ca un titirez învârtit prea strâns, se răsuceşte cum trebuie, însă ar putea să cadă.

Nu că asta ar avea prea mare importanţă pentru mine acum, am eu altele la care să mă gândesc. În prima sâmbătă în care m-am dus iar la mama acasă, am plâns când l-am văzut pe Jack. Lipsisem doar cinci zile şi deja arăta de parcă ar fi fost copilul alteia. Mai aveam puţin lapte la sân, dar nu l-a vrut, o voia pe fata de peste drum care-l alăptează după ce şi-a pierdut propriul copil. Am plâns iar când l-am văzut la sânul ei.

Cum am s-o plătesc pentru toate aceste luni nu ştiu. Aş vrea să mă fi gândit la asta când mi-am asigurat slujba aici, cu coniţa. Acum patru luni mi-ar fi dat orice, însă acum dacă i-aş cere o leafa mai bună mi-ar ţine probabil o predică despre suferinţa femeilor. Un lucru am învăţat: trebuie să te temi de şantaj ca să funcţioneze. Şi nu cred că ei îi mai pasă acum de ceva, în afară de dreptul de vot pentru femei.

Şi încă o ciudăţenie. Coniţa se poartă de parcă nu i s-ar fi întâmplat nimic astă vară, dar e cineva care n-a uitat. Tocmai aşezam pantofii pe hol, bine lustruiţi şi gata de

încălţat a doua zi, când cineva a strecurat pe sub uşă o scrisoare adresată domnului Coleman. Am ridicat-o şi m-am uitat la ea. Era un scris chinuit, ca al unei şcolăriţe care ar fi mâzgălit pe un scaun şubred. Am deschis uşa din faţă şi m-am uitat afară. Era o noapte ceţoasă şi abia am apucat s-o zăresc pe domnişoara Lavinia alergând, înainte să dispară în susul străzii.

N-am pus scrisoarea pe tavă pentru stăpân, ci am ţinut-o la mine. A doua zi dimineaţă, m-am aşezat cu o ceaşcă de ceai în bucătărie şi i-am arătat-o doamnei Baker. Curios, cum am devenit mai prietene noi două, după ce s-a născut Jack. Ea nu ştie de şantaj, însă probabil bănuieşte. Nu m-a întrebat niciodată cum de mi-am căpătat slujba înapoi.

— N-are de ce să-i scrie ea stăpânului, decât ca să provoace necazuri, am zis.

Doamna Baker a cercetat scrisoarea, apoi a dus-o la ceainic şi într-o clipă a aburit-o şi a deschis-o. Asta-mi place mie la ea. Poate fi teribil de rea câteodată, însă e o persoană hotărâtă.

Am citit peste umărul ei. Când am terminat, ne-am uitat una la alta.

— Cum de ştie ea de toate astea? m-am mirat cu voce tare, înainte să-mi dau seama că s-ar putea ca doamna Baker să nu fi avut cunoştinţă de necazul coniţei.

Însă ea ştia. Doamna Baker nu-i proastă deloc. Trebuie să-şi fi dat seama singură.

— Fata asta prostuţă, a spus ea, încearcă să tulbure apele.

A deschis apoi uşa de la sobă şi a aruncat scrisoarea în foc.

Cum spuneam, e o persoană hotărâtă.

EDITH COLEMAN

Când mi-a deschis uşa, o clipă am crezut că visez. Dar ştiam foarte bine că sunt trează. Nu sunt genul visător. Bineînţeles, zâmbetul obraznic de pe faţa ei îmi spunea că ştie că sunt surprinsă.

— Ce cauţi tu aici? am întrebat. Unde este femeia pe care am angajat-o să lucreze cu ziua?

Îmi asumasem conducerea gospodăriei cât a fost Kitty bolnavă şi angajasem câteva femei cu ziua, până când aveam să găsim o servitoare ca lumea.

— Lucrez din nou aici, doamnă, mi-a răspuns impertinenta.

— Cine spune asta?

— Întrebaţi-o pe stăpâna, doamnă. Pot să vă iau haina?

— Nu pune mâna pe haina mea. Du-te şi aşteaptă în bucătărie. N-am nevoie să mă conduci.

Fata a ridicat din umeri şi mi s-a părut c-am auzit-o spunând:

— N-aveţi decât.

Am vrut să zic ceva, însă nu m-am mai ostenit. Nu cu ea trebuia să vorbesc. Evident, Jenny n-ar fi aici, dacă n-ar fi primit-o Kitty înapoi, fără ştirea mea şi împotriva ordinelor mele.

Am intrat neanunţată în camera de dimineaţă. Kitty stătea cu domnişoara Black, pe care o mai întâlnisem o singură dată. Nu-mi plăcuse atunci. Vorbise la nesfârşit despre sufragiul femeilor, un subiect pe care-l consider intolerabil.

Acum, s-au ridicat amândouă în picioare şi Kitty a venit şi m-a sărutat.

— Să-ţi iau haina, mamă Coleman, a spus. De ce nu ţi-a luat-o Jenny la intrare?

— Exact asta aş dori să discut cu tine, am replicat.

Pentru moment nu mi-am dat jos haina, nemaifiind

sigură că am să rămân. Păcat că nu era singură Kitty, pentru că nu-mi venea să vorbesc despre Jenny în faţa altora.

— Mamă Coleman, ai cunoscut-o deja pe Caroline Black, a zis Kitty. Caroline, ţi-o aminteşti pe soacra mea, doamna Coleman.

— Desigur, a răspuns domnişoara Black. Sunt încântată să vă revăd, doamnă Coleman.

— Nu vrei să stai cu noi? m-a întrebat Kitty, făcând semn spre canapele. Jenny tocmai a adus ceaiul, iar doamna Baker a făcut nişte prăjituri cu untură.

M-am aşezat, simţindu-mă foarte stânjenită cu haina pe mine. Ele însă nu păreau să observe.

— Caroline şi cu mine discutam despre Uniunea Socială şi Politică a Femeilor, a zis Kitty. Ştiai că a deschis un birou la Londra, la doi paşi de Aldwych? E foarte la îndemână pentru relaţiile cu ziarele şi pot face lobby în Parlament pentru sufragiul femeilor mult mai eficient dintr-un sediu de aici decât de la Manchester.

Am întrerupt-o:

— Nu sunt de acord ca femeile să voteze. N-au nevoie. Soţii lor sunt perfect capabili să voteze în numele lor.

— Sunt foarte multe femei necăsătorite, printre care şi eu, care merită o reprezentare, a spus domnişoara Black. În plus, o femeie nu are întotdeauna aceleaşi opinii ca soţul ei.

— În orice căsătorie solidă, femeia este perfect de acord cu soţul ei. Altfel, nici nu s-ar fi căsătorit.

— Adevărat? Tu ai vota întotdeauna la fel ca soţul tău, Kitty? a întrebat domnişoara Black.

— Cel mai probabil i-aş vota pe conservatori, a răspuns Kitty.

— Vedeţi? i-am spus eu domnişoarei Black. Cei din familia Coleman votează întotdeauna cu conservatorii.

Kitty s-a grăbit să adauge:

— Asta numai pentru că un candidat conservator, acum, pare mai probabil să fie de acord să sprijine activ sufragiul femeilor. Dacă un candidat liberal sau chiar laburist ar sprijini pe faţă această cauză, aş vota pentru ei.

Am fost oripilată de acest anunţ.

— Nu fi prostuţă, fireşte că n-ai face-o.

— Nu mă interesează partidele politice. Mă interesează o chestiune morală.

— Ar trebui să te intereseze chestiuni morale mult mai apropiate de căminul tău, i-am replicat.

— La ce te referi?

Am observat că nora mea a vorbit fără să mă privească.

— De ce este Jenny aici? Am concediat-o în iulie.

Kitty a ridicat din umeri şi i-a zâmbit domnişoarei Black, de parcă ar fi vrut să-şi ceară scuze pentru mine.

— Şi eu am reangajat-o în octombrie.

— Kitty, ţi-am concediat servitoarea acum patru luni, pentru conduită imorală. O asemenea comportare este ireversibilă şi fata nu este cea mai indicată să slujească în această casă.

În sfârşit, nora mea mi-a susţinut privirea. Arăta aproape plictisită.

— Am rugat-o pe Jenny să vină înapoi, pentru că este o servitoare foarte bună, e disponibilă şi avem nevoie de o slujnică bună. Înlocuitoarele pe care le-ai angajat erau inacceptabile.

Ceva pe chipul ei îmi spunea că minte, însă nu ştiam care putea fi minciuna.

— Ai uitat ce-a făcut? am insistat.

Kitty a oftat.

— Nu, n-am uitat. Doar că se întâmplă să nu mi se pară ceva foarte important. Mă preocupă alte chestiuni şi am dorit pur şi simplu să angajez pe cineva care ştiam că

va munci bine în casă.

M-am ridicat, spunându-i:

— E ridicol. Nu poţi ţine aici o fată care…

M-am oprit şi am privit spre domnişoara Black, care se uita calm la mine. Nu voiam să vorbesc din vârful buzelor, însă ar fi fost nepotrivit să fiu atât de deschisă faţă de o persoană străină. Nu mi-am terminat fraza, ştiind că o putea completa Kitty. Aşa că am întrebat doar:

— Ce fel de exemplu reprezintă ea pentru Maude sau pentru fiul meu?

— Ei nu ştiu nimic. Cred că a fost bolnavă.

— Temelia morală a acestei case va fi subminată de prezenţa ei, fie că ei cunosc împrejurările, fie că nu.

Kitty a zâmbit, ceea ce mi s-a părut a fi o reacţie cu totul nepotrivită.

— Mamă Coleman, ştii că îţi sunt foarte recunoscătoare pentru că ai avut grijă de această casă cât am fost bolnavă. Nu ţi-ai precupeţit nici timpul, nici eforturile. Acum, totuşi, e timpul să-mi asum din nou răspunderea pentru propria-mi casă. Am hotărât că Jenny poate lucra din nou pentru noi şi chiar nu mai e nimic de discutat în această privinţă.

— Fiul meu ce părere are?

— Richard ignoră fericit problemele gospodăriei. Dacă mi-aduc bine aminte, este exact ceea ce m-ai învăţat despre conducerea unei gospodării: nu-ţi bate niciodată soţul la cap cu asemenea probleme.

Am ignorat remarca, dar n-am uitat-o.

— Va trebui să stau de vorbă cu el.

— Crezi c-o să-i placă?

— Cred că orice bărbat ar vrea să ştie dacă îi este ameninţată casa din punct de vedere moral.

— Stai la ceai? m-a întrebat Kitty pe un ton destul de amabil, dar cuvintele ei dădeau de înţeles că ea credea că aş vrea să plec.

Şi chiar voiam să plec.

— Nu stau la ceai, am zis, ridicându-mă. N-am să mai pun piciorul în casa asta, atâta vreme cât este ea aici. La revedere, Kitty.

M-am întors şi am ieşit. Kitty nu m-a urmat şi a fost foarte bine că impertinenta de slujnică nu era pe hol să mă conducă la ieşire, pentru că nu ştiu ce-aş fi putut să-i spun.

Una dintre urmările nefericite ale faptului că sunt ceea ce aş numi o fire hotărâtă este că uneori mă trezesc prinsă într-o dilemă. N-aveam remuşcări să întrerup legăturile cu Kitty dacă era necesar, însă nu puteam spune acelaşi lucru despre fiul meu şi despre nepoata mea. La urma urmei, nu este vina lor că nora mea este îngăduitoare la capitolul morală. Oricum, nu-mi prea venea să-l amestec pe Richard în ceea ce, cum Kitty însăşi îmi reamintise, înseamnă treburi de femei.

Cu toate acestea, credeam cu tărie că el ar trebui să ştie câte ceva despre comportamentul necorespunzător al soţiei sale, dacă nu în legătură cu hotărârea de-a o reangaja pe Jenny, cel puţin despre prietenia ei cu o femeie dubioasă. L-am invitat la mine, singur, într-o seară, pretextând că vreau să discutăm ceva despre averea răposatului său tată. Totuşi, în clipa în care l-am văzut, am ştiut că n-am să-i spun niciun cuvânt, nici despre Jenny, nici despre Caroline Black. Avea un aer fericit, chiar şi după o zi de muncă, şi mi-am amintit cum arăta când se întorsese cu Kitty din luna de miere.

Deci aşa stau lucrurile, mi-am spus sincer. Îl primeşte iar în pat, aşa încât să poată face ce-i place atunci când nu-i în pat.

Nu e proastă deloc nora mea. S-a schimbat foarte mult. Nu mai e fetiţa provincială din ziua în care mi-a prezentat-o Richard, neajutorată şi stângace, îmbrăcată cu haine care nu mai erau la modă de doi ani. Nu-mi plac jocurile şi, uitându-mă acum la fiul meu, am ştiut că e un

joc în care ea a învins, iar eu am pierdut.

RICHARD COLEMAN

Anul ăsta rămânem acasă de revelion.

Februarie 1907

GERTRUDE WATERHOUSE

Doamne, tocmai m-am întors de la una dintre seratele lui Kitty Coleman cu o durere de cap îngrozitoare.

În ianuarie, s-a întâmplat ceva de care mă temusem întotdeauna. Kitty Coleman şi-a schimbat ziua de primire, fixând-o miercurea, ca să poată participa în zilele de marţi la un ştiu ce întruniri în Highgate. (Măcar asta înseamnă că nu va veni la seratele mele!) Acum, m-am simţit obligată să merg, nu în fiecare săptămână, sper, dar cel puţin o dată sau de două ori pe lună. Am reuşit să scap de primele câteva vizite, spunând că sunt răcită sau că fetele nu se simt prea bine, dar nu puteam să invoc aceleaşi motive de fiecare dată.

Aşa că azi m-am dus, luându-le cu mine pe Lavinia şi pe Ivy May, ca să am un sprijin. Când am sosit, salonul era deja plin de femei. Kitty Coleman ne-a întâmpinat, apoi a trecut repede de cealaltă parte a încăperii, fără să facă prezentările. Trebuie să spun că a fost cea mai gălăgioasă serată la care am participat vreodată. Toată lumea vorbea în acelaşi timp şi sunt sigură că nimeni nu asculta cu adevărat. Eu însă, da. Şi pe măsură ce ascultam, ochii mi se dilatau şi gura mi se micşora. N-am îndrăznit să scot un cuvânt. Camera era plină de sufragete.

Două femei discutau despre o întrunire la care urmau să participe, în Whitechapel. Alta lăsa să treacă din mână în mână un proiect de afiş cu o femeie care flutura pe fereastra unui tren un afiş pe care scria: „Vot pentru femei”. Când l-am văzut, m-am întors spre fiicele mele.

— Lavinia, du-te şi ajut-o pe Maude.

Maude servea ceai de cealaltă parte a salonului şi părea la fel de nefericită ca şi mine.

— Şi nu ascultaţi la ce se vorbeşte în jur, am adăugat.

Lavinia se uita ţintă la Kitty Coleman.

— Ai auzit ce-am spus, Lavinia? am întrebat-o.

A dat din cap că da şi a ridicat din umeri, vrând parcă să se scuture de cuvintele mele, apoi s-a încruntat şi a traversat încăperea spre Maude.

— Ivy May, vrei să fii bună să cobori la parter, s-o întrebi pe bucătăreasă dacă nu are nevoie de ajutor?

Ivy May a aprobat din cap şi a dispărut. E o fată bună.

O femeie lângă mine povestea cum tocmai începuse să vorbească la o întrunire în Manchester când din public s-au apucat să arunce în ea cu roşii stricate.

— Bine că n-au fost ouă stricate! a strigat o altă femeie şi toată lumea a râs.

Adică nu chiar toată lumea. Câteva femei ca mine tăceau şi păreau la fel de şocate. Trebuie să fi fost vechi prietene ale lui Kitty, care au venit la serată cu gândul că vor avea parte de o conversaţie plăcută şi vor savura biscuiţii excelenţi ai doamnei Baker.

În cele din urmă, una dintre ele, mai puţin timidă decât mine, a întrebat:

— Despre ce vorbiţi la aceste adunări din Manchester?

Femeia cu roşiile i-a aruncat o privire mirată:

— Păi, fireşte, despre acordarea dreptului de vot pentru femei!

Sărmana femeie s-a aprins la faţă, de parcă ar fi fost ea însăşi lovită de o roşie. Am compătimit-o.

Spre cinstea ei, Caroline Black i-a sărit în ajutor:

— Uniunea Socială şi Politică a Femeilor militează pentru introducerea în parlament a unui proiect de lege care să acorde femeilor dreptul de a vota în alegeri, la fel ca bărbaţii, a explicat ea. Ne străduim să obţinem sprijinul femeilor şi bărbaţilor din toată ţara, vorbind în public, adresându-ne în scris ziarelor, făcând lobby pe lângă parlamentari şi semnând petiţii. Aţi văzut broşura USPF? Luaţi, vă rog, una şi citiţi-o, e plină de informaţii. Puteţi lăsa o donaţie pentru ea pe masa de lângă uşă, când plecaţi. Şi nu uitaţi să daţi broşura mai departe, după ce aţi terminat-o. Este într-adevăr surprinzător cât de multă viaţă se află într-o mică broşură atunci când o dai şi altora.

Era în elementul ei, vorbea atât de calm şi blând şi totodată cu atâta vigoare, încât câteva femei au luat într-adevăr broşura cu ele şi au lăsat bani lângă uşă. Una dintre ele fiind chiar eu, recunosc cu toată jena. Când vraful de broşuri a ajuns la mine, Caroline Black mă privea cu un zâmbet atât de cald, încât a trebuit să iau o broşură. Şi nici n-am avut tăria s-o ascund după canapea, cum aş fi dorit. Asta am făcut-o mai târziu, acasă.

Kitty Coleman n-a rostit o cuvântare ca a lui Caroline Black, însă era totuşi într-o stare de exaltare, ochii îi străluceau, obrajii îi erau aprinşi de parcă s-ar fi aflat la un bal şi ar fi dansat tot timpul. Nu arăta cu totul sănătoasă.

Ştiu că n-ar trebui să spun aşa ceva, însă aş fi dorit ca ea să n-o fi întâlnit niciodată pe Caroline Black. Schimbarea lui Kitty este dramatică şi a scos-o, fără îndoială, din starea proastă în care se afla, dar ea n-a redevenit cea care era cândva, ci s-a transformat în ceva mult mai radical. Nu că m-aş fi dat în vânt după vechiul ei fel de a fi, dar, în comparaţie cu comportamentul ei prezent, îl prefer pe acela. Chiar atunci când nu se află în

mijlocul unei serate, cu sufragete de jur-împrejur, vorbeşte la nesfârşit despre politică şi despre femei, până îmi vine să-mi astup urechile. Şi-a cumpărat o bicicletă şi umblă pretutindeni, fie ploaie, fie vânt, pătându-şi poalele fustelor cu unsoare, dacă nu sunt gata mânjite cu cretă de la toate desenele pe care le face pe pavaj despre întruniri şi mitinguri şi altele asemenea. De câte ori o găsesc aplecată pe undeva cu o cretă în mână, trec strada, prefăcându-mă că n-o văd.

Acum n-o mai găseşti niciodată acasă după-amiaza, fiind întotdeauna la vreo întrunire. Pe biata Maude o neglijează cu neruşinare. Uneori mă gândesc la Maude ca la a treia fiică a mea, atât de des vine la noi în casă. Nu că m-aş plânge, Maude e o fată foarte grijulie, mă ajută să servesc ceaiul, pe Ivy May o ajută să-şi facă lecţiile. E un exemplu bun pentru Lavinia care, îmi pare rău că trebuie s-o spun, nu pare dispusă să-l urmeze. E foarte ciudat, o fiică poate avea o mamă care nu-i acordă nicio atenţie, şi totuşi se poartă frumos, iar alta se bucură de toată atenţia, şi cu toate acestea este atât de dificilă şi de egoistă.

A fost o uşurare să plec de la serata lui Kitty. Lavinia părea şi ea nerăbdătoare să plecăm. Când am ajuns acasă, s-a arătat foarte grijulie cu mine, m-a trimis în pat să-mi liniştesc durerea de cap, insistând să pregătească ea cina. Nici măcar nu-mi pasă că a afumat supa.

JENNY WHITBY

Cerule, sper ca aceste serate să nu dureze. De când coniţa le-a mutat miercurea, m-au dat gata. Cel puţin, o am pe Maude ca ajutor, deşi cred că nici ea n-o să reziste. Toată după-amiaza arăta de parcă ar fi vrut s-o ia la fugă, chiar când a venit Lavinia să-i ţină tovărăşie.

Fata asta chiar mă face să râd. Când e aici, se uită la

coniţa cu aşa o faţă revoltată. Iar când e stăpânul acasă, îl priveşte toată numai uimire şi îndurerare. Oricum, n-a spus nimic, nici n-a încercat să-i mai trimită vreo scrisoare. Am fost cu ochii în patru. N-am de gând s-o las să strice această casă. Am nevoie de leafă. Şi aşa nu reuşesc să plătesc pentru Jack. Adică reuşesc, însă a trebuit să fac ceva la care n-am crezut niciodată c-am să mă cobor: să iau linguri dintr-un set vechi de argintărie din bufetul pe care i l-a lăsat coniţei mama ei şi să le vând. Stăpânii nu-l folosesc, nimeni în afară de mine nu-l lustruieşte. Nu-i cinstit, ştiu, dar n-am de ales.

Până la urmă, am ascultat şi eu la sufragete, pe când făceam înconjurul camerei, servindu-le biscuiţi. Mi-a venit să scuip la ce-am auzit. Vorbesc despre cum să le ajute pe femei, dar, după cum stau lucrurile, aleg ele cine trebuie să primească ajutorul. Adică, nu luptă pentru dreptul meu la vot, numai pentru femeile care au avere sau care au fost la universitate. Însă aia, Caroline Black, a avut obrazul să-mi ceară mie să donez din leafa mea „pentru cauză”. I-am spus eu ei că nu dau un bănuţ câtă vreme cauza n-are nicio legătură cu mine!

Am fost aşa furioasă, că i-am povestit şi doamnei Baker, mai târziu, când spălam vasele.

— Şi ce-a zis la ista? m-a întrebat doamna Baker.

— Păi, că bărbaţii n-ar accepta să li se dea tuturor deodată dreptul la vot, că trebuia să înceapă cu unele femei şi pe urmă, după ce-au obţinut asta, o să lupte ele pentru toată lumea. Oare nu-i ăsta felul lor de a se pune pe ele înaintea tuturor? Mă întreb de ce nu pot ele să lupte mai întâi pentru noi. Să hotărască femeile muncitoare ce trebuie făcut.

Doamna Baker a chicotit.

— N-ai şti cu cine să votezi, nici dacă te muşcă de fund. Îţi dai şi tu seama de asta.

— Ba aş şti! am strigat. Nu-s aşa de proastă. Cu

laburiştii, de bună seamă. Laburişti, muncă, asta-i pentru o femeie muncitoare. Dar aceste doamne de la etaj n-ar vota cu laburiştii, nici măcar cu liberalii. Ele-s toate Tory 1 ca şi soţii lor, iar Tory ăştia n-o să le dea niciodată femeilor drept de vot, orice ar spune ele.

1. Membru sau suporter al Partidului Conservator

Doamna Baker n-a mai zis nimic. Poate că era surprinsă că vorbesc de politică. Cinstită să fiu, eram şi eu surprinsă. Stau prea mult în preajma sufragetelor şi astea încep să mă facă să spun o groază de aiureli.

Iulie 1907

MAUDE COLEMAN

Când am simţit ce-am simţit, eram cu Tăticu' pe Heath. Era noaptea noastră de vineri împreună şi ne instalaserăm telescopul pe Dealul Parlamentului. Ne uitaserăm la câteva stele şi aşteptam să răsară Marte. Nu mă deranja aşteptarea. Uneori mai discutam, dar cel mai adesea pur şi simplu stăteam şi observam.

În timp ce sorbeam o ceaşcă de ceai din bidonul pe care-l luaserăm la noi, am început să simt o durere surdă în stomac, de parcă mâncasem prea mult. Cu toate acestea, abia de m-atinsesem la cină de plăcinta cu brânză topită şi bere a doamnei Baker. Când e cald afară, nu mi-e niciodată foame.

M-am foit pe scăunelul pliant şi am încercat să mă concentrez la ce zicea Tăticu'.

— La întrunirea societăţii, cineva a spus recent că opoziţia lui Marte pare să fie foarte bună luna asta. Nu ştiu

dacă telescopul este suficient de puternic. Ar fi trebuit să împrumutăm telescopul de la societate, însă ar putea să fie folosit în noaptea asta de altcineva. Totul va fi mult mai uşor, când se va construi observatorul.

— Dacă se va construi, i-am reamintit. Societatea Ştiinţifică din Hampstead încerca de mult să găsească un loc pe Heath unde să poată construi un observator, dar pentru fiecare loc fuseseră obiecţii, cu dezbateri aprinse în paginile de corespondenţă de la cititori în ziarul local.

Locul dintre picioare mă durea: era umed, de parcă mi-aş fi vărsat ceai în poală. Am înţeles brusc ce se întâmpla.

— Ah, am spus, înainte să mă pot opri.

Tăticu' şi-a ridicat sprâncenele întrebător.

— Nu, nimic. E… m-am oprit, strâmbându-mă de durere.

— Te simţi bine, Maude?

Durerea a devenit deodată atât de puternică încât abia mai puteam respira. A încetat o clipă, apoi a revenit, ca o mână încleştată pe stomacul meu. Mă strângea, apoi mă lăsa.

— Tăticule, am icnit. Nu mă simt bine. Îmi pare atât de rău, dar cred că trebuie să mă întorc.

Tătieu s-a încruntat.

— Ce este? Ce ţi s-a întâmplat?

Eram atât de stânjenită că nu prea ştiam ce să-i răspund.

— E… ceva despre care trebuie să vorbesc cu Mămica.

Imediat am regretat că nu i-am spus pur şi simplu că mă doare stomacul. Nu prea mă pricep să mint.

— Păi… a început Tăticu', apoi s-a oprit.

Cred că a înţeles. Cel puţin n-a mai pus alte întrebări.

— Te duc înapoi acasă, a spus, dând să demonteze telescopul de pe suport.

— Pot să merg singură. Nu e departe şi n-are rost să instalezi apoi totul din nou.

— Nici vorbă. Te duc eu acasă. N-am să-mi las fata să rătăcească noaptea singură, pe Heath.

Am vrut să-i spun că de când Mămica era atât de ocupată cu sufragetele, începusem să merg peste tot singură – la cimitir, sus, în Village, chiar şi peste Heath, la Hampstead. Uneori mai venea cu mine Lavinia, dar adesea nu îndrăznea să meargă prea departe. Acum, însă, nu era momentul să-i spun toate astea lui Tătieu. În plus, el nu ştia cât de adânc se implicase Mămica. Vorbea despre sufragiul femeilor cu toată lumea, în afară de el, şi cel mai adesea îşi limita activităţile cu USPF la orele din timpul zilei. Seara activa numai când ştia că Tăticu' era ocupat. Din câte ştia el, ea stătea acasă în fiecare zi, citind şi îngrijind grădina, aşa cum făcea înainte.

Ne-am strâns lucrurile în tăcere. Eram bucuroasă că era întuneric şi Tăticu' nu-mi putea vedea faţa, pentru că mă înroşisem toată. Am coborât dealul în urma lui, obligată să-mi încetinesc pasul când durerea devenea prea puternică. Tătieu nu părea să observe, coborând cărarea ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Când puteam, mă grăbeam să-l prind din urmă.

Am ajuns la poalele dealului, acolo unde Taurul şi Polobocul revărsa în stradă bărbaţi cu halbe în mână.

— De-aici pot să ajung acasă, Tăticule, i-am spus. Nu e departe şi strada e plină de lume. N-o să mi se întâmple nimic.

— Nici să n-aud, a răspuns el şi a continuat să meargă.

Când am ajuns acasă, a descuiat uşa. Pe masa din hol ardea o lampă. Tătieu şi-a dres vocea.

— Mama ta e în vizită la o prietenă care s-a îmbolnăvit, însă poate să se ocupe Jenny de tine.

— Da.

Stăteam eu spatele la perete, temându-mă să nu-mi fie pătată rochia. Aş fi murit de ruşine dacă ar fi văzut Tăticu'.

— Bine, atunci.

Tătieu s-a întors să plece, oprindu-se în uşă:

— O să fie în regulă, acum?

— Da.

Când s-a închis uşa în urma lui, am gemut. Pulpele mi-erau lipicioase şi înfierbântate şi voiam să mă întind. Mai întâi, m-am gândit, aveam nevoie de ajutor. Am aprins o lumânare şi m-am dus sus, şovăind în faţa camerei de dimineaţă. Poate că Mămica era totuşi acolo, stând pe canapea cu o carte în mână. S-ar uita în sus şi ar zice: „Bine-ai venit, ce privelişti cereşti aţi admirat?" după cum obişnuia să mă întâmpine.

Am deschis uşa. Fireşte, Mămica nu era acolo. Uneori aveam impresia că aceea nu mai era camera mamei, ci a cauzei. Vechile semne ale trecerii mamei pe-acolo (şalul galben de mătase pe canapea, pianul cu o vază de flori uscate pe el, gravurile cu plante) erau încă la locul lor. Însă altceva am observat eu: o lozincă pe jumătate terminată, întinsă pe canapea, pe care scria FAPTE, NU VORBE, vraful de broşuri de la USPF pe pian, albumul cu tăieturi din ziare pe masă, alte tăieturi din presă alături, scrisori, fotografii lângă foarfecă şi un borcan cu lipici, cutia cu cretă, fluturaşii, foile de hârtie pline de liste. Tăticu' nu venea niciodată aici. Dacă ar fi venit, ar fi fost foarte mirat.

Am închis uşa, am urcat scările până la camera lui Jenny şi am bătut. Am strigat-o. La început nu mi-a răspuns, dar când am bătut din nou, am auzit un mormăit şi Jenny mi-a deschis uşa, cu ochii cârpiţi de somn şi cu o dungă roşie pe obraz, de la pernă. Purta o cămaşă de noapte lungă şi albă şi era desculţă.

— Ce s-a întâmplat, domnişoară Maude? a îngânat

ea, frecându-şi obrajii.

Cu ochii la unghiile groase şi galbene de la picioarele ei, am şoptit:

— Te rog, am nevoie de ajutorul tău.

— Nu putem lăsa pe mâine? Ştiţi, dormeam. Trebuie să mă scol mai devreme decât toată lumea din casă.

— Scuză-mă. Ştii, am… mi-a venit pacostea şi nu ştiu ce să fac.

— Ce?

A trebuit să repet şi m-am înroşit iar.

— Dumnezeule, pacostea, a mormăit Jenny, privindu-mă cercetătoare. Măi, să fie, domnişoară Maude, păi e devreme să începeţi de la doişpe ani. N-aveţi nici măcar o urmă de ţâţişoare!

— Nu sunt aşa de tânără. Împlinesc treisprezece ani peste… opt luni.

Ştiam ce prosteşte sună ce spun şi am început să plâng.

Jenny şi-a deschis uşa larg.

— Haideţi, nu trebuie să plângeţi, şi m-a luat pe după umeri. Mai bine intraţi înăuntru, nu rezolvăm nimic dacă staţi acolo şi bociţi.

Camera lui Jenny fusese camera doicii când eram eu mică. Deşi fusesem doar o dată sau de două ori înăuntru de când se mutase Jenny acolo, încă mi se părea familiară. Mirosea a piele caldă şi a pături de lână, a ulei camforat, cum miroseau altă dată compresele pe care Doica mi le punea, calde, pe piept, când eram răcită. Pe cuie de lemn atârnau rochia, şorţul şi boneta lui Jenny. Peria ei de păr se odihnea pe poliţa de deasupra căminului, împreună cu o fotografie în care era Jenny cu un bebeluş în poală. Stăteau în faţa unui decor cu frunze de palmier şi Jenny era îmbrăcată cu rochia ei cea mai bună. Amândoi aveau o înfăţişare serioasă şi erau parcă surprinşi de blitzul fotografului.

— Cine-i acolo? am întrebat, pentru că nu văzusem niciodată acea fotografie.

Jenny îşi trăgea un halat de casă pe ea şi abia de s-a uitat.

— Nepotul meu.

— Nu te-am auzit niciodată vorbind de el. Cum îl cheamă?

— Jack, a zis Jenny, încrucişându-şi braţele. Bine, v-a spus ceva mămica dumneavoastră, sau v-aţi lămurit cumva singură?

Am dat din cap.

— Bineînţeles că nu. A” fi trebuit să-mi dau seama. Mama dumneavoastră e aşa de ocupată cu salvarea femeilor că nici măcar nu se îngrijeşte de copila ei.

— Ştiu ce mi se întâmplă. Am citit în cărţi.

— Însă nu ştiţi ce să faceţi, nu? Asta e important, ce faci. Cui îi pasă ce este? „Fapte, nu vorbe”, nu aşa spune tot timpul mămica dumneavoastră?

M-am încruntat.

Jenny şi-a ţuguiat buzele.

— Iertare, domnişoară Maude. Gata, am să vă împrumut din ale mele, până când vă faceţi rost de tot ce vă trebuie.

A îngenuncheat lângă un mic scrin unde-şi ţinea lucrurile şi a scos câteva fâşii lungi şi groase de pânză şi o centură ciudată, cum nu mai văzusem niciodată. Mi-a arătat cum să împăturesc pânza în trei şi s-o fixez pe centură. Mi-a explicat despre găleată şi despre apa cu sare în care să înmoi fâşiile de pânză, şi cum să las găleata sub pat, lângă oala de noapte. Apoi, s-a dus jos după o găleată şi o sticlă cu apă fierbinte pentru dureri, în timp ce eu mă spălam în camera mea şi încercam să-mi pun şervetul şi centura. Mă simţeam de parcă juponul şi pantalonaşii se lipiseră ca un cocoloş între pulpele mele, făcându-mă să merg crăcănată, ca o raţă. Eram sigură că oricine putea să

observe ce se întâmplă cu mine.

Cu toate că fusese îngrozitor că aşa ceva a trebuit să se întâmple când eram cu Tăticu', eram bucuroasă că cel puţin Lavinia nu fusese de faţă. Nu mi-ar ierta niciodată că am început eu prima. Ea e întotdeauna cea frumoasă, cea feminină, chiar atunci când eram mai tinere, îmi amintea de femeile din picturile prerafaelite, cu părul ei buclat şi formele ei rotunde. Jenny avea dreptate. Eu am o siluetă plată şi, cum zicea cândva Bunica, hainele atârnă pe mine ca rufele pe frânghie. Lavinia şi cu mine ne-am închipuit întotdeauna că ea o să aibă prima ciclu, ea o să poarte prima corset, o să se mărite prima, o să aibă prima copii. Uneori toate astea mă deranjau, însă cel mai adesea, în taină, mă simţeam uşurată. Nu i-am spus-o niciodată, dar nu sunt sigură că vreau să mă mărit şi să am copii.

Acum, va trebui să mă ascund de ea, cu centurile şi cu şervetele şi cu durerile mele. Nu-mi plăcea să am secrete faţă de cea mai bună prietenă. Dar, la urma urmelor, şi ea avea un secret faţă de mine. De când Mămica s-a împrietenit cu Caroline Black, Lavinia s-a purtat ciudat cu ea, însă nu mi-a spus de ce. Când o întreb, îmi răspunde doar că sufragetele sunt rele, însă eu sunt sigură că mai e şi altceva la mijloc. E ceva în legătură cu Simon şi cu coborâtul ei în mormânt, atunci. Dar nu vrea să-mi spună. Nici Simon nu vrea. M-am dus singură la cimitir şi l-am întrebat, însă el a ridicat din umeri şi a săpat mai departe.

Când s-a întors Jenny cu găleata, m-a îmbrăţişat.

— Sunteţi femeie, acuma, ştiţi. Foarte curând, o să purtaţi corset. Asta trebuie să-i spuneţi mamei dumneavoastră mâine.

Am dat din cap. Ştiam însă că mâine n-am să-i spun nimic lui Mămica. Acum, când aveam mai multă nevoie de ea, nu era aici. Mâine nu mai conta.

Februarie 1908

KITTY COLEMAN

Spre surprinderea mea, mi-a fost mai greu să dau ochii cu Maude decât cu Richard.

Reacţia lui Richard era previzibilă: furie, reţinută în faţa poliţiştilor şi dezlănţuită în birjă, în drum spre casă. Mi-a strigat despre numele familiei, despre dezonorarea mamei sale, despre inutilitatea cauzei. Ştiusem că trebuie să mă aştept la toate astea căci auzisem ce reacţii avuseseră soţii altor femei. Am avut chiar noroc să merg atât de departe fără ca Richard să se plângă. Pentru el, activităţile mele în cadrul USPF reprezentau un hobby nevinovat, cu care îmi umpleam timpul între două serate. Abia acum înţelege într-adevăr că sunt şi eu sufragetă.

Un singur lucru pe care mi l-a spus în birjă m-a surprins cu adevărat.

— La fiica ta nu te gândeşti? a strigat el. Acum, când începe să devină şi ea femeie, are nevoie de un exemplu mai bun decât îi dai tu.

M-am încruntat. Expresia pe care a folosit-o era atât de stângace, încât după cuvinte trebuie să se fi ascuns altceva.

— Ce vrei să spui?

Richard s-a uitat la mine, neîncrezător şi totodată stânjenit.

— Nu ţi-a spus?

— Ce să-mi spună?

— Că a început să aibă… ăăă…

A făcut un semn vag cu mâna spre fusta mea.

— A început? am strigat. Când?

— Acum câteva luni.

— Cum de ştii tu, când eu nu ştiu?

— Pentru că eu eram atunci cu ea, de aia! Şi a fost un moment umilitor pentru amândoi. În cele din urmă a trebuit să se ducă la Jenny, pentru că tu nu erai acasă. De atunci ar fi trebuit să-mi dau seama cât de mult erai amestecată în această treabă ridicolă şi fără rost.

Richard ar fi putut spune mai multe, dar trebuie să-şi fi dat seama că nu mai era nevoie. Îmi aminteam când îmi începuse mie ciclul, cum a trebuit să dau fuga la mama, plângând, şi cum m-a liniştit ea.

Restul drumului spre casă am tăcut amândoi. Când am ajuns, am luat o lumânare de pe masa din hol şi am urcat direct în camera lui Maude. M-am aşezat pe patul ei şi am privit-o în lumina slabă, întrebându-mă ce alte secrete mai avea faţă de mine şi cum să-i spun ce trebuie să-i spun.

A deschis ochii şi s-a ridicat în capul oaselor, înainte ca eu să fi deschis gura.

— Ce s-a întâmplat, Mămico? m-a întrebat cu o voce atât de limpede încât nu sunt sigură că dormise până atunci.

Cel mai bine era să mă exprim cinstit şi direct.

— Ştii unde am fost azi, când tu erai la şcoală?

— La sediul USPF?

— Am fost la Caxton Hall pentru Parlamentul Femeilor. Dar, după aceea, am mers în Piaţa Parlamentului cu alte femei, ca să încercăm să pătrundem în Camera Comunelor.

— Şi aţi pătruns?

— Nu. Am fost arestată. Acum m-am întors de la secţia de poliţie Cannon Row, cu tatăl tău. Care, bineînţeles, e furios.

— Dar de ce ai fost arestată? Ce-ai făcut?

— N-am făcut nimic. Ne făceam pur şi simplu loc prin mulţime, când ne-au înşfăcat poliţiştii şi ne-au trântit la

pământ. Când ne-am ridicat, ne-au trântit iar şi iar. Umerii şi coastele mele sunt numai julituri. La fel arată şi celelalte.

Nu i-am mai spus că multe dintre vânătăi le căpătasem în duba poliţiei, când birjarul lua curbele atât de brusc că eram zvârlită de colo-colo, nici că despărţiturile din dubă erau atât de strâmte că mă simţeam ca închisă într-un sicriu pus pe verticală, sau cât de tare mirosea a urină, care sunt sigură că aparţinea poliţiştilor. Făcuseră asta ca să ne pedepsească şi mai tare.

— A fost arestată şi Caroline Black? a întrebat Maude.

— Nu. Rămăsese mai în spate să stea de vorbă cu o cunoştinţă şi până să ne ajungă din urmă, poliţiştii deja ne luaseră. A fost foarte necăjită că n-a fost şi ea arestată. Chiar a venit de bunăvoie, singură, la Cannon Row şi a stat cu noi.

Maude nu spunea nimic. Voiam s-o întreb despre ce îmi spusese Richard în birjă, în drum spre casă, dar mi-am dat seama că nu sunt în stare. Mi-era mai uşor să vorbesc despre ce mi se întâmplase mie.

— Mâine dimineaţă voi fi la tribunal, am continuat. S-ar putea să mă trimită direct la Holloway. Am vrut să-mi iau rămas-bun acum.

— Dar… cât timp ai să stai… Ia închisoare?

— Nu ştiu. Poate chiar trei luni.

— Trei luni! Şi ce-o să ne facem?

— Voi? Voi o să vă descurcaţi foarte bine. Aş vrea totuşi să te rog să faci ceva pentru mine.

Maude m-a privit nerăbdătoare.

Chiar înainte de a scoate cartela pentru colectă şi de a începe să-i spun despre săptămâna abnegaţiei, o campanie pe care o iniţia USPF pentru a strânge bani, am ştiut că greşeam. Ca mamă ar fi trebuit s-o liniştesc şi s-o încurajez. Cu toate acestea, deşi îi citeam dezamăgirea pe

faţă, am continuat să-i explic cum să-i roage pe toţi vecinii noştri şi pe musafiri să pună donaţii pe cartelă şi apoi să trimită cartela la biroul WSPU la sfârşitul săptămânii.

Nu ştiu de ce m-am purtat cu atâta cruzime.

DOROTHY BAKER

De regulă, nu mă amestec în treburile acestei familii, cine şi când vine sau pleacă. Eu sosesc la şapte şi jumătate dimineaţa. Le gătesc, plec la şapte seara, sau la şase, dacă servesc cină rece. Mă ţin deoparte, n-am păreri. Sau, dacă am, mi le păstrez pentru mine. Am căsuţa mea, copii mari cu problemele lor. N-am nevoie de mai mult. Nu sunt ca Jenny care, cum are un mic prilej, îşi bagă nasul în toate. E un miracol că nu i s-a tăiat de tot acest nas.

Dar chiar îmi pare rău de domnişoara Maude. Seara trecută mă duceam acasă printr-o ceaţă deasă, când am văzut-o mergând în faţa mea. N-o mai văzusem niciodată în Tufnell Park. N-are niciun motiv să treacă pe-acolo. Viaţa ei se petrece în alte direcţii, la nord sau vest, spre Highgate şi Hampstead, nu la est, spre Tufnell Park şi Holloway. Cam asta e de aşteptat pentru o familie de rangul lor.

Străzile aici nu sunt prea proaste, totuşi nu-mi place s-o văd, singură, mai ales pe ceaţa asta lăptoasă. Cineva poate să dispară definitiv pe o astfel de stradă. Am simţit că trebuie s-o urmăresc, să mă asigur că nu i se întâmplă nimic rău. Era destul de clar încotro se îndrepta. N-aş putea zice c-o învinuiam. Aş fi făcut şi eu acelaşi lucru în locul ei, deşi eu, trăind în preajma acestui loc, nu mă prea îndemn să-l văd. Eu însă n-am pe nimeni din familie acolo. Copiii mei îşi joacă piesa în limitele legii.

Domnişoara Maude a păşit destul de uşor drumul. Cu toată ceaţa şi cu străzile străine, s-a descurcat bine. Când

a ajuns acolo, s-a oprit şi a privit îndelung. Trebuie s-o fi zdruncinat înfăţişarea locului, ivindu-se din ceaţă. Castelul, aşa-i zice lumea pe-aici. Chiar că seamănă cu un castel, cu intrarea mare, cu arcade şi cu turnuri de piatră cu metereze. Arată foarte ciudat, pentru o închisoare. Copiii mei se jucau de-a cavalerii şi domniţele în faţa ei, când îndrăzneau. Mai sunt şi rânduri de ferestruici tăiate într-un zid de cărămidă, în spate, departe de drum, unde probabil se află deţinuţii.

Apoi am avut amândouă o surpriză. Să mă trăsnească dacă nu era femeia aceea, Black, plimbându-se în sus şi în jos, prin faţa porţii. E scundă, dar purta o haină lungă, cenuşie, care-i flutura în jurul gleznelor şi o făcea să pară mai înaltă. Cânta:

„Cântaţi despre al lui Christabel straşnic plan.
Douăzeci şi patru de sufragete într-un furgon
Când furgonul a stat, ele hop la Comune.
Într-un elan.

Nu-i ăsta un prânz ales pentru Campbell-Bannerman (Campbell-Bannerman, Sir Henry (1836-1908), (Herbert Henry (1852-1928), conte de Oxford şi Asquith, om de stat britanic.) om de stat britanic, prim-ministru între 1905-1908.)

Asquith era la trezorerie, numărând averea.

Lloyd George 3, (Lloyd George David (1863-1945), om de stat britanic, prim-ministru între 1916-1922.) printre femei liberale, rostea vorbe dulci ca mierea

Şi apoi toţi omuleţii aceia au avut o idee genială:

«Să le dăm femeilor dreptul de vot», au strigat.

«Şi hai prieteni să fim cu toţii, iară»”.

Apoi s-a îndreptat spre ferestruici şi a strigat:

— Fruntea sus, dragile mele. Aţi trecut de jumătatea drumului. Au mai rămas doar trei săptămâni! Şi avem atâtea de făcut când ieşiţi!

Vocea ei abia de străbătea prin ceaţă. Nu ştiu cum îşi închipuia că o va auzi cineva dinăuntru.

Domnişoara Maude văzuse destul. S-a întors şi a luat-o la fugă. M-am luat după ea, însă eu nu mai pot fugi ca pe vremuri, aşa că am pierdut-o din ochi. Era deja întuneric şi am început să mă îngrijorez. Magazinele erau închise, şi în curând pe stradă nu vor mai fi oameni cumsecade pe care să-i întrebe încotro s-o ia.

Apoi, am dat un colţ şi am văzut-o, ieşea din ceaţă, venind înspre mine şi arăta foarte înspăimântată.

— Domnişoară Maude, pentru Dumnezeu, ce faceţi aici? am întrebat-o, prefăcându-mă că nu ştiu nimic.

— Doamnă Baker! a exclamat, atât de bucuroasă să mă vadă, încât m-a prins strâns de braţ.

— Ar trebui să fiţi acasă, am certat-o, nu să cutreieraţi străzile.

— Am vrut să mă plimb, şi m-am rătăcit.

M-am uitat la ea. N-avea rost să mă prefac.

— Aţi vrut să vedeţi unde este?

— Da, a spus domnişoara Maude, plecându-şi capul.

M-am cutremurat.

— Un loc îngrozitor. Nu mi-a plăcut niciodată vecinătatea lui. Hei, tu! am strigat către un trecător.

— Aaa, bună seara, doamnă Baker!

— Domnişoară Maude, ţi-l prezint pe Jimmy, fiul vecinei mele. Fii bun, Jimmy, condu-o pe domnişoară până la Boston Arms. De-acolo, o să ştie drumul.

— Mulţumesc, doamnă Baker, mi-a şoptit domnişoara Maude.

Am ridicat din umeri.

— Nu e treaba mea, am zis. N-am să suflu o vorbă nimănui. Haideţi, aveţi grijă cum mergeţi prin ceaţă.

M-am ţinut de cuvânt.

Martie 1908

SIMON FIELD

Te strânge în spate. Aşa că Jenny a noastră mă lasă înăuntru, să mă adăpostesc de ploaie. Doamna Baker nu zice nimic când mă vede, doar mormăie. Cu toate astea, îmi face un ou moale.

— Dumnezeule, face Jenny a noastră, uitându-se pe fereastră, în timp ce eu şed la masă şi mănânc. Halal zi de mers în vizită la puşcărie.

— Cine se duce la puşcărie? întreb.

Doamna B. izbeşte o oală cu apă de sobă şi se uită urât la Jenny. Numai că Jenny n-o bagă în seamă, ea zice ce vrea.

— Stăpânul şi domnişoara Maude. Până acum n-au putut să se ducă. Alea, sufragetele, n-au voie să primească vizite în primele patru săptămâni. Mai întâi, urma să meargă numai stăpânul, dar i-am auzit discutând şi domnişoara Maude a învins, binecuvântată fie. I-e dor de măicuţa ei. Cu toate că numai cerul ştie de ce, femeii oricum nu prea-i păsa de ce era în jurul ei.

— Ajunge, Jenny, zice doamna Baker.

— Păi, nu contează, vorbeam doar cu Simon.

— Ce nu contează?

Maude a coborât scările şi stă acolo, cu braţele încrucişate peste stomac. Mi se pare că a slăbit.

Jenny şi doamna B. se întorc iute şi-o privesc.

— Nimic, domnişoară Maude, zice Jenny a noastră. Aţi mâncat ca lumea?

— Mulţumesc, nu prea mi-e foame.

— Ce ghinion, după ce că plouă să-ţi vină chestia tocmai în zi de vizită.

— Pentru Dumnezeu, Jenny, lasă fata în pace! face

doamna B., care de obicei nu strigă. Du-te sus şi strânge masa

Jenny a noastră o şterge. Cât despre mine, am destul cap să nu zic nimic de chestie. Îi spun doar „Bună!” şi ea – mi răspunde.

Greu să ţi-o imaginezi pe mama lui Maude în închisoare. Cine-ar fi crezut c-o să ajungă acolo? Când am aflat prima oară de la Jenny, i-am strecurat aşa, ca din întâmplare, domnului Jackson că doamna C. e la Holloway. A sărit de parcă l-ar fi ciupit careva.

— Sfinte Dumnezeule. De ce a ajuns acolo? Ca să fiu cinstit, nu prea ştiam bine.

— Lucruri de-ale femeilor, domnule.

M-a privit atât de insistent că a trebuit să mai zic ceva.

— Ştiţi, femeile alea care umblă de colo-colo pe bicicletă, desenează cu creta pe trotuar şi strigă la adunări, cam de-astea.

— Vrei să spui sufragete?

— Aşa cred, domnule.

— Sfinte Dumnezeule, a repetat el. Închisoarea e un loc înfiorător pentru o femeie. Sper că nu este maltratată.

— Probabil nu mai mult decât sunt ceilalţi, în închisoare, domnule. Vărul meu a ieşit după şase luni şi n-avea nimic, numai pişcături de purici.

— Slabă consolare, Simon.

— Îmi pare rău, domnule.

Acuma vreau să-i spun ceva lui Maude, dar nu-mi vine în minte nimic încurajator. Apoi, se aude o bătaie la uşa din spate şi intră Livy, udă toată, şi nu mai am cum să mai strecor vreun cuvânt. Maude nu pare prea bucuroasă s-o vadă. Livy se năpusteşte şi-o strânge tare în braţe. Mă vede peste umărul lui Maude, dar nu spune nimic. Se poartă ciudat cu mine, de când am sărutat-o.

Asta s-a întâmplat acum mai bine de un an şi de-

atunci s-a schimbat. Cred că Taica al meu a avut dreptate.

Adevărul e că asta e prima oară după multă vreme că suntem toţi trei împreună. Nu mai e ca atunci când fetele erau mai mici şi veneau tot timpul în vizită la cimitir.

— Vai, draga mea, arăţi atât de palidă! face Livy. Eşti probabil foarte tulburată din cauza vizitei.

Treaba cu Livy e că spune un lucru şi gândeşte altul. Ea nu crede că e foarte tulburător că doamna C. se află la Holloway. Pentru ea ăsta e un prilej de încântare, numai că n-o să recunoască niciodată. Acum arată atât de aprinsă că ştiu ce-o să urmeze.

O aşază pe Maude la masă.

— Aşa, face, vreau să-ţi sugerez ceva.

Se poartă de parcă n-ar mai fi nimeni acolo de parcă n-aş sta şi eu la masa aia, şi doamna B. n-ar curăţa cartofi lângă bufet şi Jenny n-ar merge cu tava cu vase la spălătorie. Însă ea ştie că noi suntem acolo şi ascultăm.

— Ştiu că ai să spui nu, îi dă ea înainte, dar vreau să-mi promiţi că ai să mă laşi să termin ce am de spus. Promiţi?

— E în regulă, spune Maude.

— Vreau să vin cu tine în dimineaţa asta, s-o vizităm împreună pe mama ta.

— Nu poţi…

— Încă n-am terminat.

Maude se încruntă, dar tace.

— Ştii că o să fie îngrozitor şi că ai să fii tulburată. Nu vrei ca prietena ta să fie acolo cu tine, să te ţină de mână şi să te ajute să fii cât mai curajoasă în faţa mamei tale?

Aşteptăm toţi să auzim ce-o să spună Maude, Jenny stând în uşa spălătoriei, doamna B. Încruntându-se la o coajă de cartof, ca şi cum n-ar asculta.

— Dar mama ta? întreabă Maude. Şi Tăticu’? Sunt sigură că Tăticu’ n-o să te lase.

Livy zâmbeşte.

— Mami nu trebuie să ştie, iar despre tatăl tău nu-ţi face tu griji. Va spune da, mă descurc eu.

Chiar o să se descurce. Livy poate să convingă un bărbat să facă tot ce vrea ea. Am văzut-o la cimitir, dându-şi ochii peste cap şi rotindu-şi fustele şi bărbaţii fac ce zice ea. Până şi domnul Jackson îi aduce o stropitoare dacă vrea ea cu toate că asta ar putea fi din cauză că încă se mai simte vinovat fiindcă i s-a spart îngerul. Dacă nu te uiţi foarte atent, nici nu vezi lipitura de la gât, unde-a fixat constructorul capul la loc, însă nasul l-au paradit de tot. Mai bine-l lăsau aşa, ciobit. O dată, am dus-o pe Livy să vadă toţi îngerii şi i-am arătat toate ciobiturile şi zgârieturile de pe ei. Am vrut s-o liniştesc, numai că ea părea că mai mult s-a necăjit.

— Maude, eşti gata?

Toată lumea se holbează la tatăl lui Maude, care coboară scările. După felul cum se poartă Jenny a noastră şi doamna B. (Jenny face ochii mari, iar doamna B. scapă cuţitul şi se taie la degetul mare şi trebuie să şi-l sugă) e clar că el nu vine aici niciodată. Probabil că e neliniştit în legătură cu vizita la Holloway sau nu-i place să vadă toată casa aia de deasupra noastră pustie şi a venit să vadă oameni.

Până şi Maude tresare când îl vede aici.

— Da, Tăticule, trebuie doar să se iau ceva din camera mea. Mă întorc imediat.

Se uită la Livy, apoi fuge sus, strecurându-se pe lângă tatăl ei, care stă tot lângă scară, părând el însuşi surprins că se află aicea, jos.

Livy se pregăteşte să-şi pună farmecele la lucru.

— Domnule Coleman.

Însă domnul C. a dat cu ochii de mine.

— Doamnă Baker, cine este acest băiat care mănâncă din pâinea noastră?

Doamna B. nici nu clipeşte.

— Băiatul grădinarului, domnule.

A ales bine, fiindcă grădina este teritoriul doamnei C. Domnul C. probabil nici nu pune piciorul acolo, poate doar ca să fumeze un trabuc. N-are cum să ştie care e băiatul grădinarului.

Domnul C. se uită la ploaia de-afară.

— Păi, îşi alege bine zilele de lucru, nu?

— Aveţi dreptate domnule. Auzi, Simon? Azi n-ai treabă în grădină. Acum şterge-o.

Dau de duşcă restul de ceai, îmi pun şapca şi ies în ploaie. N-apuc să-i spun nimic lui Maude, nici să aud vrăjeala lui Livy. N-are a face, măcar am burta plină.

LAVINIA WATERHOUSE

Chiar n-a fost greu deloc. Pur şi simplu m-am folosit de firea lui mai îngăduitoare. Chiar are o fire îngăduitoare. E clar că e un bărbat zdrobit, cu soţia în închisoare. Oricine poate vedea acest lucru, e de-ajuns să te uiţi la el. Sunt sigură însă că nu se uită nimeni la el, în afară de mine. Iar eu cred că între mine şi el există o legătură specială, datorită acelei scrisori. Deşi el nu ştie că eu am scris-o, trebuie să ştie că cineva îi poartă de grijă. Multă vreme n-am putut înţelege de ce nu şi-a alungat soţia de îndată ce a citit scrisoarea, însă acum, că am înaintat în vârstă şi încep să-i înţeleg mai bine pe bărbaţi, observ că într-o manieră foarte cavalerească a lăsat deoparte propriile sentimente, pentru a apăra de scandal numele familiei.

A spus da când l-am rugat să mă lase să-i însoţesc la Holloway. Am repetat cam ce îi spusesem lui Maude că aş putea s-o încurajez în împrejurări grele însă am lăsat să se înţeleagă totodată că el era un tată şi un gentleman

exemplar dacă se arăta atent la nevoile fiicei lui.

Nu pot să nu mă gândesc totuşi că a spus da în parte fiindcă preferă compania mea în loc de cea a lui Maude. Bineînţeles, eu am fost cea mai vioaie în birjă, în drum spre locul acela. Şi cum era să nu fiu doar aveam să vedem interiorul unei închisori! Nici nu-mi închipuiam ceva mai delicios de excitant.

Singurul element care m-a cam muiat (cu excepţia ploii, ha, ha!) a fost că atunci când birja a trecut prin faţa casei noastre, am văzut-o pe Ivy May dând perdeaua la o parte şi privind afară, pe fereastră. Mi s-a părut că se uită direct la mine şi a trebuit să mă rog la Dumnezeu să nu mă pârască, pentru că Mami crede că eu şi Maude suntem la bibliotecă.

Nu mai văzusem închisoarea Holloway până atunci. Pe când ne îndreptam spre uşile de lemn cu arcade de la intrarea principală, am strâns-o pe Maude de braţ şi i-am şoptit:

— Arată ca un castel!

Spre uimirea mea, Maude şi-a smucit braţul din mâna mea, şuierând:

— Asta nu-i o poveste cu zâne!

Mă rog. Am rămas puţin interzisă, dar mi-am revenit repede, când am văzut-o pe femeia care ne-a dat drumul înăuntru, printr-o uşă laterală. Era scundă şi grasă şi purta o uniformă gri. La şold îi atârna o legătură impresionantă de chei. Şi, ca să arate şi mai bine, buza de sus îi era împodobită cu un neg uriaş. Era exact ca un personaj din Dickens, cu toate că m-am ferit să fac această remarcă de faţă cu Maude. A trebuit să-mi acopăr repede gura cu palma, să nu mă vadă femeia că râd. Cu toate astea, cotoroanţa m-a văzut.

Am intrat într-o cameră de primire şi eu cu Maude ne-am aşezat pe o bancă îngustă, în timp ce Cotoroanţa a deschis un registru şi şi-a notat de-acolo datele doamnei

Coleman. Eram uimită că ştie să scrie şi să citească.

Apoi, Cotoroanţa s-a uitat la noi:

— Numai una din dumneavoastră poate să intre, a cârâit ea. Se permite numai trei vizitatori odată, iar unul e deja acolo. Careva din dumneavoastră va trebui să aştepte aici, a adăugat ea, cu un ochi galben aţintit asupra mea.

— Alt vizitator? s-a mirat domnul Coleman. Cine?

Cotoroanţa şi-a pus degetul pe o pagină din registru.

— Doamna C. Black.

— Blestemata! Ce dracu' caută aici?

— Şi-a aranjat o vizită, ca şi dumneavoastră.

— Nu este rudă cu soţia mea. Spuneţi-i că trebuie să plece.

Cotoroanţa i-a adresat un zâmbet viclean.

— Are dreptul s-o vadă, ca toată lumea. Soţia dumneavoastră hotărăşte pe cine vede şi pe cine nu vede.

Sărmanul domn Coleman era furios, dar nu putea face nimic. S-a întors spre noi:

— Voi două aşteptaţi-mă aici.

— Dar am venit s-o văd pe Mămica! a strigat Maude.

— Cel mai bine este să stai aici cu Lavinia. N-o putem lăsa singură.

S-a adresat apoi femeii:

— Pot să mă aştepte fetele aici?

Cotoroanţa a mormăit.

Am zâmbit, uşurată de purtarea lui cavalerească.

— Dar Lavinia va fi în siguranţă aici şi singură, a insistat Maude. Nu-i aşa, Lavinia?

Am deschis gura să protestez, însă a sărit femeia aceea nesuferită.

— N-am nevoie de amândouă să-mi hurducăie băncuţa, a zis, făcând semn spre Maude. Tu mergi cu Tăticu' tău, iar tu semn către mine stai pe loc.

S-a dus la uşă şi a strigat ceva pe coridor.

Am fost atât de şocată încât am rămas fără grai. Să

fiu lăsată singură într-o închisoare, cu o cotoroanţă îngrozitoare? Şi asta, pentru motivul prostesc al lipsei de spaţiu pe o bancă tare? Era clar. Cotoroanţa o spusese numai ca să-mi facă mie în ciudă. M-am întors spre domnul Coleman, aşteptând ajutor. Din păcate, în clipa aceea s-a dovedit a nu fi chiar atât de galant cum îl crezusem, pentru că a făcut pur şi simplu un semn aprobator cu capul către Cotoroanţă.

A intrat o altă femeie, una înaltă, care purta şi ea uniforma gri şi-şi zăngănea cheile într-un fel foarte supărător.

— H15, divizia a doua, i-a spus Cotoroanţa. Mai e una deja acolo.

Gardianca a dat din cap şi le-a făcut semn domnului Coleman şi lui Maude s-o urmeze, ceea ce ei au şi făcut, fără măcar să se uite înapoi la mine.

Aşa. După ce-au plecat, Cotoroanţa mi-a rânjit de după masă. Am fost surprinsă să văd că are o dantură completă mă aşteptasem să văd nişte dinţi negri şi stricaţi. Am ignorat-o şi am stat foarte liniştită, ca un şoricel. Eram atât de speriată.

Un şoricel însă nu se poate abţine să se uite în jur, căutând ceva firimituri de ronţăit. În încăperea aceea nu prea aveai pe ce să-ţi opreşti privirea, doar masa şi câteva bănci, toate goale, aşa că m-am trezit studiind-o pe Cotoroanţă. Stătea la masă, scriind ceva în registru. Era într-adevăr foarte respingătoare, mai ceva decât şi-ar fi putut imagina Dickens. Negul pur şi simplu strălucea pe buza ei. M-am întrebat dacă avea şi fire de păr pe el. Gândul m-a făcut să chicotesc. Nu credeam că mă observă cum o cercetez, pentru că o priveam printre gene, prefăcându-mă că-mi studiez unghiile, însă ea a mârâit:

— De ce râzi, fată?

— O glumită de care mi-am amintit, am răspuns curajoasă. N-are nicio legătură cu dumneavoastră. Şi, de

fapt, ar trebui să-mi spuneţi domnişoara Waterhouse.

A avut neobrăzarea să râdă, aşa că m-am simţit datoare să-i explic faptul că eram aproape sigur înrudiţi cu pictorul J.W. Waterhouse, deşi Tati nu crede, şi că i-am scris ca să descopăr gradul de rudenie. (Nu i-am spus că domnul Waterhouse nu mi-a răspuns niciodată la scrisoare.) Fireşte, aşteptam prea mult de la o portăreasă de închisoare cu neg pe buză, chiar dacă ştia să scrie evident nu auzise niciodată de JWW, chiar după ce i-am descris pictura lui cu Domniţa din Shalott care este expusă la Galeriile Tate. N-auzise niciodată de ea! Nu mai lipsea decât să mă întrebe cine e Tennyson.

Din fericire, această conversaţie sterilă a fost întreruptă de sosirea unei alte gardience. Cotoroanţa a cârâit că se bucura că sosise cealaltă, pentru că eu, chipurile, „turuiam ca o moară şi spuneam numai prostii”.

Am fost foarte tentată să scot limba la ea cu cât stăteam mai mult acolo, cu atât eram mai puţin speriată. Însă apoi a sunat un clopot şi s-a dus să deschidă uşa. Cealaltă gardiancă stătea acolo şi mă fixa, de parcă aş fi fost un exponat într-un muzeu. M-am încruntat la ea, însă asta n-a descurajat-o. Presupun că nu se întâmplă prea des să vadă fete ca mine stând pe banca aceea nu-i de mirare că se holba.

Cotoroanţa s-a întors, urmată de un bărbat care purta costum negru şi melon. Bărbatul a aşteptat în picioare, lângă masă, până când Cotoroanţa şi-a cercetat registrul şi i-a spus:

— Şi-a primit deja porţia de vizitatori pe ziua de azi. E o doamnă populară. Aţi scris înainte, ca să aranjaţi vizita?

— Nu, a răspuns bărbatul.

— Trebuie să scrieţi înainte, ca să obţineţi permisiunea, a explicat voioasă Cotoroanţa, vădit încântată de necazul altora. Şi apoi, ea hotărăşte dacă vrea să vă

vadă.

— Înţeleg.

Bărbatul a dat să plece.

Deja nu mă mai uimea nimic. Aşa că, atunci când m-a văzut şi a tresărit ca un cal nervos, eu pur şi simplu l-am salutat cu cel mai dulce zâmbet:

— Bună ziua, domnule Jackson.

Din fericire, a plecat înainte să se întoarcă Maude şi tatăl ei, altfel ar fi avut loc o scenă jenantă. De data asta măcar, în loc să sporească amărăciunea celorlalţi, Cotoroanţa şi-a ţinut gura. Eu însămi am păstrat tăcerea. Dar chiar că era foarte ciudat ca domnul Jackson să dorească s-o viziteze pe mama lui Maude.

A fost o zi atât de grea, încât atunci când am ajuns acasă mi-a trebuit un somn lung şi un bol de pudding întăritor ca să mă refac, de parcă aş fi fost bolnavă. Şi în tot timpul ăsta îmi vuia mintea de gânduri care încercau să se aranjeze singure cap la cap. Gânduri despre mama lui Maude şi domnul Jackson. M-am străduit totuşi foarte tare să nu le las să se lege şi cred că am reuşit.

MAUDE COLEMAN

Tăticu’ şi cu mine am urmat-o pe gardiancă printr-un culoar, apoi într-o mare curte interioară. De jos, puteam vedea totul până sus, pe acoperiş. De-a lungul zidurilor erau rânduri de uşi. Pe din afara uşilor erau coridoare din zăbrele negre de fier, în lungul cărora se plimbau alte gardience îmbrăcate în gri.

Gardianca noastră ne-a condus pe două şiruri de trepte şi apoi printr-unul dintre coridoarele exterioare. De la balustrada de pe partea mea până la aceea de pe partea cealaltă a curţii se întindea o plasă de sârmă deasupra spaţiului gol. În plasă se prinseseră lucruri bizare: o

lingură de lemn, o bonetă albă, un pantof de piele crăpat.

În centrul fiecărei uşi de celulă atârna o clapă de piele. Trecând prin dreptul uneia dintre ele, am simţit o imperioasă nevoie de a o ridica. Mi-am încetinit mersul, astfel încât Tăticu' şi gardiancă mergeau acum cu câţiva paşi înaintea mea, apoi am ridicat repede clapa şi mi-am lipit ochiul de vizor.

Celula era foarte mică, vreo cinci picioare pe şapte, nu mult mai mare decât spălătoria noastră de vase. Am putut vedea foarte puţin o scândură rezemată de un perete, un prosop atârnat de un cui şi o femeie care stătea pe un scăunel în colţ. Avea păr şaten închis, adunat pe creştet, piele măslinie, falei puternice şi gură fermă, cu o expresie ca de soldat care mărşăluieşte la paradă. Stătea foarte dreaptă, aşa cum mă tot îmboldeşte pe mine Bunica să stau. Purta o rochie verde închis cu săgeţi albe cusute pe ea însemnul deţinutului, un şorţ în carouri şi o bonetă albă ca aceea pe care o văzusem în plasa de afară. În poala ei se odihneau un ghem de lână şi nişte andrele.

Voiam să se uite la mine. Când, în cele din urmă, mi-a întâlnit privirea, am ştiut exact cine e. N-o mai văzusem niciodată pe doamna Pankhurst remarcabila Emmeline Pankhurst, lidera sufragetelor. Mămica sperase mereu că va veni la una dintre seratele ei, dar n-a venit niciodată. Am auzit-o o dată pe Caroline Black descriind ochii conducătoarei ca fiind „de un albastru profund şi atât de pătrunzători încât ai fi în stare să faci orice pentru ei să iei o cazma şi să nivelezi Muntele Snowdon dacă ţi-ar spune ea că-i întunecă perspectiva".

Doamna Pankhurst mi-a zâmbit.

— Maude!

Am sărit ca arsă de lângă vizor. Tăticu' se uita ţintă la mine, îngrozit. Gardiancă încă mai zorea înainte, dar s-a oprit când l-a auzit pe Tăticu' strigând.

Am alergat la el.

— Ce naiba făceai? mi-a şoptit, apucându-mă de braţ.

— Iartă-mă, am răspuns tot în şoaptă.

Gardiancă a mormăit:

— Iuţeşte pasul, ţine-te după mine, sau n-o mai vezi deloc.

Mai încolo, pe culoar, stăteau două femei la uşa unei celule: o gardiancă şi Caroline Black, îmbrăcată, pe sub paltonul gri, cu o rochie albă strălucitoare, cu volane de dantelă peste piept. Purta o pălărie împodobită cu primule ofilite. Arăta de parcă era la plimbare prin Hyde Park. Prin comparaţie, haina mea albastră, simplă, şi vechea pălărie de pai păreau ponosite.

În timp ce ne apropiam, ea îi spunea cuiva din celulă:

— Culorile urmează să fie purpuriul demnităţii, albul purităţii şi verdele speranţei. Nu e o idee grozavă? Aş fi purtat eu însămi aceste culori azi, însă am dorit să port primule pentru tine. Gândeşte-te ce impresie puternică va face această privelişte: să vezi, la întruniri publice, cum toată lumea este îmbrăcată în aceleaşi culori! Aha, a anunţat ea zâmbind spre noi, mai ai vizitatori!

— Cine-a venit? am auzit din celulă.

— Mămico, am strigat.

M-am năpustit spre celulă, apoi m-am oprit cu toate că uşa era deschisă, intrarea era zăbrelită. Mi-a venit să plâng.

Celula mamei era identică cu cea a doamnei Pankhurst, inclusiv ghemul de lână gri aşezat pe scăunel, un ciorap gri cu dungi roşii deasupra, pe andrele, aproape terminat. Mămica stătea în picioare, lângă peretele din spate.

— Bună, Maude. Ai venit s-o vezi pe bătrâna ta mamă pusă la popreală?

Ca şi doamna Pankhurst, era îmbrăcată într-o rochie de serj, verde închis, cu săgeţi albe. Rochia era prea mare pentru ea, îi ajungea până la călcâie şi îi ascundea talia. Cu

toate acestea, mi-am dat seama, după faţa ei ridată, că slăbise. Avea ochii încercănaţi şi pielea era flască şi galbenă. Ochii îi străluceau de parcă avea febră.

— Bună, Richard, i-a spus apoi lui Tăticu', care rămăsese în spatele meu şi al Carolinei Black.

Stăteam toţi trei stânjeniţi în uşă, mişcându-ne dintr-o parte în alta şi privind în jur, de parcă am fi încercat să privim un animal la grădina zoologică. Cele două gardience stăteau ca santinelele de câte o parte a uşii.

— Pentru Dumnezeu, Kitty, tu nu mănânci? a exclamat Tăticu'.

Am tresărit, iar Caroline Black a clătinat uşor din cap, punând în mişcare primulele de la pălărie.

Aş fi vrut să fi spus altceva, în loc să dea drumul la primul lucru care i-a trecut prin cap, dar mi-era şi milă de el părea atât de copleşit şi stânjenit. Mămica însă nu s-a tulburat, ba chiar a zâmbit ca de-o glumă.

— Dacă ai vedea în ce constă tainul nostru, nici tu n-ai mânca. Mi-am spart un dinte ieri într-o pietricică din bucata de pâine. Mi s-a întors stomacul pe dos.

— Mămico, ţi-am scris, am zis repede, dar mi-a venit scrisoarea înapoi.

— În primele patru săptămâni n-avem voie să primim scrisori. Caroline ţi-ar fi putut spune. Ia zi, cât ai strâns în săptămâna abnegaţiei? O sumă bună, sper.

— Păi, nu-mi aduc aminte, am şoptit.

— Nu-ţi aduci aminte? Nu se poate. N-au trecut decât patru săptămâni, iar tu ai memoria cifrelor. Sau te jenezi că n-a fost mult? Nu mă supăr. Nu mă aşteptam să strângi atât cât aş fi strâns eu. Cât ai primit, zece lire?

Am lăsat capul în jos. Abia de strânsesem a zecea parte din cât credea ea. Ar fi trebuit să le cer donaţii vecinilor şi musafirilor, însă n-avusesem tăria s-o fac. În loc de asta, renunţasem la toţi banii mei de buzunar pe o lună. Doamna Baker şi doamna Waterhouse îmi dăduseră şi ele

câţiva şilingi. Ajunsesem să urăsc acea cartelă de colectă.

— Ştiai, a intervenit Caroline Black, că sunt femei care au mâncat toată săptămâna numai pâine neagră şi terci, în semn de omagiu adus vouă, celor de-aici? Şi au donat la USPF banii pe care i-au economisit ţinând „regimul de închisoare”!

Au râs şi ea, şi Mămica. Caroline Black şi-a dezgolit caninul.

— Cum se simte doamna Pankhurst? a întrebat apoi. Ai văzut-o?

— Suntem puţin îngrijorate, a spus Mămica. N-a venit ieri la ora de plimbare, n-a venit nici azi-dimineaţă la capelă. Sper din inimă că nu e bolnavă.

— Am văzut-o eu, am declarat, bucuroasă că pot spune ceva folositor.

— Ai văzut-o? Când ai văzut-o? m-a întrebat Mămica.

— Chiar acum. E la câteva celule mai jos.

Mămica şi Caroline Black m-au privit cu încântare. Gardianca noastră a mârâit.

— Cum arăta? m-a întrebat nerăbdătoare Mămica. Ce făcea?

— Tricota.

— A zis ceva?

— Nu, însă mi-a zâmbit.

— Încetează imediat, a zbierat gardianca noastră. N-ai voie să vorbeşti despre astfel de lucruri. Ar trebui să te scot de-aici în secunda asta.

— Ne-ai dat o veste bună, a declarat Mămica, neluând-o în seamă pe gardiancă. Şi zici că tricota? Ca şi mine.

S-a uitat la ghemul de lână de pe scăunel şi a început să râdă.

— Mă obligă să fac lucrul la care mă pricep cel mai puţin. Când am să ies de-aici am să fiu expertă, cel puţin la tricotatul ciorapilor.

— Ăştia sunt pentru tine?

Cu greu mi-o puteam imagina pe mămica purtând ciorapi gri cu dungi roşii.

— Nu, nu! Sunt pentru deţinuţi bărbaţi. Aşa, ca să ne ţină ocupate. Altfel, monotonia de aici este într-adevăr groaznică. La început am crezut că am să-mi pierd minţile. Dar nu mi le-am pierdut, în plus, am şi Biblia de citit.

Ne-a arătat o poliţă pe care erau două cărţi şi o farfurie cu cană de cositor, o solniţă de lemn, o bucată de săpun galben, o mică perie şi un pieptene.

— Şi uite ce ne-au mai dat!

A ridicat în sus cealaltă carte. M-am uitat pieziş la titlu: „Un cămin sănătos şi cum să-l întreţinem”.

— Am citit-o din scoarţă în scoarţă. Ştiţi ce ne învaţă? Să dormim noaptea cu fereastra deschisă!

Mămica s-a uitat în sus, la ferestruica zăbrelită de deasupra capului, şi a început iar să râdă. Caroline Black a râs şi ea.

— Kitty, a spus tata calm.

Spre uşurarea mea, Mămica s-a oprit din râs.

— Ai tras învăţăminte din şederea ta aici? a întrebat-o Tăticu’.

— Ce vrei să zici cu „învăţăminte”? s-a încruntat Mămica.

— Haide, toate au o limită. Când ieşi de-aici, putem să revenim la normalitate.

— Asta depinde de ce înţelegi tu prin „normalitate”.

Tăticu’ n-a răspuns.

— Îmi sugerezi să renunţ la luptă după ce ies?

— Doar n-ai de gând să continui?

— Dimpotrivă, Richard, cred că închisoarea m-a călit. Deşi pare ciudat, monotonia asta m-a transformat într-o bară de fier. „Ceea ce nu mă înfrânge, mă face mai puternic”, din Nietzsche, ştii.

— Citeşti mult prea mult.

— Nu gândeai aşa, când ne-am cunoscut, a zâmbit Mămica. Oricum, când am să ies, am să fiu mult prea ocupată pentru a mai avea timp de citit.

— Vom discuta despre asta când ai să te întorci acasă, a spus Tăticu', privind spre Caroline Black. Cât timp eşti aici, nu ţi se poate cere o gândire sănătoasă.

— Nu-i nimic de discutat. Este o hotărâre pe care am luat-o eu. Nu-i nimic legat de tine.

— Totul e legat de mine. Eu sunt soţul tău!

— Iartă-mă, Richard, da" nimic din ce am făcut în mărunta mea viaţă n-a avut nicio însemnătate până când am intrat în XJSPF.

— Cum poţi spune aşa ceva, cu Maude de faţă? Mămica s-a uitat la mine. Părea sincer mirată.

— Ce-are a face asta cu Maude?

— Vrei să spui că a aduce pe lume un copil e ceva neînsemnat?

— Fireşte că nu. Maude este chiar motivul pentru care stau aici, în această celulă de închisoare. O fac pentru ca ea să poată vota.

— Nu, o faci ca să poţi să forfoteşti tu prin oraş, dându-ţi importanţă şi ţinând discursuri prosteşti şi neglijându-ţi căminul şi familia.

— Chiar mă simt importantă, i-a răspuns Mămica. Poate pentru prima oară în viaţă am ceva de făcut, Richard. Muncesc! Poate nu sunt optimistă ca femeile din familia Pankhurst sau Caroline, care cred că o să ajungem să vedem sufragiul votat în timpul vieţii noastre. Dar, prin munca noastră, acest lucru se va împlini într-o zi. Maude va vedea rezultatele, chiar dacă eu nu le voi vedea.

— Hei, dă-te jos de pe lădiţă, oratoare de ocazie! i-a strigat Tăticu'. Pretinzi că o faci pentru fiica ta. Ai întrebat-o vreodată pe Maude ce gândeşte despre faptul că ai lăsat-o singură? Ai întrebat-o?

Cinci perechi de ochi s-au îndreptat spre mine. Ai

tatii erau furioşi, ai mamei curioşi. Cele două gardience mă cercetau lipsite de interes. Numai ochii căprui, ca de câine, ai lui Caroline Black exprimau o oarecare compasiune. M-am înroşit, în stomac simţeam săgeţi dureroase.

M-am tras cu un pas înapoi, pe urmă încă unul şi, înainte să-mi dau seama, mă întorsesem şi începusem să alerg.

— Hei, opreşte! am auzit cum striga o gardiancă.

Am continuat să fug de-a lungul coridorului, înapoi pe drumul pe care venisem pe scări în jos, prin curte, apoi printr-un culoar, însoţită tot timpul de strigătele femeilor în uniforme cenuşii, care n-au reuşit să mă ajungă din urmă. Am dat de o uşă, am deschis-o, am alergat la bancă şi m-am prăbuşit în braţele Laviniei.

— Vai, scumpa mea, a exclamat Lavinia, mângâindu-mă pe spate, în timp ce eu suspinam. Hai, linişteşte-te. Gata. E bine că am venit şi eu. Cel puţin aşa cred.

RICHARD COLEMAN

Când ne-am întors de la Holloway m-am dus direct în camera de dimineaţă a lui Kitty, unde-şi ţine cărţile. Acolo am văzut clar cât de adânc se prăbuşise în groapa neagră care este această cauză.

Avusesem de gând să-l găsesc pe Nietzsche şi să-l ard. În loc de asta, am ars toate manifestele, toate ziarele şi toate steguletele pe care le-am găsit.

Mai 1908

ALBERT WATERHOUSE

Sărmanul Richard. N-am crezut că am să mă simt vreodată jenat pentru el, dar asta se întâmplă. Am spus eu întotdeauna că soţia lui e greu de strunit.

Era rândul nostru, al meu şi al lui, să netezim în seara asta terenul de cricket şi ne îndreptam spre Heath, când am văzut-o. Trebuie să spun că mă bucur că Trudy nu mi-a cerut niciodată o bicicletă. Kitty Coleman mergea veselă pe bicicletă, cu rochia săltând până la genunchi în timp ce pedala. I-am văzut bine o gleznă chiar frumoasă înainte să reuşesc să mă uit în altă parte.

Richard s-a prefăcut că n-o vede, aşa că am făcut şi eu la fel, însă apoi ea a sunat din clopoţel şi a trebuit să ne scoatem pălăriile şi s-o salutăm. Ne-a făcut semn cu mâna, apoi şi-a văzut de drum, arătându-şi scurt cealaltă gleznă.

Mă gândeam că, după şase săptămâni petrecute la Holloway, arăta remarcabil de bine, însă nu i-am spus-o lui Richard. De fapt, mi se părea că cel mai bun lucru era să nu spun absolut nimic.

Însă Richard a vorbit, ceea ce m-a surprins, pentru că în general nu ne facem confidenţe.

— Spune-mi, Albert, cum îţi tratezi soţia?

M-am împiedicat de o piatră din pavaj.

— Cum îmi tratez soţia?

Cu afecţiune fermă, am gândit, recăpătându-mi echilibrul. N-am spus-o cu voce tare sunt lucruri pe care bărbaţii nu le rostesc.

— Kitty mă şantajează, a continuat Richard.

— Cum aşa?

— Spune că dacă încerc să-i interzic să activeze pentru sufragete, va începe să ţină cuvântări la mitinguri. Îţi poţi imagina numele de Coleman pe toate manifestele acelea infernale pe care le distribuie ele? Sau lipit pe placarde sau scris cu creta pe pavaj? Holloway a însemnat pentru mama mea o ruşine care aproape a ucis-o pentru ea

asta ar fi lovitura de graţie. Ce-ai face tu în situaţia mea?

Am încercat să mi-o imaginez pe Trudy rostind o asemenea ameninţare, dar mi-a fost imposibil. Pentru ea numele de Waterhouse e chiar mai important decât pentru mine. Şi ar mânca mai curând jăratic decât să vorbească în public. Ameninţările ei faţă de mine au de-a face cu culoarea draperiilor din salonul din faţă sau cu alegerea staţiunii de pe litoral pentru vacanţă.

Richard mă privea ca şi cum aştepta un răspuns.

— Poate e doar o stare pasageră prin care trece soţia ta, i-am sugerat. Poate că mişcarea sufragetelor se va stinge de la sine. Au de gând să organizeze o demonstraţie în Hyde Park în iunie, nu? Până şi Trudy ştie despre ea, fără să fie sufragetă. Poate asta le va mulţumi şi după aceea soţia ta se va linişti.

— Poate, a repetat Richard, dar nu părea convins.

KITTY COLEMAN

Maude mă ocoleşte de săptămâni întregi, de când am ieşit de la Holloway. La început n-am băgat de seamă, pentru că erau atâtea de făcut cu organizarea marşului din iunie. Trebuie să fie cea mai mare adunare publică ţinută vreodată în lumea asta. Suntem copleşite de sarcini să rezervăm trenuri din toată ţara, să obţinem permisiunea pentru traseele marşului şi pentru a folosi Hyde Park, să parlamentăm cu poliţia, să găsim vorbitori şi fanfare, să facem steaguri. E ca şi cum ai pune la cale o bătălie. Ba nu, un întreg război.

Pe această temă, Caroline a avut o idee extraordinară despre cum să ne îmbrăcăm noi două la procesiune. Trebuie să fie ceva foarte dramatic şi intenţionez să-mi sărbătoresc eliberarea de la Holloway şi din braţele disperării cu un costum eliberator. Va fi o zi mare.

În toiul acestei activităţi intense am observat totuşi că Maude ieşea din orice cameră imediat ce intram eu şi că mânca mai des la familia Waterhouse decât acasă.

Richard a ridicat din umeri când i-am atras atenţia.

— La ce te aşteptai? mi-a spus.

E dificil de vorbit cu el în vremea din urmă. Şi el mă evită de când am ieşit de la Holloway. Noroc că am devenit mai puţin sensibilă!

N-am fost prea surprinsă să văd ce făcuse din camera mea. Soţii altor sufragete s-au purtat şi mai rău. Ca să pun capăt acestui comportament, a trebuit să recurg la şantaj, lucru de care nu sunt mândră, însă care a fost necesar. Şi a funcţionat. Poate să nu-i placă deloc ceea ce fac, dar teama de mama lui e mai mare.

Sâmbătă dimineaţa am găsit-o pe Maude ştergând pe jos în sufragerie şi am avut o idee.

— Vino cu mine în oraş, i-am sugerat. Ne duce maşina, vezi acolo?

I-am arătat pe fereastră automobilul familiei Jenkins tras în faţa casei. Doamna Jenkins, o membră bogată a USPF din Highgate, avusese amabilitatea să-l doneze pentru cursele USPF din oraş. Soţul ei nu ştie îl folosim doar când este el la lucru sau plecat din localitate şi a trebuit să-l mituim pe Fred, şoferul, ca să nu ne trădeze. Face toţi banii.

Maude a rămas cu gura căscată la automobil, care strălucea în soare. Mi-am dat seama că voia să spună da, însă credea că ar fi trebuit să refuze.

— Hai, vino, am insistat. E o zi minunată, putem merge cu capota lăsată.

— Unde mergem?

— La Clements Inn. Dar nu stăm mult, am adăugat repede, ştiind că nu-i place USPF. Apoi, pe Bond Street. După aceea, ne putem opri la instalaţia de îngheţată de la Formum and Mason’s, a trecut atâta vreme de când n-am

mai mâncat o îngheţată acolo.

Nu ştiu de ce insistam atâta. N-am fost niciodată o mamă atentă, acum însă mă simt de parcă lupt pentru ceva în numele lui Maude şi vreau să o atrag şi pe ea, chiar dacă asta înseamnă s-o momesc cu o îngheţată.

— Bine, a spus ea în cele din urmă.

Am rugat-o să mă ajute, împreună cu Jenny, să ducem afară vrafurile de steguleţe pe care le-am cusut, mai bine zis am început să le cos şi am constatat că n-am timp de ele, aşa că le-am dat nişte bani în plus, lui Jenny şi doamnei Baker, să le coasă ele. Încă sunt mult în urmă, pentru că am promis mai multe. Cred că va trebui să apelez şi la ajutorul lui Maude, deşi ea este şi mai nepriceputăla cusut decât mine.

A fost foarte plăcut să fim duse cu automobilul prin Londra. Am mers deja de multe ori, dar încă mă mai încântă. Fred poartă ochelari de protecţie când conduce, eu însă refuz. Am impresia că nu văd nimic prin ei. Ne-am legat pălăriile cu eşarfea mea, purpuriu cu verde şi alb, poartă inscripţia „Vot pentru femei” (i-am oferit una şi lui Maude, dar m-a refuzat) însă oricum totul flutura nebuneşte în vânt, iar praful de pe stradă ne intra în haine şi în păr. A fost extraordinar de palpitant, era îmbătătoare zburam pe lângă căruţe cu lapte, omnibuze trase de cai, bărbaţi pe biciclete şi rulam în rând cu taxiuri motorizate şi cu alte maşini particulare. Defilau pe lângă noi, ca prin ceaţă, localuri, spălătorii, ceainării.

Chiar şi Maude s-a simţit bine, deşi n-a vorbit prea mult, dar nici nu poţi vorbi ca să acoperi zgomotul motorului. După luni de zile, părea acum pentru prima oară că se relaxează, instalată confortabil pe bancheta din spate, între mine şi vraful de steguleţe. Pe când treceam pe o şosea cu platani, ale căror frunze formau un baldachin deasupra noastră, şi-a lăsat capul pe spate şi a privit cerul.

M-a ajutat să descarc steguleţele la Clements Inn

Fred nu mişcă niciodată un deget să mă ajute, pentru că nu este de acord cu sufragetele, dar n-a vrut să rămână în birou, preferând să aştepte afară cu Fred. Am încercat să mă zoresc, însă erau atâtea tovarăşe acolo cu care m-am salutat, atâtea întrebări care aşteptau răspuns şi atâtea chestiuni de abordat, încât, când m-am întors la automobil, Maude şi Fred erau amândoi bosumflaţi.

— Scuze! am strigat veselă. Nu contează, să mergem mai departe. Fii bun, Fred, la Collingwood's, pe Bond Street.

Oprirea aceasta n-avea legătură directă cu USPF, însă avea cu sufragiul femeii. Maude părea surprinsă.

— Ţi-a cumpărat Tăticu' ceva nou?

De la Collingwood's obişnuia Richard să-mi cumpere bijuterii. Am râs.

— Într-un fel. Ai să vezi.

Însă când a văzut colierul în cutia lui de catifea neagră, pe care bijutierul mi l-a prezentat foarte mândru, n-a avut reacţia la care mă aşteptam. De fapt, n-a spus nimic.

Colierul era făcut din smaralde, ametiste şi perle, îmbinate astfel încât să formeze flori purpurii şi albe cu frunze verzi. Pietrele proveneau în totalitate din coliere pe care le aveam deja: perlele le primisem la confirmare, ametistele le moştenisem de la mama, iar smaraldele proveneau dintr-un colier pe care mi-l dăduse la nuntă doamna Coleman.

— Aţi făcut o treabă minunată, i-am spus bijutierului. Este desăvârşit!

Maude încă stătea cu ochii ţintă la colier.

— Nu-ţi place? am întrebat-o. E vorba de culori, nu vezi? Culorile USPF. Nenumărate femei îşi fac bijuterii în aceste culori.

— Credeam…

— Ce este?

— Păi nu urma să moştenesc eu colierele din care este făcut acesta?

— Doamne, asta era? Foarte bine, acum ai să-l moşteneşti în schimb pe acesta.

— Tăticu' va fi furios, a zis Maude calmă. Şi bunica. Acelea erau smaraldele ei.

— Ea mi-a dat acel colier să fac ce-mi place cu el. Acum e al meu, n-are ce să mai spună.

Maude a tăcut. O tăcere mai rea decât îmbufnarea de adineauri.

— Mergem la îngheţată, la Formum and Mason's? am propus.

— Nu, Mămico, mulţumesc, dar cred că aş vrea să merg acasă, te rog, mi-a răspuns Maude cu voce stinsă.

Credeam că o să-i placă la nebunie colierul. Se pare însă că nu reuşesc niciodată să-i fiu pe plac.

RICHAED COLEMAN

Le-am observat imediat. Kitty era în hol, studiindu-se în oglindă, înainte să plecăm la petrecerea mamei. Jenny stătea cu şalul ei în braţe, iar Maude privea de pe scară. Rochia lui Kitty avea un decolteu adânc şi în clipa în care am privit-o am recunoscut smaraldele. O văzusem pe mama mea purtându-le adesea, când mergea împreună cu tata la petreceri şi la ceremonii, şi o dată când a fost prezentată Reginei. Acum arătau oribil, amestecate cu alte pietre într-un colier nou.

N-am spus nimic şantajul lui Kitty pur şi simplu mi-a tăiat limba. În schimb, m-am înfuriat pe mine însumi că sunt atât de neputincios în faţa soţiei mele. Fireşte, nu aşa trebuie să fie un soţ, atât de neajutorat şi lipsit de autoritate. Kitty ştia bine ce face.

Mai târziu, văzând expresia mamei mele când a dat

cu ochii de colierul lui Kitty, mi-a venit să răsucesc gâtul alb şi frumos al soţiei mele.

EDITH COLEMAN

Cred că-i face plăcere să mă chinuiască.

Şi aşa a fost destul de greu anul ăsta, în cele câteva ocazii în care, de dragul etichetei, a trebuit să-mi vizitez fiul la ei acasă. A fost încă şi mai rău când a fost dusă la Holloway şi numele familiei Coleman a apărut în ziare. M-am simţit umilită, dar a trecut mai repede decât mă aşteptasem. Prietenele mele, cele bune, n-au făcut nicio aluzie, scutindu-mă de alte situaţii jenante. Am fost chiar fericită că James nu mai trăieşte să-şi vadă numele atât de înjosit.

Cel mai rău a fost cu smaraldele. Mama lui James mi le-a dăruit în seara de dinaintea nunţii noastre, cu înţelegerea că am să le păstrez şi am să le dau, la rândul meu, soţiei fiului meu. Pe vremea aceea, o astfel de înţelegere nu se rostea. Nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte să fac altceva cu smaraldele, doar să le port cu mândrie şi să le dau mai departe, de bunăvoie, când avea să vină vremea. Nici uneia dintre femeile familiei Coleman nu i-ar fi trecut prin minte să le pângărească aşa cum a făcut-o Kitty.

Şi le-a pus la petrecerea mea anuală din luna mai, cu o rochie de mătase verde închis mult prea decoltată. Le-am recunoscut imediat, cu toate că nu-mi era cunoscut colierul în sine. Mi-aş fi recunoscut smaraldele oriunde. Şi ea a văzut că le-am recunoscut. Sărmanul Richard, care stătea lângă ea, n-avea habar. Smaraldele fac parte din lumea femeilor, nu a bărbaţilor. N-am să-i spun niciodată fiului meu.

N-am făcut o scenă. N-aş fi putut, de faţă cu toată

lumea, şi nici nu doream să-i fac pe plac. În schimb, am aşteptat până când a plecat şi ultimul musafir. Am stat atunci pe întuneric şi am plâns.

Iunie 1908

LAVINIA WATERHOUSE

La început, n-am vrut s-o ajut pe Maude. Nu voiam să am deloc de-a face cu steguleţele. Însă Maude nu e pricepută la cusut şi când i-am văzut sărmanele degete, într-o zi la şcoală, toate înţepate şi zgâriate (trebuie s-o înveţe cineva cum să folosească degetarul ca lumea!), mi s-a făcut milă şi am început să merg după-amiaza la ea, s-o ajut.

Şi ce bine-am făcut! Draga de ea, e înceată şi îngrozitoarea ei mamă i-a dat de cusut un snop imposibil de steguleţe. La început, mi se părea bizar să stau şi să cos în camera de dimineaţă mă îngrijoram că mama lui Maude poate intra în orice clipă şi, de când am aflat, nu mă simt deloc bine în preajma ei. Însă ea stă rar acasă, iar când e acolo vorbeşte tot timpul la telefonul pe care şi l-a instalat şi nici nu ne bagă în seamă. Telefonul ăla îmi dă emoţii, întotdeauna tresar când sună şi nu mi-ar plăcea deloc să răspund. Maude trebuie să răspundă tot timpul, când lipseşte mama ei, şi primeşte mesaje nesfârşite, despre întruniri şi petiţii şi alte prostii.

Din fericire, ştiu să cos foarte bine, dau gata trei steguleţe până termină Maude unul singur, iar împunsăturile ei sunt foarte vizibile. Şi chiar ne distrăm stând acolo împreună vorbim şi cântăm, iar uneori Maude renunţă cu totul la cusut, când îi sângerează prea mult degetele, şi citeşte cu voce tare dintr-o carte, în timp ce eu

lucrez. Jenny ne aduce nenumărate ceşti de ceai, ba chiar şi câte o cafea sau două, când o rugăm foarte tare.

Slavă Domnului, nu avem altceva de făcut decât să coasem. Primim materialul şi literele gata tăiate şi lozinca scrisă pe o hârtie prinsă de pânză cu ace. Literele sunt de obicei albe, pânza verde sau neagră. Nu cred că aş putea să născocesc o lozincă, nici dacă m-ar plăti. Unele sunt atât de complicate că mi se pare că n-au nici cap, nici coadă. Ce Dumnezeu poate să însemne IMPOZITARE FĂRĂ REPREZENTARE EGAL TIRANIE? Sau, şi mai rău, „VOINŢA" FEMEILOR ÎNVINGE „OPOZIŢIA" LUI ASQUITH? Ce legătură are primul-ministru cu toată treaba asta?

Cea mai plăcută a fost treaba cu greşelile. S-a întâmplat prima oară când coseam litere pentru una din nesfârşitele lozinci pe care scria FAPTE, NU VORBE. (M-am săturat până în gât de aceste cuvinte.) în timp ce împătuream lozinca terminată, am privit-o din întâmplare şi am descoperit că, la cusut, inversasem cuvintele şi ieşise VORBE, NU FAPTE. Eram gata să descos literele, când am tras cu ochiul la Maude şi am văzut că nu observase nimic, întrucât tocmai îşi sugea un alt deget înţepat şi se încrunta la propria ei lozincă. Aşa că am împăturit uşurel lozinca, am pus-o peste celelalte şi am zâmbit în sinea mea. După cum se pare, vor fi mii şi mii de lozinci cusute de femei din toată ţara. O dată la câteva zile, mama lui Maude intră în fugă, apucă vraful de lozinci terminate şi tot în fugă pleacă, fără măcar să zică mulţumesc. Mă îndoiesc că o să descopere cineva că eu sunt autoarea greşelii.

După aceea, am început să fac şi alte „greşeli" am mai cusut de câteva ori VORBE NU FAPTE şi apoi am cusut ROBE NU FAPTE, ascunzând V-ul care-mi rămăsese în buzunarul şorţului. Mă distram grozav născocind greşeli: FEMEILE MUNCITOARE CER DREPT DE VOT a devenit FEMEILE VOTOARE CER DREPT DE MUNCIT; SPERANŢA

E PUTERNICĂ a devenit RANIŢA E PUSTNICA.

Făcusem deja cam o jumătate de duzină când m-a prins Maude. Tocmai mă ajuta să împăturesc una, când a spus brusc:

— Stai o clipă.

Şi a desfăşurat lozinca. Pe ea scria CEI CE SE VOR BERZE LE TREBUIE BALTĂ.

— Lavinia! Aici trebuia să scrie „Cei ce vor să se elibereze trebuie să se bată”! Nu ştii, din Byron?

— Vai de mine, am gângurit eu.

— Nici măcar nu citeşti ce coşi? Şi unde sunt celelalte litere?

Am zâmbit prosteşte şi am scos literele din buzunar.

— Credeam că sunt în plus sau că e vreo greşeală.

— Ştii tu foarte bine care era mesajul, a bombănit Maude. Ce ne facem cu ea? E prea târziu s-o mai schimbăm şi nici n-o putem ascunde. Mămica precis le numără şi o să vrea să ştie de ce lipseşte una.

— Doamne, păi cred c-am s-o las baltă, mă fac barză şi zbor.

Era o tâmpenie, dar am făcut-o pe Maude să râdă. Şi am râs amândouă atât de tare, că ne-au dat lacrimile. Ce bine era s-o văd râzând. În ultima vreme era foarte sobră. În cele din urmă, am împăturit amândouă lozinca şi am pus-o peste celelalte.

Nu crezusem că am să merg la marşul din Hyde Park. Ideea de a mă afla printre mii de sufragete îmi dădea fiori. Dar, după atâtea zile de cusut, timp în care am tot auzit câte ceva despre marş, am început să mă gândesc dacă n-ar fi distractiv. Aveau să vină femei din toată ţara, nu toate erau chiar sufragete, şi aveau să fie muzici şi oratori şi spectacole peste tot. Şi apoi Maude mi-a spus că toată lumea urmează să poarte alb, purpuriu şi verde, şi mi-am imaginat costumaţia perfectă pentru noi două. Vom purta rochiile noastre albe şi ne vom împodobi pălăriile de pai cu

flori din grădina familiei Coleman. O fi mama lui Maude păcătoasă, însă a cultivat cele mai minunate flori.

— Thporaşi, albăstrele, iasomie şi liliac, toate strânse în buchet cu frunze verzi, am hotărât. O să arate extraordinar de frumos.

— Dar tu ziceai că nu vrei să vii. Şi ce-o să spună mama ta?

— Mami o să vină cu noi, am afirmat. Şi nu e nevoie neapărat să ne alăturăm marşului, putem să fim spectatoare.

Maude crede că Mami n-o să fie niciodată de acord, dar pe mine ea nu mă refuză niciodată.

GERTRUDE WATERHOUSE

M-am simţit ridicolă, însă nu vedeam altă cale de a o opri. Când au venit Livy şi Ivy May de la şcoală, aveam o gleznă bandajată şi sprijinită pe un scăunel.

— M-am împiedicat de prag, le-am explicat în exclamaţiile lui Livy. Din fericire, nu e fractură. Doar o întindere.

— Vai, Mami, ce neîndemânatică eşti!

— Da, ştiu.

— Cât a spus doctorul că n-ai voie să te sprijini pe picior?

— Cel puţin o săptămână.

— Dar asta înseamnă că nu poţi să ne duci la marş, duminică!

— Da, ştiu. Îmi pare rău, scumpo, ştiu cu câtă nerăbdare aşteptai marşul, în timp ce eu îl aşteptam cu spaimă.

— Dar trebuie să mergem! a strigat Livy. Nu putem să pierdem aşa ceva, n-am dreptate, Ivy May?

Ivy May îmi cerceta bandajul. Ar fi trebuit să-l leg

mai strâns.

— Poate că ne duce Tati, a sugerat Livy.

— Nu, am strigat repede. Nu vreau să-l amestec pe Albert. Dimineaţa o să vă duceţi cu el la biserică, iar după masă el o să joace cricket. Nu, cred că cel mai bine este ca voi două să rămâneţi acasă.

— Bine, atunci putem merge cu Maude şi cu mama ei.

— Nu, am repetat eu şi mai grăbită.

— O să fim absolut în siguranţă.

— Nu.

Livy mă fixa cu atâta intensitate, că aproape nu-i puteam susţine privirea.

— Serios, dragă Livy, am spus cât de blând am putut. Chiar nu înţeleg de ce-ţi doreşti atât de mult să mergi. Nu e ceva care să te intereseze; şi nici nu trebuie să te intereseze. Sunt sigură că oricare ar fi bărbatul cu care te vei căsători, va fi absolut capabil să hotărască în locul tău cine trebuie votat.

— Dimpotrivă, m-a anunţat Livy. Eu sunt pentru sufragiul femeilor.

— Livy nu vrea să fie lăsată deoparte, a chicotit Ivy May.

— Taci din gură, Ivy May, sunt sigură că şi tu vrei să mergem în Hyde Park, a intervenit Livy.

— Chiar sprijini sufragiul femeilor? mi-am întrebat surprinsă fiica.

— Da! Găsesc culorile splendide eşarfe şi bijuterii violet, verzi şi albe. Şi femei zburând în automobile, atât de însufleţite şi pătimaşe…

Când mi-a văzut expresia, Livy s-a întrerupt.

— Eu nu sunt de acord cu sufragetele şi nici cu marşul, am rostit cu severitate, sperând să punem astfel capăt discuţiei.

Fireşte, n-am reuşit. Livy a plâns două zile şi n-a vrut

să vorbească cu mine până când, în cele din urmă, în seara de dinaintea marşului, am cedat. Nimic n-o împiedică să obţină ce doreşte, nici măcar manevrele copilăreşti ale mamei sale. Nu voiam ca Livy să descopere că încercasem s-o înşel, aşa că, în cele din urmă, nici măcar nu m-am dus cu ele şi am fost nevoită să le încredinţez lui Kitty Coleman.

Ivy May m-a prins călcând pe glezna „scrântită". Binecuvântată fie, căci n-a suflat o vorbă.

MAUDE COLEMAN

Ne-am dat jos din omnibuz la Gara Euston şi am început să înotăm prin mulţimea deja adunată pe trotuar. De la gară veneau în valuri femei care sosiseră cu trenuri speciale din nord. Lavinia şi cu mine am luat-o pe Ivy May fiecare de câte o mână şi am ţinut-o strâns, în timp ce eram împinse şi îmbrâncite, într-o mare de accente din Birmingham, Manchester şi Lancashire.

Mămica se mişca rapid prin mulţime, aglomeraţia nu părea s-o supere, ceea ce mă mira, ştiind cât de mult îi displace să fie înghesuită. Când am ajuns pe strada din faţă Gării St Pancras a început să cerceteze feţele femeilor în rochii albe care se strânseseră pe drum cu lozincile lor.

— Aha, uite-le! a strigat şi şi-a făcut loc prin mulţimea de pe trotuar ca să ajungă pe mijlocul drumului.

Acolo am putut respira mai uşor, pentru că era mai mult loc. Era ciudat să stai în mijlocul unui drum atât de mare şi să nu trebuiască să te fereşti de trăsuri sau de căruţe şi birje. În faţă şi în spate era doar un lung şir de femei în rochii albe. De pe trotuar, ne priveau bărbaţi şi femei.

Mămica ne-a condus la un grup de femei. Pe multe dintre ele le cunoşteam de la seratele ei. Iată-le, Eunice, a

zis Mămica, luând braţul unei femei înalte cu faţa plină de pistrui, care purta o eşarfă cu inscripţia CĂPITAN DE LOZINCĂ. A, şi uite-o şi pe Caroline! a strigat ea, făcând semne cu mâna. Caroline!

Caroline Black a venit în fugă, învăpăiată, cu părul alunecându-i de sub pălărie. Pe umăr, purta „un balot mare, legat de o prăjină. Mămica a sărutat-o.

— Ai tot ce trebuie?

— Da, cred că da, a gâfâit Caroline Black, deşi mă felicit că i-am dat ieri băiatului armura s-o aducă el. Altfel nu m-aş fi descurcat.

Nu ştiam despre ce vorbesc, dar înainte să pot întreba ceva. Mămica s-a întors spre mine.

— Acum, Maude, am să vă las cu Eunice, care va avea grijă de voi.

— Dar mergi şi tu cu marşul, nu? am întrebat-o, încercând să nu-mi trădez panica. Mergi cu noi.

— Voi fi în procesiune, da, însă am ceva de făcut în alt sector. Veţi fi în siguranţă aici, le cunoşti pe majoritatea acestor femei.

— Unde te duci? Ce faci?

— Surpriză.

— Dar noi credeam că o să fim cu tine. I-am spus doamnei Waterhouse că o să ai grijă de noi.

Mămica a scuturat din cap nerăbdătoare.

— Ceea ce am eu de făcut este mult mai important decât să am grijă de voi. Şi, cinstit vorbind, Eunice este probabil mai potrivită să vă lămurească decât aş fi eu. Ea e Căpitan de lozincă pentru sectorul acesta al procesiunii şi este foarte capabilă. Cu ea sunteţi pe mâini bune. Am să mă întâlnesc cu voi la sfârşitul zilei, după Marea Strigare de la ora cinci. Veniţi la Platforma 5, unde ţine un discurs doamna Pankhurst. Vă văd acolo. Acum, chiar trebuie să ne despărţim. Distraţi-vă, fetelor! Nu uita, Maude, Platforma 5, după Marea Strigare.

A luat-o de braţ pe Caroline Black şi a plecat în grabă prin mulţime. Am încercat să le urmăresc cu privirea, dar n-am reuşit era ca şi cum ai fi urmărit o rămurică purtată de un torent.

Lavinia s-a albit la faţă.

— Ce ne facem fără ea? s-a văicărit, destul de ipocrită, având în vedere cât de mult îi displace Mămica.

— Ei, fetelor, o să avem o zi pe cinste, ce ziceţi? a exclamat Eunice, în timp ce ajuta două femei de lângă noi să-şi asigure lozinca pe care scria SPERANŢA E PUTERNICĂ. Trebuie să verific celelalte lozinci din sectorul meu. Voi staţi aici, lângă lozinca asta, până mă întorc.

A plecat cu paşi mari, înainte să apuc să zic ceva.

— La naiba, am spus calmă. Am fost abandonate.

Lavinia m-a privit, şocată probabil în egală măsură de înjurătură şi de încurcătura în care ne aflam.

— Poate că avea dreptate Mami, poate că ar fi trebuit să rămân acasă. Mă simt destul de slăbită.

— Nu începe, i-am spus aspru. O să ne descurcăm.

Avea să fie o după-amiază dură şi atât ne mai lipsea, să leşine. Am privit în jur, căutând ceva cu care să-i distrag atenţia.

— Ia priveşte la fanfară. Alămurile din Hackney Borough, am citit eu de pe pancarta lor. Nu-i aşa că au uniforme frumoase?

Ştiam că Lavinia avea o slăbiciune pentru bărbaţii în uniformă. Îmi spusese deja că avea de gând să se mărite cu un militar. Muzicanţii le zâmbeau superior femeilor din jur. Individul cu tuba mi-a făcut cu ochiul înainte să apuc să întorc capul.

Lavinia se uita ţintă în sus, la lozinca lângă care trebuia să stăm.

— Raniţa e pustnică, a emis ea brusc şi a chicotit.

— Ce-ai spus?

— Nimic, nimic.

După o vreme am început să ne simţim mai bine. Femeile din jurul nostru vorbeau toate şi râdeau, evident fremătând de încântare. Efectul sonor însumat era un uriaş zumzet feminin, uneori cu acute, puternic, însă nu ameninţător cum ar fi putut suna dacă participanţii ar fi fost numai bărbaţi. Era greu să nu te molipseşti de entuziasmul lor. Şi nu toate păreau sufragete. Multe erau ca noi, venite acolo din curiozitate, nu neapărat fluturând lozinci şi strigând. Erau multe femei cu fiicele lor, unele chiar tinere de tot. Erau chiar şi trei fetiţe mici, toate îmbrăcate în alb, cu panglici verzi şi purpurii în păr, aşezate într-o trăsurică lângă noi.

— E extraordinar de incitant, nu? a exclamat

Lavinia, strângându-mi mâna. Toată lumea e aici!

Numai Mămica nu e, mi-am zis în gând. Mă întrebam ce făceau, ea şi Caroline Black, în acel moment.

Apoi, fanfara, condusă de un bărbat cu mustaţa ca un ghidon, a început să cânte un marş din Aida şi toată lumea şi-a îndreptat ţinuta, ca şi cum peste toată procesiunea ar fi trecut o coardă întinsă. Un murmur nerăbdător s-a ridicat din mulţime. Brusc, a reapărut Eunice strigând:

— Hai, sus lozincile!

Femeile din jurul ei şi-au ridicat prăjinile şi le-au fixat în suporţii de pe laturile lozincilor; apoi, văzându-le, celelalte şi-au înălţat şi ele lozincile până când, înapoi şi înainte, cât vedeai cu ochii, erau numai lozinci plutind peste o mare de capete. Pentru prima oară mi-am dorit să fi purtat şi eu o lozincă.

Murmurul s-a stins după câteva minute în care nu ne-am clintit.

— Nu mai pornim odată? a exclamat Lavinia, ţopăind de pe un picior pe altul. Ah, îmi pierd răbdarea dacă nu pornim repede!

Apoi, fără veste, am pornit. Lozincile din faţă s-au

smucit şi dinaintea noastră s-a deschis un spaţiu.

— Înainte! a strigat Eunice. Haideţi, fetelor! Când am început să mergem, spectatorii de pe trotuar au aclamat şi am simţit furnicături pe şira spinării. În afară de coloana noastră, mai erau alte şase, care veneau din toate colţurile Londrei, îndreptându-se spre Hyde Park. Era extrem de emoţionant, să te simţi o parte dintr-un întreg uriaş, de mii şi mii de femei, toate făcând acelaşi lucru în acelaşi timp.

A trecut o vreme până când coloana a adoptat un ritm egal. Ne tot opream şi porneam iar, trecând pe lângă St Pancras, apoi pe lângă Gara Euston. Pe ambele laturi ale străzii, ne priveau bărbaţi, unii încruntaţi, câţiva batjocoritori, cei mai mulţi însă zâmbind cum face unchiul meu când spun eu vreo prostie. Femeile de pe margini aveau un aer mai încurajator, ne zâmbeau şi fluturau mâinile. Câteva chiar s-au alăturat coloanei.

La început, Lavinia era foarte vioaie, fredonând odată cu fanfara, râzând când o lozincă din faţa noastră a prins un curent de aer şi a început să fluture. Însă, după ce am început să mergem mai susţinut, după ce trecusem de Euston şi ne îndreptam spre Gara Great Portland, a suspinat târşâindu-şi picioarele.

— Asta-i tot ce-o să facem? Să mergem? mi s-a plâns.

— În Hyde Park vor fi cuvântări. Nu-i aşa departe. Şi vom merge pe Oxford Street şi ai să poţi vedea magazinele.

Am rostit cuvintele cu autoritate, în realitate însă nu ştiam pe unde e traseul. Cunoştinţele mele de geografie a Londrei sunt destul de firave nu merg în oraş prea des, iar când merg, pur şi simplu îi urmez pe Mămica sau pe Tăticu'. Cunosc râurile din Africa mai bine decât străzile Londrei.

— Uite-l pe Simon, ne-a arătat Ivy May.

Era o uşurare să vezi un chip cunoscut în masa de străini.

— Simon, am strigat eu şi Lavinia în cor.

Când ne-a văzut, i s-a luminat faţa şi a ieşit din mulţime să meargă în pas cu noi.

— Ce faci aici, băiatule rău? l-a întrebat Lavinia, strângându-l de braţ.

Simon s-a înroşit.

— Am venit să dau de voi.

— Ai să mărşăluieşti şi tu cu noi? l-am întrebat. Simon s-a uitat în jur.

— Păi, nu-s bărbaţi deloc pe aici.

— În fanfare sunt numai bărbaţi. Rămâi cu noi.

— Bine, poate rămân puţin. Numai că trebuie să plec să duc calul în Hyde Park.

— Ce cal?

Simon părea suprins.

— Calul pentru doamne. Pentru mămica ta. Nu ţi-a spus?

— Mămica n-are niciun cal. Nu poate să sufere caii.

— Calul e al unui prieten al domnului Jackson. Îl împrumută doar pentru azi.

— Domnul Jackson? Ce legătură are el cu toate astea?

Simon părea să regrete că vorbise.

— Mămica ta l-a întrebat pe domnul Jackson dacă nu ştie pe cineva care i-ar putea împrumuta un cal. Un cal alb trebuia să fie. Iar el are un prieten cu un cal, sus pe Baker Street. Aşa că i l-a împrumutat şi mi-a zis mie să-l iau şi pe urmă să-l duc înapoi. M-a şi plătit.

Fanfara a început să cânte cântecul Regelui Pirat din Piraţii din Penzance. Eu încercam să pricep ceva din ce ne spusese Simon, însă era greu să gândeşti, cu atâta lume şi atâta zarvă în jur.

— Mămica nu se duce niciodată la cimitir. Cum putea să-l vadă pe domnul Jackson?

Simon a dat din umeri.

— El a vizitat-o la Holloway. Şi i-am auzit stând de vorbă la cimitir, nu demult despre sufragism, chestii d-astea.

— Doar nu călăreşte ea calul, nu? De fapt, unde se află acum?

Simon a ridicat din umeri din nou.

— Află singură. Sunt la începutul coloanei.

— E departe?

— O să-ţi arăt.

Simon s-a afundat imediat în mulţimea de pe trotuar, probabil uşurat să părăsească procesiunea femeilor.

Am dat să mă iau după el, însă Lavinia m-a apucat de braţ.

— Şi eu ce fac? a strigat ea.

— Rămâi aici. Mă întorc la tine.

— Dar nu poţi să mă laşi singură.

— Nu eşti singură, eşti cu Ivy May. Stai cu lozinca, am adăugat, arătându-i cuvintele SPERANŢA E PUTERNICĂ. Am să mă întorc la tine. Şi Eunice trebuie să se întoarcă imediat. Spune-i că am plecat să mă uit la lozinci. Nu-i spune că m-am dus s-o caut pe Mămica.

— Venim cu tine! a strigat Lavinia.

Eu însă mi-am smuls braţul din mâna ei şi m-am înşurubat în mulţime înainte ca ea să mă poată urma. Indiferent ce făcea Mămica, nu voiam să vadă Lavinia.

SIMON FIELD

Tot ce pot să spun e că doamna Coleman nu era îmbrăcată cu hainele astea mai devreme, când i-am predat eu calul. Trebe că le-avea pe sub rochie.

Sunt mirat, dar încerc să n-o arăt. Nu-mi pot lua ochii de la picioarele ei. O singură dată am mai văzut aşa picioarele unei femei, la o pantomimă a lui Dick

Whittinton, dar chiar şi atunci femeia purta pantaloni colanţi şi tunica-i ajungea până la genunchi. Doamna C. Însă nu-i îmbrăcată ca Dick, e îmbrăcată ca Robin Hood. Poartă o tunică verde, scurtă, strânsă la mijloc cu o centură, ghetuţe verzi şi o pălărie verde cu purpuriu, în care e înfiptă o pană albă. Picioarele îi sunt dezgolite de la glezne până la până foarte sus.

Conduce calul alb pe care îl călăreşte domnişoara Black. Ai zice că domnişoara Black trebe să fie îmbrăcată ca Fecioara Marian sau Călugărul Tuck sau alte asemenea personaje. În loc de asta, ea poartă o armură întreagă şi o cască argintie cu o pană albă care se leagănă în sus şi în jos, în ritmul calului, ca penele de struţ de pe capetele cailor de dric. Cu o mână ţine frâul şi cu cealaltă un steag pe care sunt scrise nişte cuvinte pe care nu ştiu să le citesc.

Maude a rămas cu gura căscată. Nu-i de mirare, toată Ivunea se cască la picioarele lui Kitty Coleman. Trebuie să spun: grozave picioare. M-am înroşit tot uitându-mă la ele şi mi se scoală, uite-aşa, cu toată lumea aia în jur, de trebuie să-mi încrucişez mâinile în faţă, ca să nu se vadă.

— Pe cine vrea să întruchipeze domnişoara Black? întreb ca să-mi distrag atenţia.

— Ioana d’Arc, zice Maude într-un fel de parc-ar scuipa cuvintele.

N-am auzit niciodată de Ioana asta, însă lui Maude nu-i spun. Ştiu că n-are chef să vorbească.

Am stat pe trotuar mai în faţă, ca să le privim cum se apropie. Când trec, Maude pare că ar vrea să-i zică ceva maică-sii, dar tace. Doamna C. nu se uită la ea. Are un zâmbet ciudat şi priveşte undeva, departe, de parcă vede ceva la orizont şi e nerăbdătoare să ajungă acolo.

Au trecut. Maude nu scoate o vorbă. Nici eu. Stăm şi privim procesiunea. Apoi, Maude mormăie.

— Ce-i? întreb.

— Pe lozinca lui Caroline Black e o greşeală, zice, fără să-mi spună ce anume.

KITTY COLEMAN

A urmat alt zăngănit. Chiar înainte să se tragă cu artificiile.

La naiba, m-am gândit, cine o fi făcut asemenea greşeala prostească? apoi am simţit copitele.

Aproape pe tot parcursul marşului m-am simţit de parcă mă plimbam printr-un vis.

Eram atât de emoţionată că abia de auzeam ceva. Rumoarea spectatorilor, scârţâitul căpăstrului, zăngănitul armurii lui Caroline, toate erau acolo, dar foarte îndepărtate. Copitele calului sunau înfundat, de parcă ar fi călcat pe păturи, sau ca şi cum pe tot traseul ar fi fost împrăştiat rumeguş, aşa cum se face uneori pentru cortegii funerare.

Nici de văzut nu puteam vedea cu adevărat, încercam să fixez figuri pe drum, dar erau toate ca într-o ceaţă. Îmi tot spuneam că văd oameni cunoscuţi pe Richard, John Jackson, Maude, chiar pe răposata mea mamă însă erau simple asemănări. Era mai simplu să privesc înainte, spre destinaţia noastră, oricare va fi fost aceea.

Ceea ce simţeam cu acuitate erau soarele şi aerul pe picioarele mele. După o viaţă în care purtasem rochii ample, care îmi înfăşurau picioarele ca nişte bandaje cu valuri de ţesătură, era o senzaţie incredibilă.

Apoi, am auzit un sunet, bang! care nu era înfundat. Am privit în mulţime, redobândindu-mi brusc acuitatea vederii, şi pe trotuarul de peste drum am văzut pe cineva care semăna cu răposatul meu frate. Bărbatul privea la Caroline cu o expresie atât de uluită, încât n-am putut să

nu trec strada, să văd la ce se uita.

LAVINIA WATERHOUSE

La început, n-am vrut să vorbesc cu Maude, când s-a întors cu Simon, nici pe drumul de pe Portland Place sau Upper Regent Street, nici când coloana a fost oprită o vreme, pe Oxford Street. Nu puteam s-o iert că mă lăsase baltă.

Nici ea n-a vorbit, mărşăluia doar, cu o faţă întunecată ca furtuna, şi nici n-a băgat de seamă că o dirijasem spre Conventry. Nimic mai enervant decât o persoană care nu-şi dă seama că o pedepseşti. Ba, parcă eu eram cea pedepsită muream de curiozitate să aflu despre mama lui Maude şi despre cal, dar, deoarece nu vorbeam cu ea, nu puteam să întreb nimic. Aş fi vrut să-mi vorbească Ivy May, ca să scoată în evidenţă tăcerea dintre mine şi Maude. I-am îndreptat pălăria, care se lăsase periculos de mult pe spate, dar Ivy May mi-a mulţumit doar dând din cap. N-are obiceiul să vorbească atunci când se aşteaptă alţii.

Apoi, coloana s-a oprit din nou. Simon a alergat să-şi preia calul şi ne-am îndreptat spre intrarea de la Marble Arch în Hyde Park. Eram tot mai înghesuiţi unul într-altul, căci multe persoane de pe trotuar se strecurau în mulţime să intre şi ele în parc. Eram ca firele de nisip dintr-o clepsidră, aşteptându-ne rândul să ne strecurăm prin micul orificiu. Era atâta aglomeraţie, că le-am luat de mână, pe Maude şi pe Ivy May.

Şi am trecut. Brusc am dat de spaţiu deschis, însorit şi verde şi plin de aer proaspăt. Am înghiţit aer ca şi cum aş fi băut apă.

O mare uriaşă de oameni se strânsese la distanţă, în jurul unor carete cu pâlcuri de sufra-gete. Cu rochiile lor

albe şi toate ridicate deasupra mulţimii, arătau ca norii pufoşi deasupra orizontului.

— Circulaţi, circulaţi, striga o femeie în spatele nostru, care purta o eşarfă cu inscripţia ORGANIZATOARE ŞEFĂ. Alte mii în spatele dumneavoastră aşteaptă să intre. Circulaţi, vă rog, de-a lungul platformelor, păstrându-vă în formaţie.

Procesiunea ar fi trebuit să meargă mai departe, până la platforme, însă, odată ajunsă în interiorul parcului, toată lumea a început să dea năvală, în sus şi în jos, şi ordinea s-a dus de râpă. Bărbaţi care fuseseră spectatori pe traseu se amestecau acum cu toate doamnele care mărşăluiseră şi, pe măsură ce ne îndreptam, vrând-nevrând, spre platforme, ne îngrămădeam iar, împinse de ei. Mami ar fi fost îngrozită să ne vadă, domnişoare neînsoţite, în mijlocul bărbaţilor. O clipă, am văzut-o pe caraghioasa de Eunice strigând la cineva să-i aducă lozinca. Nu era în stare să aibă grijă de noi.

Erau lozinci pretutindeni. Mă tot uitam după una pe care cususem, însă erau atât de multe, încât greşelile mele de ortografie se rătăciseră printre ele. Nu-mi imaginasem că se puteau aduna atâţia oameni în acelaşi timp, într-un singur loc. Era înspăimântător şi emoţionant în acelaşi timp, ca atunci când un tigru de la grădina zoologică te fixează cu ochii lui galbeni.

— Vedeţi Platforma 5? ne-a întrebat Maude.

Nu vedeam numere nicăieri, însă Ivy May ne-a indicat o platformă şi am început să ne croim drum spre ea. Maude mă tot împingea spre ziduri umane şi a trebuit s-o strâng pe Ivy May de mână şi mai tare, până a început să transpire.

— Hai să nu mai avansăm, i-am strigat lui Maude. E atât de aglomerat.

— Doar puţin, o caut pe Mămica.

Maude continua să mă tragă de mână.

Brusc, aglomeraţia a devenit insuportabilă.

Micile spaţii prin care reuşisem să ne strecurăm s-au transformat într-un zid compact de picioare şi spinări. Oamenii ne presau şi am simţit străini apăsându-mi braţele şi umerii.

Apoi, am simţit o mână pe fund, degete care mă frecau uşor. Am fost atât de uimită, încât pe moment n-am reacţionat. Mâna mi-a ridicat rochia şi a început să-mi umble în pantalonaşi, chiar acolo, în mijlocul acelei mulţimi. Nu-mi venea să cred că nu observă nimeni.

Când am încercat să mă trag deoparte, mâna m-a urmărit. Am privit în spate: bărbatul de lângă mine era cam de vârsta lui Tati, înalt, cu păr cărunt, mustaţă subţire şi ochelari. Ochii priveau ţintă la platformă. Nu-mi venea să cred că era mâna lui arăta atât de respectabil. Am ridicat călcâiul şi am tras una peste piciorul din spatele meu. Bărbatul s-a strâmbat şi mâna s-a retras. După o clipă, s-a împins într-o parte şi a dispărut. Altcineva i-a luat locul.

M-am cutremurat şi i-am şoptit lui Maude:

— Hai să plecăm de-aici.

Însă m-a acoperit un ţipăt de trompetă. Mulţimea s-a năpustit înainte şi Maude a fost împinsă în spatele femeii care se afla în faţa ei. Mi-a scăpat mâna. Apoi, am fost împinsă brutal în stânga. M-am uitat în jur şi n-am mai văzut-o pe Maude.

— Puţină atenţie, vă rog. Doresc să deschid mitingul organizat cu acest prilej memorabil în Hyde Park, a răsunat o voce.

O femeie se căţărase pe o ladă, mai sus decât celelalte femei de pe podium. Cu rochia ei mov, arăta ca un bol de îngheţată de vanilie stropită cu sirop de levănţică. Stătea foarte dreaptă şi liniştită.

— Uite, doamna Pankhurst, au murmurat femeile din jurul meu.

— Sunt încântată să văd în faţa mea o mare mulţime de oameni, de sprijinitori atât femei, cât şi bărbaţi ai dreptului simplu al femeilor de a-şi ocupa locul alături de bărbaţi şi de a-şi depune votul. Primul ministru Asquith a spus că trebuie să se asigure că cererea de drept de vot pentru femei se bucură de voinţa poporului. Ei, bine, domnule Asquith, vă spun că dacă v-aţi afla aici unde stau eu acum şi aţi vedea în faţa dumneavoastră oceanul de omenire pe care îl văd eu, n-aţi mai avea nevoie de alte argumente!

Mulţimea a vuit. Mi-am pus mâinile pe umerii femeii de lângă mine şi am sărit în sus, încercând să privesc pe deasupra mulţimii. Am strigat-o pe Maude, dar rumoarea era prea mare şi n-avea cum să mă audă. Femeia s-a strâmbat şi s-a scuturat de mâinile mele.

Doamna Pankhurst a aşteptat să se domolească rumoarea.

— Avem o după-amiază plină de oratori, a început ea, când s-a făcut linişte. Şi fără alte formalităţi.

— Maude, Maude! am strigat eu.

Doamna Pankhurst s-a oprit şi a scuturat uşor din cap.

— Doresc să vă prezint…

— Lavinia! m-am auzit strigată şi am văzut în depărtare o mână fluturând peste mulţime.

Am făcut şi eu semn cu mâna, continuând în timp ce-mi făceam loc prin mulţime spre mâna lui Maude.

Doamna Pankhurst se oprise din nou.

Femeile de pe podium au început să mă ţistuie. Am continuat să mă împing, să-mi fac loc înainte, ignorând ceea ce se petrecea pe podium. Apoi, în faţa mea, am văzut coroniţa de toporaşi şi iasomie pe care o împletisem de dimineaţă pentru pălăria de pai a lui Maude şi, cu un ultim brânci, am dat de ea.

Ne-am strâns tare în braţe. Inima lui Maude bătea

nebuneşte, iar eu tremuram.

— Să fugim departe de toţi aceşti oameni, mi-a şoptit Maude.

Am dat din cap şi, ţinându-mă strâns de Maude, am lăsat-o să se desprindă de podium şi ne-am strecurat dincolo de masa de oameni care o ascultau pe doamna Pankhurst.

În sfârşit, am dat iar de un spaţiu liber. Când am ajuns la copacii de la margine, m-am oprit.

— Îmi vine să vărs, am zis.

Maude m-a condus la un copac, unde am putut să mă las pe genunchi, departe de toată lumea. După aceea, am găsit un locşor umbros să stăm, puţin mai departe de rădăcina copacului. Câteva minute, am tăcut amândouă, privind doar la oamenii care mergeau, în pas de plimbare sau în grabă, desprinzându-se de un cerc de privitori din jurul unei platforme şi alăturându-se altuia. Din locul în care stăteam, vedeam patru platforme. De la distanţă, femeile care ţineau cuvântări acolo sus erau siluete fragile ale căror braţe se roteau ca morile de vânt.

Mi-era foarte sete.

În cele din urmă, Maude avea să vorbească, ştiam, şi să pună întrebarea care se cerea pusă. Mă temeam de acel moment.

— Lavinia, a spus ea într-un târziu, unde e Ivy May?

Pentru prima oară în ziua aceea, am început să plâng.

— Nu ştiu.

MAUDE COLEMAN

Mămica şedea doar la doi pomi distanţă. N-am descoperit-o decât după ce s-a terminat mitingul. N-avea rost să cauţi pe cineva atâta vreme cât se rosteau

cuvântări şi mulţimea era atât de compactă. Lavinia era disperată, dar eu ştiam că Ivy May era o fată isteaţă. Sigur, era mică, însă auzea totul şi ştia că noi urma să ne întâlnim cu Mămica la Platforma 5 după Marea Strigare, indiferent ce-o fi însemnând ea.

Asta îmi tot spuneam şi-i repetam şi Laviniei, când era dispusă să mă asculte. În cele din urmă, şi-a lăsat capul în poala mea şi a adormit. Tipie pentru ea, în momente dramatice. Ce-i place ei este melodrama pentru ea, drama adevărată este plicticoasă. Mă mişcam uşurel, aşteptând să se termine cuvântările şi să se trezească Lavinia.

În sfârşit, a sunat o goarnă. Când a sunat a doua oară, Lavinia s-a sculat, cu faţa roşie şi boţită.

— Cât e ceasul? m-a întrebat, căscând.

— Nu ştiu precis. Cred că-i aproape cinci.

În depărtare, mulţimea flutura braţele şi aclama. Goarna a mai sunat o dată. S-a înălţat în aer un murmur, crescând ca într-o simfonie. Suna de parcă toată lumea spunea „Trepte-n cot pentru lachei”. Abia a treia oară mi-am dat seama că se striga „Drept de vot pentru femei!” Ultimul strigăt a bubuit ca un trăsnet, iar ovaţiile şi râsetele care au urmat au fost ca ploaia eliberată din nori.

Apoi, fără veste, mulţimea s-a dezlănţuit şi o năvală de oameni s-a revărsat spre noi. Cercetam feţele care treceau pe lângă noi, căutând vreo figură cunoscută. Am remarcat-o pe Eunice, care a trecut în fugă, cu o lozincă şi o prăjină rătăcite. Nu ne-a văzut şi noi n-am încercat s-o oprim.

— Ar trebui să mergem la Platforma 5, am spus eu. Trebuie să fie cineva acolo.

Ne-am prins de mână şi am început să înotăm prin mulţime, cu mare greutate, pentru că toată lumea se îndepărta de platformă, iar noi înaintam în sens opus. Pretutindeni se vedeau feţe obosite copii însetaţi, femei

nervoase, bărbaţi preocupaţi, care se întrebau cum să ajungă acasă, străbătând prin mulţime. Acum, că lumea nu mai mărşăluia în coloane organizate, haosul era probabil total pe străzile de dincolo de Hyde Park, pline de oameni şi birje şi omnibuze supraaglomerate. Îţi trebuiau ore întregi să ajungi acasă.

În sfârşit, ne-am apropiat de ceea ce ne aminteam ca fiind Platforma 5, însă pancarta cu numărul 5 pe ea fusese coborâtă. Doamna Pankhurst şi celelalte femei coborâseră din căruţă şi un bărbat mâna un cal spre ea.

— Platforma se demontează! am strigat. Fără ea, cum o mai găsim pe Mămica?

— Uite-o acolo pe Caroline Black, a spus Lavinia, trăgându-mă de mânecă. Doamne, cu ce e îmbrăcată?

Caroline Black sărea de pe un picior pe altul, purtând încă armura Ioanei d'Arc. Pana albă înfiptă în casca ei flutura în sus şi în jos, urmând mişcările ei. Era foarte tulburată şi mi s-a strâns stomacul când am văzut-o singură.

— Bine că aţi apărut, a strigat ea, fără să-mi zâmbească blând ca de obicei. Unde-aţi fost? Sunt secole de când vă caut!

— Unde e Mămica? am întrebat-o. Caroline Black stătea să plângă.

— Mama ta a avut un mic accident.

— Ce s-a întâmplat?

— Totul mergea aşa de bine, fir-ar să fie, mi-a răspuns Caroline Black, scuturând din cap. Ne simţeam atât de bine, atâta sprijin din partea suporterilor şi a spectatorilor. Şi calul era atât de drăguţ, blând, un vis să-l călăreşti. Dacă n-ar fi fost.

— Ce s-a întâmplat? Unde-i mama?

Atât am putut să spun fără să urlu.

— Cineva a dat drumul la artificii în mulţimea de pe Oxford Street. Calul s-a speriat şi în acel moment Kitty a

făcut un pas în faţa lui, să se uite la lozinca mea nu ştiu de ce. Calul s-a tras înapoi eu abia am reuşit să mă ţin în şa. Când lozinca a căzut, calul a lovit-o în piept.

— Unde e acum?

— Prostuţa a insistat să mergem cu marşul până la capăt, conducând calul ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. Zicea că se simte bine, că i s-a tăiat doar puţin respiraţia. Şi eu, nătânga de mine, am lăsat-o. Apoi n-a vrut să plece în timp ce se rosteau cuvântările, zicea că pe urmă trebuie să te găsească pe tine.

— Pentru Dumnezeu, unde e? am strigat.

Lavinia a tresărit auzindu-mi tonul, lumea din jurul nostru ne fixa, însă Caroline Black nici n-a clipit.

— Stă acolo, lângă copaci, mi-a indicat ea locul de unde tocmai venisem.

Lavinia m-a apucat de braţ când am pornit spre copaci.

— Şi Ivy May? a strigat ea. Trebuie s-o găsim!

— Să mergem la Mămica şi o căutăm pe urmă.

Ştiam că Lavinia era furioasă pe mine, însă n-am băgat-o în seamă şi am mers înainte.

Mămica era rezemată de trunchiul copacului, cu un picior îndoit sub ea, celălalt întins în faţă.

— Vai, Doamne, a murmurat Lavinia.

Uitasem că n-o văzuse pe Mămica în costumul cu pricina.

Mămica ne-a zâmbit când am apărut, însă chipul îi era congestionat, ca şi cum încerca să ne ascundă ceva. Respira greu.

— Bună, Maude. Ţi-a plăcut defilarea?

— Cum te simţi, Mămico?

Mămica şi-a dus mâna la piept.

— Mă doare.

— Trebuie să te ducem acasă, draga mea, a zis Caroline Black. Poţi să mergi?

— N-are voie să vorbească, am întrerupt-o eu, amintindu-mi de lecţiile de prim-ajutor de la şcoală. I s-ar putea înrăutăţi starea.

— Ai să ajungi doctoriţă, a spus Mămica. Mă gândeam că ai să te faci astronom, însă m-am înşelat. Câtă vreme ajungi ceva, nu-mi pasă ce. Numai să nu ajungi soţie, mă gândesc. Dar să nu-i spui asta lui Tăticu', a zis, făcându-mi cu ochiul. Să mergi la universitate.

— Taci, Mămico, nu vorbi.

Am privit în jur. Caroline Black şi Lavinia se uitau la mine de parcă aş fi preluat comanda.

Apoi am văzut un chip cunoscut grăbind spre noi.

— Slavă Domnului că sunteţi aici, domnule Jackson! a strigat Lavinia. Puteţi să ne ajutaţi s-o găsim pe Ivy May?

— Nu! am întrerupt-o eu. Trebuie s-o ducem pe Mămica la o birjă. Are nevoie urgentă de un medic.

Domnul Jackson a privit-o pe Mămica.

— Ce s-a întâmplat, Kitty?

— A fost lovită de cal şi nu poate să respire, am răspuns în locul ei.

— Bună, John, a şoptit Mămica. Uite-aşa se întâmplă, vezi, mă costumez ca Robin Hood şi mă loveşte calul de paradă.

— Domnule Jackson, Ivy May s-a rătăcit! a strigat iar Lavinia. Surioara mea s-a pierdut în mulţimea asta îngrozitoare!

Domnul Jackson privea când la Lavinia, când la Mămica. Ştiam că nu poate să ia singur o hotărâre. Decizia îmi aparţinea.

— Domnule Jackson, mergeţi şi căutaţi o birjă, am comandat. Vă va fi mai uşor decât mie sau Laviniei s-o găsiţi şi s-o transportaţi pe Mămica. Caroline, aşteaptă aici cu Mămica, iar eu cu Lavinia o vom căuta pe Ivy May.

— Nu! a zbierat Lavinia, însă domnul Jackson deja plecase în fugă.

Mămica a aprobat din cap.

— Bravo, Maude. Eşti perfect capabilă să preiei comanda.

A rămas rezemată de copac, cu Caroline Black îngenuncheată greoaie lângă ea, în armură. Am prins-o pe Lavinia de braţ.

— O s-o găsim, îţi promit.

LAVINIA WATERHOUSE

N-am găsit-o. Am căutat peste tot, dar n-am găsit-o.

Am străbătut parcul în lung şi în lat, acolo unde mai înainte stătuseră mulţimile. Iarba rămăsese strivită toată în urma lor, de parcă trecuseră pe-acolo cirezi de vite. Acum erau mai multe grupuri mici şi ar fi fost uşor să vezi o fetiţă singură. Dar n-am văzut. În schimb, am văzut grupuri de bărbaţi tineri foindu-se în jur. Mă speriau, mai ales când ne strigau. Maude şi cu mine ne ţineam strâns de braţ şi mergeam mai departe.

Era descurajant nu puteam găsi poliţişti sau măcar vreuna dintre sufragetele care în timpul procesiunii alergaseră de colo-colo, purtând eşarfe pe care scria CĂPITAN DE LOZINCĂ sau ORGANIZATOARE ŞEFĂ. Nici o singură persoană matură şi responsabilă n-avea să ne ajute.

Apoi, un grup de tineri foarte grosolani ne-a strigat, venind spre noi:

— Hei, voi, fetelor! Nu vreţi să beţi ceva?

Doamne, şi eu, şi Maude am fugit mai-mai să ne rupem picioarele ca să ieşim din parc. Bărbaţii nu s-au ţinut după noi, însă eu am refuzat să mă întorc, era prea primejdios. Ne-am oprit la intrarea de la Marble Arch şi am privit de acolo întinderea de gazon, apărându-ne ochii cu mâna de lumina soarelui care apunea.

Mă uitam nu numai după Ivy May, ci şi după Simon. Nu-l mai văzusem de când părăsise coloana noastră ca să meargă să ia calul (condus de mama lui Maude în costumaţia aceea! N-am cuvinte. Nu-i de mirare că a lovit-o calul). Simon zicea că ar putea să se întoarcă în parc după aceea. Mă tot gândeam, în timp ce-i căutam din priviri, că s-ar putea să fie împreună, că o să apară Simon ducând-o de mână pe Ivy May. Poate că acum mâncau îngheţată pe undeva şi aveau să ne aducă şi nouă câte una. Ivy May o să mă privească obrăznicuţă, cu un zâmbet mic şi ochi strălucitori, şi eu am s-o ciupesc pentru că mi-a tras aşa o sperietură.

— Nu-i aici, a hotărât Maude. Dacă era, am fi văzut-o până acum. Poate s-a dus acasă. Putea să se fi întors pe drumul pe care am venit, până la Euston şi să se fi urcat într-un omnibuz. Ivy May nu-i proastă.

Mi-am ridicat poşetuţa care-mi atârna la brâu.

— N-are bani pentru omnibuz, am şoptit. Am pus-o să-mi dea mie banii să-i ţin, ca să nu-i piardă.

— Poate că a găsit drumul de întoarcere, a repetat Maude. Poate că ar trebui să mergem pe traseul procesiunii şi s-o căutăm.

— Sunt atât de obosită că nu cred c-aş mai putea face un singur pas. Hai să mai stăm puţin aici.

Apoi l-am văzut în sfârşit venind spre noi. Părea atât de mic pe întinderea aceea uriaşă de iarbă, cu mâinile în şold, lovind cu piciorul lucrurile rămase în urma mulţimii bucăţi de hârtie, flori, o mănuşă de damă. N-a părut surprins să ne vadă şi n-a părut surprins nici când Maude i-a spus:

— Ivy May a dispărut.

— Ivy May nu mai este, am început eu să plâng, nu mai este.

— A dispărut, a repetat Maude.

Simon se uita fix la noi. Nu-l mai văzusem atât de

serios niciodată.

— Credem că poate s-a întors pe traseul pe care am mărşăluit noi, a explicat Maude. Hai cu noi să vedem.

— Cum era îmbrăcată? Mai devreme n-am observat.

— În rochie albă, a suspinat Maude, ca toată lumea. Şi cu o pălărie de pai cu flori pe bor, ca ale noastre.

Simon ni s-a alăturat şi am început să mergem toţi trei înapoi, pe Oxford Street. De data asta n-am mai putut merge pe mijlocul străzii, pentru că era plină de birje, omnibuze şi automobile. Am rămas pe trotuarul ticsit de lume care se întorcea de la demonstraţie. Simon a traversat, să cerceteze celălalt trotuar, privind prin bolţile uşilor, în lungul aleilor şi scrutând feţele celor din jur.

Pur şi simplu nu-mi venea să cred că urma să refacem, pe jos, tot traseul mi-era foarte sete şi mă dureau picioarele şi nu credeam c-am să reuşesc. Apoi însă, în timp ce mergeam pe Upper Regent Street, am văzut lângă un grajd o pompă pentru adăpatul cailor, m-am dus şi mi-am pus toată faţa sub şuvoiul de apă care ieşea din pompă. Nu-mi păsa dacă apa nu era bună de băut sau dacă mi se uda părul mi-era atât de sete încât trebuia să beau.

Clopotul din turnul de la Gara St Pancras bătea ora opt când am sosit, în sfârşit, înapoi la punctul de pornire.

— Mami o fi înnebunită de grijă, am zis.

Oricât aş fi fost de obosită, mă temeam să ajung acasă şi să dau ochii cu Mami şi Tati.

— Mai este încă lumină afară, a spus Maude. Este cea mai lungă zi a anului ştiaţi? Adică, să zicem cea mai lungă după cea de ieri.

— Pentru Dumnezeu, Maude, taci din gură.

Nu puteam să suport s-o aud vorbind ca o profesoară în clasă. În plus, mă durea groaznic capul.

— Cel mai bine e să mergem acasă, a hotărât Maude, ignorându-mă. Atunci le vom putea spune părinţilor tăi ce s-a întâmplat, iar ei pot anunţa poliţia. Şi eu pot să aflu ce-i

cu Mămica.

— Mama ta! am început.

Brusc, am fost atât de furioasă că-mi venea să scuip. Maude îl trimisese pe domnul Jackson cu mama ei în loc să-i ceară să ne ajute pe noi. El ar fi găsit-o pe Ivy May, sunt sigură.

— Afurisita ta de mamă ne-a băgat în toată încurcătura asta.

— N-o învinui pe ea! Tu ai fost cea care a ţinut morţiş să vină la marş!

— Mama ta, am repetat eu. Ce ştii tu despre ea, mai nimic.

— Livy, nu, m-a avertizat Simon. Să nu-ndrăzneşti.

Maude se uita de la unul la altul.

— Nu vreau să aud, indiferent despre ce e vorba, mi s-a adresat ea mie. Nu cumva să-mi spui vreodată un cuvânt.

— Mergeţi acasă, amândouă! a ordonat Simon cu o voce răstită pe care nu i-o mai auzisem. Uite-acolo un omnibuz, ne-a arătat, împingându-ne spre el.

— Nu putem s-o abandonăm pe Ivy May, am declarat, întorcându-mă din drum. Nu putem să sărim pur şi simplu în omnibuz, lăsând-o la cheremul acestui oraş îngrozitor.

— Am să mă întorc şi am s-o caut, a zis Simon.

Îmi venea să-l sărut pentru asta, dar plecase deja în goană, înapoi pe Euston Road.

JENNY WHITBY

În viaţa mea nu m-aş fi aşteptat la o asemenea privelişte.

Nu ştiam cine-ar putea să sune la uşă într-o duminică seara. Tocmai mă întorsesem de la casa mamei, nici măcar n-apucasem să-mi pun boneta şi şorţul. Aproape că n-ar fi

trebuit să fiu acolo. De obicei mă întorc mai târziu, după ce adoarme Jack, însă azi a fost atât de obosit de cât a alergat după masă, că pur şi simplu s-a prăbuşit pe pat.

Mă gândeam, poate-or fi coniţa şi domnişoara Maude, ştiu eu, poate li s-a furat cheia în aglomeraţie. Sau cineva din vecini care vrea să împrumute un timbru sau i s-a terminat uleiul din lampă, însă, când am deschis uşa, era bărbatul de la cimitir, cu coniţa în braţe. Ba, mai mult, coniţa nici măcar nu purta o fustă ca lumea! Avea pulpele dezgolite, ca în ziua când a venit pe lume. Şi parcă abia deschisese ochii după somn.

Înainte să pot scoate o vorbă, cum rămăsesem cu ochii cât cepele, domnul Jackson şi-a făcut drum înăuntru, cu cucoana aia, sufrageta, domnişoara Black foşnind pe urmele lui.

— Trebuie s-o ducem în pat, a zis el. Unde e soţul ei?

— La Taurul şi Polobocul. Totdeauna merge acolo după cricket.

I-am condus sus, în camera ei. Domnişoara Black purta un fel de costum de metal care zăngănea în timp ce urca scările. Arăta aşa de şuie, că mă întrebam dacă nu cumva e totul un vis.

Domnul Jackson a culcat-o pe coniţa pe pat şi a zis:

— Rămâi cu ea, eu mă duc după soţul ei.

— Iar eu am să aduc un doctor, a spus domnişoara Black.

— E unul pe Highgate Road, chiar mai sus de berărie, pot eu să…

Dar mai înainte să mă ofer să merg eu, ca să poată domnişoara Black să stea cu prietena ei, au plecat amândoi. De parcă domnişoara nu voia să rămână.

Aşa că am rămas numai noi două, eu şi coniţa. Stătea acolo, culcată, cu ochii la mine. Nu prea ştiam ce să fac. Am aprins o lumânare şi tocmai mă pregăteam să trag draperiile, când mi-a şoptit:

— Lasă-le aşa şi deschide fereastra.

Arăta aşa de caraghioasă, cu costumul ăla verde şi cu pulpele goale. Pe Doamna Coleman ar fi lovit-o damblaua s-o vadă aşa. După ce am deschis fereastra, m-am aşezat pe pat şi am început să-i scot ghetuţele verzi.

— Jenny, vreau să te rog ceva, mi-a spus foarte calmă.

— Da, doamnă.

— Ştie cineva ce mi s-a întâmplat?

— Ce vi s-a întâmplat, doamnă? am repetat. Păi, aţi avut un mic accident, atâta.

Ochii coniţei s-au aprins ca de-un fulger. Şi a scuturat din cap:

— Jenny, nu-i timp acum de fleacuri. Hai să vorbim odată clar una cu alta. Ştie cineva ce mi s-a întâmplat acum doi ani?

Am ştiut de la început despre ce vorbeşte, cu toate că m-am făcut că nu ştiu. Am pus ghetele pe podea.

— Nu ştie nimeni, în afară de mine. Şi de doamna Baker. Ea şi-a dat seama singură. A, şi mai e şi Simon.

— Băiatul de la cimitir? Cum de ştie?

— Păi, cea la care aţi fost e mama lui.

— Atât, nu mai ştie nimeni altcineva?

Nu m-am uitat în ochii ei. Mi-am făcut de lucru cu pălăria verde de pe capul ei.

— Nu.

N-am zis nimic despre scrisoarea domnişoarei Livy. N-avea rost s-o tulbur, în starea în care se afla. Simon cu doamna Baker şi cu mine ne puteam sfătui, însă n-aveam cum să bănuim ce-ar putea să spună domnişoara Livy într-o zi, dacă nu cumva spusese deja. Însă coniţa nu trebuia să ştie.

— Nu vreau să afle bărbaţii.

— Nu.

M-am aplecat să-i deschei tunica la spate.

— Promite-mi că n-o să afle.

— N-o să afle.

— Vreau să-mi mai promiţi ceva.

— Da, doamnă.

— Promite-mi că n-ai s-o laşi pe soacra mea să-şi înfigă ghearele în Maude.

I-am scos tunica şi am icnit de groază. Tot pieptul îi era o uriaşă vânătaie.

— Dumnezeule mare, ce vi s-a întâmplat, doamnă?

— Promite-mi.

Înţelegeam acum de ce vorbea aşa.

— Vai, doamnă, într-o zi-două vă faceţi bine. Doctorul o să sosească imediat şi vă pune el pe picioare. Domnişoara Black s-a dus după el. Şi domnul gentlemanul s-a dus să-l aducă pe soţul dumneavoastră.

Coniţa a dat să spună ceva, dar n-am lăsat-o. I-am dat înainte, turuind ce-mi trecea prin minte.

— Acuma e la berărie, dar într-un minuţel vine acasă. Haideţi să punem cămaşa de noapte înainte să sosească ei, da? Ia, uite, ce frumoasă e asta, cu danteluţă la manşete. S-o tragem peste cap, s-o întindem frumos. Aşa. Acuma părul, îl aranjăm. Gata. Nu-i mai bine aşa?

S-a lăsat din nou pe spate, parcă era prea slăbită să se lupte cu vorbele mele. Respiraţia îi era umedă şi greoaie. Mi-era milă s-o aud.

— Fug să aprind lămpile, pentru domnu’ şi pentru doctor. Într-o clipă-s înapoi.

Am ieşit înainte să apuce să spună ceva. Domnul Coleman a ajuns acasă când aprindeam lămpile în holul din faţă. Pe urmă, a venit doctorul cu domnişoara Black. S-au dus sus şi pe urmă s-a făcut linişte acolo. Nu m-am putut abţine. M-am dus să trag cu urechea la uşă.

Doctorul vorbea aşa de încet că n-am auzit decât două cuvinte: „hemoragie internă”.

Pe urmă, domnul Coleman s-a dezlănţuit asupra

domnişoarei Black.

— Cum dracu’ de n-aţi găsit un medic în momentul în care a lovit-o calul? a zbierat el. Vă lăudaţi că va fi o mulţime uriaşă. Printre cei două sute de mii de oameni trebuie să se fi aflat şi un doctor!

— Nu înţelegeţi, i-a răspuns Caroline Black. Era atât de aglomerat că abia de te puteai mişca sau chiar comunica, darămite să mai găseşti şi un doctor!

— De ce n-aţi adus-o imediat acasă? Dacă aţi fi avut puţină minte, acum ar fi putut să fie în siguranţă, doar cu două-trei zgârieturi.

— Credeţi că n-am rugat-o să vină acasă? E clar că nu vă cunoaşteţi prea bine soţia dacă vă imaginaţi că m-ar fi ascultat. A vrut să ajungă la Hyde Park şi să asculte cuvântările într-o asemenea împrejurare istorică şi nimeni n-ar fi putut-o împiedica.

— Hiperbolă! a răcnit domnul Coleman. Până şi într-un moment ca ăsta voi, sufragetele, recurgeţi la hiperbole. Blestemată fie împrejurarea voastră istorică! V-aţi uitat măcar la pieptul ei după accident? Aţi apreciat măcar dezastrul? Şi cine, din lumea asta mare, i-a spus lui Kitty să conducă un cal? Când e vorba de cai, Kitty e o catastrofă!

— A fost ideea ei. N-a obligat-o nimeni. Nu mi-a spus niciodată că nu-i plac caii.

— Şi unde este Maude? a întrebat domnul Coleman. Ce s-a întâmplat cu fiica mea?

— E în drum spre casă, sunt sigură.

Caroline Black plângea.

N-am stat să mai ascult. M-am dus jos, la bucătărie, să pun ceainicul. Pe urmă, m-am aşezat la masă şi am început şi eu să plâng.

Peste umărul lui am văzut o stea căzând. Eram eu.

SIMON FIELD

N-am mai văzut niciun mort până acum. Sună ciudat din partea unui gropar Cât e ziulica de lungă, în jurul meu sunt numai morţi, doar că sunt închişi bine între patru scânduri, cu capac bătut în cuie şi acoperiţi cu pământ. Uneori, stau cu picioarele pe un sicriu într-un mormânt şi mă despart de mort doar câţiva centimetri de lemn. Dar nu-l văd. Dacă aş petrece mai mult timp dincolo de cimitir, aş vedea morţi tot timpul. E chiar pe dos. Maică-mea şi surorile mele au văzut cu sutele, femei şi copilaşi morţi la naştere, sau vecini morţi de foame sau de frig.

Ce ciudat să văd aşa o fiinţă pe care-o cunosc. Dacă n-aş şti că mă uitam după ea, n-aş recunoaşte-o. Nu că ar fi tăiată sau zdrobită, sau mai ştiu eu ce. Doar că ea nu-i acolo. Sunt la locul lor picioarele, braţele, capul, toate culcate în spatele unui grajd, după un morman de cărămizi. Şi faţa e curată şi netedă, gura închisă, ochii întredeschis!, ca şi cum ar privi printre gene şi n-ar vrea să ştii că se uită. Dar, când îi privesc faţa, pur şi simplu nu pot s-o văd. Nu mai e o persoană, doar un obiect, ca un sac de lopeţi.

— Ivy May, o strig încetişor, îngenunchind lângă ea.

Vorbesc, deşi ştiu că e moartă. Poate sper că, dac-o strig pe nume, vine înapoi.

Dar nu vine. Nu deschide ochii şi nu se uită la mine cu privirea ei de fiinţă care ştie tot ce se întâmplă şi nu spune niciodată. Nu se înalţă în capul oaselor cu picioarele întinse în faţă, aşa cum îi place să stea. Nu se ridică înfiptă pe picioare de parcă, orice ai face, n-ai putea s-o trânteşti.

Trupul ei zace pur şi simplu acolo. Şi trebuie să-l duc

înapoi cumva, de lângă un grajd de pe Edgware Road până la Dartmouth Park.

Cum s-o duc tot drumul ăsta, fără să mă vadă cineva? mă întreb. Oricine mă vede, o să creadă că eu am omorât-o.

Pe urmă mă uit spre capătul grajdului şi văd un bărbat care stă acolo. Unul înalt. Nu-i disting faţa, doar ochelarii care sclipesc în lumina felinarului şi o mustaţă subţire. Mă fixează şi când vede că şi eu mă uit la el, se trage după clădire. Ai zice că el crede că eu am făcut-o şi se duce să anunţe pe cineva. Dar ştiu că nu-i aşa. El a făcut-o. Taica al meu zice că oamenii se întorc la locul faptei, amuşinând iar şi iar, aşa cum zgândări un dinte care stă să cadă sau o zgaibă.

Fug de la grajd să-l caut, însă a dispărut. Dar ştiu că o să se întoarcă şi dacă n-o duc eu acum de-aici, o s-o ducă el.

Îi netezesc puţin rochia, apoi părul, îi închei un pantof care s-a desfăcut. Când o salt în spate, îi văd pălăria de pai sub ea. E ruptă şi florile sunt strivite şi mi-e prea greu s-o ridic, având-o pe Ivy May în spinare, aşa că las pălăria să zacă pe pământ.

Dacă mă întreabă cineva, am să le spun că e sora mea şi că a adormit. Dar mă ţin departe de localuri, merg pe străduţe, apoi prin parcuri, Regents, pe urmă Primmers Hill, ajung la poalele dealului Heath şi nu mă întâlnesc cu prea multă lume. Şi nimeni nu întreabă nimic. Noaptea, oamenii de pe stradă sunt prea beţi să bage de seamă sau îşi văd de propriile lor păcate şi nu vor să atragă atenţia asupra lor.

Tot drumul spre casă mă gândesc la pălărie. Aş vrea să n-o fi lăsat acolo. Nu vreau să rămână acolo nicio părticică din ea. Şi aşa, după ce totul s-a sfârşit, după ce am dus-o acasă, mă întorc pe acelaşi drum, prin parcuri şi străzi. Acuma, că nu mai am povara ei în spate, nu-mi ia

mult timp. Însă, când ajung la grajd şi mă uit în spatele cărămizilor, pălăria a dispărut. Şi florile la fel.

MAUDE COLEMAN

Am aşteptat pe treptele de fier care coboară de la glasvand în grădină. Aerul mirosea a iasomie şi mentă şi a iarbă înrourată. Auzeam broaştele orăcăind în iazul de la capătul grădinii şi, de la fereastra de sub mine, plânsul lui Jenny din bucătărie.

N-am ştiut niciodată să aştept. Întotdeauna mi se pare aşteptarea o risipă de timp şi mă simt vinovată ca şi cum ar trebui să fac altceva. Acum, însă, nu puteam face nimic altceva nu era nimic de făcut. Sosise Bunica şi stătea în camera de dimineaţă, tricotând cu înverşunare, însă eu nu voiam să-mi fac de lucru ca ea. Mă uitam în schimb la stele, desluşind constelaţii Ursa Mare, Corbul, Lupul.

Clopotele de la bisericile din apropiere au bătut miezul nopţii.

A venit Tăticu' şi s-a oprit în uşă, aprinzându-şi o ţigară. Nu l-am privit.

— E o noapte senină, a zis.

— Da.

— Păcat că nu putem instala telescopul în grădină. Am putea chiar să vedem sateliţii lui Jupiter. Fireşte, însă, nu s-ar cuveni, ce zici?

N-am răspuns, deşi mă gândisem şi eu.

— Îmi pare rău că am strigat la tine când ai venit acasă, Maude. Eram îngrijorat.

— Lasă, Tăticule.

— Mă temeam că te-am pierdut şi pe tine.

M-am mişcat pe fierul rece.

— Nu vorbi aşa.

A tuşit.

— Ai dreptate, nu trebuie.

Apoi am auzit un urlet, prelung şi ascuţit, venind dinspre casa familiei Waterhouse. M-au trecut fiori.

— Dumnezeule, ce poate fi asta? a întrebat Tăticu'.

Am dat din cap. Nu-i spusesem de Ivy May, că dispăruse.

În spatele nostru, cineva şi-a dres glasul. Doctorul coborâse după noi. Acum, că aşteptarea luase sfârşit, nu voiam să mă mişc de pe scări. Nu voiam s-o văd pe mama. O aşteptasem toată viaţa, iar acum preferam s-o aştept pe vecie, dacă asta era singura alternativă.

Tăticu' şi-a azvârlit ţigara în grădină şi s-a întors să-l urmeze pe doctor. Am auzit ţigara sfârâind în iarba acoperită de rouă. Când s-a stins, am intrat şi eu.

Mămica stătea culcată, nemişcată, palidă, cu ochii deschişi şi nefiresc de strălucitori. M-am aşezat lângă ea. Şi-a oprit privirea pe mine. Ştiam că aştepta să vorbesc.

Habar n-aveam ce să spun, ce să fac. Repetasem cu Lavinia asemenea scene de multe ori, când jucam teatru. Dar nimic nu părea potrivit acum când eram chiar aici, cu Mămica. Să spun ceva melodramatic părea nătâng, ceva banal, ridicol.

În cele din urmă, am recurs la formula banală.

— Grădina miroase plăcut în noaptea asta. Mai ales iasomia.

Mămica a dat din cap.

— Întotdeauna mi-a plăcut iasomia în nopţile de vară, a spus, apoi a închis ochii.

Asta era tot ce aveam de vorbit despre iasomie? Aşa părea. I-am strâns mâna tare şi i-am privit faţa îndelung, ca şi cum asta m-ar fi ajutat să mi-o amintesc mai bine. N-aveam puterea să spun adio.

Doctorul mi-a pus mâna pe umăr.

— E mai bine să mergeţi acum, domnişoară.

Am lăsat mâna mamei şi am coborât, m-am întors în

grădină, târându-mi picioarele prin iarba udă până la gardul din spate. Scăriţa era tot acolo, deşi Lavinia şi cu mine nu ne mai întâlneam peste gard ca altă dată. Am urcat până pe coama zidului. Scara familiei Waterhouse nu era proptită. M-am legănat o clipă, apoi am sărit, aterizând pe iarba udă şi mânjindu-mi rochia. Când mi-am recăpătat suflul, am traversat grădina, până la glasvandul care ducea direct în salonul lor din spate.

Familia stătea în semicerc, aranjată parcă de un pictor. Ivy May zăcea pe şezlong, cu părul încadrându-i faţa, cu ochii închişi. Lavinia stătea la picioarele surorii ei, cu mâna sprijinită de marginea şezlongului. Doamna Waterhouse şedea într-un fotoliu, la căpătâiul lui Ivy May, ţinându-i mâna. Domnul Waterhouse se sprijinea de poliţa de deasupra căminului, acoperindu-şi ochii cu o mână. Simon, cu capul plecat, se ţinea lângă uşă. Doar privindu-i cum stăteau laolaltă şi totuşi fiecare singur în durerea lui, am ştiut că Ivy May era moartă.

Mă simţeam de parcă inima îmi fusese golită. Acum am simţit şi golul din stomac.

Toţi s-au uitat la mine când am intrat. Lavinia a sărit în sus şi s-a aruncat în braţele mele, plângând. Peste umărul ei, am privit-o pe doamna Waterhouse. Era ca şi când m-aş fi văzut pe mine oglindită pe chipul ei. Ochii îi erau uscaţi, iar expresia era a cuiva care primise o lovitură din care n-avea să-şi revină niciodată.

Asta m-a făcut să mă adresez ei direct:

— Mama mea a murit.

KITTY COLEMAN

Toată viaţa ei, Maude a fost o prezenţă în preajma mea, fie că era cu adevărat acolo, fie că nu. O dădeam deoparte şi totuşi ea rămânea.

Acum mă agăţăm de mâna ei şi nu voiam să-i dau drumul. Ea a fost cea care mi-a dat drumul. Şi când, în cele din urmă, mi-a dat drumul, am ştiut că sunt singură şi că a venit vremea să plec.

SIMON FIELD

A doua zi, domnul Jackson s-a dus şi a împuşcat calul alb în cap.

Mai târziu, când săpam la gropi cu Taica al meu şi cu Joe, au venit poliţiştii şi m-au dus la interogatoriu. Taica nici măcar nu s-a arătat mirat. A dat doar din cap şi am ştiut ce gândea că n-ar fi trebuit să mă amestec cu fetele alea.

Poliţiştii mi-au pus tot felul de întrebări, ce-am făcut în ziua aia nu numai cum am căutat-o pe Ivy May, sau cum am găsit-o, dar şi despre cal şi despre Kitty Coleman şi domnul Jackson. Mi s-au părut alăturea cu drumul şi afurisiţi, pe deasupra. Parcă voiau să-şi facă viaţa uşoară şi să-mi pună mie crima în cârcă.

Atunci când părea că-s gata să mă învinuiască, le-am zis:

— Cine-ar fi atât de prost să-i facă asta unei fete şi pe urmă s-o ducă acasă, la părinţii ei?

— Ai fi mirat să afli de ce-s în stare criminalii, a zis un poliţist.

M-am gândit la bărbatul înalt cu ochelari de la marginea grajdului. Dar când a fost să povestesc cum am găsit-o pe Ivy May, nu le-am spus despre el. Ar fi fost mai uşor pentru mine dacă le spuneam. Adică să-i pun pe urmele altcuiva.

Dar ştiam că dispăruse de mult. Împiedicaţii ăia n-aveau să-l găsească niciodată.

Eu, da. Într-o bună zi am să-l găsesc. Pentru Ivy May.

JOHN JACKSON

Am aranjat să mă întâlnesc cu domnişoara Coleman la mormântul familiei ei. Mă gândisem s-o rog să vină la mormântul lui Faraday, unde obişnuiam să ne întâlnim, eu şi mama ei. Însă a fost un gând prostesc, sentimental. Şi riscant, pe deasupra s-ar fi putut ridica întrebări dacă eram văzuţi singuri în Sectorul disidenţilor, câtă vreme pe pajişte se putea crede că discutăm aranjamentele de înmormântare.

Era îmbrăcată toată în negru, cu părul strâns sub o pălărie neagră de pai. N-o mai văzusem niciodată cu părul ridicat. Arăta mai mare cu câţiva ani. Ea nu-şi dă seama, însă începe să semene cu Kitty.

— Vă mulţumesc că aţi venit, domnişoară Coleman, i-am spus pe când stăteam alături, lângă mormânt. Condoleanţe. A fost un şoc teribil pentru noi toţi. Dar mama dumneavoastră este acum la Dumnezeu.

Am clipit iute, cu ochii în pământ. La cimitir, le adresez adesea cuvinte de consolare celor îndoliaţi, însă de data asta am simţit sărăcia cuvintelor.

— Mama nu credea în viaţa de apoi, ştiţi asta.

M-am întrebat ce semnal conţineau ultimele două cuvinte. Cât ştia despre relaţia mea intimă cu mama ei? Mi-era imposibil să-mi dau seama, întrucât expresia ei nu te lăsa să ghiceşti nimic.

— Când mi-a adus mesajul, Simon nu mi-a spus în ce chestiune doriţi să mă vedeţi, a spus ea. Presupun că e în legătură cu înmormântarea mamei mele, despre care credeam că aţi discutat totul cu tatăl meu.

— Da, a fost aici ieri. Era ceva ce doream să discut cu el, dar n-am făcut-o. M-am gândit că aş putea vorbi cu dumneavoastră.

Maude şi-a ridicat sprâncenele a mirare, însă a tăcut.

Nu mi-era uşor s-o spun nu ştiam să existe expresii consacrate sau eufemisme construite cu grijă, pentru a atenua şocul.

— Mama dumneavoastră mi-a spus că ar prefera să fie incinerată, iar nu înhumată.

Maude a privit în sus, la urna familiei Coleman, studiind-o de parcă n-o mai văzuse până atunci.

— Ştiu. Întotdeauna s-a temut că ar putea fi îngropată de vie.

— Atunci, poate îi spuneţi tatălui dumneavoastră ce v-a spus ea.

— De ce nu i-aţi spus dumneavoastră, ieri?

Am rămas tăcut un moment. Apoi am continuat:

— Ea s-a exprimat neoficial. Vreau să zic, n-a lăsat nimic scris şi nici nu i-a spus soţului. Ar fi nepotrivit să-i spun eu.

Maude şi-a strâns buzele.

— Tăticu' ştie deja că ea dorea să fie incinerată. Se certau pe această temă. El consideră că trebuie să facem ceea ce ne impune societatea în privinţa cadavrelor.

— N-ar fi de acord nici dacă ar şti că aceasta era dorinţa arzătoare a soţiei sale?

— Va proceda în modul care i se pare a fi cel mai potrivit. A pierdut-o şi acum că a redobândit-o, va voi să fie sigur că o păstrează.

— Ceea ce fac oamenii cu morţii lor este de obicei o reflectare mai curând a propriei lor personalităţi decât a celor pe care i-au iubit, i-am răspuns. Credeţi că toate aceste urne, toţi aceşti îngeri reprezintă ceva pentru cei morţi? Doar un soţ total lipsit de egoism poate face exact ceea ce doreşte soţia sa, fără să amestece propriile sale gusturi şi dorinţe. Sau cele ale societăţii. Sperasem că tatăl dumneavoastră este exact acest gen de soţ.

— Bine, dar dacă toate aceste monumente nu

înseamnă nimic pentru cei morţi, atunci nimic din ceea ce facem noi nu înseamnă? mi-a răspuns Maude cu o întrebare. Dacă lor nu le pasă, n-ar trebui să facem atunci ceea ce este important pentru noi? Noi suntem cei care rămânem, în fond. Adesea m-am gândit că locul acesta este de fapt pentru cei vii, nu pentru cei morţi. Proiectăm mormântul ca să ne amintească de cei morţi şi de ceea ce ne aducem aminte despre ei.

— Urna de pe mormântul familiei dumneavoastră o să vă amintească de mama, de ceea ce era şi ce dorea ea?

— Nu, nimic din mama mea n-are legătură cu urna, a recunoscut Maude. Dacă mama şi-ar alege singură mormântul, acesta ar avea pe el o statuie a doamnei Pankhurst şi sub numele ei ar scrie „Vot pentru femei”.

Am scuturat din cap.

— Dacă mama dumneavoastră şi-ar alege singură mormântul, n-ar avea niciun monument pe el. Nici cuvinte. Doar un strat de flori de câmp.

Maude s-a încruntat.

— Dar Mămica e moartă, nu? E moartă cu adevărat. N-o să-şi proiecteze ea mormântul.

Era o tânără remarcabilă. Puţine fete ca ea ar fi capabile să rostească aceste cuvinte fără să clipească.

— Şi, întrucât e moartă, a continuat ea, cu siguranţă nu-i pasă ce se va întâmpla cu trupul ei. Nu va fi îngropată de vie, ştiţi asta. De păsat ne pasă nouă tatălui meu în primul rând. El ne reprezintă pe toţi şi el este cel care trebuie să decidă cum e mai bine.

M-am aplecat peste ea şi am alungat un păianjen de pe mormântul familiei Waterhouse. Ştiam că nu-i cinstit din partea mea să fac presiuni asupra ei. La urma urmei, era doar o fetiţă de treisprezece ani care-şi pierduse mama. Însă trebuia să insist, de dragul lui Kitty.

— Tot ce v-aş ruga, i-am spus blând, este să-i amintiţi tatălui dumneavoastră ceea ce ştiţi ceea ce deja ştie şi el

despre dorinţele mamei dumneavoastră. Fireşte, îi revine lui să hotărască apoi ce trebuie făcut.

Maude a dat din cap şi s-a întors să plece.

— Maude, am chemat-o.

— Da?

— Mai e ceva.

A închis o clipă ochii, apoi s-a uitat la mine.

— Mama dumneavoastră…

M-am oprit brusc. Nu-i puteam spune ar fi fost o încălcare a îndatoririlor mele profesionale şi puteam să-mi pierd slujba dacă spuneam ceva. Dar voiam s-o pun cumva în gardă.

— Ar fi cel mai bine dacă aţi vorbi cu tatăl dumneavoastră cât mai curând.

— Bine.

— E o chestiune urgentă. Poate mai urgentă decât vă închipuiţi.

— Ara să vorbesc astăzi cu el.

S-a întors şi a plecat în grabă pe aleea care ducea la intrare.

Am rămas acolo o vreme, studiind mormântul familiei Coleman. Mi-era greu să mi-o imaginez pe Kitty înmormântată acolo. Urna aceea absurdă, îmi venea să mă sufoc de râs.

RICHARD COLEMAN

A venit să mă vadă în birou la mine, în timp ce verificam nişte documente.

— Da, Maude, ce este?

A respirat adânc. Avea trac.

— Mămica mi-a spus cândva că vrea să fie incinerată şi cenuşa ei să fie risipită.

Mi-am privit mâinile. Pe manşeta cămăşii aveam o

pată de cerneală.

— Mama ta a spus foarte multe lucruri care nu s-au întâmplat. Odată, a zis că vrea patru copii. Vezi în jur vreo soră sau vreun frate? Uneori e o mare diferenţă între ceea ce gândim şi ceea ce facem.

— Dar…

— Ajunge, Maude. Nu mai avem ce discuta pe tema asta.

Maude s-a cutremurat. Vorbisem mai aspru decât aş fi vrut. În zilele din urmă mi-e greu să-mi controlez tonul.

— Iartă-mă. Tăticule, a şoptit ea. Mă gândeam doar la Mămica. Nu voiam să te necăjesc.

— Nu m-ai necăjit! am zis, apăsând peniţa atât de tare pe hârtie că i-am rupt vârful. La naiba!

Am aruncat peniţa pe jos. Maude s-a strecurat afară fără o vorbă. Cu cât se termină mai repede această săptămână, cu atât mai bine.

LAVINIA WATERHOUSE

Cumpărat de la Jay’s, de pe Regent Street, 22 iunie 1908:

1.1 rochie neagră de mătase de paramatta pentru mine de purtat la înmormântare şi duminica; rochia mea veche de merinos e de toate zilele. Mai era o rochie de mătase, chiar mai frumoasă, cu crep de jur-împrejurul gâtului, însă era prea scumpă.

2.1 rochie neagră de bombazină pentru Mami. Arată aşa de ieftină şi lucioasă, că am încercat s-o conving să cumpere paramatta, dar a spus că n-avem bani şi că mai bine să port eu mătase, deoarece pentru mine contează mai mult.

3.1 jupon negru de bumbac pentru mine, 2 perechi pantalonaşi bordisiţi cu panglică neagră.

4.1 pălărie neagră de fetru cu voaletă pentru mine. Am insistat să port voaletă arăt atât de îngrozitor după ce plâng şi va trebui să-mi acopăr deseori nasul şi ochii roşii cu voaleta. Mami nu şi-a cumpărat pălărie, spunând că îşi va vopsi una dintre bonete. Cel puţin şi-a cumpărat câteva pene de struţ să şi-o împodobească.

5.2 perechi mănuşi negre de bumbac, pentru Mami şi pentru mine. Se închid cu 4 nasturi de agată neagră, foarte frumoşi. Mami alesese unele simple, fără nasturi, dar n-a observat când le-am schimbat. De asemenea, o pereche de mănuşi, o panglică de pălărie şi cravată neagră pentru Tati.

6.7 batiste tivite cu negru 2 pentru Mami, 5 pentru mine. Voiam să iau mai multe, însă Mami nu m-a lăsat. Ea nu plânge deloc, dar am insistat să aibă totuşi câteva batiste, poate că totuşi se întâmplă să plângă.

7.200 coli de scris cu chenar negru mediu.

8.100 bucăţi ferpare la comandă, cu următorul text:

IVY MAY WATERHOUSE LA VÂRSTA DE 10 ANI
„O floare dulce, răpită prea curând dintre cei vii.
Ca să-nflorească pe tărâm divin;
În Ziua Judecăţii, mii de muritori îşi vor dori
Să fi trăit ca mine de puţin”.

Epitaful l-am ales eu, pentru că Mami s-a simţit copleşită în magazin şi a trebuit să iasă afară, să ia puţin aer. Vânzătoarea mi-a spus că epitaful era conceput pentru bebeluşi, nu pentru cineva de vârsta lui Ivy May, însă eu cred că sună foarte frumos, mai ales expresia „Ca să-nflorească pe tărâm divin”, aşa că am insistat să rămână acesta.

Aş fi putut să-mi petrec toată ziua la Jay’s e atât de încurajator să te afli într-un magazin devotat în totalitate evenimentelor pe care le trăiesc cumpărătorii. Mami însă a

refuzat să mai stăm şi a devenit chiar nerăbdătoare cu mine. Nu ştiu ce să mă fac cu ea e foarte palidă, sărmana, şi abia de scoate câte un cuvânt, şi acela doar ca să-şi exprime opoziţia. Rămâne mult timp în camera ei, zăcând în pat de parcă ar fi bolnavă. Se arată rar când vin vizitatori, aşa că rămâne în sarcina mea să mă ocup de ei să umplu ceştile cu ceai, s-o rog pe Elizabeth să mai aducă prăjituri şi biscuiţi. Astăzi au sosit atâţia veri că am rămas fără prăjiturele şi a trebuit s-o trimit pe Elizabeth la brutar să mai cumpere. Eu personal nu pot să mănânc nimic, doar câte o felie de cozonac cu stafide, recomandat de medicul Regelui pentru menţinerea tonusului.

Am încercat să-i trezesc lui Mami interesul pentru scrisorile de condoleanţe pe care le-am primit, dar mi se pare că nu le citeşte. A trebuit să le răspund eu, îngrijorată că dacă le las în seama mamei, ea va uita pur şi simplu de ele şi nu se cade să întârzii cu răspunsul.

Oamenii spun lucrurile cele mai surprinzătoare despre Ivy May ce angelică era, ce fiică desăvârşită şi sprijin pentru Mami, ce tragic pentru noi şi ce mult i se va simţi lipsa. Serios, uneori îmi vine să le răspund şi să-i întreb dacă nu cumva ei cred că eu sunt cea decedată. Totuşi, în loc de asta, mă asigur doar că semnătura mea este suficient de mare şi de citeaţă, ca să nu încapă nicio urmă de îndoială.

Mami mi-a spus la micul dejun că nu vrea să mă întorc la şcoală, că pot încheia trimestrul învăţând acasă. (Cu atât mai bine, şi aşa n-am nicio dispoziţie să stau în clasă. Aş întrerupe, probabil, lecţiile, plângând în momente nepotrivite.) Şi că în trimestrul următor am să schimb şcoala, înscriindu-mă la Sainte Union, pe Highgate Road. Inima mi-a tresărit puţin, pentru că fetele de acolo au nişte uniforme foarte elegante. Am fost surprinsă, fireşte, deoarece şcoala este catolică, dar poate că n-ar fi trebuit să mă mire. Mami l-a rugat pe preotul de la Sf. Iosif, de pe

Highgate, s-o viziteze aseară. Tati n-a spus niciun cuvinţel. Dacă întoarcerea la catolicism înseamnă pentru ea o mângâiere, ce-i poţi spune?

Tati a fost foarte ocupat cu aranjamentele, lucru bun pentru el, cred. L-am ajutat cât am putut, căci Mami nu-i în stare. Când a venit antreprenorul de pompe funebre, eu am fost aceea care a ales rochia pentru Ivy May (rochia albă de bumbac cu mâneci bufante, care fusese a meaj şi florile (crini) şi pieptănătura (bucle largi, şi o coroniţă împletită cu trandafiri albi). Tati a răspuns la celelalte întrebări, în legătură cu sicriul şi caii şi tot restul. Tot el s-a întâlnit şi cu cei de la cimitir, cu vicarul şi cu poliţia.

Partea asta din urmă a reprezentat pentru mine un adevărat şoc, deoarece Tati a adus acasă un poliţist să mă interogheze! A fost destul de amabil, dar mi-a pus atâtea întrebări în legătură cu acea îngrozitoare după-amiază din Hyde Park încât am început să mă încurc, nemaştiind exact momentul în care a dispărut Ivy May. M-am străduit să fiu tare, însă mă tem că am consumat toate batistele pe care tocmai le cumpărasem. Din fericire, Mami era sus, aşa că n-a trebuit să asculte toate amănuntele. Când s-a terminat interogatoriul. Tati avea lacrimi în ochi.

Poliţistul m-a tot întrebat despre bărbaţii din mulţime. Mi-a pus întrebări chiar şi despre Simon, de parcă Simon ar fi o persoană asupra căreia poţi avea bănuieli! Aici l-am lămurit pe deplin. Şi i-am povestit despre bărbaţii care ne-au fugărit, pe mine şi pe Maude, la demonstraţie, şi despre cât eram noi de înspăimântate.

Nu i-am spus despre bărbatul care mi-a pus mâna pe fund. Ştiam că ar fi trebuit, că era exact amănuntul pe care-l căuta. Însă m-am jenat. Şi nu puteam suporta gândul că acel bărbat o atacase pe sora mea. A-i povesti poliţistului despre el era ca şi cum aş fi admis că el o atacase. Voiam s-o apăr de el pe Ivy May, cel puţin în gândul meu, dacă altfel nu puteam.

Nimeni n-a pomenit despre ce s-a întâmplat de fapt cu Ivy May. Dar pot să-mi dau singură seama. Nu sunt idioată. Am văzut urmele pe gâtul ei.

Aseară, stăteam la fereastră, când am văzut-o pe Maude la fereastra ei. Ne-am făcut semne, dar mi se părea totul atât de straniu. După o clipă, m-am tras înapoi de la fereastră. Nu ni se permite să ne vizităm, pentru că în doliu nu se cade să faci vizite. În plus, nu cred că vederea lui Maude mi-ar aduce vreo mângâiere acum nu mă pot gândi decât la felul în care ne-a abandonat mama ei în acea mulţime uriaşă şi la mâna asudată a lui Ivy May alunecând din mâna mea.

M-am aşezat pe patul meu şi am privit pătuţul alb al lui Ivy May din colţul camerei. Niciodată n-o să mai stăm culcate în paturile noastre noaptea, şoptindu-ne tot felul de poveşti, de fapt, eu povestind şi ea ascultând. Acum sunt singură-singurică. M-a durut atât de mult priveliştea acelui pat încât am coborât pe loc şi l-am rugat pe Tati să-l scoată de acolo.

GERTRUDE WATERHOUSE

Sunt atât de copleşită de vinovăţia mea încât nu mă pot da jos din pat. A venit preotul, a venit şi doctorul. Niciunul din ei nu mi-a putut schimba starea de spirit.

Nu le-am spus, nu i-am spus nici lui Albert, că m-am prefăcut că mi-am scrântit glezna. Albert, fie binecuvântat, a crezut că e adevărat. Dacă nu m-aş fi prefăcut, dacă aş fi dus eu fetele la marş sau, de fapt, dacă i-aş fi ţinut piept lui Livy şi n-aş fi lăsat-o să se ducă, Ivy May ar fi stat acum aici, cu mine.

Eu mi-am ucis fiica, cu propria mea prostie, şi dacă ea nu este aici, nici eu nu vreau să mai trăiesc.

EDITH COLEMAN

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să-i dau preavizul acelei servitoare impertinente. Îmi pare rău să recunosc că, într-o casă îndoliată, ceva mi-a produs satisfacţie, însă aşa a fost. Fireşte, s-a văitat frângându-şi mâinile, însă scenele ei dramatice n-au niciun efect asupra mea. Ba, ca să fiu sinceră, m-au întărit în convingerea mea că făcusem ceea ce trebuia şi fără întârziere.

Jenny a avut îndrăzneala să vorbească despre Maude.

— Ce-o să se facă? i-a dat ea înainte, plângând.

— Maude va face ceea ce a făcut şi până acum. Voi avea eu grijă de ea. Am venit în casă şi am să rămân atâta timp cât va fi nevoie de mine. Dar asta nu te priveşte pe tine.

Jenny părea afectată.

— Te-am concediat acum doi ani, i-am reamintit, din motive pe care sunt sigură că ţi le aminteşti. Nora mea n-ar fi trebuit să te reangajeze. Fă-ţi bagajele şi pleacă. Ţi se va trimite ultimul salariu.

— Dar recomandarea?

— Îţi închipui, am mârâit, că am să dau recomandare unei fete ca tine?

— Şi cum am să obţin altă slujbă?

— La asta ar fi trebuit să te gândeşti când te-ai culcat cu acel bărbat.

Fata a ieşit în fugă din cameră. Spre surprinderea mea, câteva minute mai târziu a apărut doamna Baker, rugându-mă s-o păstrez pe Jenny.

— Şi de ce-aş păstra o fată cu asemenea moravuri uşoare? i-am replicat. Credeţi-mă, o să-i fie mult mai bine dacă stă acasă şi-şi îngrijeşte copilul, bietul micuţ.

— Şi cu ce o să-l hrănească, cu aer?

— Poftim?

— Nu de fiul lui Jenny e vorba, doamnă, mi-a răspuns doamna Baker. De dragul domnişoarei Maude vă rog eu s-o păstraţi pe Jenny. Biata fată abia şi-a pierdut mama. Mi-e greu s-o văd pierzând şi alţi oameni din jurul ei. Jenny e aici de când domnişoara Maude era doar un bebeluş. E ca o rudă pentru ea.

— Fata aceea nu e niciun fel de rudă pentru Maude! i-am replicat atât de furioasă, că a trebuit să fac un efort ca să nu strig. Cum îndrăzniţi s-o comparaţi cu familia Coleman! Şi Maude n-are nevoie de ea. Mă are pe mine.

Eram gata să adaug că, pierzând o mamă, a dobândit o bunică. Gândindu-mă mai bine însă, am tăcut.

Şi aşa a plecat Jenny. Maude n-a suflat un cuvânt, cu toate că a rămas pe hol, albă la faţă, privind-o cum pleacă.

Apoi, spre binele ei şi al lui Richard, am mai luat o hotărâre. Deja în dimineaţa de după decesul lui Kitty începuseră să sosească florile aranjamente elegante de crini, irişi, albăstrele, trandafiri albi, toate în buchete legate cu panglici purpurii, verzi şi albe. Pe cărţile de vizită se puteau citi lucruri de genul „Tovarăşei noastre căzute” şi „Speranţa e puternică atât în Ceruri, cât şi pe Pământ”, sau „Ea s-a dăruit Cauzei”. Iar acel telefon infernal suna atât de mult încât a trebuit să chem un om să-l deconecteze. Apoi, au început să vină la uşă sufragetele să afle informaţii despre înmormântare, până când a trebuit să-i cer fetei pe care o angajasem în locul lui Jenny să le informeze.

JENNY WHITBY

În timp ce străbăteam strada pe jos, cărându-mi valiza, a venit în fugă după mine. Deja nu mai plângeam. Eram prea speriată de ce urma să se aleagă de mine ca să mai pot plânge. Ea n-a zis nimic, doar m-a prins în braţe şi

m-a ţinut strâns.

Nu poate să facă nimic. Ce-ar putea să facă o fată de treisprezece ani când are o asemenea bunică? Mă doare inima că nu-mi pot ţine promisiunea faţă de măicuţa ei, s-o apăr de vrăjitoarea aia, dar n-am nicio putere în faţa unei fiinţe ca ea. Coniţa ar fi trebuit să ştie. Şi nici să-i apăr taina să n-o afle bărbaţii, nu pot. Asta acum stă numai în puterea lui Dumnezeu sau, mai precis, în puterea domnişoarei Livy.

N-ar trebui să-mi bat capul cu astea acum am eu grijile mele, mă întreb din ce-o să trăim, eu cu maică-mea şi cu băiatul, când nu mai am nicio leafă şi nici recomandare. N-am timp de lacrimi. Am în valiză ce-a mai rămas din argintăria coniţei, dar nici asta n-o să ţină o veşnicie.

ALBERT WATERHOUSE

Aproape că mi-e ruşine pentru fiica mea. Ştiu că zilele acestea a trecut prin momente grele, ca noi toţi; chiar mă întrebam dacă va rezista la atâta tensiune. Dar aş fi vrut ca Livy şi Maude să nu-şi fi spus una alteia în public lucruri atât de îngrozitoare, şi asta chiar lângă mormântul lui Ivy May sărmana mea Ivy May, pe care n-am putut s-o apăr în faţa ticăloşiei bărbaţilor. Mă bucur măcar că Trudy era atunci cu o soră care-i spunea cuvinte de alinare şi nu le-a auzit ar fi fost îngrozită să se trezească subiect de dispută. La început a fost vorba de rochia lui Maude. Nu mă pricep eu prea bine la astfel de lucruri, însă purta o rochie de mătase foarte frumoasă pentru care Livy era clar că o invidia. Livy a zis ceva despre rochie, cum că ar fi ostentativă pentru o fată de treisprezece ani. Atunci Maude a replicat; Lavinia, nici măcar nu poţi rosti ca lumea cuvântul, darmite să-i înţelegi semnificaţia. Prin

definiţie, rochiile de doliu nu sunt ostentative.

Am fost puţin surprins, pentru că Maude se exprimă de obicei delicat. Dar, la urma urmei, tocmai şi-a pierdut mama. Iar Livy a fost şocată şi lividă, regret că trebuie s-o spun.

— Ştiu destul ca să ştiu că n-ar trebui să porţi o pălărie cu calotă scurtă şi boruri drepte la rochia aceea. Şi nici n-ar trebui să porţi părul ridicat sub o asemenea pălărie arată de-a dreptul caraghios. Şi îţi atârnă şuviţe la spate. Părul tău nu e des ca al meu, ca să poţi purta o coafură montantă.

— Ai uitat probabil că nu am o mamă căreia să-i pot cere sfatul, i-a răspuns Maude. Nici soră nu am. Acum nu mai am nici măcar o slujnică.

— Nici eu nu mai am soră! Sau ai uitat?

Pe chipul lui Maude se citea ruşinea de a-i fi scăpat acele cuvinte şi dacă Livy ar fi lăsat-o să-şi ceară scuze, aşa cum se pregătea să facă, disputa lor s-ar fi putut stinge pe loc. Dar nu, bineînţeles că Livy nu s-a putut abţine. Trebuia să aibă ea ultimul cuvânt.

— Numai la tine te gândeşti. Ai avut măcar un gând pentru sărmana Mami, care a pierdut o fiică? Există o durere mai mare decât pierderea unui copil?

— Pierderea mamei, poate, a răspuns Maude cu glas şoptit.

Aceste comparaţii erau atât de respingătoare, încât, în cele din urmă, a trebuit să intervin, dorind s-o fi făcut mai devreme. (Adesea doresc asta, atunci când e prea târziu.)

— Livy, vrei s-o însoţeşti pe mama ta la trăsură? i-am spus, adresându-i în acelaşi timp lui Maude o privire care speram că exprimă compătimire.

— Tati, de câte ori trebuie să-ţi amintesc: numele meu este Lavinia.

Livy i-a întors spatele lui Maude şi s-a îndreptat spre

mama ei. Mă pregăteam să spun ceva nu prea ştiam ce anume dar, înainte să deschid gura, Maude s-a strecurat printre noi şi a luat-o la fugă pe alee, dispărând în cimitir.

Mai târziu în seara aceea, n-am putut să dorm şi am coborât la parter cu lumânarea să caut *Cassell's* şi *The Queen*. Niciodată nu mă mai uitasem în manuale pentru femei. Din fericire, am prea puţin de-a face cu îndeletnicirile casnice. Dar, în cele din urmă, am găsit ce căutam.

Am lăsat amândouă cărţile deschise la la paginile respective pe masă.

MAUDE COLEMAN

Nu mă puteam opri din tremurat. Niciodată nu fusesem atât de furioasă.

Cel mai mult mă supărau cuvintele oribile pe care le spusesem chiar eu. Lavinia a scos din mine tot ce e mai rău şi asta e mult mai greu de suportat decât remarcile ei. Am învăţat să mă aştept de la ea să spună lucruri prosteşti şi idioate şi în general am reuşit să nu mă cobor la nivelul ei. Până acum.

Am stat îndelung lângă îngerul adormit. Nu ştiam încotro fugeam până am ajuns acolo. Şi acolo m-a găsit. Cred că ştiam c-o să mă găsească. S-a aşezat la marginea lespezii de marmură, dar nu m-a privit şi n-a spus nimic. Aşa e felul lui.

Am privit în sus, la cerul albastru strălucitor Era o zi neruşinat de însorită pentru o înmormântare, de parcă Dumnezeu îşi bătea joc de noi toţi.

— O urăsc pe Lavinia, am spus, lovind cu piciorul o viţă de măzăriche crescută la baza soclului cu îngerul.

Simon a mormăit.

— Sună de parcă ar vorbi Livy. Avea dreptate.

— Însă tu nu eşti Livy, a adăugat el.

Am ridicat din umeri.

— Ascultă, Maude, a zis, apoi s-a oprit.

— Ce este?

Simon a ciocănit lespedea cu degetul.

— Acum săpăm mormântul măicuţei tale.

Nu mi-a venit nimic în minte să-i răspund. Am scos doar o exclamaţie.

— E prea devreme să-l săpăm. În sol nisipos, pentru o înmormântare care are loc poimâine? Ar trebui să-l săpăm mâine după-masă. Altfel s-ar putea surpa, dacă stă aşa o zi în plus. Şi-aşa e destul de primejdios. Proptelele nu ajută totdeauna în nisip. Şi mormântul lui Ivy May aşa de aproape. Nu-mi place să sap două gropi atât de apropiate în acelaşi timp pământul nu se ţine prea bine pe partea aia. Dar se vede că nu-i de ales, nu?

— Cine v-a spus să săpaţi mormântul pentru Mămica acum, în loc de mâine?

— Şefu'. Ne-a zis azi-dimineaţă. Taica al meu a încercat să se împotrivească, dar el a zis doar atât, că să-i dăm bătaie imediat ce se termină înmormântarea lui Ivy May. A zis că îşi asumă consecinţele.

Am aşteptat ca Simon să continue. Puteam să văd după expresia lui că în cele din urmă avea să-mi spună ceva, dând drumul ideii pas cu pas, când i se va părea lui potrivit.

— Aşa că m-am uitat puţin în jur. Din harta de lucru de pe registru nu mi-am putut da seama. Pe urmă, am auzit că a fost reţinută capela de aici pentru mâine dimineaţă. Acum, eu ştiu că pentru celelalte morminte săpate pentru mâine toate sicriele vin din afară. Nu se arată pentru care dintre ele e capela. Am scuturat din cap.

— Slujba pentru Mămica se oficiază la Sf. Ana, vineri după masă. Mi-a spus Tăticu'.

— Pe urmă, unul dintre băieţii figuranţi la

înmormântarea lui Ivy May tocmai mi-a spus că se face o înmormântare la capela de aici mâine, a continuat Simon de parcă nu m-ar fi auzit. Trebuie să fie mama ta. Asta e singurul mormânt gata, în care nu intră nimic.

M-am ridicat mă durea să-l aud vorbind aşa despre Mămica, însă nu voiam să vadă cât de tare m-au tulburat cuvintele lui.

— Îţi mulţumesc că mi-ai spus. Am. să încerc să aflu de la Tăticu' dacă s-a schimbat ceva.

Simon a dat din cap, spunând stânjenit:

— Am crezut că ai vrea să ştii.

Mă întrebam dacă Simon ştia că domnul Jackson mă abordase în legătură cu incinerarea părea că află totul. Dar chiar dacă ştia, nu spunea. La mormântul lui Ivy May, domnul Jackson mi-a prins privirea şi, la întrebarea lui nerostită, am dat din cap că nu. Oricum, trebuie să-şi fi dat deja seama că Tăticu' spusese nu altfel l-am fi vestit.

L-am întrebat însă altceva pe Simon, privindu-l fix în ochi. Ceva ce eram sigură că ştia.

— Ce s-a întâmplat cu Ivy May în ziua aceea? Nimeni n-o să-mi spună.

Simon s-a foit pe lespede. Multă vreme n-a scos un cuvânt şi mă gândeam dacă trebuie să repet întrebarea. Apoi şi-a dres glasul.

— Cineva a sugrumat-o.

Răspunsul lui a fost atât de dur, încât aproape că am simţit presiunea pe propriul meu gât. Abia am reuşit să îngaim:

— Un bărbat?

Simon a dat din cap şi am citit pe faţa lui că nu trebuia să mai întreb nimic.

Am rămas amândoi tăcuţi o clipă.

— Îmi pare rău de măicuţa ta, a zis apoi, fără veste. S-a aplecat peste lespede, m-a sărutat în fugă pe obraz, apoi a sărit de pe mormânt şi dus a fost.

Când am ajuns acasă am dat peste Bunica în holul din faţă. Cerceta un buchet de flori care tocmai sosise crini legaţi cu panglici verzi, albe, purpurii şi negre.

— Sufragete! bombănea ea. Mai bine că… s-a oprit când m-a văzut. Te-ai întors deja de la masa de pomenire?

— N-am fost încă la familia Waterhouse, am mărturisit.

— N-ai fost? Atunci te conduc eu acolo. Să prezinţi condoleanţe. Mama acelei sărmane copile e neagră de supărare. O moarte atât de îngrozitoare, îngrozitoare. Sper să-l prindă pe bărbatul care…

S-a întrerupt brusc.

— Am să mă duc, am minţit. Doar că trebuie să vorbesc mai întâi cu doamna Baker.

Am fugit pe scări, ca să nu fiu nevoită să-i spun de ce nu mergeam la masa de pomenire. Pur şi simplu nu puteam suporta să văd chipul doamnei Waterhouse, din care parcă se scursese toată viaţa. Nu-mi puteam imagina ce însemna să pierzi un copil, şi încă într-un fel atât de îngrozitor şi misterios. Puteam doar să fac o comparaţie cu ceea ce simţeam eu, care îmi pierdusem mama: un gol dureros şi o lipsă de siguranţă după ce dispăruse din viaţa mea unul dintre lucrurile pe care le socotisem veşnice. Mămica, e adevărat, fusese absentă sau îndepărtată în ultimii ani, dar cel puţin era în viaţă. Era ca şi cum Mămica mă apărase de un foc şi apoi, brusc, îmi fusese luată, ca să simt pe obraji fierbinţeala flăcărilor.

Dar pentru doamna Waterhouse trebuie să fie pur şi simplu un sentiment de groază pe care nici nu mă pricep să-l descriu.

Să fie un sentiment mai dureros decât celălalt, cum părea să-mi sugereze Lavinia? Nu ştiam. Tot ce ştiam era că nu puteam vedea privirea fără viaţă a doamnei Waterhouse fără să simt cum se cască un abis în mine însămi.

În loc să mă duc la masa de pomenire de la familia Waterhouse, am coborât s-o întreb pe doamna Baker despre cea pe care trebuia s-o pregătim noi înşine. Întrucât ea pregătea masa, dintre toţi ea era aceea care trebuia să ştie cel mai bine dacă intervenise o schimbare în aranjamente. Amesteca pe foc o oală cu aspic.

— Bună ziua, domnişoară Trude, m-a întâmpinat ea. Ar trebui să mâncaţi, de câteva zile nici nu v-aţi atins de mâncare.

— Nu mi-e foame. Am… voiam să vă întreb dacă va fi totul gata pentru vineri. Bunica m-a trimis să mă interesez.

Doamna Baker s-a uitat ciudat la mine.

— Sigur că da.

S-a întors la oala ei.

— Tocmai am vorbit cu bunica dumneavoastră. În două ore nu s-a schimbat nimic. Piftia de văcuţă se va închega peste noapte, şunca urmează să fie livrată în după-amiaza asta. Ar trebui să fie totul gata până la sfârşitul zilei. Doamna Coleman mi-a cerut să am totul gata devreme, ca să pot s-o ajut cu altele mâine nu e prea mulţumită cu angajata temporară. Nu că aş fi dispusă să fac totul singură. N-am să muncesc pe brânci, orice ar fi.

A aruncat o privire furioasă spre oală. Ştiam că-i lipseşte Jenny, deşi n-ar fi spus-o niciodată.

Credea că înmormântarea va avea loc vineri, era limpede. Dacă Tăticu' ar fi schimbat ziua, atunci nu ştia nimeni în afară de el şi, probabil, de Bunica. Nu mă vedeam în stare să-i întreb, nici pe el, nici pe ea şi ştiam că oricum nu mi-ar spune.

Când am coborât a doua zi dimineaţa la micul dejun, Tăticu' şi Bunica stăteau amândoi la masă, îmbrăcaţi în cele mai bune haine de doliu, cu ceştile de cafea neatinse în faţă. Aveau priviri ciudate, însă nu mi-au zis decât „Bună dimineaţa, Maude", în timp ce mă aşezam în faţa unui bol de porridge întărit. Am încercat să mănânc, dar nu puteam

să înghit, aşa că învârteam doar lingura în porridge.

A sunat clopoţelul de la uşă. Tăticu' şi Bunica au sărit.

— Răspund eu, i-a spus Bunica femeii angajate cu ziua, care-şi făcea de lucru pe lângă bufet.

Am privit întrebător spre Tăticu', însă el mi-a ocolit privirea, rămânând cu ochii în ziar, cu toate că mă îndoiesc că citea cu adevărat.

Am auzit voci şoptite în holul de la intrare, apoi paşi grei urcând scările şi scârţâituri. Curând, paşii au răsunat deasupra capului, în camera lui Mămica şi atunci am ştiut că Simon avusese dreptate.

— De ce-ai făcut asta, Tăticule?

Continua să nu se uite la mine.

— Termină de mâncat, Maude.

— Nu mi-e foame. De ce-ai schimbat ziua înmormântării?

— Du-te şi pune-ţi rochia cea nouă, Maude, mi-a spus Bunica din uşă.

Nu m-am clintit de pe scaun.

— Vreau să ştiu de ce aţi făcut asta. Am dreptul să ştiu.

— Tu n-ai niciun drept! a tunat tatăl meu, izbind cu mâna în masă de-a sărit cafeaua din amândouă ceştile. Să nu te mai aud niciodată spunând aşa ceva. Eşti fiica mea şi ai să faci ce spun eu! Acum mergi şi schimbă-te!

Tăticu' a urlat:

— Nu mai am niciun fel de autoritate în casa mea? Nu mă mai ascultă nimeni? Influenţa ei e atât de puternică, încât nici fiica mea nu mai vrea să facă ce-i spun?

Nu m-am mişcat de pe scaun. Tăticu' s-a întins şi a dat de podea cu bolul de porridge care s-a spart la picioarele servitoarei îngrozite.

— Richard! l-a avertizat Bunica, întorcând apoi spre

mine o faţă mai ridată decât de obicei, de parcă nu dormise bine. Înmormântarea mamei tale va avea loc în această dimineaţă. Am considerat că e cel mai bine să avem o ceremonie restrânsă, ca să nu fie confiscată de elementele negative. Hai, mergi sus acum şi pune-ţi rochia. Grăbeşte-te.

Între timp, eu am să discut cu doamna Baker. Trebuie să sosească trăsura.

— N-am vrut să fie deturnata ceremonia de către sufragete, a izbucnit Tăticu'. Ai văzut ce s-a întâmplat când a fost eliberată din închisoare totul s-a transformat într-o sărbătorire a victoriei. Să mă ia dracu' dacă am de gând să le las să facă din ea o martiră. Tovarăşă căzută, aşa-i spun ele. Iadul să le înghită pe toate!

S-a aşezat la loc pe scaun, cu o expresie atât de îndurerată încât aproape că-i puteam ierta purtarea.

Ştiam că nu puteam face nimic, aşa că am fugit sus. Când am trecut pe lângă camera lui Mămica, pe care o ocolisem toată săptămâna, lăsând în seama Bunicii tot ce era de făcut acolo, am auzit bătăi de ciocan. Închideau sicriul.

M-am îmbrăcat repede în camera mea. Apoi mi-a venit în minte că un lucru tot puteam face. Am găsit hârtie şi peniţă şi am mâzgălit un bileţel, oprindu-mă o clipă, ca să-mi amintesc adresa pe care o văzusem atât de des tipărită în paginile de corespondenţă cu cititorii din ziarul local. Apoi, apucând în grabă pălăria şi mănuşile, am dat fuga jos din nou, trecând pe lângă feţele surprinse ale tatii şi bunicii, în holul din faţă, şi zburând spre bucătărie.

Doamna Baker stătea în picioare lângă masă, cu braţele încrucişate, fulgerând cu privirea imensitatea felurilor de mâncare aranjate pe masă, în mijlocul cărora trona o şuncă uriaşă în aspic strălucitor.

— Doamnă Baker, am şoptit, dacă aţi iubit-o vreodată pe mama mea, vă rog, găsiţi pe cineva să ducă imediat

acest bilet. Vă rog, de dragul ei. Cât de repede puteţi, altfel va fi prea târziu.

Doamna Baker s-a uitat la adresă, apoi, fără un cuvânt, a alergat la uşa din spate şi a deschis-o cu o smucitură. Pe când mă urcam în trăsură cu Tăticu' şi Bunica, am văzut-o oprind un băiat pe stradă şi dându-i bileţelul. Nu ştiu ce i-a spus, dar l-a făcut să alerge de parcă voia să-şi prindă pălăria furată de vânt.

Afară turna cu găleata. Antreprenorul de pompe funebre aşternuse paie în faţa casei noastre, ca să nu se audă copitele cailor, dar nu era nevoie, şi aşa ploaia acoperea toate sunetele. Câţiva vecini văzuseră cortegiul de trăsuri şi stăteau pe la uşi, dar majoritatea se aşteptau la asta abia mâine. Nimeni nu vorbea în trăsură. Eu mă uitam pe fereastră la casele care se perindau prin faţa noastră, apoi la zidul lung de cărămidă şi fier care despărţea mormintele de stradă. Trăsura din faţa noastră, cu pereţi de sticlă, cea în care se afla sicriul, era toată stropită de ploaie. Pe tot drumul, oamenii îşi scoteau o clipă pălăria la trecerea noastră.

La cimitir, domnul Jackson a venit până la trăsură cu o umbrelă mare şi ne-a ajutat să coborâm, întâi pe Bunica, apoi pe mine. M-a salutat scurt din cap şi eu am reuşit să-i răspund la fel. Apoi, ne-a condus prin poartă spre intrarea capelei, unde ne aştepta Tanti Sarah. Era mai mare cu doisprezece ani decât Mămica şi locuia în Lincolnshire. Nu fuseseră prea apropiate. M-a atins pe obraz, iar lui Tăticu' i-a strâns mâna. Apoi am intrat toţi în capelă, pentru slujbă.

Eu am stat în strana din faţă, între Tăticu' şi Tanti Sarah, iar Bunica lângă Tăticu'. La început am fost numai noi patru şi vicarul de la Sf. Ana, care a condus ceremonia. Dar când am început primul imn, am auzit voci în spatele meu care ni s-au alăturat, cântând „Mai aproape de Tine, Doamne" şi când am întors capul i-am văzut în spate pe

domnul Jackson şi pe Simon.

Exact când terminasem al doilea imn, „Fii cu mine” (pe care, fireşte, Mămica nu putea să-l sufere), uşa s-a deschis cu zgomot. La intrare stătea Caroline Black, răsuflând greu, cu pălăria strâmbă, cu părul alunecându-i de sub ea. Tăticu’ a înţepenit.

— Blestemată să fie, a murmurat.

Caroline Black s-a aşezat pe un scaun la mijlocul capelei şi mi-a prins privirea. Am salutat-o din cap. Când mi-am întors iar privirea în faţă, l-am simţit pe Tăticu’ furios lângă mine, am zâmbit uşor şi mi-am înălţat bărbia, aşa cum făcea Mămica atunci când îl înfrunta.

Blestemat să fii, am zis în gând. Tu însuţi să fii blestemat.

După ce totul s-a terminat după ce sicriul a fost dus în cimitir şi aşezat în mormântul cu urna gigantică spânzurând deasupra; după ce Simon şi tatăl său au început să umple mormântul, muncind fără şovăire în ploaia torenţială; după ce m-am îndepărtat de mama mea pentru a începe drumul de întoarcere spre casă Caroline Black a venit şi m-a luat de mână. Atunci, în sfârşit, am început să plâng.

DOROTHY BAKER

Toată risipa aceea de mâncare era crimă curată. Nici măcar nu s-a scuzat mi-a spus doar că planurile se schimbaseră şi că la masa de pomenire vor fi doar patru. Iar eu care pregătisem mâncare pentru cincizeci!

De n-ar fi fost domnişoara Maude, aproape că mi-aş fi dat demisia pe loc. Într-o săptămână şi-a pierdut mama, a pierdut-o pe Jenny şi din câte mi-a spus femeia angajată cu ziua la familia Waterhouse şi-a pierdut cea mai bună prietenă. Nu mai lipseşte doar să plec şi eu.

SIMON FIELD

Ce se întâmplă azi n-am să-i spun lui Maude niciodată. Probabil că n-am să spun la nimeni.

După înmormântarea lui Kitty Coleman, Taica al meu, cu Joe şi cu mine, începem să umplem mormântul. Pământu-i nisipos, e greu de împins prea mult deodată cu lopata, chiar pe ploaie. Lutul trebuie tăiat mai mult cu sapa, dar se ţine şi poţi să-l mânuieşti mai uşor decât nisipul.

Chiar am avut multă grijă cu mormântul ăsta, fiindcă e aşa de aproape de mormântul lui Ivy May. E adânc de douăşpe picioare, ca să încapă în el Maude şi Taica al ei şi Bunica, atunci când le-o veni vremea. Am pus mai multe proptele ca să ne asigurăm că lemnul e cât mai bine înţepenit şi ţine nisipul. Dacă nu umbli cum trebuie cu el, nisipul poate ucide.

Aruncăm o vreme nisipul în mormânt cu lopeţile şi mormântul e pe jumătate plin. Toarnă cu găleata şi suntem uzi până la piele. Pe urmă, cade înăuntru pălăria lui Taica al meu.

— Las c-o scot eu, îi zic lui Taica al meu.

— Noo, băiete. Eu o scot, spune şi sare înăuntru, de parcă-i un băietan. Aterizează direct pe pălărie şi începe să râdă. Direct la ţintă, zice. Îmi eşti dator o halbă.

— Şi, mă rog, de unde ai să capeţi o bere? râd eu. O să trebuiască să umbli cam mult după ea.

Singura crâşmă prin preajmă care serveşte gropari e Ducele de St Albans, unde se termină Swain’s Lane, şi nici ăştia nu l-ar primi pe Taica al meu, fiindcă o dată s-a îmbătat aşa de tare că a-ncercat s-o pupe pe proprietăreasă, după care a fărâmat un scaun.

Chiar atunci se aude un trosnet şi proptelele de pe

latura din dreptul mormântului lui Ivy May cedează. Se întâmplă aşa când se mişcă terenul din jur. Înainte ca Taica al meu să poată face altceva decât să se ferească de lemnul care zboară, partea aia de mormânt se prăbuşeşte.

Lucrurile ar trebui să se petreacă repede, însă mie nu mi se pare aşa. Parcă am o grămadă de timp să-l văd pe Taica uitându-se în sus, ca şi cum tocmai a auzit un tunet deasupra capului şi aşteaptă să vadă fulgerul. Mi se pare că-l aud zicând „Au”. Pe urmă, pământul năvăleşte peste el, îngropându-l până la brâu. Parcă urmează un mic răgaz, însă nu poate fi lung, fiindcă nici Joe, nici eu n-am apucat să ne clintim, să spunem o vorbă sau măcar să respirăm.

Taica al meu îmi prinde privirea o clipă şi pare că-mi zâmbeşte. Apoi, un morman de pământ se prăbuşeşte şi-l trânteşte.

— Om în groapă! zbier cât pot de tare prin ploaie. Om în groapă! astea-s cuvintele pe care nimeni nu vrea să le-audă pe-aici.

Pământul săpat încă se mişcă, de parc-ar fi viu, dar eu nu-l pot vedea pe Taica. De parcă nici n-ar fi aici. Joe şi cu mine ne învârtim în jurul gropii, încercând să oprim pământul să se mai clintească. Groapa e acum plină pe trei sferturi. Ne trebuie o scândură mare sau o scară s-o punem de-a curmezişul gropii, s-avem ceva stabil de pe care să putem lucra, însă nu-i nimic în preajmă. Avusesem o scară, dar o împrumutase careva.

Nu-i timp de aşteptat când e un om îngropat aşa. Dacă n-are aer, moare în câteva minute. Sar în groapă, cu toate că n-ar trebui, aterizând în patru labe în noroi, ca o mâţă. Mă uit şi mă tot uit, până când văd lucrul despre care mă-nvăţase Taica al meu. Îi văd degetul ieşind afară din pământ, doar vârful, mişcându-se. Şi-a amintit să-şi ţină o mână în sus. Încep să scormonesc cu mâinile în jurul degetului. Nu îndrăznesc să umblu cu lopata. Sap atât de tare de-mi intră nisipul sub unghii şi mă doare.

— Ţine-te tare. Taică, zic în timp ce sap. Acuşi te scoatem. Îţi văd degetele. Te scoatem noi afară.

Nu ştiu dacă mă poate auzi, dar dacă poate, o să-l facă să se simtă mai bine.

Scurm şi scurm, încercând să-i găsesc faţa, sperând că şi-a acoperit-o cu cealaltă mână. Nu-i timp deloc, nici măcar să mă uit în sus. Şi chiar dacă m-aş uita, ştiu că l-aş vedea pe Joe stând pe buza mormântului, privind în jos la mine, cu braţele pe lângă trup. E un bărbat voinic, poate săpa ore întregi fără să se oprească, însă cu gânditul stă prost. Nu-i în stare să facă o treabă delicată. Mai bine să stea acolo sus.

— Joe, începe să numeri, îi spun, continuând să scurm cu degetele în nisip. Începe de la zece şi numără în continuare.

Socot că sap deja de zece secunde.

— Zece, face Joe. Unşpe. Doişpe.

Dacă ajunge la două sute şi n-am găsit faţa lui Taica, o să fie prea târziu.

— Trei şi doi.

— Şai'ş cinci.

— Suta şi douăzeci şi unu.

Simt ceva deasupra capului şi mă uit în sus. O scară de-a curmezişul gropii. Dacă mai cade pământ, pot să mă întind şi să mă prind de fustei, să nu mă năpădească ţărâna. Pe urmă, cineva sare jos, în mormânt, lângă mine. E domnul Jackson. Se întinde cu braţele desfăcute şi îmbrăţişează mormanul de pământ pe care l-am scurmat. Nu-l credeam atât de puternic, însă el trage de-o parte mormanul, să-mi facă loc. Face taman ce trebuie, fără să fie nevoie să-i spun.

Dau cu degetele de ceva. E cealaltă mână a lui Taica. Scurm în jurul mâinii şi dau de cap, pe urmă scurm în jurul lui şi îi ridic mâna, ca să-i eliberez gura şi nasul. Ochii îi sunt închişi. E alb la faţă. Îmi lipesc urechea de nasul lui,

însă nu simt nicio răsuflare gâdilându-mă.

Pe urmă domnul Jackson mă dă deoparte şi-şi lipeşte gura de gura lui Taica, de parcă l-ar pupa. Suflă în gura lui de câteva ori şi dup-aia văd pieptul lui Taica al meu mişcându-se în sus şi în jos. Mă uit în sus. În jurul mormântului, tăcuţi şi nemişcaţi, stau bărbaţi în cerc alţi gropari, grădinari, zidari, până şi gunoieri. Vestea s-a-mprăştiat cu iuţeală şi-au dat fuga cu toţii. Şi-au dat şepcile jos, chiar dacă toarnă cu găleata, şi se uită şi aşteaptă.

Joe încă numără:

— Două sute douăzeci şi şase, două sute douăzeci şi şapte, două sute douăzeci şi opt.

— Poţi să te opreşti din numărat, Joe, zic, ştergându-mi faţa. Taica al meu respiră.

Joe se opreşte. Toţi bărbaţii se mişcă, mutându-se de pe un picior pe altul, tuşind, vorbind încet făcând tot ce s-au abţinut să facă atâta vreme cât au aşteptat. Unora nu le place Taica al meu, că-i beţiv, dar niciunul nu vrea să vadă un om prins aşa, în fundul unui mormânt.

— Dă-ne o lopată, Joe, strigă domnul Jackson.

Mai avem mult de lucru.

Nu m-am mai aflat niciodată într-un mormânt împreună cu domnul Jackson. Nu-i aşa de priceput la lopată ca mine sau ca alţi gropari, dar insistă să rămână acolo cu mine până-l scoatem afară pe Taica. Şi nu le spune celorlalţi să se întoarcă la treaba lor. Ştie că toţi vor să vadă cum se termină aici.

Îmi place să lucrez cot la cot cu el.

Durează mult până-l dezgropăm pe Taica. Trebuie să săpăm cu grijă, să nu-l rănim. O vreme, ţine ochii închişi, de parcă doarme, pe urmă îi deschide. Încep să-i vorbesc în timp ce sap, ca să nu se teamă.

— Te scoatem afară, Taică, zic. Proptelele au cedat cu tine în mormânt. Dar tu ţi-ai acoperit faţa, aşa cum m-ai

învăţat pe mine şi acuma totul e în regulă. O să te scoatem afară într-o clipită.

Nu spune nimic, numa se uită în sus, la cer, şi ploaia cade grăbită şi-i spală faţa. Parcă nici n-o bagă în seamă. Încep să mă tem, dar nu zic nimic, să nu-i sperii pe ceilalţi.

— Ia uite, zic, ca să-l fac şi pe el să spună ceva, uite, a venit domnul Jackson să m-ajute să sap. Fac rămăşag că nu te-ai fi gândit să-l vezi pe administrator săpând ca să te scoată, aşa-i?

Taica al meu tot nu zice nimic. I se întoarce culoarea în obraji, dar din ochii lui tot lipseşte ceva.

— Cred că îţi datorez berea aia. Taică, fac eu disperat. Mi se pare că mulţi o să-ţi facă cinste azi. Mă prind că o să te primească înapoi la Ducele de St Albans. S-ar putea ca proprietăreasa să te lase chiar s-o pupi.

— Dă-i pace, băiete, spune foarte blând domnul Jackson. A trecut printr-o mare încercare. S-ar putea să treacă ceva timp până îşi revine.

Pe urmă lucrăm fără să vorbim. Când, în cele din urmă. Taica al meu e dezgropat cu totul, domnul Jackson îl cercetează să n-aibă oase rupte. Pe urmă, îl ia pe Taica al meu în braţe şi i-l dă sus, lui Joe. Joe îl pune într-o căruţă care se foloseşte la căratul pietrelor şi doi bărbaţi împing căruţa la vale, spre poartă. Domnul Jackson şi cu mine ieşim din mormânt, amândoi plini de noroi din cap până în picioare, şi domnul Jackson se ia după căruţă. Eu rămân acolo, neştiind ce să fac mormântul nu e acoperit şi e sarcina noastră s-o facem. Apoi, însă, alţi doi gropari vin şi pun mâna pe lopeţi, fără să spună nimic. Împreună cu Joe, se apucă să umple mormântul.

Mă iau după domnul Jackson şi după căruţă, pe alee. Când îl ajung, aş vrea să-i spun ceva, să-i mulţumesc. Ceva care să facă o legătură între noi, ca să nu fiu doar un simplu gropar. Am fost aproape de el în mormântul lui Kitty Coleman şi vreau să-i aduc aminte de asta. Aşa că îi

spun lucrul pe care îl ştiu despre el şi despre ea, ca să-şi aducă aminte ce ne leagă şi să ştie cât îi sunt de recunoscător că l-a salvat pe Taica al meu.

— Îmi pare rău de copil, domnule, zic. Cred că şi ei i-a părut rău. După aia s-a schimbat cu totul, nu?

Se întoarce şi se uită fix la mine.

— Ce copil? zice.

Atunci îmi dau seama că nu ştia. Dar e prea târziu să-mi iau vorbele înapoi. Aşa că îi spun.

Mai 1910

LAVINIA WATERHOUSE

Primul lucru la care m-am gândit când am auzit clopotele sunând a fost că ar putea-o tulbura pe Mami în starea delicată în care se află. Dar, la urma urmei, Mami n-a fost niciodată atât de ataşată de acest Rege cum a fost de mama lui. Fireşte, moartea lui este foarte tristă, şi chiar o compătimesc pe sărmana Regină Alexandra, dar e altfel decât atunci când a murit Regina Victoria.

Am deschis fereastra larg, să mă aplec în afară. Ar fi trebuit să fie ploaie sau ceaţă sau burniţă dar, bineînţeles, nimic din toate astea. Era o dimineaţă frumoasă de mai, însorită şi blândă. Vremea nu face niciodată ce-ar trebui.

Clopotele păreau să se audă de pretutindeni. Vuietul lor era atât de jalnic încât mi-am făcut cruce. Apoi am îngheţat. Peste drum, Maude îşi deschisese şi ea fereastra şi se apleca în afară, în cămaşa ei albă de noapte. S-a uitat fix la mine şi pe urmă a părut că-mi zâmbeşte. Era gata să mă trag înapoi de la fereastră, însă ar fi fost un gest foarte nepoliticos, deoarece mă văzuse deja. Aşa că am rămas pe loc şi am fost chiar mândră de mine am salutat-o din cap.

Mi-a întors salutul.

Nu ne-am mai vorbit de aproape doi ani de la înmormântarea lui Ivy May. Mi-a fost surprinzător de uşor s-o evit. Nu mai mergem la aceeaşi şcoală, iar dacă treceam pe lângă ea pe stradă, pur şi simplu întorceam capul, făcându-mă că n-o văd. Uneori, la cimitir, când mă duceam la mormântul lui Ivy May, o vedeam pe Maude la mormântul mamei ei, iar apoi mă îndepărtam tiptil şi mă plimbam puţin până când pleca ea.

Doar o singură dată ne-am trezit faţă în faţă pe stradă. Asta a fost acum mai bine de un an. Eu eram cu Mami, ea cu bunica ei, aşa încât a fost imposibil s-o ocolesc. Bunica lui Maude o tot compătimea pe Mami, dându-i înainte cu condoleanţele, în timp ce Maude şi cu mine stăteam acolo privindu-ne pantofii, fără să ne adresăm niciun cuvânt. Groaznic de stânjenitor. Am reuşit totuşi s-o privesc din când în când şi am observat că acum purta zilnic părul ridicat în coafură montantă şi începuse să poarte şi corset! Eram aşa de şocată că era gata să spun ceva, însă, fireşte, n-am putut. După aceea, am făcut-o pe Mami să meargă cu mine direct la magazin, să-mi cumpere un corset.

Lui Mami nu i-am spus niciodată prea multe despre cum s-au răcit relaţiile între mine şi Maude. Ştie că ne-am certat, dar nu ştie de ce ar fi de-a dreptul rănită să ştie că, în parte, cearta a avut legătură cu ea. Ştiu că ea crede că Maude şi cu mine ne purtăm prosteşte. Poate că aşa e. N-aş recunoaşte în faţa lui Maude, însă mi-e chiar dor de ea. La Sainte Union n-am întâlnit pe nimeni care să fie genul de prietenă care a fost Maude. De fapt, fetele de acolo se poartă chiar urât cu mine. Să fiu cinstită, cred că purtarea lor se datorează în parte faptului că eu sunt mult mai frumoasă decât ele. Să ai un chip ca al meu poate fi o povară, deşi, dacă e să pun în balanţă avantajele şi dezavantajele, prefer să-mi păstrez acest chip.

Presupun că salutul meu din cap înseamnă că am iertat-o pe Maude.

Am coborât la micul dejun, purtând încă rochia de casă, cu o faţă potrivit de tristă pentru decesul Regelui. Însă Mami nu părea să audă deloc clopotele. E atât de mare acum că nu poate sta confortabil la masă, aşa încât mânca pâine prăjită cu marmeladă de pe un platou pe şezlong, în timp ce Tati îi citea ziarul. Chiar când i-a citit cu voce tare ştirea, Mami îşi zâmbea sieşi, cu o mână odihnindu-se pe pântece.

— Ce ştire tristă, am spus, depunând câte un sărut pe capetele lor.

— A, bună, scumpa mea, a răspuns Mami. Vrei să simţi copilul mişcând?

Nu zău, asta era de-ajuns ca să mă facă s-o şterg din cameră. Că Mami e încântată de copil, mai ales la vârsta ei, pot să înţeleg. Şi e bine că a prins puţină culoare în obraji. Însă are aerul că a uitat-o cu totul pe Ivy May.

Tati însă mi-a zâmbit, ca şi cum ar fi înţeles, şi de dragul lui am rămas şi am reuşit să înghit bolul de porridge, cu toate că nu prea aveam chef să mănânc.

Când m-am întors sus să mă schimb, am rămas în faţa dulapului, într-o lungă dezbatere cu mine însămi asupra a ceea ce urma să îmbrac. Ştiam că ar trebui să port negru pentru Rege, însă numai priveliştea acelei vechi cârpe de merinos m-a făcut aproape să leşin. Poate, dacă aş mai fi avut încă acea adorabilă rochiţă de mătase de la Jay's, aş fi îmbrăcat-o, însă o arsesem la un an după moartea lui Ivy May, deoarece nu se cade să păstrezi hainele de doliu ai putea stârni Soarta să te facă să ai iar nevoie de ele.

În plus, voiam să mă îmbrac cu rochia mea albastră, pe care o ador. Are o semnificaţie specială o port ori de câte ori am ocazia, mai ales acum, că se apropie momentul ca Mami să nască. Vreau un frăţior. Ştiu că e o prostie, dar

m-am gândit că ajută dacă mă îmbrac în albastru. Nu mai vreau altă soră m-ar durea prea mult şi mi-ar aminti cum am pierdut-o pe Ivy May într-un chip atât de nefericit. I-am dat drumul la mână.

Aşa că mi-am pus rochia albastră. Cel puţin e un albastru închis destul de închis şi poată fi luat drept negru de la distanţă.

Ce e trist la ziua de azi nu este doar că Regele a murit, dar acum şi mama sa a dispărut cu adevărat. Dacă ar fi murit ea, nici n-aş fi stat pe gânduri dacă să mă îmbrac în negru sau nu. În vremea din urmă, am început să simt că sunt singura care încă îşi mai aminteşte de ea ca fiind un exemplu pentru noi toţi. Chiar şi Mami se gândeşte la viitor. Am început să obosesc să mai înot împotriva curentului.

MAUDE COLEMAN

Am stat multă vreme întinsă în pat, încercând să ghicesc apartenenţa clopotelor la diversele biserici: clopotul de la Sf. Maria, Brookfield, sus pe o colină, cele de la Sf. Mihail şi Sf. Iosif, pe dealul din Highgate, cel de la biserica noastră, Sf. Ana, jos, la poale. La fiecare biserică bătea numai un singur clopot, cu sunet jos, şi, cu toate că fiecare avea un timbru puţin diferit şi, chiar dacă băteau foarte rar, avea totuşi fiecare ritmul său, toate sunau la fel. Nu mai auzisem atâta vuiet de la moartea Reginei Victoria, acum nouă ani.

Am scos capul pe fereastră şi am văzut-o pe Lavinia la fereastra ei, făcându-şi cruce. De obicei, când o zăream undeva la ea în grădină sau pe stradă aveam o tresărire de parcă m-ar fi împins cineva din spate. Acum însă, mi se părea atât de ciudat s-o văd făcând un gest aşa de neobişnuit, încât am uitat să mă mai tulbur la vederea ei. A

învăţat probabil să-şi facă cruce la Sainte Union. Mi-am amintit cum se temea, cu ani în urmă, să treacă prin Sectorul disidenţilor de la cimitir, acolo unde sunt înmormântaţi toţi catolicii, şi am zâmbit. Ciudat, cum se schimbă lucrurile.

Atunci m-a văzut şi, şovăind o clipă, a dat din cap ca răspuns la zâmbetul meu. Nu intenţionasem de fapt să-i zâmbesc ei, însă o dată ce mi-a făcut semn din cap, am considerat că trebuie să-i răspund la fel.

Am plecat apoi fiecare de la fereastra ei, iar eu m-am dus să mă îmbrac, şovăind în faţa rochiilor din şifonier. Rochia neagră de mătase era tot acolo, însă acum ar trebui transformată ca să-mi vină de când am îmbrăcat-o ultima oară m-am mai împlinit şi, în plus, acum port corset. Mersesem îmbrăcată în negru aproape un an după ce a murit Mămica şi pentru prima oară înţelesesem de ce trebuie să purtăm negru. Nu numai pentru că reflectă starea de spirit a celui îndoliat, ci şi pentru că în felul acesta omul n-are nevoie să aleagă cu ce să se îmbrace. A fost perioada cea mai lungă în care, sculându-mă dimineaţa, eram uşurată că nu trebuia să iau o hotărâre în legătură cu rochia hotărârea fiind deja luată în numele meu. N-aveam nicio dorinţă să port ceva colorat sau să mă preocupe înfăţişarea mea. Abia când am simţit din nou nevoia de culoare mi-am dat seama că începeam să-mi revin.

M-am întrebat uneori cum trecea Lavinia printr-o perioadă atât de lungă de doliu după Ivy May şase luni pentru soră, cu toate că presupun că a ţinut pasul cu mama ei şi a purtat negru timp de un an. Acum, mă întrebam cu ce-o să se îmbrace la moartea Regelui.

M-am uitat iar la rochiile mele. Pe urmă, am văzut printre ele rochia lui Mămica, gri-turturea, şi m-am gândit că aş putea încerca. Încă mă surprinde că mi se potrivesc rochiile ei. Bunica nu e de acord să le port, dar după atacul

de apoplexie vorbeşte greu, iar eu reuşesc să nu iau în seamă privirile ei întunecate.

Presupun că în mare parte se gândeşte la Tăticu', iar eu chiar mă străduiesc să nu port rochiile lui Mămica în faţa lui. Acum l-am zărit fumând o ţigară în grădină, lucru pe care Mămica i-l interzicea, pentru că întotdeauna arunca în iarbă chiştoacele. Am coborât îmbrăcată în rochia cenuşie şi m-am strecurat afară înainte să mă vadă.

Pe Swain's Lane vânzătorii de ziare răcneau vestea despre moartea Regelui, iar câteva magazine arborau deja steaguri cu negru şi purpuriu. Cu toate acestea, nimeni nu-şi vopsea grilajele de fier în negru, aşa cum se întâmplase după moartea Reginei. Unii oameni erau îmbrăcaţi în negru, alţii însă, nu. Lumea se oprea să stea de vorbă despre Rege, dar nu şoptit ca la priveghi, ci pe un ton jovial. Mi-am amintit că atunci când a murit Regina, totul a încremenit. Nimeni n-a mai mers la lucru, şcolile s-au închis, magazinele au tras obloanele. Rămăseserăm fără pâine şi fără cărbuni. Acum însă, am simţit că nu se va întâmpla aşa brutarul avea să-şi livreze pâinea, lăptarul laptele, cărbunarul cărbunii. Era într-o zi de sâmbătă şi, dacă m-aş fi dus pe deal, pe Heath, aş fi găsit copii înălţându-şi zmeele.

Avusesem de gând să înapoiez o carte la bibliotecă, dar când am ajuns acolo, era închis, cu un mic bileţel lipit de uşă, anunţând decesul Regelui. Mai erau unii care respectau tradiţia. M-am uitat peste drum, la poarta cimitirului, amintindu-mi de steagul alb care căzuse de la bibliotecă peste cortegiul funerar, de domnul Jackson şi de Caroline Black. Parcă se întâmplase cu foarte mult timp în urmă şi totuşi mi s-a părut că abia ieri o pierdusem pe Mămica.

Nu voiam să mă întorc acasă, aşa că am trecut strada, am intrat pe poartă şi am început să merg pe alee în sus, spre partea centrală a cimitirului. La jumătatea

drumului l-am văzut pe tatăl lui Simon aşezat pe o piatră funerară, rezemat de o cruce celtică. Stătea cu mâinile sprijinite pe genunchi şi privea în depărtare, cum fac bătrânii la malul mării. Ochii lui străluceau de albastrul cerului aşa că mi-era greu să-mi dau seama la ce se uita. N-am fost sigură că mă vede, dar m-am oprit şi l-am salutat.

Ochii i s-au mişcat, dar nu mi s-a părut că se opresc asupra mea.

— Bună ziua, a zis.

— Ce păcat de Rege, nu? am spus, socotind că trebuia să fac conversaţie.

— Păcat de rege, a repetat tatăl lui Simon.

Nu-l văzusem de mult. De câte ori îl căutam pe Simon la muncă, tatăl lui nu părea că ar săpa cu el, fiind mereu dus după o scară sau o roabă ori o bucată de frânghie. O dată, îl văzusem rezemat de un mormânt, adormit, dar crezusem că se refăcea după o noapte de beţie.

— Ştiţi unde e Simon? l-am întrebat.

— Unde e Simon.

I-am pus mâna pe umăr şi l-am privit adânc în ochi. Cu toate că erau îndreptaţi spre mine, ochii lui nu dădeau niciun semn de recunoaştere. Era ca şi cum ar fi fost orb, deşi vedea. Ceva nu era în regulă cu el era clar că n-avea să mai împlânte niciodată sapa în lut. Mă întrebam ce i se întâmplase.

I-am strâns umărul.

— Lăsaţi. Mă bucur că v-am văzut.

— Bucur că v-am văzut.

Lacrimile îmi înţepau ochii în timp ce mă îndepărtam pe alee.

Am încercat să mă ţin departe de mormântul nostru şi, o vreme, am rătăcit prin cimitir, privind urnele şi îngerii, crucile, coloanele tăcute şi strălucitoare în soare. Dar, nu ştiu cum, până la urmă m-am trezit acolo.

Ea mă aştepta deja. Când am văzut-o, am crezut întâi că poartă o rochie neagră, însă după ce m-am apropiat mi-am dat seama că e albastră – aşa cum, scandalos, purtase Mămica după Regina Victona. Am zâmbit la gândul acela, dar când Lavmia m-a întrebat de ce zâmbeam, m-am abţinut să-i spun.

SIMON FIELD

Stau aşezate, fiecare la mormântul familiei ei, aşa cum obişnuiau înainte. Nu le-am văzut de multă vreme împreună, deşi niciuna n-a vrut să-mi spună ce-i cu cealaltă, ori de câte ori o vedeam pe una din ele singură. Prea multe s-au întâmplat cu fetele astea într-un timp atât de scurt.

Ele nu mă văd. Mă ascund bine.

Acum nu mai sunt chiar ca înainte nu se mai ţin strâns de braţ şi nu mai râd cum făceau mai demult. Stau la distanţă una de alta şi fac conversaţie politicoasă.

O aud pe Maude întrebând:

— Ce mai face mama ta?

Livy are o privire nostimă:

— Mami trebuie să nască de pe-o zi pe alta.

Maude arată aşa de uimită că sunt gata să izbucnesc în râs şi să mă dau de gol.

— Ce veste grozavă! Însă eu credeam credeam că e prea în vârstă să mai aibă copii. Şi după Ivy May.

— Se pare că nu.

— Tu te bucuri?

— Da, firește, face Livy. Până la urmă, viaţa merge mai departe.

— Da.

Amândouă se uită la mormintele lor, la numele lui Ivy May şi a lui Kitty Coleman.

— Şi bunica ta ce mai face? întreabă Livy.

— Locuieşte în continuare cu noi. A avut un atac de apoplexie acum câteva luni şi nu poate să vorbească.

— Vai de mine.

— De fapt, e mai bine aşa. Acum mi-e mai uşor s-o suport.

Chicotesc amândouă, de parcă Maude ar fi spus vreo snoavă. Ies din ascunzătoarea mea şi-mi râcâi picioarele de pietrişul de pe alee, ca să mă audă. Tresar amândouă.

— Bună, zice Maude.

— Unde mi-ai fost, băiatule obraznic? face şi Livy şi e totul ca înainte.

Sar pe lângă mormântul bunicului, peste drum de ele, culeg două pietricele de pe alee şi le frământ între degete.

— De unde-ai ştiut că suntem aici? întreabă Maude.

Ridic din umeri.

— Ştiam c-o să veniţi amândouă. Păi, n-a murit Regele?

— Trăiască Regele, zic amândouă, zâmbind una la alta.

— Ce păcat, nu? face Livy. Dacă Mami naşte un băiat va trebui să-l boteze George. Iar mie îmi place mai mult numele de Edward. L-aş fi strigat Teddy. Georgie nu sună aşa drăguţ.

— Ce dor mi-a fost de remarcile tale prostuţe, râde Maude.

— Taci din gură, zice Livy.

— Simon, l-am văzut adineauri pe tatăl tău, spune Maude fără veste.

Dau drumul pietricelelor înapoi pe alee.

— Ce s-a întâmplat cu el? mă întreabă ea încetişor.

— Accident.

Maude nu zice nimic.

— A fost îngropat. L-am scos noi afară, dar, ridic din

umeri.

— Îmi pare rău, şopteşte Maude.

— Şi mie, adaugă Livy.

— Vreau să te rog ceva, îi spun eu lui Livy.

Se holbează la mine. Fac prinsoare că se gândeşte la sărutul ăla din mormânt, de acum nişte ani. Dar nu de asta am de gând să-i vorbesc.

— Ştii că am însemnat toate mormintele de aici. Le-am făcut pe toate de pe pajişte, după câte ştiu. Numai p-al vostru nu, fac eu semn cu capul spre îngerul familiei Waterhouse. Tu mi-ai zis să nu-l însemn, hăt cu ani în urmă, când a murit Regina. Aşa că nu l-am însemnat. Dar acum vreau s-o fac. Pentru Ivy May. Ca să ne amintim că e acolo.

— Ce, ca să ne amintim că n-au mai rămas decât oasele din ea? strigă Livy. E îngrozitor!

— Ba nu, nu-i asta. Ca să-ţi aminteşti că e încă acolo. Sigur, o parte din ea putrezeşte, însă oasele ei vor fi tot acolo, timp de sute de ani. Mai multă vreme chiar decât pietrele astea, te asigur. Mai multă vreme decât semnul meu. Asta contează, nu mormântul şi ce pui pe el.

Maude se uită ciudat la mine şi pot să-mi dau seama că în toţi anii ăştia nici ea n-a înţeles semnul meu cu cap de mort, cu toate că e mai deşteaptă decât Livy.

Livy tace un minut. Pe urmă spune:

— Bine.

Mă ridic şi mă duc în spatele soclului cu briceagul.

Câtă vreme stau acolo în spate, râcâind desenul, ele încep iar să vorbească.

— Nu-mi pasă dacă Simon îşi pune semnul pe înger, spune Livy. De când a căzut, nu-mi mai place. Mă aştept tot timpul să cadă iar. Şi încă pot să văd spărtura din nas şi de la gât.

— Mie nu mi-a plăcut niciodată mormântul nostru, zice Maude. Mă uit la el şi nimic nu mă face să mă gândesc

la Mămica, deşi e numele ei scris acolo. Ştiai că ea voia să fie incinerată?

— Cum? Şi să fie aşezată în columbar? întreabă Livy îngrozită.

— Nu, voia ca cenuşa ei să fie împrăştiată acolo unde cresc flori. Aşa spunea. Însă Tăticu' n-a vrut.

— Pot să-mi imaginez.

— Întotdeauna mi s-a părut nepotrivit s-o înmormântăm aici, dar nu-i nimic de făcut. După cum spuneai, viaţa merge înainte.

Termin de făcut desenul şi-mi strâng briceagul. Sunt bucuros c-am făcut-o, ca şi cum, în sfârşit, m-aş fi scărpinat pe spate, într-un loc care mă mânca. Îi sunt de mult dator lui Ivy May. Mă arăt şi le fac semn cu capul că-i gata.

— Tre' să mă întorc la muncă. Joe s-o fi întrebând pe unde umblu.

Tac puţin, apoi le întreb:

— O să mai veniţi să mă vedeţi, amândouă?

— Bineînţeles, cântă ele.

Nu ştiu de ce le-am întrebat, fiindcă ştiu răspunsul şi nu-i ăsta. Cresc fetele şi nu se mai joacă în cimitir. Maude se piaptănă cu părul ridicat în sus şi seamănă tot mai mult cu mama ei, iar Livy păi, ea e Livy. Socot că o să se mărite la optşpe ani, cu un militar.

Îi întind mâna lui Maude. E surprinsă, dar îmi ia mâna.

— La revedere, spun.

Ea ştie de ce-o fac, fiindcă ştie şi răspunsul adevărat. Deodată, vine spre mine şi-mi sărută obrazul murdar. Livy sare şi-mi sărută şi ea celălalt obraz. Râd amândouă, pe urmă se prind de braţ şi-o iau împreună în jos, pe alee, spre intrare.

Mi-a venit o idee acolo, în spatele mormântului lui Ivy May. Ascultând-o pe Maude, m-am gândit la mormântul

mamei ei şi cum a fost Taica al meu îngropat în el. Mereu m-am gândit că poate a fost un semn că ea nu voia să fie îngropată acolo. Câteodată, mă gândesc că şi domnul Jackson credea acelaşi lucru. Expresia de pe faţa lui, când au coborât-o cu sicriul în groapă, era de parcă l-ar fi înjunghiat.

Mă duc jos, să-l văd pe domnul Jackson. E în cabană şi vorbeşte cu o familie despre o înmormântare, aşa că aştept în curte. Un şir de bărbaţi împing roabe spre locul unde se adună gunoaiele. Aici, munca nu se opreşte nici măcar în onoarea unui rege.

După ce-şi conduce domnul Jackson vizitatorii, îmi dreg vocea.

— Şefu', pot să zic două vorbe?

— Ce este, Simon?

— Ceva ce trebuie să vă spun înăuntru. Să n-audă nimeni, spun, făcând semn cu capul către roabe.

Se uită mirat la mine, dar îmi dă drumul în gheretă şi închide uşa. Se aşază în spatele biroului şi începe să-şi îndrepte registrul în care tocmai scria, înregistrând următoarea înmormântare data, ora şi locul, adâncimea şi felul monumentului.

A fost mereu bun cu mine, domnul Jackson. Nu se plânge niciodată că Taica al meu nu mai sapă. Ba, chiar îl plăteşte ca şi înainte şi ne lasă mai mult timp, pe mine şi pe Joe, să terminăm treaba. Dintre ăilalţi gropari, unii sunt nemulţumiţi, însă domnul Jackson le închide gura. Ăştia se uită câteodată la Taica al meu şi îi văd cum se cutremură. „Voia lui Dumnezeu", şoptesc ei. „Să ne ferească". Cu noi, cu mine şi cu Joe, nu prea vorbesc. Parc-am fi blestemaţi. N-au decât, vor trebui să mă suporte. După câte văd, n-am să plec nicăieri. Doar de-o fi vreun război, cum zice câteodată domnul Jackson că s-ar putea să fie. Atunci o să fie mare nevoie de gropari.

— Ce doreai, Simon? întreabă domnul Jackson. Se

teme de ce-aş putea să-i spun, gândindu-se dacă mai am vreo surpriză pentru el. Încă mă simt prost că am dat drumul la vorbele alea despre copilul lui Kitty.

Nu-i uşor să-i spun ce am în minte. În cele din urmă o spun.

— Am fost la mormântul familiei Coleman. Erau acolo Maude şi Livy.

Domnul Jackson nu mai foieşte registrul şi-şi aşază mâinile pe birou.

— Zicea Maude despre cum voia mama ei să fie arsă incinerată. Şi cum se uită acum la mormânt şi nimic din mama ei nu-i acolo, doar numele.

— Aşa a spus?

— Da. Şi mă gândeam.

— Gândeai prea mult.

Aproape că nu-mi vine să spun mai departe, aşa de amărâtă-i este vocea. Dar ceva din ce a însemnat Kitty Coleman încă ne leagă, pe el şi pe mine.

— Cred că ar trebui să facem ceva în legătură cu asta, spun.

Domnul Jackson se uită la uşă de parcă s-ar teme să nu intre cineva. Se ridică şi încuie uşa.

— Ce vrei să zici? mă întreabă.

Aşa că-i spun ideea mea.

O vreme, nu zice nimic. Stă şi-şi priveşte mâinile aşezate pe birou. Pe urmă, mâinile i se fac pumni.

— Problema o reprezintă oasele, spune. Trebuie să încingem focul suficient de tare şi suficient de mult. Poate cu cărbuni speciali… se opreşte.

Nu spun nimic.

— Ne va trebui timp ca să ne organizăm.

Aprob din cap. Timp avem. Ştiu exact când o s-o facem atunci când toată lumea se uită în altă parte.

GERTRUDE WATERHOUSE

Când a intrat Livy, nu i-am spus nimic despre rochia albastră. Dimineaţă nu observasem că e îmbrăcată cu ea. Cu toate că am fost chiar surprinsă, am reuşit să n-o arăt, sporovăind despre copil. Sper să poarte negru măcar în ziua funeraliilor Regelui. Se zice că urmează să se stabilească o perioadă de doliu de două săptămâni.

La urma urmei, poate că totuşi e mai bine că Livy poartă albastru. Nu cred că aş suporta acum tot teatrul pe care-l face în jurul doliului. Sărmana Ivy May ar fi fost uluită să vadă câtă paradă face sora ei de sentimentele pentru ea, câtă vreme atunci când trăia, nu şi le arăta deloc.

Chiar îmi lipseşte Ivy May. Dorul, am descoperit, e o stare permanentă, ca şi sentimentul de vinovăţie, cu toate că am reuşit în cele din urmă să-mi iert greşeala.

Poate că sunt nedreaptă cu Livy. S-a maturizat destul de mult în ultimul an. Şi mi-a spus că s-a împăcat cu Maude. Mă bucur. Au nevoie una de alta, fetele astea, indiferent de ce s-ar fi întâmplat în trecut.

— Ştii, Mami, spunea Livy adineauri, că familia Coleman şi-a instalat curent electric? Maude zicea că e grozav. Cred c-ar trebui să ne instalăm şi noi.

Însă eu n-o mai ascultam. Simţisem ceva în pântece, altceva decât o simplă lovitură de picioruş, începea.

— Las-o să meargă

ALBERT WATERHOUSE

Mărturisesc că le-am cam băut. Ba în sănătatea lui Trudy, ba în memoria vechiului Rege, apoi în sănătatea noului Rege, halbele s-au adunat. Şi eram acolo de pe la mijlocul după-amiezii, când a început Trudy. Atunci când a

sosit Richard, eram deja mai mult sau mai puţin proptea la bar la Taurul şi Polobocul.

El n-a băgat de seamă. Mi-a făcut cinste cu o halbă când a auzit că Trudy stă să nască, a vorbit despre cricket şi despre anularea unor partide, având în vedere doliul după Rege.

Pe urmă m-a întrebat ceva anume. De fapt, încă nu sunt sigur dacă a spus-o el sau vorbeau halbele din capul meu.

— Maude vrea să meargă la universitate, mi-a spus Richard.

— Mai zi o dată.

— A venit azi la mine şi mi-a spus că vrea să meargă la o şcoală cu internat care o va pregăti pentru examenele de admitere la Cambridge. Ce crezi c-ar trebui să fac?

Era gata să râd. Richard are tot timpul probleme cu femeile din familia lui. Însă cu acele femei Coleman se poate întâmpla orice. Mi-am amintit de Kitty Coleman sprijinită de braţul meu în seara aceea când am condus-o acasă, mi-am amintit de gleznele ei ivindu-se, fine şi frumoase, de sub fustă, când mergea pe bicicletă, şi n-am putut să râd. Mi-a venit să plâng. Am cercetat spuma din halbă şi i-am răspuns:

RICHARD COLEMAN

Maude a stat lângă mine în grădină aseară, în timp ce eu am fumat o ţigară. Apoi, a chemat-o doamna Baker şi s-a dus înăuntru, lăsându-mă singur. M-am uitat la fumul care mi se încolăcea printre degete şi m-am gândit: o să-mi fie dor de ea după ce pleacă.

DOROTHY BAKER

N-ar fi trebuit să aştept atâta până să-i spun domnişoarei Maude. Însă eu nu trebuia să ştiu, nu? Încerc să-mi văd de treaba mea. Şi n-am putut să spun nimic câtă vreme bunica ei a condus gospodăria. Tot răul spre bine, asta a însemnat acel atac de apoplexie. Vedeam cum înfloreşte domnişoara Maude după ce i-a pierit graiul bunicii.

N-am spus nimic imediat după atac ar fi fost urât să te năpusteşti împotriva unei femei după ce i s-a întâmplat aşa ceva. Însă ieri a fost returnată o scrisoare pe care voisem să i-o trimit lui Jenny. Pe ea scria „plecat fără adresă”. Bineînţeles, plicul fusese tăiat şi banii furaţi. I-am trimis din când în când câte un bănuţ când reuşeam să economisesc, încercând să o ajut. Ştiam că o duc foarte greu, ea cu mama ei şi cu Jack. Acum se pare că n-au mai putut plăti nici chiria.

Mai târziu, când stabileam meniurile săptămânii cu domnişoara Maude, am hotărât că trebuia să spun ceva. Poate ar fi trebuit s-o spun aşa, ca din întâmplare, dar nu-i felul meu. Am terminat cu scrisul, am închis caietul şi am spus:

— S-a întâmplat ceva rău cu Jenny.

Domnişoara Maude a sărit în picioare.

— Ce s-a întâmplat?

A fost mirată, pentru că noi nu vorbim despre Jenny.

— Mi s-a returnat o scrisoare. Ea şi mama ei s-au mutat.

— Asta nu înseamnă neapărat ceva rău. Poate s-au mutat într-un loc mai bun.

— Mi-ar fi spus. Şi n-are bani de ceva mai bun.

Nu-i spusesem niciodată domnişoarei Maude cât de greu o ducea.

— Adevărul e, am continuat, că Jenny a dus-o foarte greu de-atunci, de când a concediat-o bunica dumneavoastră fără recomandare.

— Fără recomandare? a repetat domnişoara Maude, de parcă n-ar fi înţeles.

— Fără recomandare nu-şi poate lua altă slujbă de fată în casă. Munceşte într-un local, iar mama ei spală rufe acasă. Abia de câştigă un şiling amândouă.

Domnişoara Maude arăta îngrozită. Încă nu ştie prea multe din ce se întâmplă în lumea asta. N-am îndrăznit să-i explic la ce poate duce munca într-un local.

Apoi, m-a surprins ea pe mine.

— Cum poate creşte un fiu cu bani ăştia?

Până atunci nu fusesem sigură că ştia că Jack e fiul lui Jenny. Însă a spus-o calm, ca şi cum n-o judeca.

Am ridicat din umeri.

— Trebuie s-o găsim, a spus domnişoara Maude. Măcar atât putem face.

— Cum? Oraşul e mare, poate fi oriunde. Vecinii i-ar fi dat poştaşului noua adresă, dacă ar fi ştiut-o.

— Simon o s-o găsească, a declarat domnişoara Maude. O cunoaşte. El o s-o găsească.

Mă pregăteam să spun ceva, însă ea era atât de încrezătoare în băiat că n-am avut inima să-i spulber speranţele.

— Să presupunem că o găsim, i-am răspuns. Ce facem pe urmă? N-o putem lua înapoi aici. Servitoarea cea nouă munceşte bine. N-ar fi drept faţă de ea.

— Am să-i scriu eu însămi o scrisoare de recomandare servitoarei celei noi.

E de mirare cât de repede se poate maturiza o fată când se hotărăşte ea.

SIMON FIELD

Când îmi zice Maude s-o găsesc pe Jenny, nu întreb de ce. Uneori n-am nevoie să ştiu de ce. Nu-i aşa de greu.

Descopăr că tocmai s-a dus s-o vadă pe Mama, care-mi spune unde e. Când mă duc acolo, le găsesc pe ea, pe maică-sa şi pe Jack într-o cămăruţă, fără o fărâmă de mâncare Jenny şi-a cheltuit toţi banii pe ce-a putut face maică-mea pentru ea.

Îi iau pe toţi la un birt şi le dau să mănânce. Mi-a dat Maude bani pentru asta. Băiatul şi bunica mănâncă tot ce văd cu ochii, Jenny doar ciuguleşte. Are faţa cenuşie.

— Nu mă simt bine, zice.

— O să treacă, îi spun, cum le spune maică-mea tuturor femeilor care se duc la ea.

Acum câţiva ani, Jenny nici nu voia să audă ce le face mama femeilor, dar acum altfel stau lucrurile cu ea. Ştie ce-nseamnă să ai un copil care n-are ce mânca. Asta face pe oricine să-şi schimbe părerea, când e vorba să mai aducă pe lume o gură pe care n-are cu ce-o hrăni.

Ei nu-i zic nimic. Jenny n-are nevoie să-i amintesc eu cum se schimbă lucrurile. Îmi ţin gura şi o fac să mănânce puţină supă.

Socot că am găsit-o la timp.

LAVINIA WATERHOUSE

Mda. Nu ştiu. Chiar nu ştiu ce să cred. Maude mi-a spus adesea că ar trebui să încerc să fiu mai receptivă şi presupun că ăsta este unul dintre momentele în care chiar aşa ar trebui. Dar e foarte greu. Acum mai am încă două secrete faţă de ea. Tocmai m-am întors de la cimitir, firește. Vieţile noastre par să graviteze în jurul lui. Mă dusesem acolo singură, la mormântul familiei. Voiam să merg, chiar înainte de funeraliile Regelui. Mami, bineînţeles, n-a putut veni, pentru că este încă în pat, cu micul Georgie alături. Când am plecat, dormeau amândoi, lucru bun pentru că altfel n-aş fi vrut s-o las singură.

Elizabeth e acolo, însă n-am încredere în ea când e vorba de Georgie sunt sigură că l-ar scăpa şi s-ar lovi la cap. Tati e la lucru, deşi mi-a spus că săptămâna asta a fost foarte mare plictiseală şi linişte acolo, toată lumea cu feţe lungi şi lucrând foarte puţin în aşteptarea înmormântării Regelui.

Aş fi putut s-o rog pe Maude să meargă cu mine, însă am petrecut împreună toată ziua de ieri, stând la coadă la Whitehall să-l vedem pe Rege pe catafalc şi acum eram chiar bucuroasă să fiu singură.

M-am dus la mormântul nostru şi am aşfezat un buchet proaspăt pentru Ivy May, am plivit puţin pe lângă mormântul familiei Coleman şi pe lângă al nostru, pentru că era necesar. Din punctul ăsta de vedere, familia Coleman e destul de delăsătoare. Pe urmă m-am aşezat. Era o după-amiază plăcută, însorită, liniştită. Auzeam cum cresc în jurul meu iarba şi florile şi copacii. M-am gândit la Regele cel nou. Regele George al V-lea. Chiar i-am rostit de câteva ori numele cu voce tare. Acum, că am un frate care-i poartă numele, mi-e mai uşor să-l accept.

Pe urmă mi-a venit ideea să fac un tur al îngerilor. Trecuse atâta vreme de când nu-i mai văzusem pe toţi. Am început, firește, cu al nostru, pe urmă m-am plimbat mai departe, numărând. Sunt mult mai mulţi de treizeci şi unu acum, dar eu i-am căutat numai pe cei vechi, din copilăria mea. Era ca şi cum m-aş fi salutat cu nişte vechi prieteni. Am ajuns la treizeci, dar cu niciun chip n-am putut să-l găsesc pe al treizeci şi unulea înger. Eram afundată în cimitir sus în colţul de nord-vest şi încă mai căutam când am auzit sunând clopoţelul de închidere. Atunci mi-am amintit că uitasem de îngerul adormit şi m-am grăbit spre el, pe Aleea egipteană. Abia după ce l-am văzut, culcat pe-o parte, adormit, cu aripile strânse frumos, am simţit că pot să plec.

Am coborât în grabă pe alee, spre intrare. Era chiar foarte târziu, nu era nimeni în preajmă şi mă temeam că s-

ar putea să se fi încuiat deja porţile. Cu toate acestea, am dat o fugă până la pajişte, doar pentru o clipă, să-mi iau rămas bun de la Ivy May.

Şi acolo i-am găsit pe Simon, Joe şi domnul Jackson, care începeau să dea la o parte lespedea de granit de pe mormântul familiei Coleman! Am fost atât de şocată, că am rămas încremenită, cu gura căscată. Timp de o secundă îngrozitoare am crezut că am pierdut-o şi pe Maude. Apoi, m-a văzut Simon şi a scăpat sapa din mână. S-au oprit şi Joe şi domnul Jackson. Aveau toţi un aer atât de vinovat încât am ştiut că ceva nu e în regulă.

— Pentru Dumnezeu, ce faceţi? am strigat.

Simon s-a uitat la domnul Jackson, pe urmă a spus:

— Livy, vino şi stai jos o clipă.

Mi-a făcut semn spre piciorul îngerului meu. M-am aşezat sub el cu multă grijă. De când a căzut, nu prea mai am încredere în el.

Simon mi-a explicat totul. La început, n-am putut să scot o vorbă. Apoi, după ce mi-am recăpătat răsuflarea, le-am spus:

— E datoria mea creştinească să vă reamintesc că ceea ce faceţi este şi ilegal şi imoral.

— Ştim, mi-a răspuns băiatul cel rău şi a spus-o aproape voios.

— Este ceea ce şi-a dorit ea, a rostit domnul Jackson foarte liniştit.

L-am privit îndelung. Puteam să-l las fără slujbă. Şi pe Simon la fel, dacă aş spune la poliţie, le-aş putea distruge viaţa, lui şi lui Simon, şi i-aş tulbura îngrozitor pe Maude şi pe tatăl ei. Aş putea.

Dar asta nu mi-ar aduce-o înapoi pe Ivy May.

Se uitau la mine temători, ştiind parcă la ce mă gândeam.

— Aveţi de gând să-i spuneţi lui Maude? i-am întrebat.

— La timpul potrivit, a răspuns domnul Jackson.

I-am lăsat să mai aştepte puţin. Era o mare tăcere în cimitir, ca şi când toate mormintele ar fi aşteptat răspunsul meu.

— N-am să spun nimănui, am zis în cele din urmă.

— Eşti sigură, Livy? m-a întrebat Simon.

— Nu crezi că pot să păstrez un secret? Nu i-am spus lui Maude despre ceea ce s-a întâmplat cu mama ei, ştii tu, despre copil. Am păstrat acel secret.

Domnul Jackson a tresărit şi s-a înroşit. M-am uitat la el şi, după ani de zile de când lăsasem şarada neterminată în mintea mea, i-am îngăduit, în sfârşit, să-şi ia locul lui în poveste, lângă Kitty. Spre marea mea surpriză, îl compătimeam.

Încă un secret. Dar n-am să-l dezvălui. I-am lăsat să-şi ducă la îndeplinire macabra sarcină şi am alergat acasă, încercând să nu mă mai gândesc. N-a fost prea greu. După ce am intrat în casă şi mi-am luat frăţiorul în braţe, am descoperit că mi-e destul de uşor să uit de toate, în afară de feţişoara lui drăgălaşă.

MAUDE COLEMAN

Era bine trecut de miezul nopţii când am ajuns cu Tăticu' pe vârful Dealului Parlamentului. Fuseserăm la noul observator instalat de Societatea ştiinţifică din Hampstead lângă Whitestone Pond, să privim Cometa Halley, şi mergeam peste Heath, în drum spre casă.

Am fost cam dezamăgită de priveliştе luna strălucea atât de puternic, încât cometa se vedea destul de şters, deşi coada ei lungă şi curbată era chiar un spectacol. Tăticu' însă adoră observatorul a făcut o campanie atât de asiduă pentru construirea lui şi n-am vrut să-i stric seara petrecută acolo, plângându-mă de lună. Eram printre

puţinele doamne prezente şi am stat foarte tăcută. Totuşi acum, că luna a mai coborât pe cer, cometa era mai vizibilă şi m-am simţit mai relaxată decât fusesem în cupola cu deschizătura ei îngustă către cer şi plină de bărbaţi care beau coniac şi fumau ţigări de foi. Încă era foarte multă lume pe deal, care privea cometa. Cineva chiar cânta la acordeon „Puţin din ce-ţi place”, totuşi nu dansa nimeni la urma urmei, peste câteva ore avea să fie înmormântat Regele. Ciudat, cum a apărut cometa pe cer în noaptea de dinaintea funeraliilor lui. Era exact genul de lucru căruia Lavinia i-ar acorda o mare importanţă, însă eu ştiam că era o simplă coincidenţă, iar pentru coincidenţe există cel mai adesea explicaţii.

— Vino, Maude, să mergem acasă, m-a chemat Tăticu’, aruncând în iarbă chiştocul unei ţigări.

Cu colţul ochiului am zărit ceva strălucind. Am privit spre celălalt deal, spre Highgate, şi am văzut arzând un imens foc în aer liber, care lumina copacii din jur. Printre crengile care parcă dansau am zărit cedrul libanez din cimitir.

Focul acela cu siguranţă nu era o coincidenţă cineva îl aprinsese probabil ca un omagiu adus Regelui. Am zâmbit. Îmi place focul. Aproape că am simţit că fusese aprins şi în onoarea mea.

Tăticu’ dispăruse pe deal în jos, în întunericul din faţa mea, însă eu am mai rămas puţin, privind când la cometă, când la foc.

SIMON FIELD

Durează mult. Muncim toată noaptea. Avea dreptate el când zicea de oase.

După aia, când iese soarele, aducem nişte căldări şi le umplem pe jumătate cu nisip. Amestecăm în el cenuşa şi

împrăştiem totul peste pajişte. Domnul Jackson are de gând să lase să crească flori de câmp acolo, aşa cum a vrut ea. O să fie o schimbare, după toate straturile alea de flori cultivate şi aleile greblate.

Mai am puţin într-o găleată şi mă duc la tufa de trandafir a lui Bunicu' şi răstorn acolo ce mi-a mai rămas. Aşa am să ştiu unde e o parte din ea, dacă Maude o să vrea cândva să afle. În plus, făina de oase e bună pentru trandafiri.

MULŢUMIRI

Capitolul de Mulţumiri este singura parte a unui roman care dezvăluie vocea „normală" a unui autor. De aceea, îl citesc întotdeauna căutând indicii care să arunce lumină asupra scriitorilor şi a metodelor lor de lucru, asupra vieţii lor, ca şi asupra legăturilor lor cu lumea reală. Presupun că unele sunt codificate. Vai, totuşi, în romanul acesta nu se găsesc înţelesuri ascunse, doar o voce de zi cu zi, care doreşte să-şi exprime mulţumirea pentru ajutorul primit în diferite forme.

Uneori, mă întreb dacă e cu adevărat necesar un capitol cu mulţumiri, sau dacă acesta nu cumva risipeşte iluzia că o carte se iscă din mintea scriitorului, gata compusă. Însă cărţile nu apar din neant. La ele îşi aduc contribuţia alte cărţi şi alţi oameni, în toate chipurile. Am folosit multe cărţi pentru a o scrie pe aceasta. Cel mai mult m-au ajutat *The Victorian Celebration of Death* de James Steven Curl (Sutton Publishing, Stroud, 2000), *Death in the Victorian Family* de Pat Jalland (Oxford University Press, Oxford, 1996), *Moartea, raiul şi victorienii* de John Morley (Studio Vista, London, 1971) şi, lucrarea mea preferată, *On the Laying Out, Planting, and Managing of Cemeteries, and Improvement of Churchyards* de J.C. Loudon (1843; facsimil publicat de Redhill, Ivelet Books,

Surrey, 1981).

E privilegiul romancierei să inventeze ce-i place, chiar atunci când în poveste intră şi persoane şi locuri reale. Cimitirul din această carte e construit din multe fapte şi o fărâmă de ficţiune detaliile concrete şi fantezia se întrepătrund şi nu-i nevoie să deşirăm această ţesătură. Deşi cimitirul real în care are loc acţiunea acestei cărţi există, n-am încercat să-l redau absolut veridic. El este mai curând o stare de spirit, populată cu personaje fictive, cu asemănări neintenţionate.

Tot astfel, m-am jucat cu câteva amănunte din istoria sufragetelor, pentru a le putea aduce în povestea mea. Mi-am luat libertatea să-i atribui lui Emmeline Pankhurst cuvinte pe care nu le-a rostit în realitate, dar am convingerea că am păstrat spiritul numeroaselor ei cuvântări. Mai mult. Ioana d'Arc şi Robin Hood chiar au mărşăluit într-o procesiune, în costumaţiile pe care le-am descris eu, însă nu în cadrul demonstraţiei din Hyde Park. Gail Cameron de la Suffragette Fellowship Collection de la Muzeul Londrei mi-a fost de mare ajutor, furnizându-mi surse preţioase.

În sfârşit, mulţumesc cvartetului meu de minţi alerte Carole Baron, Jonny Geller, Deborah Schneider şi Susan Watt, care au rămas neclintiţi atunci când eu şovăiam.

Cuprins

Kitty Coleman 9
Richard Coleman 12
Maude Coleman 13
Kitty Coleman 21
Lavinia Waterhouse 26
Gertrude Waterhouse 28
Albert Waterhouse 30
Simon Fieid 31

Richard Coleman 39
Lavinia Waterhouse 43
Maude Coleman 46
Gertrude Waterhouse 48
Maude Coleman 55
Jenny Whitby 66
Kitty Coleman 69
Maude Coleman 77
Kitty Coleman 82
Lavinia Waterhouse 91
Edith Coleman 94
Simon Field 98
Jenny Whitby 107
Gertrude Waterhouse 111
Maude Coleman 117
Kitty Coleman 118

Lavinia Waterhouse 123
Maude Coleman 127
Simon Field 131
Jenny Whitby 134
Lavinia Waterhouse 138
Richard Coleman 140
Kitty Coleman 141
Albert Waterhouse 145
Edith Coleman 149
Maude Coleman 155
Simon Field 159
Jenny Whitby 165
Albert Waterhouse 173
Lavinia Waterhouse 179
Gertrude Waterhouse 182
Maude Coleman 187
Kitty Coleman 194
Simon Field 195

Lavinia Waterhouse 202
Jenny Whitby 207
Edith Coleman 211
Richard Coleman 217
Gertrude Waterhouse 221
Jenny Whitby 225
Maude Coleman 229
Kitty Coleman 239
Dorothy Baker 243
Simon Field 249
Lavinia Waterhouse 254
Maude Coleman 260
Richard Coleman 268
Albert Waterhouse 271
Kitty Coleman 273
Richard Coleman 278
Edith Coleman 279
Lavinia Waterhouse 283
Gertrude Waterhouse 287
Maude Coleman 289
Simon Field 296
Kitty Coleman 298
Lavinia Waterhouse 300
Maude Coleman 305
Lavinia Waterhouse 310
Jenny Whitby 314
Ivy May Waterhouse 319
Simon Field 320
Maude Coleman 323
Kitty Coleman 326
Simon Field 327
John Jackson 328
Richard Coleman 332
Lavinia Waterhouse 333
Gertrude Waterhouse 338

Edith Coleman 339
Jenny Whitby 342
Albert Waterhouse 343
Maude Coleman 346
Dorothy Baker 355
Simon Field 356
Lavinia Waterhouse 365

Maude Coleman 369
Simon Field 374
Gertrude Waterhouse 381
Albert Waterhouse 382
Richard Coleman 384
Dorothy Baker 385
Simon Field 388
Lavinia Waterhouse 389
Maude Coleman 393
Simon Field 395
Mulţumiri 397

În colecţia **Biblioteca Polirom au apărut:**

Honoré de Balzac – *Proscrişii şi alte povestiri din* Comedia umană Emile Zoia – *Prada* Mihai Eminescu – *Opera poetică* A.S. Puşkin – *Talismanul* (poezii) Nikos Kazantzakis – *Zorba Grecul* F.M. Dostoievski – *Idiotul* Konrad Lorenz – *Şi el vorbea cu patrupedele, cu păsările şi cu peştii. Aşa a descoperit omul câinele*

Gustave Flaubert – *Doamna Bovary* Boris Pasternak – *Doctor Jivago Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit* – Corespondenţă inedită Mihai Eminescu – Veronica Micle Jean-Paul Sartre – *Adevăr şi existenţă* Rainer Maria Rilke – *Elegiile duineze. Sonetele către Orfeu*

Rabindranath Tagore – *Gitanjali. Jertfa lirică* Dante – *Divina Comedie*

Jean-Paul Sartre – *Carnete dintr-un război anapoda*

Oscar Wilde – *Decăderea minciunii. Eseuri* Miguel de

Cervantes – *Nuvele exemplare* (2 vol.) Miguel de Unamuno – *Trei nuvele exemplare şi un Prolog* Ernst Jünger – *Cartea ceasului de nisip* Sfawomir Mrozek – *Povestiri 1990 – 1993* N.V. Gogol – *Opere 1 (Serile în cătunul de lângă Dikanka, Mirgorod)*